

SKRIFTER UTGIVNA AV
PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

19

Reinholdt Johan von Lingens
självbiografiska anteckningar

UTGIVNA AV

GÖRAN NILZÉN

= Personhistorisk tidskrift 78 (1982): 1-2

STOCKHOLM 1983

SKRIFTER UTGIVNA AV
PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

19

Reinholdt Johan von Lingens självbiografiska anteckningar

UTGIVNA AV

GÖRAN NILZÉN

= Personhistorisk tidskrift 78 (1982): 1–2

STOCKHOLM 1983

TRYCKT MED ANSLAG FRÅN
WESTMAN-WERNERSKA FONDEN

= Personhistorisk Tidskrift 78 (1982): 1-2
ISSN 0031-5699
ISBN 91-970164-2-X

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1983

Reinholdt Johan von Lingen
Målning av D. Woge
Foto Svenska
porträttarkivet

Reinholdt Johan von Lingens självbiografiska anteckningar

Inledning

Reinholdt Johan von Lingen föddes i Visby 1708 och avled den 30 september 1785 på Normstorp inte långt från Linköping. Han är begravnen i domkyrkan där. Hustrun, Anna Christina von Flygarell, dog 1777 och fem av deras nio barn gick ur tiden under von Lingens livstid. Det var genom sitt äktenskap von Lingen knöts till Östergötland. Hustrun ärvde efter sin far, hovrättsintendenten Anders von Flygarell, Normstorps säteri i Slaka socken.

Det finns biografier över von Lingen¹ och därför lämnas här endast en kort redogörelse för hans karriär. Det var på sjön von Lingen i sin ungdom hade tänkt göra karriär, men den kom av sig så att säga redan i starten. Under en resa tvingades hans fartyg söka nödhamn i Le Havre år 1725. Här blev han tvångsvärvad och en lång period i utländsk krigstjänst tog sin början. Efter fyra år i fransk tjänst lyckades von Lingen få tillstånd att återvända till hemlandet, där han fick kornetts fullmakt den 27 april 1730. I Sverige var emellertid utkomstmöjligheterna på den militära banan kläna, och snart nog begav han sig till Sachsen där han utnämndes till premiärlöjtnant vid det Weimarska regementet till fot den 10 augusti 1730 och sex år senare till kapten. Den rys-

ka expansionspolitiken hade lett till krig mellan Ryssland och Turkiet, och den unge kaptenen skyndade till förstnämnda land där han 1737 blev major vid Första Muskowska infanteriregementet. På krigsskådeplatserna vid Svarta havet upplevde von Lingen krigets hårda verklighet. I maj 1741 utfärdades hans överstelöjtnantsfullmakt, men snart kom en kallelse i vilken han ombads resa hem till Sverige för att delta i hattarnas krig mot Ryssland. I början av påföljande år anlände han till Stockholm. Hans kunskaper om ryska förhållanden och omfattande språkkunskaper måste ha setts som en potentiell tillgång. Vid fredskongressen i Åbo 1743 var han marskalk hos de svenska ambassadörerna, och det var i ett kritiskt skede för Sverige som von Lingen kom att spela sin historiskt viktiga roll. Ryska galärer hotade de svenska kusterna och upproriska dalkarlar stod utanför Norrtull. Landet stod på randen av ett inbördeskrig. Efter en äventyrlig färd över Ålands hav anlände von Lingen till huvudstaden den 19 juni 1743 med fredspreliminärerna, och över en natt kastades det politiska läget om. För von Lingen personligen betydde den lyckosamma kurirfärden att han av Fredrik I utnämndes till överste i hessisk tjänst den 30 september 1743 och överstelöjtnant vid Västgöta-Dals regemente den 25 april 1744. Karriären var dock inte slut härmed. Den 19 juni 1751 utnämndes han till överste för Älvsborgs regemente och under pommerska kriget tjänstgjorde han till att börja med som generalmajor och från den 12 februari 1761 som generalöjt-

¹ Släkten von Lingen har behandlats av Hans Gillingstam i Svenskt biografiskt lexikon bd. 23 och Reinholdt Johan von Lingen har där biograferats av Sven Åstrand. Vidare kan hänvisas till Nils Goboms innehållsrika artikel Reinholdt Johan och Herman von Lingen. Anteckningar kring ett donationsbibliotek (Linköpings biblioteks handlingar 4: 1, 1944).

nant. Efter ett långt liv som militär blev von Lingen landshövding i Kristianstads län den 15 augusti 1763. Han kom 1772 på riksrådsförslag men blev utesluten från detta av de adliga elektorerna. Som plåster på såren fick han samma år landshövdingeposten i Malmöhus län som han emellertid mycket snart sålde i s.k. successivt ackord. De sista 13 åren av sitt liv tillbringade han på Normstorp.

De mycket utförliga självbiografiska anteckningar von Lingen lämnat efter sig är framför allt koncentrerade till åren från tvångsvärningen i Frankrike till tiden i Sachsen, på det rysk-turkiska kriget och på kriget mellan Sverige och Ryssland och som avslutning på detta den dramatiska kurirfärden i juni 1743. Åren härefter behandlas raskt och kortfattat. Redogörelsen för det pommerska kriget klaras av på ett par rader med hänvisning till den särskilda journal som förts angående detta. Tydligen har von Lingen, krigare som han var, inte ansett att vad han upplevt som t. ex. ämbetsman eller riksdagsman varit av tillräckligt intresse för att sättas på pränt. Det har sagts att von Lingen politiskt stod mösspartiet närmast och det är nog riktigt, men något större intresse för det politiska livet kan inte utläsas ur anteckningarna. När von Lingen 1742 kom till Stockholm från Ryssland konstaterade han att två partier som benämndes hattar och mössor vuxit fram, och att det förstnämnda ivrade för krig och det senare för fred. Detta förhållande tycks von Lingen ha funnit närmast besvärande för han säger att det var rätt svårt att vara alla till lags. Efter denna deklaration noterar han att han trots allt fick ut sin överstelöjtnantsfullmakt.

Reinholdt Johan von Lingen har själv i början av sina anteckningar framhållit att han skrivit dem för att hans barn och barnbarn skulle få ta del av vad han upplevt som soldat under olika herrar. Handskriften, som ingår i den von Lingenska samlingen i riksarkivet (vol. E 4672), är inbunden och består av 277 välfyllda foliosidor. På voly-

mens rygg står skrivet för hand: ”Reinh. Johan v. Lingen. Sjelfbiografiska Anteckningar”. Handstilen är fram till året 1745 jämn, driven och flytande. Det är alldeles klart fråga om en renskrift. Stiljämförelser ger vid handen att man sannolikt kan räkna med att von Lingen själv fört pennan. Från och med anteckningarnas år 1745 är stilen inte längre lika jämn men stiljämförelser tyder dock på att det mycket väl kan vara samma hand. Jämförelser med brev som skrivits av von Lingen visar alldeles klart att han själv från denna tid fört pennan. Under pommerska kriget blev von Lingen så illa skadad i höger arm att han tvingades lära sig skriva med den vänstra. Vid sin ankomst till Kristianstad 1763 hade han varit oförmögen att skriva sitt namn. Gradvis hade han emellertid tränat upp vänsterhanden. Denna tredje stilförändring är fullt märkbar i anteckningarna.

Det är med tanke på stilskillnaderna troligt att von Lingen nedtecknat sina äventyr från främmande länder och från Finland ganska snart efter freden i Åbo. I maj 1744 reste von Lingen till Normstorp och det är inte omöjligt att det är här författandet skett. I november detta år föddes von Lingens äldsta dotter Margareta Christina. Nästa anteckning (29 maj 1745) meddelar, stilen är alltså här inte lika driven som tidigare, att familjen flyttar till överstelöjtnantsbostället Björserud vid Västgöta-Dals regemente. De noteringar som sträcker sig från 1745 och framåt har mera konceptkarakter än den tidigare mera sammanhållna skildringen. Innehållsligt rör det sig i det senare partiet främst om viktigare familjehändelser och utnämningar. Det kan vara så att von Lingen, efter det att han slutfört sin egentliga berättelse, tyckt att det kunde vara lämpligt att komplettera med anteckningar av ovan nämnt slag, eftersom det ändå fanns – och finns – outnyttjade sidor att fylla i volymen. Flera år kan ha förflutit mellan vad man kan kalla den egentliga berättelsens tillkomst och de senare mera familjebetonade notiserna. Handstilsskift-

ningarna skulle då kunna få en naturlig förklaring.

Åtskilliga av de uppgifter von Lingen lämnar bygger på avskrifter av fullmakter och andra handlingar. Stickprovsviis företagna jämförelser med originalhandlingar visar att avskrifterna är noggrant gjorda. Man får också — med tanke på de många exakta uppgifter som lämnas — räkna med att han som underlag för sin skildring haft tillgång till dagböcker eller andra annotationer, som han fört under resor och krig. Det är väl mycket sannolikt att han fört journal under rysk-turkiska kriget och kriget i Finland, precis som han gjorde under pommerska kriget. Även i övrigt ger von Lingen ett intryck av att vara pålitlig med sina uppgifter, även om en och annan datumangivelse är felaktig. I Hanebergsarkivet finns flera handlingar som uppenbarli-

gen tjänat von Lingen som stöd för minnet vid författandet. Detta framgår av flera av utgivarens noter till de självbiografiska anteckningarna.

Under 1700-talet var viljan att dokumentera sina iakttagelser starkt framträdande. Som bekant blomstrade den beskrivande geografin och topografin och just resedagböckerna intar en särställning. I denna tradition infogar sig von Lingens minnesanteckningar.

Vid utgivningen har bokstavstrohet eftersträvats medan bruket av stora bokstäver har normaliserats. Även interpunktionen har på några ställen försiktigt normaliserats. Personhistoriska samfundet tackar Westman-Wernerska fonden i Linköping som stått för tryckningskostnaderna av föreliggande utgåva.

Göran Nilzén

von Lingens anteckningar

PÅ THET MINE KIÄRE BARN och **EFTER**kommande, om min frägd och härkomst måge blifwa underkunnoge, samt huruledes jag min tid uti åtskillige Kongelig Majjestätens och rikens krigstienster tillbrackt, jemte hwad jag derunder måst utstå och öfwerwara: så har jag sådant uti följande skriftligen forfatta welat.

Min fader fader, fordom Johan Claesson von Lingen, war en utaf den ädla familien, med det namnet i Tyskland från Zwabach¹, som uti tyska matrikeln finnes införd, hwilken uti sin ungdom hafwer sig til handelswäsendet applicerat, besynnerligen uti Hålland, hwarest och sedan uti Amsterdam han sig hade etablerat, och sin handel anseenligen på Godtland och Wisby försatt, sedermera företagit sig en ditresa, och uti högst salig i åminnelse, drottning Christina tid resolverat sig till en entreprenade af bemelte Gottlands, såsom då warande högstbemelte drottningens lifgedings arrende, hwarest han ändteligen inlät sig i etkenskap med sedermehera min fadermoder, framledna Christina Norrby, som war en ättelägg utaf den fordom på Godtland namnkunnoge och mycket förmögna Severin Norrby, hwaraf ännu intill denna tid åtskillige hans descendenter och anhörige så af man- som qwinkion dersammastädes igenlefdes och qwarblefne finnas. Bemelte min fader fader Johan Claesson von Lingen, har, sedan han etkenskap ingådt med min fader moder Christina Norby, understundom i Hålland, och understundom på Godtland sig uppehållit, och med henne under samma etkenskap sammanafat sju söner, hwaraf trenne kallades Petter, de öfrige Claes, Friedrich, Christian och Johan, samt twenne döttrar Margareta och Elisabet, hwilka begge utom barn äro döde, och af de siu sönerna allenast Johan öfwer 80 år be-

rättas qwarlefwa. Omsider har oftanembe min fader fader Johan Claesson begifwit sig en gång på en siöresa åter ut åt Hålland, under hwilken han på siön olyckeligen omkom och drucknade.

Min fader war af de tre efter Johan Claesson von Lingen qwarlefande söner med det namnet Petter, den yngsta, hwilken sedermera genom sina här i riket gjorde ungdomstienster blifwit förordnad til öfwerinspektör öfwer saltpetter siuderij staten i Uppland, Södermanland, Finland och på Godtland, hwarefter han åhr 1704 d. 24 junii inträdde i äkenskap med afledne bruks patronens Reinholdt Tersmedens på Larsbo dotter, Margareta Tersmeden, nu mera efter fadrens död under modrens Christina Börstelæ andra gifte med lagmannen landshöfdingen Jonas Cedercreutz nobilerad och baronicerad, friherrinan Margareta Cedercreutz, som 1690 d 11 maji om morgonen på Larsbo bruk i Söderbärke sokn född är, med hwilken framledne min fader öfwerinspektoren Petter von Lingen sammanafat twenne döttrar och en son, den äldsta dottern Christina Margareta född i Wisby natten emellan d. 14 och 15 novembris 1706, död i Jönköping 1722 d. 12 aprilis kl. 11 före middagen och begrafwen d. 16 dito uti Intorpa grafwen i Giählstads kyrka. Sonen war jag Reinholdt Johan von Lingen, född i Wisby stad på Godtland d. 28 augusti efter middagen åhr 1708. Andra dottern Ullrica, föddes äfwenwäll på Godtland i Wisby åhr 1710 d. 25 maji kläckan half ett efter middagen, hwilken ännu så länge Gud behagar lefwer, och är gift med herr landssecreteraren Jonas Schariin i Mariæstad.

Samma år 1710 d. 10 octobris uti den då för tiden i Stockholm grasserande starka pestilentien och farsotn afled dersammastädes uti sitt logemente wid Swartmangatan min salig herr fader öfwerinspektoren Petter von Lingen, och begrofs uti kyrkogården på Kongshollmen.

Åhr 1711 d. 14 septembris uti Stockholm och då warande herr landshöfdingens baron Cedercreutzes huus på Kongshollmen,

¹ Schwabach i markgrevskapet Ansbach i Franken.

trädde min kiära moder, förbemelte öfwer inspectoren von Lingens efterlätne änka, friherrinnan Margareta Cedercreutz uti ektenskap igen med min nu warande stiu-fader wällborne herr Åke Hansson Soop, som då för tiden war häradshöfding på Gottland, men nu mehra lagman öfwer Skåne, Halland och Blekingen, hwilken år 1682 d. 26 aprilis på sätesgården Stora Lignö i Wästergötland och Kullings härad är född utaf föräldrarna, fadren fordom capitein wid artilleriet Hans Åkesson Soop, och moderen Helena Bonde Torsdotter.² Under warande ektenskap med min stiu-fader Åke Hansson Soop, aflade min moder Margareta Cedercreutz en dotter wid namn Helena, som nu til äkta hafwer herr baron och cammarherren Carl Hindrich Posse, li-kaledes en son Hans kallad, hwilken nu förmenas wara uti Ostindien. Ifrån Gottland flytte sedermera mine föräldrar til en gård i Wästergötland benämnd Intorp och efter några års förlopp till Jönkiöping, hwarest min stiu-fader til assessor uti Kongl. Maj:ts och Riksens höglofl. Giöta Håfrätt blef förordnad, och under all denna tid blef deras ektenskap wällsignat med många barn, hwaraf allenast de twenne förromrörde, 2 söner och 3 döttrar nu förtiden lefwa, nembln. sönerne Herman och Carl, samt döttrarne Carolina Gustafviana, Kierstin och Sophia Soop. Nu ehuruwäl mine kiäre föräldrar efter yttersta förmågo sökte edu-cera och upfostra sina barn uti de seder och wettenskaper, som til deras stånd anständiga wara kunde, så wäll med præceptores hållande för mig och mina bröder, som förfarenhet uti ett och annat, så har dock deras

swaga wilkor och ringa inkomst härutinnan deras goda upsåt mycket förhindradt, intil dess ändteligen min morbroder baron och cammarherren Reinholdt Cedercreutz (efter hwilken jag är nämnd) förärde och skiänkte till mine kiäre föräldrar 600 dr. srmt.³ på det jag för samma penningar skulle uti Stockholm uti italienska bokhållerijet informerad blifwa, hwilket också åhren 1723 och 1724 wärkeligen skiedde.

Åhr 1725 d. 1 november då jag war på mitt 17de år, steg jag i herrans namn första gången om bord wid Giötheborg, på herr öfwerste lieutenant Browalls skiepp, hwilket war segelfärdigt at gå til Bordoux i Frankrike, under capitein Wesenbergs anförande, uti den tanken at giöra profession af siöwäsendet, efter mine kiäre föräldrar hade stor försäkran af hans excellence riks rådet och ammiralen gref Sparre, det han wille sörja för min fortkomst, så fram jag först giordt några små resor til siös. I begynnelsen war winden tämmeliig favorable, men blef efter några dagars förlopp hel contraire, at wij med loverande måste draga oss fram till norska reddan, hwarifrån wij sedan, motwind altständigt continuerade och proviant begynte tryta, måste gå til Giötheborg igen, dit wij anlende d. 5 december. Sedan skieppet war åter igen med nödig och tillräckelig proviant försedt, gingo wij andra gången från Giötheborg d. 10 december med god och stark wind, hwilken alt mer och mer tiltog, så at wij wid inloppet af Canalen genom stormen mistade stora masten på skieppet, hwarigenom wij nödgades efter några dagars loverande skiuta efter lotz, som förde oss in till Havredegrace,⁴ at der reparera vårt af stormen illa medfarna skiepp, under den tiden skieppet blef lagat, gieck jag i föllje med en matros (engländare till nation) upp i staden at giöra mig under-rättad om det som der war märkwärdigt at see, mötte mig en, med guld gallonerad,

² Bland de Lingenska papper som förvaras i Hanebergsarkivet (vol. 10) finns en nästan ordagrant överensstämmande förlaga till vad som ovan anförts om släktförhållandena. Förlagens avslutande rader visar varifrån uppgifterna stamar. Av dessa framgår nämligen att släktutredningen bygger på överinspektoren Petter v. Lingens egenhändiga anteckningar och på vad "jag sielf" efter dennes död noterat. "Jag" står här för Reinholdt Johan von Lingens (R.J.L.) styvfar Åke Hansson Soop, som undertecknat släktutredningen i Olshammar d. 24 april 1745.

³ Daler silvermynt.

⁴ Le Havre, egentligen Le Havre de Notre-Dame-de-Grâce.

man, hwilken på fransyska frågade mig om jag hade lust at blifwa cadet i Frankrike, då jag kunde få tillfälle at lära och öfwa mig uti alla ridderlige konster, som en ung karl af mine år anstodo, gaf jag (med en mycket ödmjuk compliment) till swars, det jag ej förstod hwad han sade, hwarpå han bortgick, när han några steg war ifrån mig gången, hörde matrosen honom säjja til sina 4 drängar (som han hade med sig) på engelska, det han hade skräckeligen lust at weta hwem jag woro, efter jag såg ung ut, derjemte lång til wäxten; derföre bad jag bemelte matros fråga honom eller hans drängar, hwad han af mig åstundade eller wille, då de förnam at min följleslagare kunde tala engelska, fägnade det dem, och ittererade han då genom min tolk sin förfrågan angående tjenstens antagande i Frankrike, tillläggandes det, at jag skulle få sådane kläder som han, 2 livres om dagen, och derhos få på kronans omkostnad lära alt hwad jag wille och hade lust till. Dessa propositioner hade warit nog öfwerflödiga, at straxt kunna låcka en yngling af mina år, men så swarade jag likwäll, ej dertil kunna gifwa mitt samtycke, förrän jag derom förfrågat mig hos min capitein som commenderar fartyget, under hwilkens lydno jag nu står. Nå wälan sade bemelte man, efter nij först will rådgjöra med eder captein, så will jag förrän det skier, wisa ehr som en främmande, hwad här i staden är märkwärdigt at se, och som nij på andra ställen ej får i ögnasikte. Han förde mig up uti slottet, i de förnämsta kyrkor, klåster och träggårdar, hwaräst alt war mycket wackert och kåstbart, så at det wäll meriterade at härom gjöra en liten beskrifning, men som Havredegrace den dagen blef i mina ögon en ort, för hwilken jag (då jag tänker på den samma) ryser, så will jag gå den förbij, följja den gallonerade herrn, och see de öfrige stadens rariteter. På slutet förde han mig uti ett wackert stort stenhus bestående af 5 wåningar, deruti han sade det wackraste af alt hwad jag set wore förwarat, upp uti huset kommo wij till en dörr, som af denna ofwannembde herre blef

1725
öpnad, hwarigenom han med många fransyska complimenter bad mig förutgå, hwilket jag med stor höfliighet refuserade, änteligen blef jag af en hans drängar med wåld instötter och dörren tilsloten, 1/2 tima deretter, kom twenne af hans drängar till mig, som tog ifrån mig min wärja och en liten knif, och sedan lämna mig allena, matrosen jag hade i följje med mig war krokrygug och mycket liten til wäxten, den samma lät han med förebundne ögon föra ikring staden och sedan til skieppet (som jag sedan fick höra) på det han inte skulle kiänna igen min arrest eller huus hwarest jag satt, och det för min capitaine kunna wisa.

Kammaren uti hwilken jag blef innestångd, war uppe på winden 5 wåningar högt med en järndörr förwarad. Jerngallror för fönstret, ingen spis, säng eller stohl; hwar och en kan wäl tänka huru jag, som en poike af 17 år, som aldrig warit utom lands, ej heller kunde något språk mehr än mitt modersmåhl, passerade min natt uti ett sådant haskeligit rum, men sedan jag utmatadt mina ögon med gråt, min hals med skrikande, mina armar och kropp med ängsliga och bedröfweliga åtbörder, somnade jag in tils den andra morgonen bittida, då ofta bemelte herre kom til mig uti sergeants kläder, och hade på sig regementsmunderingen, nembl. en gammall röd råck med guhla underkläder och dylika upslag i följje af ellfwa nywärfwade recreuter, och 5 stadsens soldater med påskrufwade bajonetter på mussqvetterne, hwilka förde mig en mihl utom staden, då jag ej annat tänkte än blifwa till afrättelse plattsen förd, under wägen mötte oss en hålländsk skieppare, som af mina tårar blef bewekt willa frälsa mig utur sergeantens omilda händer, böd honom så för min frihet 100 livres men han prätendera 300, kommo altså intet öfwerens utan skildes åt, mig til största sorg och bedröfwelse. Uti det första nattlägret wij ankommo, blef en af sergeantens favoriter till mig (som hade med flijft fått en särskilt kammare) skickadt, och igenom tekn frågade mig om jag hade lust at römna och gå tillba-

1725 kars til Havredegrace, samt på sitt uhr utwiste timman då wij skulle gå bordt, när han märkte at jag dertil war mycket willig, gick han sin wäg, och kom åter til mig hehl tyst kl. 12 om natten, då wij straxt begåfwo oss ifrån herberget, men hunno ej mehr än wid pass 300 steg utom byn, förr än wij af bemelte sergeant (hwilken med flijt anstält detta) blefwo arresterade; wid återkomsten blef begge mina tummar med tumskrufwar så hårdt tillskrufwade, at begge naglarne afsprungo uti hwilken obeskrifwelig pina jag hehla natten ligga måste til liusan dager, då wärdinnan kom in och bad sergeanten intet handtera mig så hårdt, hwaruppå mina tummar blefwo något låssade, men intet ifrån handklöfwarne aldehles frijade. Om morgonen då wij skulle begynna at fortsättja wår marche till regementet, blef jag med ihopskrufwade händer wid swantsen af sergeantens häst fastbunden, på hwilket sätt jag hehla den dagen uti orenligheten up til knäs intil aftonen gå måste, då jag ifrån boijor och band aldeles blef befrijad, sedan marcherade wij dag ifrån dag tils wij änteligen d. 12 januarii 1726 ankommo til S:t Omer, hwarest regementet låg inqvarterat. Wid ankomsten, blef af alla capiteinerne wid regementet, om oss som woro 12 nywärfwade recreuter lått kastadt, och kom jag till en wid namn Prosser af Milord de Clairs regemente infanterie, som war irländskt. Wid tienstens antagande eller anträdande, blef mine kläder hatt (och pgr som bestod i en ducat) mig ifråntagne, och en annan klädning eller mundering, som war allaredan 3 åhr brukad, och gick 2 gånger omkring mitt lif, i dess ställe gifwen, med tillsäjelse at få 5 sous, sols eller styfwer om dagen till förtäring, sedan de hade spökat ut mig med denna åt mitt lif wähl passade klädning, satte de en soldat-hatt på mitt hufwud, hängde en munderingswärja på min sida med många gratulationer och lyckönskningar, och bad mig på capiteinens befallning gå med en af mina underofficerare at dricka hans skåhl, som skiedde på ett wårshuus, deräst jag med ett

glas öhl blef fägnad. Öfwer alt detta förskräcktes jag intet så mycket som öfwer mitt qwarter, som war ett faseliget stort gammalt stenhus och kallas på fransyska caserne, uti hwilket 4 regementer låg inqvarterat, i det rummet jag skulle ligga, stog åtta stora sängar, och tre soldater uti hwar säng, som giorde 24 personer, der hos två stora långa träbord för twenne huushåld, hwart huushåld bestod af 12 personer, uti detta huushåldt hade wij ej af nöden at sörja för någon gryta eller kiettel, för ty den bestod konungen, allenast wij hade haft penningar at kiöpa henne hwar dag full med god mat. Tredje dagen derpå måste jag gå på wakt, då jag allaredan af sergeanten wid compagniet hade lärt mig så många hand-grep som dertill behöfdes, sedan lärde jag mig dag ifrån dag, at bättre exercera och förstå det engelska samt fransyska språket. Dermed förnötte jag min tid hehla åhret ut 1726 men uti största fattigdom (efter samma åhr war skräckeligen dyrt i Frankrike) ja så att jag på många dagar intet war i det stånd at kunna kiöpa mig ett stycke bröd, utan måste lefwa af frukt, rofwor och morötter, som jag ibland åt rå, och ibland koka i wattn utan smör eller något annat godt, som kunde gifwa någon smak, styrka eller kraft. Thetta usla tillståndet förordsakade mig at skrifwa åtskilliga bref så wäll till Sweriget som till då warande swenska envoijen baron Gedda i Paris, och baron Carl Sparre i Engeland, men fick aldrig något swar, hwilket intet war att undra uppå, efter min då warande capiteine hade uptagit alla mina bref på påsthuset, at icke ett deraf blef fortskickadt. Under denna tiden måste jag ofta gå på wakt, och hade aldrig mer än en natt frij, så att jag på slutet blef så ledsen och desperat, at jag en gång war på wägen och skulle römna, hwilket jag wärkeligen fullbordat hade, om jag uti det fransyska språket warit något fullkommeligare, men det war ordsaken som höll mig derifrån, efter jag lätt nog hade kunnat röjdt mig, och låta af bönderne som gå dag och natt i skogen attrappera mig då jag wissierligen blifwit

hängd, hälst som jag såg dageligen dags exempel, at fransosen med en som rymmer inga complimenter gör. Det hände sig först på åhret 1727, at jag så wähl som andra soldater gick på Esplanaden som är en stor slätt, på hwilken soldaterna om somaren exercear, och spatserade, då den uti S:t Omer warande archiebiskopen kom med stor båt åkandes med sex hästar och stor förgylt wagn, uplyftes utaf dess hejdukar taket som formerade en himmel, då strax archiebiskopen upstod, som war klädd uti en bleumerent sammets fotsid räck och hade på hufwudet en fyrkantig mössa, broderad med en diamants boqvett på sidan, derhos ett stort diamants kors som hängde uti en guldkiedja på hans bröst, och med korstekn utgaf wällsignelse öfwer alla närstående, som föllo med mycken devotion på sine knän, jag som ej war kunnog om deres maniere, och efter det war första gången jag det sedt, stod ett stycke derifrån och lyfte allenast af mig min hatt, sedan det war bestält, kom en af biskopens hejdukar, tillfrågade mig mitt namn, och under hwad compagnie jag stod, hwarpå jag gjorde honom beskiend; om aftonen då jag kom i mitt qwarter, blef jag af min sergeant i arrest förder, efter jag intet fallit på knä för wällsignelsen, deräst jag satt 6 weckor med fånge tractamenter, sedan blef jag nedersatt uti deras så kallade cachot,⁵ som war ett par hundrade ahlmar neder i jorden, med mycket smal gång och trappor utföre, derunder war allenast ett hohl som ungefärlig war 2 ahlmar i fyrkant, utan lius eller dag, deräst jag satt twenne dagar hwarifrån jag åter uti min förra arrest blef förd, och några dagar derefter på frij fot stäld, då jag uppå min öfwerstes befallning måste gå, och hos biskopen af lägga för nådigt straff min ödmiuka tacksäijelse, tog jag med mig en swensk hustru, hwilken för några år sedan changet religion, och gift sig med en såldat af Lasfairs regemente, som då låg inqwarterat i

S:t Omer. När wij uti biskopens palais inkommo, så gaf han oss audience som stodo på knä uti hans förmak, dit han kom utur sina rum, uti en guldbrokads fotsid natträck med en fyrkantig sammetsmössa, och sitt wahnliga stora diamants kors på bröstet. I början blef mig tillfrågat, om jag tillstod mig hafwa giordt synd i det jag ej fallit på knä för wällsignelsen, hwarpå jag genom min tolk swarade, at som jag ej wiste hwarföre folket föll på knä, så trodde jag mig så mycket mindre wid det tillfället hafwa begådt eller giordt någon synd, sedan frågade han mig om jag ej wisste at catoliska religion woro den aldri äldsta, och i följje deraf den bästa, samt om jag den wille antaga, skulle han strax skaffa mig en fendrichs beställning med 900 livres till mitt eqvipage, hwilka stora tillbud hade så när förfört mig, at dertill straxt gifwa mitt samtycke, så framt min kiära fru moders goda förmaningar ej wid det tillfället runnit mig i hogen, nembl. at frukta gud och hafwa honom för ögonen, samt akta mig för främmande gudar, gaf så honom med en ödmiuk tacksäijelse ett kort swar at jag ej den samma wille emottaga. Då sade han mig wara förhärdad i det onda, och uti brinnande helfwetets elden förbannad, samt ingen förhoppning för mig om saligheten wore at förwänta, och befalte at packa mig ut genom dörren utan at kyssa hans natträck, hwilken nåd min tolk likwäll niöt.

Utaf denna visiten blef jag något bestört, och önskade at aldrig mehr komma för någon catolisk biskops ögon at aflägga en dylik visite, emedan det är fåfängt och aldehles onödigt at buga för Bahl.

Sedan jag på förenämnda sätt kommit at lära kienna biskopen af S:t Omer, och dess uppå respect mycket begiärliga sinne, råskade jag kort deruppå uti en mycket swår och häftig siukdom: hwilket jag dels det swåra straff som man mot mig för biskopens skull, då jag hölts fångslig, föröf Wade, dels och det knappa tillstånd som jag i synnerhet på den tiden war stadder uti måtte tillskrifwa.

⁵ Mörkt, trångt fångelse.

Den löhnen jag hade, war knapt tillräckelig at hålla mig det aldranödigaste at klåda mig med, oackadt det elljest så wäll mig som de andra, i anledning af statens inrättande borde blifwa bestådt, nödige strumpor och skoor, dock måste jag bekiänna, det jag under hehla mitt wistande wid regimentet, ej fick mehr än 1 par skoor, ett par strumpor och ett lintyg, hwarjemte all annan dagelig ajustice och putsning mig så mycket kåstade, at jag mycket sällan, eller snarare sagt aldrig kunde spändera på mig en ordinaire måhlid, utan i dess ställe måste hålla tillgodo allahanda slags frukt både mogen och omogen; kunde ej derföre anmars wara än att jag på sidstone måste siukna och hållas wid sängen. Så snart man märkte min åkomna siukdom, blef jag uppå min capiteins befallning straxt förd till hospitalet, så kallat S:t Vierge eller heliga Maria. Wid det jag nu kommer at nämna hospitalet S:t Vierge, kan jag ej förbigå at derom giöra en kort beskrifning. Sielfwa huset bestod förnämligast af ett rum, så stort, at derinne wäll rymmdes 120 sängar, som stodo stälte uti 3 rader, en på hwardera sidan af rummet, och en mitt uti, hwardera gång emillan sängraderna, war så bred och rumrik, at man med beqwämlichkeit kunde der gå och upwakta de siuka, mitt uti den tredje sängraden stod en öppen wällbygd predikestohl, och främst i gafweln ett altare, der hölts dageligen gudstienst af en tilförordnad präst på ordinairt catoliskt sätt. Wid ingången af rummet hängde wid hwardera sidan af dörren en stor teenflaska upfyld med watten, som man kallade det wällsignade, med bemelte watten blefwo alla de ineliggande siuka, dageligen utaf prästen med en lång wisp bestänkte, hwarwid folket hade den widskieppelsen att ingen trodde sig om at komma till förra krafter och hälsa igen, som icke med detta så kallade heliga wattnet blefwo bestänkte. Hwad elliest sielfwa de siukas uppässning och skiötsel angick, så skiedde den af inga andra än hederliga borgaredöttrar, som begifwit sig dit at på en wiss tid tiena, antingen för brist

skull af nödigt underhåld, eller ock för något löfte, det de för någon sin angelägenhet och wid wisst tillfälle kommit at giöra, de blefwo ej annat än systrar af alla hälsade och nembda, och woro några och tiugo till antahlet.

Wår mat den wij tre gånger om dagen portionswijs finge, bestod mästedehlen uti tun kiöttsåppa och bröd, dock fingo wij ock, hälst om middagarne äta jemte såppan sielfwa kiöttet, ock om aftorne ett eller två weka ägg hwilket war wår dageliga spis och tractament. Cretien Bernhardine hette systern som mig uppwicktade, hon skiötte mig på det aldra bästa och wiste sig mycket angelägen om min hälsas återfående, jag åtniöt af henne, emot de andra hon betienade, mycket godt, i synnerhet hwad mat och dricka angick; I stället för swagt spisöhl, som war den wanliga torstedrickan gaf hon mig ibland de delicataste wijn at stärka mig med, hwilket alt ej kom af annat än en naturlig böijelse hon hade at willa gifta sig med mig, så snart jag blefwo frisk, hwilken hennes mening ganska lätt kunde inhämtas af åtskilliga dess expressioner, och i synnerhet af följande tahl til mig, det jag ej kan underlåta at här införa. Min herre sade hon, i anledning af eder klädedrägt tager jag mig den friheten at döma, det nij måtte wara af torftigt tillstånd, och intet hafwa råd till at så lefwa och hålla ehr under ehrt siukliga tillstånd som elljest ert hurtiga sinne tycks meritera. Jag är en ung flicka; hitkommen at tiena ehr och flere andra siuka, ej för fattigdom skull, utan för ett wisst löfte att wara här i tre åhr. Mine föräldrar lefwa och hafwa till öfwerflöd alt hwad de willja. Efter ett åhr är min löftes tid ute och då måste jag begifwa mig härifrån, har nij lust så är min willja, at wij då ingå med hwarannan ekenskap, hwilket jag så mycket mindre tro skall, wara mine kiäre föräldrar och anhörige emot, som jag igenom mitt goda upförande emot dem, länge sedan så intagit deras hiertan, at jag lätteligen kan få dem at samtycka till alt hwad jag skiäligt begiär. Som jag länge wäntadt uppå slika kiärleks

expressioner, war jag ej oberedd at för mitt interesse skull swara, det jag med så mycken större glädje uptager dess wänliga och högt angenäma tillbod, som jag gjorde mig öfwerlygad om dess upriktiga mening, och at dermed woro allwara, förebärandes i öfwrigt det dertill, at äfwen som hon till mig, så har jag och länge till henne fattadt kiärlek, den jag dock ej fördristat mig at uptäcka. In summa hon war kiär, och jag wijste mig så deremot en tid til dess den på sidstone tog af, och blef aldehles utsloknad, ordsaken dertill måste jag genom fölljande gifwa wid handen. Sedan jag tre månader warit sängliggande, och tiden war inne at de siuka skulle bikta eller skriftas, frågade mig wår kiäre prästefader om jag ej wille wisa samma devotion som de andra, jag som hwarken hade eller borde hafwa lust til de catoliska kyrko ceremonier, förnämligast dem som rörde den heliga nattwardens begående, och jag äfwen fruktade före at blifwa utur hospitalet kastad, åtminstone mista den goda skiötsell jag under mitt siukliga tillstånd åtniöt utaf den tjenstfärdiga syster Cretiene Bernhardina, i fall jag ypade at jag woro lutheran, tackade wår kiäre prästefader för godt tillbod, med antydanden derhos, det jag wäll woro nögd att efterkomma hans begiäran, men at jag kort för min utifastnade siukdom i en annan kyrka begådt mina salighetsmedell, således slapp jag wähl den gången undan, men några månader derefter då åter den tiden kom, blef jag å nyo af prästen tillfrågad om jag nu ej woro sinnad at bikta. Jag som äfwen så litet nu som tillförne behagade deras skrift ceremonier, hade då ej annan utwäg än måste fritt utbekiänna at jag wore lutheran. Dessa mina ord misshagade prästen och syster Cretiene så mycket, at den förre brast ut i otaliga förbannelser emot mig, och den sednare i dess ställe på en handwänning upsade all wänskap, den jag dock nu mehra så tillsäjandes war aldehles indifferent om, så wida jag nu gudi ske lof begynte blifwa så frisk, at jag tämmeligen wäll kunde wara, och gå uppe. Owänskapen uträttade likwäll

1727
så mycket, at jag straxt dagen derpå måste hufwudstupa uhr hospitalet. Men wisste för medellösa skull ej hwart jag skulle taga wägen, ty penningar feltes mig äfwen så wäll nu, då jag gick uhr hospitalet, som då jag kom derin, hoos regimentet eller i compagniet hade jag heller ingen fyrk innestående, efter hehla min lön blef hospitalet för mat och skiötsell under mitt derwarande tillslagit. Dock war för mig det bästa, at jag likwäll twenne dagar sedan jag kom uhr hospitalet å nyo fick min lönning, hwilken ehuru ringa den war, mig likwäll ganska mycket fagnade. Kort härefter kom till S:t Omer ett tyskt regimente cavallerie Royal Alemand kallad, wid hwilket gref Leijonhufwud, svensk till nation, war ryttmästare, så snart jag fick weta dess ankomst gick jag till honom och berättat mitt tillstånd från topp till tå, han war straxt emot mig så gunstig, at han lofwade skrifwa svenska envoijen till, uti Paris baron Giedda, det han och gjorde, men utan at deruppå hinna afwakta något swar, måste jag med regementet bryta upp och marchera til Calais; deräst jag uppå hans och mina herrar morbröders högt giällande intercession d. 29 junii 1727 fick mitt afskied ifrån regementet. Tre eller fyra dagar för mitt afskied från regementet blef jag ut af mina herrar morbröder (som då war i Paris) soulagerad med en wäxell af 60 livres, hwilka penningar förordsakade mig en glädje, hwars like jag aldrig haft.

Sedan jag nu wid ofta bemelte regemente warit något mehr än ett och ett halft år, och under den tiden slitet mycket ondt, begaf jag mig efter den befallning jag hade af mine herrar morbröder, med min långa kiäpp i handen på fransyska maneret, och soldatränselen på ryggen, på wägen till Avesnes, en liten wacker stad i provincien Hainau belägen, hwaräst herr brigadieren Lenks regimente, hos hwilken jag skulle taga tjenst, låg inqvarterat. Efter 14 dagars marcherande kom jag ändteligen dit d. 10 julii. Jag blef straxt wid regimentet och herr Bregadierens egit Lifcompagnie såsom ca-

1727 det antagen, hwar wid jag dock ej hade någon annan förmohn än att der blifwa litet mehra än en alledhles gemen soldat anseder; sedan regementet en liten tid warit uti Avesnais, blefwo wij omqwarterade och måste så marchera till Philipdeville, deruppå måste wij wid Berlemon, som är en kongsgård och ett stort slott, några mihl ifrån Philipdeville campera, wij woro der till sammans 36 000 man caverie och infanterie församlade, och hade för oss alla de krigsöfningar som kan nämnas. Prince D'Ingrie närwarande commenderade sielf, efter hwilkens ordres och anförande, wij ock togo icke allenast förberörde slott Berlemon in, utan och en twenne mihl derifrån belägen stad, wid namn Maubeuge. Efter sluten campagne som warade ute sex weckor, med wederbörandes högsta nöije, blefwo wij å nyo inqwarterade uti näst omförmälte stad. Emedan wij der woro en tid, och mina andre kammerater som woro stadda wid bättre wilkor än jag, hade godt tillfälle att lära och öfwa sig uti allehanda ridderliga konster framför mig, som ej hade någon annan styfwer at tilgå, än den jag kunde för min tjenst på löningsdagarne utbekomma, hwilken dock war så ringa at jag knapt dermed handt betahla maten, förutom andra oungiängliga tarfwor, måste jag till besparing af mina utgifter, åtaga mig kocksysflan för ett hehlt huushold utaf 7 personer, som woro underofficerare och cadetter, derjemte allesammans swenska. För allt mitt beswär jag derwid använde, hade jag endast den förmohn at jag fick äta fritt och utom betahlning. Alt det jag således kom genom min löning at bespara använde jag endast och allena til öfning och lärdom uti musiqve, dantsande och fäcktande, uti hwilket twenne sednare jag på tämmelig kort tid, så wida avancerade, at jag utan skryt kan nämna, det jag uti de konster, gick up emot de aldra starkaste der å orten.

1728 Uti junii månad 1728 kommo wij til Valansien uti qwarter dit wij måste ifrån Maubeuge flytta oss. Derifrån bruto wij upp till Lille, dit wij ankomo uti september må-

nad samma åhr, det lönte wäll mödan om denna stora och skiöna staden giöra någon beskrifning, men som det egenteligen ej hörer till mitt ändamåhl, man dessutom af åtskilliga böcker derom kan hafwa en tillförlitelig och exakt beskrifning, måste jag för att undslippa widlöftigheten gå den förbij, och allenast påminna det gamla Duc de Bouflers son, då för tiden war bemele stadens gouverneur. Emedan regimentet uppehölt sig i Lille, drog jag mig trenne affaires, helt oskyldigt på halsen, de jag alla afgiorde; den första affaires som jag hade uti min lifstid, war med baron Pallpitzki, cadet uti samma regemente och swensk till nation; denna affairen lopp tämmeligen lätt utaf, allden stund bemele baron allenast blef litet rispad af min wärja i högra handen; den andra war med sergeant Siigler, äfwenwäll swensk till nation, denna affairen lopp mycket plumpare utaf, ty jag stack honom twert igenom det feta på armen, och giorde ett faseliget stort håhl, som förordsaka honom at blifwa öfwer tre månader uti sitt qwarter. Den tredje war med min egen fäktmästare, ordsaken hwarföre will jag igenom följande gifwa wid handen; det hände sig om en morgon bittida, då jag kom uti fäktsholan, i den tankan att willa taga lexion af min mästare (fastom jag allaredan war starkare uti fäktande än han sielf) at der satt en af hans aldra starkaste scholarer, med hwilken han mig bad at fäkta contra, jag gaf så honom en rapperler florett och begynte med honom at fäkta, när det nu led mot slutet, at man efter fransosernes sed, skulle fäkta pour La Maitresse, så böd min contrepart till at willa desarmera, eller taga min florett ifrån mig, men det lyckades intet bättre för honom, än at jag med mitt ben kasta honom omkull emot spishällen, deräst han slog sig ett rätt stort hohl i hufwudet; detta war likwäll emot min willja, men oakadt alt det så blef min fäktmästare häröfwer så wred at han straxt fordra ut mig. När wij nu kommo ut på plattsen, så slog han upp en wacker oration för mig säijande, min herre det är mig hierteligen okiärt, at

jag som en mästare, skall fordra ut min scholar för sin skickelighet skull, men min herre kanskie wet intet deremot den obligation jag är dens huus skyldig, som nij i dag så faseligen illa blaisserat, derföre nödgas jag at söka för honom satisfaction, på det hans föräldrar må kunna se, at jag ej glömt den godhet de mig ifrån min barndom bewisat; efter detta håldna tahl, drog han ut sin wärja och gick emot mig, då wij öfwer 20 stötar stött på hwarandra, utan någon blesure, gjorde han en stor wolte, då jag i det samma battererade hans klinga med en sådan force at hon flög öfwer 6 steg ifrån honom; jag sprang i största hastighet och tog upp henne, och frågade honom om han wore nöijd, då swarade han jag borde ej det wara, men efter nij som min scholar haft lyckan i händerna, och aqvitterat er så wäll, så will jag dermed uphöra, hwarpå wij förliktes och gick hem. Sedan jag nu warit i Lille ungefär ett år, ankom ifrån London den swenska envoijen baron Carl Sparre, hwilken straxt frågade herr brigadieren Lenk om han ej kunde gifwa förslag på någon swensk under dess regemente, som förstod det engelske och fransyska språket, och hwilken han kunde tillåta få följja sig till Bruxel. Brigadieren som kände mig, och wäll wisste at jag hade lärt och kunde så wäll det engelska som fransyska språket, gaf uppå mig sitt gunstiga förslag, och fick straxt derpå permission at följja bemelte baron till Bruxell som följande utwisar.

Infanterie Regiment
 de Lenk Infanterie Allemand
 (L. S.) veü bon par nous marechal
 des Camps et armées du Roi
 Commandant au gouvernement
 de Lille
 Congé Militaire
 de Crenij major en l'absence
 de Mons. de Ceberet

Nous sousignez, certifions à tous ceux q'uil appartiendra, avoir donné congé pour vaquer à ses affaires' au nommé Reinhold Johann von Lingen Cadet de la Compagnie de mestre de Camp au Regiment de Lenk Allemand natif de Visby en Gotland en la province de Gotland Jurisdiction de Svede. Age de vint et un ans, de la taille de cinq pied sept pous.

Fait à Lille le qvatrienne jour de mois de Novembre mill sept cens vint et neuf.

Groubbe

Approuve par nous Lieutenant
 Colonell major du Regiment

Appelgrehn

Certifié par nou[s] Capitaine

aide major du Regiment de Lenk

Colerus

Ordsaken hwarföre herr baron Sparre war mohn om den som förstod det fransyska och engelska språket, war den at det folk han hade med sig uti föllje, woro hälften fransyske och hälften engeländare, som icke det ringaste förstodo hwar annan, derföre hade han högt nödigt en som kunde hielpa dem tillrätta; wij kommo ändteligen till Brussell, som ligger netto 23 mihl ifrån Lille, hwarifrån jag i anledning af mina ordres jag hade af min öfwerste, straxt bordt wända om tillbakars igen. Men som jag under wägen hade den lyckan, at igenom mitt förhållande och promtitude aldeles winna baron Sparres gunstiga tycke för mig, måste jag efter erhållen ytterligare permission följja med ända fram till Stockholm (sedan jag under herr brigadieren Lenks regimente tient 2 och ett halft åhrs tid) dit jag gudi lof lyckeligen och wäl anlände d. 25 december 1729, då jag således innom twenne månaders tid giordt en resa af 274 1/4 tyska och swenska mihl, som utaf

1729	nederstående marche route ännu närmare kan inhämtas. ⁶	Bomt	6
		Dipenau	7
		Lesse	7
	Lille	Nienborg	4
	Menain	Reten	4
	Cortrai	Wiselhob	6
	Vive St. Louis	Will	8
	Pettegaim	Harburg	6
	Geng eller Gent	Altenau	
	Qurtrais	Hamburg	1
	Lost	Pinnenberg	2
	D'alse	Elmshorn	2
	Till Brussell	Itsehoe	3
	som giör tillhopa	Hoenvestedt	3
	Louvin	Rensburg	3
	Tirlemon	Flensbourg	7
	S:t Tron	Hadersleben	7
	D'aungre	Lilla Bältet öfwer	
	Raickaim	wattnet til Assen	2
	Jangelt	Odense	5
	Linnick	Nyborg eller Stora	
	Essen eller Furt	Bältet	4
	Düselldorff	Öfwer wattnet till	
	Disborg	Corsör	4
	Dorsten	Slagelse	2
	Tillman	Ringstet	4
	Mynster	Rosckield	4
	Lengerick	Slangerop	3
	Osnabryck	Friedrichsborg	2
		Hellsingöhr	3
		Öfwer Sundet till	
		Helsingborg	1
		Ostorp	2
		Åby	1 1/4
		Lönby	3/4
		Örkeliunga	1 3/4
		Fagerhult	2
		Marckeröd	1 1/2
		Trava	2
		Hamna	1 1/2
		Jungby	1 1/2
		Dörarp	2
		Tonne	1 1/2
		Vernamo	1
		Kläfs Hult	2
		Skillingary	1
		Byarum	1 1/4
		Barnarp	2

⁶ En tysk geografisk mil var före 1872 lika med 7 421,59 meter. De flesta orter som RJL namnger är tämligen lätt identifierbara även om stavningen ofta avviker från den vedertagna. Några förklaringar kan kanske behövas. Lost och D'alse=Aalst, D'aungre=Tangere, Bomt=Bohmte, Wiselhob=Visselhövede, Lönby=Östra Ljungby (namnet uttalas i dialekten bl. a. "Lönnby"), Trava=Traryd, Hamna=Hamneda, Råby är en by i Skärstads socken, Vista härad, Holkaberg är en by i Ödeshögs socken, Lysings härad, Odesiö=Ödeshög, Östa=Östad, en by i Väderstads socken, Göstrings härad, Bankeberg är en by i Vikingstads socken, Kumla är en by i Gistads och Törnevalle socknar i Skärkinds och Åkerbo härader, Jär avser troligen Jäder, en by i Lunda socken, Jönåkers härad, Swälbro= Svärdsbro, en by i Sättersta socken, Rönö härad, och Pilskog en gård i Ytterjärna socken, Öknebo härad. På de flesta av de här uppräknade platserna fanns gästgiveri och skjutshåll. Utgivaren tackar arkivarie Mats Wahlberg vid ortnamnsarkivet i Uppsala för identifieringshjälp.

Jönkiöping	1
Råby	2
Grenna	1 3/4
Hålkaberg	1 1/2
Odesjö	1 1/2
Östa	1 3/4
Miölby	1 1/4
Bankeberg	1 3/4
Lindkiöping	1
Kumbla	1 1/2
Brink	1 1/4
Norrkiöping	1 1/4
Åby	3/4
Krokek	1 1/2
Wreta	1 1/4
Jär	1 1/4
Nykiöping	1 3/4
Swälbro	2 1/4
Åby	2
Pihlekrog	2
Tällje	1 1/2
Fittia	2
Stockholm	1 1/2
Summa	273 1/4

D. 18 februari 1730 begaf jag mig ifrån Stockholm till mina kiära föräldrar (som då bodde den tiden uti Jönköping) dem jag gudi ährad hade den lyckan och fågnaden at träffa uti ett godt och önskatt tillstånd. Då jag hos dem några weckor uppehållet mig tyckte jag mig hwarken hafwa tid eller lust, at längre ligga stilla, utan tog af dem afskied, kommande d. 10 aprill samma år åter till Stockholm igen hwarest jag några dagar derefter uppå förr omnämnda envoye Sparres och min morbroder statssecretairen herr baron Cedercreutz recommendation ut af hans Kongl. Maj:tt allernådigt ehrhölt fullmakt⁷ och caracteur af cornette wid arméen men utan lön, som fölljande utwisar.

Wij Friedrich med guds nåde, Sweriges, Giöthes och Wändes Konung etc: Landt-grefwe till Hessen etc: giöre witterliget, att såsom hos oss i nådig åtanka kommer oss

⁷ Originallet finns i Hanebergsarkivet vol. 10.

1730
älskelig Reinhold Johan von Lingen i anseende til dess skickelighet och alltid betygade wällförhållande; altså wela wij härmed och i kraft af denna vår öpne fullmakt nådeligen hafwa förordnad honom Reinhold Johan von Lingen att wara cornett det alla som wederbör hafwa sig hörsamligen at efterrätta. Till yttermehra wisso hafwa wij detta med egen hand underskrifwit, och med vårt Kongl. sigill bekräfta låtet.

Stockholm i rådkammeren d. 27 aprilis 1730.

Friedrich

C. v. Carlsson

Jag fant altså nödigt att försöka min lycka på annat ställe, och hålst uti Saxen, efter man sade, at konungen Augustus wid sitt obeskrifwliga campement, gierna önskade sig några svenska officerare, tog derföre afskied ifrån min slächt uti Stockholm och kom efter några weckors resa med fogelig wind till Strahlsund d. 1 juni. Efter några dagars wistande på den orten, begaf jag mig till det ofwannembde campement som wid Zeithan och Mylberg uti Saxen tog sin begynnelse in medio maji. Jag hade eij mer än allenast några weckor åskådadt campementet då jag uppå min morbroders estattssecretaren herr baron Cedercreutzes begiäran ifrån saxiska legations secreteraren Walter uti Stockholm ehrhölt en mycket favorabel recommendation till fältmarschallen gref Wackerbart och cabinets ministern gref Manteuffell, till hwilken senare jag sielf öfwer-gaf legation secreterarens bref uti egna händer, och blef straxt derefter af dåwaran-de öfwersten Didron presenterad för feld-marschallen gref Wackerbart, hwilken d. 10 augusti uti Dresden hos Hans Kongl. Maj:tt af Polen efter slutet campement utwätkade mig försäkran på premier lieutenantens fullmakt under hertigen af Sax-Weijmarske regementet, som då stod in-

1730 kvarterat uti Zeitz. Emellertid och under hehla campementets påstående, jag så wäll wid Zeithan som Dresden med egen bekostning (eller så till säijandes med de penningar som min kiära fader samt morbröderna estatssecreteraren baron Cedercreutz och brukspatron Jacob Tersmeden mig wid min afresa från Stockholm förärte) uppehölt mig, så länge och till dess jag ehrhölt fullmakt å nästomrörde premier lieutenants beställning, hwilken fullmakt jag, som följjer, här ord ifrån ord införa welat.

NACH DEM IHRO KÖNIGL: MAJT: IN Pohlens und Churfürestl. durchl. zu Sachsens den in Königl. Schwedischen diensten gestandenen Cornett Reinhold Johann von Lingen, umb diesen dero selben angeruhmten guten Qualitaeten und application willen, unterm Heutigen dato als Premier Lieutenant in dero diensten aufgenommen, und in dieser qvalité beij dem Weijmarinschen Regimente Infanterie dergestalt in gnaden placiret, dass Ihror Königl. Majjt. und dero Königl. Chur Hause derselbe getreu und dienst gewärtig seijn und bleiben, dero selben Interesse und Nutzen bestmöglich befördern, Schaden und Nachtheil da Hingegen, so viel an ihm, abwenden und verhindern, beij allen vorkommenheiten, da er Commendiret worden möchte, sich nicht nur unwerdrossen, Exakt und tapfer erzeigen, sondern auch nach gelegenheit vor Ihror Königl. Majjt: allerhöchsten dienst seines Bluts, Leibes und Lebens nicht schonen, und nicht minder alles ubrige, so einem Braven, rechtschaffenen und Klugen Officier und treuen diener gegen seinen herrn von ehr und Pflichtswegen zu thun eignet und gebuhret schuldigst beobachten, dagegen aber alle diesem Caractere gewidmete Emolumenta und praerogativen zu geniessen haben soll.

Alls ist uhrkund dessen demselben gegen wärtiges Patent unter Ihror Kongl: Majjt: eigenhändigen unterschrift und vorgedruckten kriegs Innseigel ausgefertiget worden.

So geschehen und geben zu Dressden, den 10den Augusti 1730

Augustus Rex

Patent

Vor den beijdem weijmarinschen Regimente Infanterie Stehenden Premier Lieutenant von Lingen

ad mandatum sacrae Regiä Majjtis. Proprium
O: Pauli.

Utaf följande march route kan inhämtas huru som wägen emillan Stockholm och Dresden belöper sig till 167 swenska och tyska mihl.

Ifrån Stockholm öfwer wattnet till:

	mihl
Strahlsund	98
Greifswald	4
Anklam	4
Ückermynde	3
Stetin	7
Läckenitz	3
Prenslau	4
Tempelin	4
Zedenick	2
Orranienburg	3
Berlin	4
Potzdam	4
Pellitz	4
Treijenbritzen	4
Wittenberg	4
Anneburg	4
Kosstorf	4
till lägret	
Zeithan	2
Dresden	5
<hr/> Summa summarum	<hr/> 167

När jag nu bekommit min premier lieutenants fullmakt, så begaf jag mig några dagar derefter til regementet, och blef af herr major Pullberitz wid öfwerste lieutenant Odempies compagnie förestäld. Då jag

beständigt öfwa och beflita mig om at lära det saxiska språket samt exercitiene, så at jag inom twenne månaders förlopp exerce-
rade hehla compagniet uti min öfwerstes närwaro, hwaröfwer han sig så mycket fäg-
nade, at han straxt derpå försatte mig till Granadier compagniet som räknas för post d'honneur, hwaräst jag stod, till dess jag tog afskied från regementet.

Saxen är ett mycket angenämt land, hwaräst man finner alt hwad man för penningar kan önska sig, derhos är sielfwa nation i synnerhet adeln så wählbelewad, som trots någon fransos. Men deremot äro officerarne mycket afundsiuka på de utlänningar eller främmande som komma der i tiensten, och i synnerhet när de äldsta wid regementerne lider i genom de främmandes avancement, detta är mycket naturligt, men så borde de likwäll wara nöjde med deras öfwerstes willja och befallning, nej ingalunda; utan då spinna några officerare till sammans och söka huru de skola på godt manier få en affaire med den främmande. Thetta skiedde mig trenne gånger wid min ankomst til regementet; då jag icke allenast war så lyckelig at öfwerwinna de trenne första mina contraparter, utan och den starkaste wid regementet som passera för bruteur, sedan jag nu honett och wäl afgjordt mina affairer, så fick jag beständigt wara i roo och frid; och kan jag försäkra at aldrig någon lustbarhet blef emillan officerarne anställd, utan at icke jag måste wara derhos. Altså råder jag den som tänker at gå i saxisk tjenst, at taga sig wäll i akt för affairer, åtminstone wisa sig kiäck wid den första händeln,⁸ hwilken sällan undwikas kan, efter saxiska officerare äro mycket kijttsliga, och rifwa sig gierna på en främmande. Åhr 1731 d. 1 maji, blef wårt regemente omqwarterat, och till staden Naumburg (3 mihl ifrån Zeitz belägen) flyttadt, wij lågo der till d. 6 maji 1733 då wij derifrån marcherade till Dresden, och blefo der 4

1733
nyo inqvarterade; när wij dit ankommo, så bekom den yngsta Kongl. princen Xaverius regementet, och blef sedan efter dess namn i stället för det Weimarske, Xaveriska kallat.

Under den tiden wij der woro wistandes måste dageligen en capitaine och en lieutenant hålla wakt hos princen; och blef jag då wid det tillfället hos honom mycket bekant, emedan jag oftare giorde wakt än jag borde, hälst som en dehl af mine kammerader, bad mig att giöra för dem wakt, hwilket jag med nöije giorde, så att jag mäst dageligen war för princens ögon, och åtnöt af honom en synnerlig grace framför någon af de andra mina kammerader. Princen frågade och mig wid ett wisst tillfälle, hwarföre jag så ofta kom på wakt, hwarpå jag swarade, at jag det endast för den ordsaken giorde at upwakta hans höghet, hwilket swar den lilla princen, som war allena på sitt siette åhr, så wähl upton, at han förährade mig en rätt wacker förgylt silfwer snusdosa.

D. 1 juli 1734 marcherade det Xaveriske 1734
regementet utur Dresden till Dantzic, och sedan vidare til Warchou. Samma dag blef jag på egen begiäran såsom general adjutant, dock med samma character försatt till hans excellence general major marquis de Willanova Grand d'espagne, i mening det han efter anlagd dessein skulle komma at commendera wid Reinströmmen, men som det sedan blef ändrat, wart ock min resa derigenom instängd.

Under den tiden upwaktade jag printsen dageligen, följandes honom till och från kyrkan och hwarest han monde gå, så att konungen och drottningen mig dageligen såg och mycket grant igen kiände.

Thet hände mig uti september månad, då jag satt wid bordet uti mitt spisqwarter och åt (efter wij talte om dueller och affairer) at fråga om intet capiteine Fircks wid Lif regementet, blifwit en hundswott af Capitein Bagaton kallad, till hwilken han sedan gieck, och bad det han wille förbinda sin högra arm, och säija det han woro af honom blaiserad, så wille han derföre straxt gifwa

⁸ Strid, slagsmål.

1734 honom en propre gallonerad klädning, der hos 50 ducater, NB. denna capitein Bagaton war en flink men fattig karl, som tog straxt emot desse tillbud, men kunde intet tiga utan publicera detta i hehla staden och på alla caffè huus, at hwar och en wisste derutaf, när jag nu hade talt ut, så fråga mig en officer som satt wid bordet, hwilken äfwen wähl war af Lif regementet, om jag tillstår mina ord som jag sagt om capitain Fircks, jag swarade honom at jag intet woro den förste som det sagt, utan han kunde gå på caffèhusen i staden, derest han derom kunde få nogare underrättelse, han sade, herre det är intet nog, jag håller ehr wid edra ord, och skref så straxt till regementet, at capitaine Fircks skulle komma til Dresden, och söka af mig satisfaction, för det jag honom i öppet lag prostituerat, denne capitaine Fircks war ryska envoijen baron Keiserlings swäger (som då den tiden war i Dresden) och hade burit sig åtskilliga gånger illa åt i regementet, men the torde intet röra honom för envoijens skull, derfore sökte alla hans kammerader at hissa honom på mig som war en utlänning; jag hade härom ingen underrättelse wisste ej heller någon ting derutaf förrän capitein Fircks med twenne envoijens bröder och lieutenant Fluk kommo några dagar der efter kl. 12 om natten mitt för min säng, derest jag låg och läste uti en bok; då han sade, herre jag kommer till eder at fordra satisfaction för det infama rësonoment nij haft öfwer mig, då jag öfwer det ordet infama blef så wred, at jag sprang ut ur min säng i bara linyget, drog i största hastighet ut min wärja och sprang på honom, då de andra som woro tillstädes sprongo emillan och sade, det woro ingen raison att på ett sådant sätt taga satisfaction för en affair d'honneur, utan nij skall gifwa honom den på ett par pistohler, jag swarade mig ej hafwa hwarken secundant eller pistohler, ej heller gifwer jag honom derpå satisfaction, utan på wärja så länge och ofta han will, de gåfwo till swar att de derfore sörja wille och gingo sin wäg. En half timma der-

efter kom en soldat, med en rätt grof skrifwen billet, näst hotelser at om jag intet wille gifwa honom satisfaction på pistohler så skulle han sielf taga sig den samma, och att förekomma en sådan sielftagen satisfaction, accordera jag honom hans begiäran och gaf honom min parole. Som nu min general ingen ting hade att giöra, och jag för den ordsaken skull ingenting hwarken hos honom eller uti arméen hade at försumma, så gieck jag till honom och bad att han wille skaffa mig permission på ett halft år at gå til Sweriget, derjemte öppna jag honom det jag hade råkat uti en affaire med ofwanbemelte capitaine, och hade dertil inga penningar; hwarpå han gick till Hennes Majjtt., och utwätkade för mig d. 10 september ett resepass af Hans Majjts egen hand underskrifwit, som no. 5° under d. 10 september 1734 utwisar, näst 30 ducater i guld; när jag nu hade detta i mina händer, skref jag en liten billet till min fiende, och sade det jag woro parad at gifwa honom den begiärte satisfaction, begiärde derjemte at få låna af honom ett par goda pistohler, och att han wille namn gifwa vår tumellplats, som blef fastställd wid Töplitzer Baad på Bömiska gräntsen 7 mihl ifrån Dresden. Så snart jag det fick weta, tog jag mig 2ne hästar, en för mig och den andra för en fältskiär som jag tog i reserve med mig, och red så straxt dit, deräst jag wänta på min contrapart ifrån kl. 5 efter middag till kl. 9; då jag låt tillreda för mig och min fältskiär en afton måltid; och sedan derpå gick till sängs. Kläckan 12 om natten kom wärden i huset klappade på min dörr och sade, det woro någre officerare som wille tahla med mig, öfwer det ordet blef jag något häpen, ty jag förwäntade endast capitein Fyrcks med en dess secund, men swara likwäll at om de wille tala med mig, så kunde de komma hit. Wid inkomsten uti min stuga, sade de till mig, wij äro

⁹ Troligtvis är denna handling förkommen. Flera nummerade fullmakter finns i Hanebergsarkivet, vilket kommer att framgå av noter till de fullmakter RJL fortsättningsvis anför i de fall originalen bevarats.

hitkomna at se huru den affairen emillan ehr och vår swåger, som är i andra stugan aflöper, nij kan wällja under oss tre hwilken nij will taga till secundant, jag swarade, efter nij gode herrar äro capiteinens swågrar, så kunna nij wara på hans sida, jag will taga lieutenant Fluck, fast om jag intet har den ähran at kiänna honom, så wet jag likwäll at han är officer uti armén, och par consequense en honett karl, derpå frågade jag min obekanta secundant, om han hade någötwor som woro godt, och jag mig deraf betiena kunde, då han swarade i morgon bittida skall nij få probera 2ne par som wij för ehr skult tagit med oss.

Klockan 4 om morgonen stod jag up, och begiärde pistohlerne af min secundant, så snart jag dem bekommit, ladda jag och skiöt til måhls på hierter ess på 12 steg, med de första som woro hehl nya, felte jag hehla kortbladet, men med de andra som woro gamla skiöt jag det röda utur esset kuhla på kuhla, då mine spectateurs öfwer mitt wälskiutande förskräcktes, och sade det war två fanders skott, jag behölt altså de gamla, gjorde dem sielfwer rena och sade till min secundant det jag woro parad at rida på plattsen, när wij nu utkommo, sökte secundanterne ut ett litet nätt ställe hwarpå lades en röd kappa näst 3ne par pistohler, nembl. twenne par för mig och min contrapart och en för hwardera secundant, som sedan af dem på den röda kappan blefwo laddade, jag bad wäll at få sielf ladda mina pistohler, men det war aldehles förgiäfwes, och tror jag wisseligen, at om jag ytterligare hade begiärt at sielf få ladda mitt gewär, jag säkerligen fått händel med alla tre, derföre låt jag dem giöra huru och hwad de wille.

När nu pistohlerne woro färdige blef åtta små steg afmätna, och en liten kiäpp på hwardera sidan i jorden satter, på hwilken wij skulle hålla vår högra fot, och intet röra honom derifrån, detta war omständigheter som jag nästan war twungen till at giöra, sedan stälte wij oss uti god possetur emot hwarandra med en pistohl uti hwardera hand, och sikta på bästa fläcken. Jag som

allaredan märkt min contraparts swaghet uti färjors ombytande i ansiktet, tänkte at narra af honom hans skott genom skrikande, hwilket och så angick, skrek altså till med full hals, bau, hwarpå han skiöt men träffa intet mig, utan skiöt igenom fållorna på min rock, derpå tog han sin andra pistohl, då tryckte jag löst men min pistohl klickade, jag ropa och bad honom hålla till dess jag fick min pistohl uti ordning hwilket han och gjorde uppå dess secundanters inrådande, sedan skrek jag ännu en gång till. Jag hade sannerligen knapt ropat utur munnen för än han skiöt af räddhåga och fehlade aldeles; hwarpå jag avancerade med begge mina upspände pistohler, då han emot mig utdrog sin wärja, frågade jag honom om han wille lefwa eller dö, sade han jag är nögd och har satisfaction nog, då språng secundanterne emillan, och bad det wij skulle förlikas, som wij också gjorde, derpå skiöt jag af mina pistohler uti luften med desse ord, alla bra officerares wällgångs skåhl, men jag hade knapt skutet af det sidsta skottet, för än han satt mig på lifwet med sin wärja, jag blef öfwer denna hastiga förändringen så häpen, at jag kastade honom i hufwudet med den ena pistohlen; sprang så ett språng tillbakars, och drog ut min wärja, avancerade bra på, och jagade honom öfwer 50 steg, då jag ändteligen blaisserade honom mitt i bröstet, dermed war intet secundanterne nögte, utan wij måste ännu en gång rycka tillsammans, hwilket skiedde med en obeskrifwelig ifrighet på begge sidor, då jag andra gången war så lyckelig och stack honom igenom den högra sidan, at han sönk neder till jorden, hwarpå straxt en estaffet till ryska envoijen baron Keiserling (som då war i Dresden) blef skickad, som hufwudstupa befalte utrusta en upbäddad säng uti en wagn med 6 stora hästar, at dermed afhämta dess siuka swåger, wid hwilken jag skildes d. 21 september, sedan den förelagde affairen oss emillan blifwit bilagd, och reste derpå igenom Berlin, Stettin, Strahlsund och till Skåne, deräst mine kiäre föräldrar sig uppehöll på en gård Ri-

1735 sebärga benämnd dit jag d. 1 oktober an-
 lände. Sedan jag mig der några månader
 uppehållet, begaf jag mig till Stockholm,
 derest jag besökte min derwarande släkt,
 hwilka bemötte mig med all gunst och god-
 het, i synnerhet herr statssecreteraren ba-
 ron Cedercreutz, som förährade mig för
 mitt wällförhållande med ofwannembde ca-
 piteine 30 ducater i guld; derpå begaf jag
 mig från Stockholm tillbakars igen, och be-
 sökte mine twenne systrar uti Mariestad
 och Säby, men uppehölt mig intet länge hos
 dem, utan reste åter till Risebärga igen, och
 vidare derifrån d. 6 martii 1735 till Saxen,
 den wägen som nedanstående marche-
 routhe utwisar, dit jag igenom guds nåd an-
 kom d. 6 april derpå följande.¹⁰

Strahlsund

Löts	5
Trepto	4
Neü Brandebourg	2
Tryppendorf	4
Templin	2
Fittmansdorf	1
Grossen Schönbeck	2
Ruelsdorf	1
Schöner Linde	3
Berlin	2
Zossen	4
Jacktzenbryck	1
Baruth	1
Schenkendorf	1
Gersdorf	1/2
Sorgenfält	1
Trebus	1 1/2
Elsterwerda	3
Grossen Hain	2
Dresden	4

IFrån Strahlsund til Dresden är 45 mihl.

Sedan jag uti Dresden några dagar warit
 wistande; skref jag hans exellence gref Sul-
 kofskij och hans exellence Bruhl till, och
 anmälte min återkomst, och derjemte bad at
 de wille wid förefallande vacance hafwa

¹⁰ Löts = Loitz, Fittmansdorff = Vietmansdorf
 och Jacktzenbryck = Jachsenbrück.

mig uti benägen åtanka, emedan så wäll
 glorewyrdigst i åminnelse konung Augustus
 som den nu regerande konungen försäkrat
 mig wid första vacanta compagnie att dertil
 blifwa hulpen. Fiorton dagar derefter fick
 jag detta swar af hans exellence Bruhl som
 N° 7 af d. 14 maji in originale utwisar.

Nembl.

Monsieur

J'ai vu par la lettre que vous m'aves fait
 l'honneur de m'écrire, ce qu'il vous a plu
 me mander de l'état de vos affaires, et je ne
 vous fais ces lignes que pur avoir le plaisir
 de vous dire que vous ne manqués pas
 d'amis, qui s'interessent à ce qui vous re-
 garde, et que vous ne serés point oublié.
 Ayés seulement la bonté, monsieur, de
 vous patienter encore un peu, et d'être per-
 suadé, que je me ferai plaisir de contribuer
 à votre satisfaction en tout ce qui dependra
 de moi, étant avec bien de l'éstime

Monsieur

à Varsovie votre tris humble et tres
 ce 14 de majj obcissant serviteur
 1735 Re. Bruhl
 à mr. de Lingen.

Några dagar sedan jag bekommit detta, ehr-
 hölt jag bref ifrån gref Sulkofskij at Hans
 Majtt. har i nåder behagat declarera mig för
 general adjutant med capiteins caracteur
 hos herr general lieutenant von Zühlen som
 N° 9 af d. 11 junii 1735 utwisar med efter-
 följande ord.

Nembl.

Monsieur

Comme je m'en fais toujours un vrai plaisir
 lorsque l'occasion se presente d'en pouvoir
 faire a des fideles et zelés serviteurs de sa
 M:jté, je me suis donné l'honneur de rap-
 porter tres humblement vos instances a sa
 M:jté, qui a daigné de vous conferer la
 charge d'aide de camp de S. E. Mr le Lieu-
 tenant General de Zuhlen, a qui vous vou-
 drez bien remetere la cy jointe et me croire
 tres par faitem.

Varsovie ce

11 Junii 1735

à Mr. de Lingen

Votre tres humble et tres obc.

Serveiteur

A G Sulkowskj

Deräst jag mig sedan uppehölt till dess jag fick höra, at en fendrich under det regementte och compagnie jag tillförene stådt, hade uti åtskilliga försmädelser öfwer mig utbrustit, för hwilken ordsak jag honom flere höfliga bref monde tillskrifwa, och begiärte få weta rätta sammanhanget, men kunde intet igenom en sådan höflighet förmå honom at meddehla mig något swar, hwilket mig höijeligen förtröt; hwarföre jag sedan genom ett mycket groft bref honom på ett par pistohler utmanade, så snart han det samma bekommit, gick han till den då commenderande generalen von Milkau och upwiste det, då jag straxt blef arresterad och på högwakten i arrest förd d. 10 augusti 1735 deräst jag i ellofwa dagar måste sittja; enteligen ehrhölt jag uppå prince Xaverii intercession och förbön den förmohn, at under processens afgjörande få sittja i mitt qwarter; blifwandes jag der sex gånger till förhör kallad, den 7de gången till confrontation med ofwanberörde fendrich; och den åttonde gången till krigs rätten upförd, då domen efter föregången ransakning öfwer mig blef upsatt, att jag ett år under jorden på watten och bröd skulle sittja, samt twenne år i lindrigare arrest, och sedan aldehles mista tiensten. Hwilken swåradom till Hans Majjts ompröfwande öfwer-skickades till Warchou, och blef den sålundad ändrad, at jag till tre månaders arrest blef fäld, och begynte jag samma straff d. 1 november på Dresniska högwakten, hwaräst jag fem steg ifrån mitt fönster hade trämärren, påhlen och galgen för mina ögon (hwaräst 2ne under mitt derwistande blefwo uphängde) och continuerade till d. 1 februarii 1736 då denna affaire förutan 5 månader och 10 dagars arrest brakte mig på

Om någon skulle oförmodeligen willa incommodera sig at läsa igenom denna journalen eller lefwernes beskrifning, så beder jag at göra en mogen reflection på desse mine hafde 8 affairer nembl. de 3 första uti Lille, de 3 sednare wid mitt antråde uti saxisk tjenst, och den derpå följande med capitaine Fircks, sedan ändtel. den sidsta med fendrich Drobich; att jag lyckeligen och wäl genom gådt de 7 första honneur och advantage, efter jag altid warit oskyldig och aldrig gifwit någon menniska den ringaste lägenhet eller anledning til någon händell; men att deremot warit olyckelig wid min sidsta affaire, gifwer jag mig nästan helt skulden, emedan jag den sielf genom utmanande påbegynt, och så till säijandes att jag aldehles föresatte mig at antingen skiuta eller sticka honom ihiähl. Här uti denna spegelen kan nu hwar och en yngling, som giör faite af wärjan, spegla sig och taga sig wäll till wara för onödiga och sielfpåbegynta affairer, förty den samma handlar först emot guds och sedan werdslig lag, och kan alt derföre intet blifwa ostraffad.

Under min warande arrest bemötte mig prince Xaverius med särdeles nåd, sändandes som oftast till mig både maat, wijn och annat godt att styrka min kropp med. Then endaste satisfaction jag hade för hehla denna affairen, war den at den fendrichen blef jagad af sine kammerader från regementet, och torde aldrig gå i någon officerars sällskap, måste ochså för den ordsaken skull aflägga alt hwad en officerares mundering till hörer.

Thenna affaire war skuld at jag ej förr än uti april månad 1736 fick min capiteins fullmakt, som nedanstående No. 17 ord ifrån ord utwisar, i stället jag den samma bordt bekomma uti junii månad 1735, enligt nästförutgående hans excellences gref Sulkowskjs bref af d. 11 junii samma år, efter de som woro i cabinetet aldehles bortglömt at låta af Hans Majj:tt den samma underskrifwas, hälst som jag sielf, ej under min arrest derom kunde göra påminnelse.

1736 NACH DEM IHRO KÖNIGL. MAIJTT IN Pohlen etc. und Churfürstl. durchl. zu Sachsen etc. Den beij dem General Major Marqvis de Villanouva mitt Premier Lieutenants Caractere Zeithero gestandenen Adjutanten Reinhold Johann von Lingen umb seiner deroselben angerühmten guten Qualiteten, Bravoure und application auch geleisteten treuen dienste willen, dato zum Capitaine beij dero Armée dergestalt in gnaden declariret und ernennet, dass IHro Königl. Majjtt. und dero Königl. Churhause derselbe noch fermer getrau und dienstgewärtig seijn und bleiben, deroselben Interesse und Nutzen bestmöglichst befördern, Schaden und Nachteil aber, so viel an ihm, abwenden und verhindern, beij allen Vorfällen da er Commendirt werden möchte, sich nicht nur unverdrosten, exact und tapfer erzeigen, sondern auch nach gelegenheit vor IHro Königl. Majjtt. aller höchsten dienst seines Bluts, Liebes und Lebens nicht schonen, und nicht minder alles übrige so einem braven, rechtschaffenen und klugen Officier und treuen diener gegen seinen herrn von Ehr, und Plichts wegen zu thun eignet und gebühret, schuldigst beobachten, dagegen aber diesem Caractère competirenden Rang und Praerogativen zu geniesen haben solle.

Alls ist zu uhrkund dessen ihme gegenwärtiges Patens unter IHro Königl. Majjtt. eigenhändigen unterschriфт und vorgedruckten kriegs Inneigel aus gefärtiget worden. So geschehen und geben zu Warschau den 14den. April 1736

Augustus Rex

L. S.

Patent

Vor den beij dem Generalmajor Marquis de Villanouva mit Premier Lieutenants Caractère bissher gestandenen Adjutant von Lingen als Capitaine.

Ad mandatum sacræ Regiæ
Majestatis Proprium
J. A. Arnett

Jag såg mig i Saxon efter min arrest ingen ting hafwa at giöra, eij heller af min lön kunna betahla den skulden, jag under min arrest giordt, sökte derföre permission på ett halft år att gå till Sweriget, samt med min der tillbakarsstående löhn kunna betahla min skuld, fick så permission af feltmarchallen hertigen af Sax weisenfels d. 16 maji som No. 18 utwisar, och begynte den samma dag resan till Stockholm, dit jag anlände den andra dag pingst, (samma år fjirade jag 3 pingst högtider, nembl. först uti Dresden hos Judarna, sedan i Berlin hos de reformerta, och änteligen sidst uti Sweriget). Några dagar derefter reste jag till Larsbo bruk till min morbroder Jacob Tersmeden, hwarest jag blef mycket wäl emottagen, och blef wid min afresa som skiedde d. 8 september så wäll med resepenningar som andra presenter regalerad; då jag mig derifrån begaf till Kolswad bruk och besökte moster Johanna Greta Diurklo, hwaräst jag uppehölt mig till d. 18 september då jag reste till Stockholm, och fant der för mig efter begiäran permission ännu på ett år att gå som volenteur till Ryssland emot Turkarne,¹¹ och lyder bemelte permission No. 19 sålunda.

Monsieur

Nach dem IHro Königl. Majjtt. auf den von Mir beschenen unterthänigsten vortrag den herrn hauptman die Erlaubunss allernädigst ertheilet unter denen Russisch Käijserlichen Troupen der Campagne wieder die Turken als volontaie beij zu wohnen;

¹¹ Kejsarinnan Anna i Ryssland ansåg, efter polska tronföljdskriget (1733–35) avslutande, att tidpunkten var inne att återuppta Peter den stores planer på att utsträcka det ryska väldet till Svarta havet. Kejsaren, Karl VI, gav fördragsenlig hjälp, medan Frankrike, som ogillade de ryska expansionssträvandena, i tysthet bistod Turkiet och verkade för ett svensk-turkiskt förbund. Se vidare om det rysk-turkiska kriget Manstein, *Memoirs of Russia, historical, political and military, From the year 1727, to 1744. . . The wars of Russia with Turkey and Sweden, London 1770* och *Die Memoiren des Grafen Ernst von Münnich, Stuttgart 1896*, utgiven av A Jürgensohn.

Zu solchem ende auch den gebethenen Uhr-
laub biss auf den Monath November kunfti-
gen Jahres in gnaden accordieret, so habe
den herrn hauptmann solches hierdurch be-
kant machen wollen, und behaure.

den herrn hauptmanns
Dresden d. 27 Wohl Affectionirter
aug. 1736 Johann Adolph

Och begaf jag mig på resan d. 27 septem-
ber¹² till siös på ett ryskt fartyg, med ryska
cabinetts coureren Scherer och kom med
stor storm och många farligheter ändteligen
till S:t Pettersburg d. 13 october, då jag
straxt gick till den der då warande swenska
envoyen herrn von Dithmer, med ett bref
ifrån min morbror statssecretairen baron
Cedercreutz, hwilken på des recommenda-
tion offerera mig sitt bord och huus, som jag
utan nekande med mycken tacksäjelse
emottog, och stadna wärkeligen hos hon-
nom. D. 28 october blef jag af hans exel-
lence envoyen presenterad hos hennes rys-
ka Keiserliga Majjtt. och begge princes-
sorne nembl. princessan Elisabet och
Anna, då jag hade den nåden at första gång-
en kyssa deras händer. D. 21 november fick
jag höra den tidningen at hennes ryska Kei-
serliga Majjtt. igenom swenska envoijen nå-
digast behagat declarera mig till secund ma-
jor wid armeen som stod uti Ykrain. Några
dagar derefter skref jag under saxiska lega-
tion secretairen herrn von Petsholts cou-
vert, ett bref til Saxen om afskied utur tien-
sten, at kunna med avantage gå i rysk tienst
hwilket jag ochså wärkeligen näst ett höfligt
bref af hans excellence graf Sulkowskj ehr-
hölt d. 18 januarii 1737, som efter följande
utwisar.¹³

¹² Resepasset är utfärdat d. 24 september och datum för resans början (27 september) har även antecknats på detta (Hanebergsarkivet vol. 10).

¹³ Halva detta brev återfinns i Hanebergsarkivet vol. 10, medan brevet från Sulkowskj är bevarat i sin helhet.

NACH DEM IN IHRO KÖNIGL. MAIJTT. 1737
in Pohlen und Churfürstl. durchl. zu Sach-
sen etc. Kriegs diensten vorzeiger dieses
Reinhold Johann von Lingen anfänglich bei
dem Prinze Xaverischen Regemente zu fuss
als Premier Lieutenant und nach gehends
beij dem rehemaligen General Major Mar-
quis de Villanova als Adjutant, 68 Monathe.
Zu erst aber 9 Monathe als Capitaine, zu
sammen also sieben und siebenzig Monathe
lang gestanden, und wähen der solcher zeit
beij allen voffallenheiten seine unterthän-
igste Devoir dergestalt erwiesen auch sich
also verhalten, dass die ihm vorgesezt-
gewesene Officiers jederzeit wohl zu frie-
den seijn können, derselbe aber nunmehr
seine fortune anderwärts suchen zu dör-
sten, umb seine Dimission geziehende an-
suchung gethan. Als haben allerhöchst ge-
dachte Ihro Königl. Majjtt. ihm damit nicht
emstehen, sondern dieses zu seiner ordent-
lichen Erlassung aus dero Kriegsdiensten
unter Ihroselben eigenhautigen unterschrift
und vorgedruckten krieges Innsiegel ausfer-
tigen, denselben auch allen und jeden ho-
hen Potentaten und Obrigkeiten zu guter
beförderung seines vorhabens bestens re-
commendiren lassen wollen. So geschen
und geben zu Dressden den 5 Januarii 1737.

Augustus Rex.

Abschied
Vor den Capiteine von
Lingen

Ad Mandatum sacra Regiä
Majtis. Proprium
J. A Arnett.

Wohlgebohrner,
hochgeehrter herr hauptmann,
Da aus Ew: wohlgebohrne: untern 27 ten.
Nov. kurz verflossenen Jahres an mich ab-
gelassenen schreiben ersehen, wije sije in
ihro Majjtt. der Käijserin von Russland
krieges dienste zutreten gesonnen; so habe

1737 den gebethenen Abschied aus hiesigen
diensten hiermit übersänden, und zu gleich
zu dem neuen engagement vieles glück und
alle ersinnliche avantage wunschen wol-
len, allstets verharrende
Meines hochgeehrten herrn hauptmanns

Dressden d. 5 Januarii 1737

An Hr. hauptmann von Lingen.

dienstwilligster
A. G. Sulkovskj

Och sedan jag detta upwiste för hans exel-
lence felldmarchallen gref Mönnich, ehrhölt
jag någon tid derefter min secund majors
fullmakt wid första Muscowiska infanterie
regementet, daterad d. 21 martii 1737 af
hennes Majjtts. Annas egen hand under-
skrifwen, som No. 23 utwisar.

Under mitt wistande uti S:t Pettersbourg,
war jag beständigt uti svenska envoijens
huus, och åtnöjt af honom, så wäll under
mitt derwarande som wid min afresa stor
nåd, hälst som han icke allenast förärte mig
en hehl hoper nödwändiga meubles till före-
stående campagne, utan och behedrade mig
med en wacker resepenning. Härjemte be-
kom jag ännu 150 rubell hwilka hans exel-
lence präsidenten baron Cedercreutz mig
till nödigt eqvipages anskaffande höggunsti-
gast förährte.

Jag begaf mig ändteligen från S:t Petters-
bourg d. 2 februarii till Mussco, derest jag
första gången i min lifstid såg en elephant
hwilken war grufwelig stor, der hos den
stora kläckan som war 11 1/4 swensk ahln
hög, och 45 omkring. Här uti Mussco finner
man ständigt så stor rörelse af folk, hästar,
slädar och wagnar som trots i sielfwa Paris,
derhos så många adretta böxsäcks tiufwar
som på S:t Jarmains marknad någonsin gif-
wits, som tycks alla hafwa lärt konsten och
skickeligheten af den bekanta Cartuch. D.
19 februarii gick jag derifrån till princen af
Hesse Hamburg som stod uti Lubna, en
stad liggande uti Ykrain, med ordre af felld-
marchallen gref Mönnich at plassera mig
under ett regemente då jag d. 9 martii an-

kom, bemöthe mig princen med en besyn-
nerlig stor nåd, offerera mig beständigt sitt
bord, låt gifwa mig ett kvarter och plassera
mig under det tredje regementet wid ar-
méen som heter det första Muschowiska
regementet, under denna tiden jag war hos
princen så fick alla regementer som stodo
långt ifrån Nieper ordres at marchera dijt.
Princen bröt sielf up d. 1 april med tvenne
regementer och gick till Sackolke en stad
liggande 30 wörst ifrån Nieper, då wij under
wägen d. 3 April hade en foot hög sniö, och
en faselig kiöld, hwilken aftog 3 dagar der-
efter. D. 6 april som war skiärtorsdags af-
ton kommo wij lyckeligen dit. D. 12 april
reste jag från princen af Hess Haumbourg
till mitt regemente som då war ankommit
och stod uti en stad kallad Belicke 27 wörst
ifrån Sackolke.

D. 14 april blef jag af min öfwerste lieu-
tenant som het Davidoff, som major wid
regementet förestäld, här war ett ömkeliget
tillstånd för mig, efter alla officerarne ifrån
öfwersten till den yngsta fendrichen woro
ryssar, ändteligen war en corporal uti rege-
mentet som kunde tahla tyska, honom tog
jag till mig att hielpa mig fort med de herrar-
na som jag aldehles intet förstod, dock utan
at kunna språket så exercera jag hehla rege-
mentet den nijonde dagen som jag hade
warit derwid, hwaröfwer hehla regementet
förundrade sig, och fattade mehr kiärlek för
mig än som för premier majoren som war en
rysse, efter han intet förstod sin tjenst, ej
heller hade något måhlföre at commendera
regementet.

D. 20 april fick wårt regemente ordre
at marchera till Nieper. D. 22 marchera wij
dit och slog up wårt läger 3 wörst på denna
sidan om bron som war en wörst och 56
fannar lång, och 21 foot bred, öfwer hwil-
ken hehla arméen som camperade runt om-
kring marcherade d. 25, 26, 27, 28, 29 och
30 april, och slogo up wårt läger på andra
sidan på ett ställe som kallas Michornarog
deräst en redutte skulle blifwa anlagd (NB
på detta stället gick högst salig kung Carolus
d. 12 öfwer 1709 ifrån Pulltava till Ben-

Mappa Generalis Totius Imperii Russici, tr, 1745
(Kart- och bildsektionen, KB).

den) wij stod med vår armee 2 wörst ifrån broen, och 8 wörst ifrån staden Perewalowschen; vår armee bestod uti 62 regementer cavallerie och infanterie, samt tre battailoner guardie till foot, och 300 till häst, summa 3300 man, desse 62 regementer sade man wara 90000 man stark, men de woro wärligen intet starkare än 65000. Öfwer

detta hade feldmarchallen ännu hos sig ett commando curasier och ett regemente husarer som gjorde tillsammans 15000 man. Utom dess hade wij en flyktig armée som bestod af saporover, kalmucker, doniska, ukrainiska och andra kossacker, hvilka gjorde tillsammans en arme af 30000 man. Summa summarum

1737	3 000	man guard infanterie
	300	man guard cavallerie
	65 000	man cavallerie och infanterie fält regementen
	1 500	man curasier och husarer
	30 000	man flyktigt och irreguliert folk

99 800 Men förutan det stora artilleriet som hade 6000 hästar, par consequence några tusend man, men huru många wet jag intet, derföre så lämnar jag dem aldehles ute. Men här wid observeras att detta artilleriet förde med sig uti campagnen den pukn som swenska artilleriet förlorade wid Pultava.

Wij förde och så med oss en magazin af miöhl, gryn, salt, brännewijn och peppar för hehla arméen som bestod af 47 000 wagnar, hwartill de fattiga ukrainiske kosakerne icke allenast måst tillsläppa deras hästar och oxar, utan sielfwa kiöra och afdrifwa sig deras egne kreatur. Man kan lätt begripa att det gör ett land stor skada, när man tager några och fyratijo tusend man och 100 000 hästar och oxar utur landet utom betahlning, man sade wäll de skulle blifwa betahlte, men jag tror at de arma kosakerne som kommo lefwandes tillbakars, glömde af glädje at fordra deras betahlning.

Thet är ännu intet nog wagnar. Felldmarchallen för sin person allena hade 232, princen af Hess Houmbourg, princen av Beuvern, general Romanzoff, general Biron, general Löfwendahl, general Keit icke destomindre, förutan hehla öfwriga generalitetets, brigadierarna, regementswagnarna samt officerarnes, som jag tämligen accurat tillsammans räknadt, och gör ungefär uti en summa med generalitetets, officers, artilleri, ets regements och markententernes samt irreguliera tropparnes wagnar 50 000 utom de för det medförde magazinnet uppförde 47 000 wagnar, hwilket alt tillsammans räknadt gör en summa af 97 000 wagnar, som woro somliga med 6, 4 och 2 häs-

tar eller oxar förespände, artilleriet hade mästendehls 19 till 21 hästar för deras swära stycken, och 9 för de små, för hwardera krut och granad kista 6 till 8 hästar, och för hwardera pontong 6, at om jag will räkna tillsammans alla de hästar och oxar som woro wid arméen, så kan jag utan at säija förmycket, wisserligen skrifwa 455 000 hästar och oxar, och cameler som säkert woro wid armeen, dessa cameller woro till antalet 3000, hwilka felldmarchallen gref Münich och Lessy 1736 tagit ifrån turkarne, och blefwo som man wille säija endast för den ordsaken wid arméen utgifne, och i synnerhet wid cavallerie regementerne, at wära hästar skulle wänja sig wid dem och intet wara rädda, förty turkarne hafwa ofta brukat den listigheten, at de satt sig på sine cameler, och gådt emot deras fienders cavallerie, då de altid skingrat cavalleriet och slagit deras fiende. Wij hade utomdes wid hwart regemente 40 pagonchickar, trots knektar eller furleute som kiörde wagnarne och artilleriet, förutan alla drängar som blifwer af Hennes Majjtt. gifne och underhåldne och kallas donchikar som gjorde en anseelig summa ifrån felldmarchallen till den yngsta fendrighen, efter en öfwerste här i tiensten har 6, en öfwerste lieutenant 4, en major 3, en capitaine 2, en premier och secund lieutenant samt fendrich har hwardera en denchik förutan deras egna drängar ock undergifna. Summa summarum, hwad wij hade med oss uti stepp eller ödelandet derest wij aldrig såg skog eller huus, mycket mindre en by eller stad, utan bara himmell och jord, under general felldmarchallen gref von Münnichs commando, förutan den armeen som felldmarchallen Lessy commenderade uti Krim, som fylde äfwen så stort rum så wäll på papperet som uti fält. Nembl.

99 800	man cavallerie och infanterie förutan artilleriet
2 480	Pagonchickar eller tråttsknektar
4 500	Denchickar och drängar wid hehla arméen

47000	Kousaker wid magazinén
153780	siählar.
97000	wagnar
455000	hästar, oxar och cameler wid hehla arméen

Här hade wij nembl. wid Michurnarog rastdag d. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, och 9 maji, då felldmarchallen besåg hwart regemente, och ställde ut allahanda nödiga ordres.

Then 10 maji marchera wij 12 wörsst längre bort ifrån Michurnarog, och slog up vårt läger wid Umelnich, derest wij stodo stilla d. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 20 maji och exercera beständigt. D. 21 maji bröt wij up ifrån vårt läger och marchera till Saxagon 15 wörsst länger bort, då intet fruentimber fick längre föllja med oss; efter det war nu den första dag som vår armée war uti stånd att marchera, och begynte wärkeligen d. 21 maji at fortsättja vår marche, så fick wij om afton när wij kom i vårt läger till parole Sbagum, lösen Natchinaiem, som heter på svenska med gud begynnar wij. D. 22 maji gick wij öfwer Ingulitz ström, hwarest 4 broar af pontonger woro färdige giorde, hwardera bro af 6 pontonger, den samma dag hade wij fase-liga höga berg, då wij änteligen med stor möda kom om afton klåckan 8 uti vårt läger. D. 23 maji hade hehla armen rastdag. D. 24 maji bröt wij hehlt bittida upp och fick ordre at marchera uti 3 collonner, eqvipaget gick emillan hwar colonne; artilleriet marcherade emillan första och andra collonnen, wij hade 4 regementer avenguard och 4 arrierguard, derhos swåra berg att passera. D. 25 maji hade wij rastdag wid Kamenke ström. Här wid är at observera, at felldmarchallen gref von Münnich som commenderade denna arméen, indelte den samma uti 3 divisioner, nembl. den första division commenderade princen af Hess Haumbourg, som generalfältygmästare, den andra general Romanhoff och den tredje general lieu-

tenant Leontoff; när wij kommo i våra läger, så förde wij först in regimenterne, sedan satte wij altid ut våra spanske ryttare uti en rad för wår front, och lät slå up så wäll officerarnes som soldaternes tält och peramider hwarwid soldaterne stälde deras gewär, sedan rangerade hwar regementswagnmästare sina wagnar, och giorde 4 lineor, först officerarnes, sedan regements och soldaternes, at jag kan säga det war så plaisante, och såg så wäll ut som uti den skionsta stad. Här stod intet de 3 divisionerne tillsammans, utan alltid när wij kommo i våra läger, så stod den andra division ett stycke på högra sidan om den första, och den tredje äfwen så på wänstra handen för gräs skull. D. 26 maji bröto wij åter upp, och måste difilera twenne gånger, för än wij kommo i vårt af regementsquartermästarne afstuckna läger. D. 27 maji hade wij rastdag bredewid Kamente ström, deräst wij hade skiönt wattn, fisk, skillpaddor och en half ahln långa kräftor. D. 28 maji bröt wij åter bittida upp igen, och hade twenne swåra morast att difilera, hwaräst wij måste fylla de twenne difillen med jord, grus och fachiner, som wij beständigt förde med oss, att kunna komma öfwer med vårt swåra artillerie och equipage, då wij efter en långsam och swår marche kom att stå på ett ställe, hwaräst ej annat än luktande och stinkande wattn war tillfinnandes. D. 29 maji som war den helige pingestdag, hade wij rastdag på berget Beschke, den som intet hade fört wattn hit med sig, kunde om han woro derom förlägen, skicka 8 wörsst tillbaka efter friskt wattn. D. 30 maji bittida om morgonen bruto wij upp ifrån Beschke, och marcherade utan at difilera till Werbluschebuirack hwaräst wij bekom ett sådant förskräckeligt regn, dunder och blixtrande, at hehla armen ej sedt dess like. D. 31 maji marcherade wij åter igen, och hade den dagen en sådan skarp kiöld och frost, at man knapt uti october månad den skarpare hafwa kan, samma dag hade wij stora berg att passera, som utmattade grufweligen våra arma kreatur, wij kommo ändteligen

kl. 9 om aftonen uti vårt läger, som man kallade Welika Kamenka deräst hehla arméén d. 1 junii hade rasteday. Alla desse ställen hwaräst wij upslogo våra läger, blefwo nämbde antingen efter flussar, siöar, berg, gropar eller stenar, som våra saporwer så wäll wiste som någon tartar, efter de hålla sig beständigt uppe uti stepp, och äro altså så wäll bekante at de utan wägwisare kunna gå hwaräst de willa, äfwen så wähl som en ehrfahen siöman uti wida hafwet. D. 2 junii marcherade wij derifrån till den skiöna strömmen stora Ingul, deräst allahanda slags fisk, skillpaddor och skiöna kräftor war till öfwerflöd; samma dag hade wij en obeskrifwelig heta, der hos war gräset skräckeligen högt och af den poenitrante hettan så halt, at man knapt kunde hwarken gå eller rida; dock likwähl marcherade wij den samma dag 25 wörs.

D. 3 junii marcherade wij från vårt läger och gick öfwer strömmen Ingul med hehla arméén, hwaräst war 3 broar färdiga giorda, hwardera af 3 pontonger, den samma dag efter middagen bekom wij ett faseliget regn, dunder och blixtrande, derpå en stark kiöld. D. 4 junii fick 2 dragon regement, mitt och 3 infanterie regement ordres at bryta upp ifrån Ingul och marchera till Sabuklea fluss, deräst wij funno för oss 6 dragon regement och 6 infanterie regement, som gjorde 18 regement tillsammans och skulle wara avantguardie för hehla arméén, när wij kommo i våra läger, så stälte wij först ut våre spanske ryttare, sedan gjorde wij en wagnborg af regements wagnarne runt omkring våra regement, der hos phanwakten och en piquet af en capitein, 1 prämier lieutenant och 140 man, som woro dag och natt alerta, hörde wij at fienden war oss något när, så stälde ännu hwart regemente ut 140 man för säkerheten skull; turkarne och tartarerne attaquera gierna när det dagas, om middagstiden, och om aftorne när det will skummas.

D. 5 junii bröt wij up med de 18 regement och marcherade med stor försiktighet efter wij hade efterrättelse at tartarerne

intet woro öfwer en svensk mihl ifrån oss, detta förordsakade så mycket mehr vår tro, efter som våre saporover tog den samma dag en tartar till fånga, och förde honom till felldmarchallen som stod uti twenne nachtläger tillbakars med hehla öfrige arméén, denna dag hade wij twenne swåra moras at defilera, då wij änteligen sent om afton kom till flussen Sugåklei Berosowatoi. D. 6 junii hade wij rastdag, då ryssarne begynte at fasta ända till d. 29 juni som war Petri Pauli dag, under hwilken tid de intet tordes äta kiött, smör, miölk eller ägg, utan allahanda slags gammall saltad fisk, i bland med spisöhl och i bland med tiock swart ollja, detta smakar icke allenast illa, utan det luktar så, at man kan wärkeligen af den elacka lukten blifwa siuk, under den tiden war det swårt för oss utlänningar och främmande at få färskt kiött, efter våra marqvetenter i begynnelsen intet wille slakta, men några dagar efter påbegynd fasta, feck de starka ordres at slakta, och att soldaterna skulle äta kiött, men man såg sällan en soldat bryta sin fasta, denna dag ankom felldmarchallen med hehla öfriga armen uti vårt läger. D. 7 junii hade wij rasteday tillika med hehla arméén wid samma fluss Sugåklei Berosowatoi, derest fisk, kräftor och skillpaddor war öfwerflödigt tillfinnandes; d. 8 junii blef jag commenderad med 600 man at convojera pontongerne, och marcherade med mitt commendo afsides på högra handen om avantgarden hwilken också marcherade, denna avantgarden bestod af 18 regement och ett detachment af hehla arméén och gick beständigt uti guaré.¹⁴ Desse 18 regement eller avantguardie commenderade general lieutenant Keit, general major Biron, brigadieren Stockman, samt printsen af Höllstein också, som brigadier, felldmarchallen samt princen af Hessen Haumbourg blef den samma dag tillbakars uti det sidsta nattlägret med hehla öfriga

¹⁴ Guaré, quarré, eller karré=fyrkant.

arméen, men wij gick till Мертвая Вода eller Mertua vada som heter dödt wattn, här war också wärkeligen intet wattn tillfinnandes.

D. 9 junii bröt wij åter upp igen, och fick jag ordre den samma dag af general lieutenant Keit at marchera förut med pontongerne som woro 30, och 160 andra wagnar med des redskap at convoijera dem med mitt commendo som bestod nu mehra uti 600 man infanterie, 60 dragoner och 2 canoner eller stycken, sedan jag nu wäll inrättadt mitt commendo en marche, och gjordt den föranstalt, at jag med mitt commendo för fiendens hastiga anfall war på alla sidor säker, kom general Keit näst general Biron till mig och approbera min anstalt i högsta grade. Sedan jag nu marcherat med stor försiktighet ifrån strömmen Mertua wada så kom jag om eftermiddagen till den samma strömmen, deräst wij funno något litet wattn men bittert. D. 10 junii hade wij rastedag, då ett dettachment af 2000 man gick förut at afsticka vårt tillkommande läger, wiste sig et par tartarer wid Bugström eller flood, wår flycktiga armée som marcherade mästedels 2 til 5 wörsst förut för armen, blefwo dem warse, och jagade så efter dem öfwer hals och hufwud at taga dem till fånga. Då wåra förut commenderade 2000 man tänkte att alt folk som de sågo på långt håll woro fiender, skickade altså till mig som war öfwer en wörsst förut ifrån general Keits commendo och sedan till honom, säiandes at en stor armée turkar woro i full marche at attaqvera oss, jag som stod hehl allena förut med mitt commendo, war intet seen at giöra en fast guaré omkring pontongerne med mitt folk, derhos at låta i största hastighet indrifwa wåra hästar och oxar som gieck på bete, och all öfrig anstalt som kunde tiena at förswara mig emot min fiende, som en braf officer, när jag nu war med alt detta färdig, och hade satt mig med mitt folk uti ett godt stånd att kunna förswara mig, kom en officer som war afskickad och berättade mig at wåra cousaker och saparover taget desse twenne ofwannembde tar-

arer till fånga och woro nu på wägen at föra dem till felldmarchallen; detta war hehla historien.

D. 11 junii blef jag aflöst ifrån mitt commendo och marchera tillbakars till mitt regemente, då general Keit straxt bröt up med sine 18 regementer, wij kommo knapt uti vårt läger förän wij hade ett faseliget regn och åskedunder, vårt läger war åter igen wid Mertua vada, derest skiönt wattn, fisk, kräftor och skillpaddor war nog tillfinnandes; samma dag kom felldmarchallen och princen af Hess Houmbourg an uti vårt läger med hehla öfriga arméen.

D. 12 junii som war en söndag, hade hehla arméen rastdag.

D. 13 junii fick wij ordres bittida om morgonen att marchera förut, och att princen af Hess Houmbourg, som war general felttygmästare, major under Guardet och commenderade general, skulle commendera oss en chef och stöta till wår avantgard med de 2 första och bästa regementer wid arméen samt med artilleriet som efterföljer nembl. fyra 80 pundiga, twå 20 pundiga hågwitzte, siutton 12 pundiga, tre 8 pundiga, fyra sexpundiga, åtta 3 pundiga stycken, samt wåra regemensfältstycken som woro till antahlet 64 alla 3 pundiga; 8 regiment dragoner och 12 infanterie, ett dragon regemente hade 2 canoner giör 16, och ett infanterie 4 giör 48, tillsammans 64 utom princens medförda artillerie. Förän wij marcherade derifrån, så kom feltmarchallen och besåg alla 20 regementerne, då wij marcherade som ordinairt uti parade eller en seremonie med flygande phanor så wäll när wij rykte in som uhr wåra läger, härwid är at observera, att altid när felldmarchallen kom för något regemente, så saluterar för honom så wäll med phanor som gewär. Felldmarchallen war knapt ifrån oss, förän wij fick ett faseligt regn, som warade hehla dagen i genom, wij hade samma dagen swår difile öfwer den långa och ledsamma strömmen Mertua vada, som uppehölt oss at wij intet kom i vårt läger förän kl. 11 om natten.

D. 14 junii bröt printsen up med sine 20

1737 regementen och hade en swår difilé, sedan ett faseliget regn hehla dagen igenom, den samma dag marchera wij en guaré som ordinairt, nembl. 5 regementen en front eller så till säijandes 5 cologner 8 man högt, på wänstra och högra sidan om wår guaré gick det stora artilleriet, 5 regementen på hwardera sidan om wårt eqvipage 8 man högt såsom en lång cologne 5 regementen slöt och marchera äfwen så som de som gingo förut; hehla denna tiden som wij marcheerade uti denna poseturen så gjorde wij alltid en guaré när wij kommo i våra läger, våre spanska ryttare först för oss, sedan en rad med våra paluber eller regements wagnar som woro så gjorde som stora kistor, stycorne stodo 2 på hwardera sidan om hwart infanterie regemente i en linea med spanska ryttarne, men hos dragonerne intet mehr än en, efter infanteriet har 2 canoner mehr än cavalleriet.

D. 15 junii bruto wij åter up igen, och hade äfwen wäll hela dagen igenom ett stort regn, då wij kom att stå 1 1/2 worst ifrån Bug eller Buck (och hade intet mehr än 3 mihl till Pohlen) här funno wij utmed strömmen ahl och rönne wed, så mycket som hehla arméen brukade, hwilket wij intet haft på 20 dagars tid. Här war en skiön utsikt, skiönt wattn och fisk till öfwerflöd. Denna strömmen löper tämmeligen hastigt, och war ungefähr på det stället som wij gingo öfwer 30 famnars bredd, då wij kom uti wårt läger, så förde princens kosseuiker till honom en tartar som de taget tillfånga på andra sidan om Bug, och blaiserat med deras fuhla pikar eller lansar, ett stort hohl millan skuldronne, ett ännu bättre ned, och det tredje igenom armen, at hehla armen war af spiutet upskuren. Wårt folk war mycket nyfikna at få see denna blaiserade tartaren, och stod en myckenhet af soldater rundt omkring honom, då fast än han kiämpades med döden, lyfte up hufwudet såg surt och disperat ut, och sade på god ryska, jag är helt säkert den första blaiserade menniska som nij någonsin har sedt, efter nij löper så till sammans. Printsens låtte för-

binda honom men det halp intet, efter han dog om natten emellan kl. 11 och 12 för printsens tält.

D. 16 junii blefwo 3000 man commenderade at giöra tre broar öfwer Bug, den första hade 11 den andra 13 och den 3die. 6 pontonger, efter den sidsta hade intet nog pontonger, så skarfwade de till bron, tunnor bräder, balkar och fachiner, på det at hon skulle kunna bära folket och wagnarne, in emot afton då broarne woro färdige, gick desse 3000 commenderade, näst en hehl hoper doniska kossaker och sapparover öfwer på den andra sidan, samt de fyra äldsta infanterie regementen uti armén, nembl. Astrakaniska, Buoteriska, det första och andra Muskoviska regementerne, samma natt måste wij ligga utan tält, efter wårt eqvipage kom först den andra morgonen. De öfrige 16 regementen näst deras abås eller eqvipage kom först d. 17 efter middagen; så snart desse regementen war öfwer så begaf sig felldmarchallen på turkiska sidan näst Guardiet, och sedan följde efter dem hwart regemente efter deras rang eller ålder; och equipaget så fort det hinde; samma dag kom twenne näsewisa tartarer med 2 handhästar, hwardera till en af våra dragoner som stod på förpost, då de kommo något när ropa dragonen till dem och sade til den ena, bror låna mig litet eld at tända på min pipa, i den tanken at det war en af våra sapparover eller kossaker, då tartaren swara på ett främmande språk, begynte dragonen på att märka oråd, skiöt så straxt på dem och ropa på kossakerne som intet war långt ifrån honom, men förr än de kommo, så woro desse twenne näswisa långt borto. Samma dag efter det war första dagen på turkiska bottn, så fingo wij till paroll welika ja Anna lösen vivat, som heter på swenska vivat den stora Anna nembl. Keiserinnan.

D. 18 junii hade så många regementen som woro öfwer Bug rastdag. D. 19 junii efter middag bruto våra 20 regementen upp, och marcherade 6 worst ifrån armen, då princen fick ordre at intet marchera mer förut med de 20 regementen, utan att de

skulle åter igen indehlas såsom de tillförene warit, nembl. sombliga under den första, andra och tredie division, här i detta lägret hade wij hwarken wed eller wattn, utan wij måste skicka tillbakars i det förra lägret.

D. 20 junii hade wij rastedad, efter den 3die. division ännu intet war öfwer Bug, samma dag kom felldmarchallen till oss med den första och andra division, på hwilken dag wij hade en obeskrifwelig stark hetta, der i landet är om dagen en grufwelig hetta och om nätterna en stark dagg derhos kiöld, och helt mörkt at man ingen ting kan see.

D. 21 junii hade wij äfwenwäll rastedad, då wij fick ordres at föra wed och wattn samt torkat gräs med oss, samt at exercera våra regementer uti skiutande så wäll med våra små gewär som canoner; 32 regementer med guardet stod här uti den första division i guaré och skiöt att det gick wäll till, på det at wår fiende skulle höra det wij hade krut till öfwerflöd, och at det oss eij felade.

D. 22 junii gingo wij med hehla arméen länger bort och marchera 32 regementer uti den stora guarén, och de öfriga uti generalerne Romansoff och Leontoffs divisioner alt uti guaré, wij hade den samma dag en faselig heta och swår march, efter wij alla ögneblek måste wänta i bland på det ena och i bland på det andra som fattades och hindrade wår marche; efter general felldmarchallen såg, at det war en omöijelig sak för hehla arméen at kunna komma öfwer det faseliga höga berget, och till wårt rätta läger som låg 6 wörs på andra sidan om berget; så fick guardet den andra och tredje division ordre at gå öfwer, men den första division blef på denna sidan om berget och slog up lägeret uti en guaré straxt bredowid Bug. Samma dag gingo wij ända rätta wägen till Oszchakoff och fick om natten kl. 11 då wij kommo i wårt läger till parole Schestliwa lösen Campagne, som heter på swenska en lycklig Campagne.

D. 23 junii efter middagen fingo wij ordre att bryta upp ifrån wårt läger och marchera

öfwer det höga berget 6 wörs på den andra sidan, deräst hehla armeen stod; för våra fält canoner, krut och kuhlor samt granad kistor, hade wij aldrig mehr än två hästar, men när wij kommo till detta faseliga höga berget, hwars like jag aldrig sedt, så måste wij öfwer alt spänna dubbelt före, detta war ännu intet nog, utan wij måste ännu för hwardera canon, krut och granad kista samt regements wagnarna commendera 16 till 24 man solldater at hielpa up eqvipaget, och sedan skicka åter hästarna utföre igen, ända till dess hwart regemente hade sitt eqvipage uppe på berget, då wij woro lyckeligen uppkomna, så hade wij ännu snart sagt swårare att komma utföre, då wij åter igen måste commendera de fattiga soldaterna att hålla igen wagnarna som intet aflopp utan skada, så wäll för folk som hästar och wagnar, efter berget war brantare utföre än upföre, wij kommo straxt derpå i wårt läger, då hehla arméen exercera och skiöt ända till dess fältmarchallens canon lossades, som betydde om morgonerne slå revellje och om aftorna tappto, då de straxt uphörd med skiutande. Samma afton fingo wij ordres at lämna wårt swåra equipage qwar efter oss, och allena taga proviant med oss för 14 dagar, och intet mehra än som en wagn för hwardera officier men regements officierarne 2, derhos blef befalt at alla siuka och alla recreuter eller nywärfwade samt de fierde ledet och en canon af hwart regemente skulle blifwa qwar under general lieutenant Leontoffs commendo, men dock skulle de slättaste karlarne dertill blifwa utsökte, och de bästa skulle gå med at lukta på turkiska krutröken.

D. 24 junii så snart som det dagades och general marchen gick så fingo wij contra ordre at intet equipage skulle blifwa qwar utan det skulle alt gå med armeen till vidare ordre, den samma dag marcherade wij, och länkte oss med armeen till Bändern, och altså på högra handen ifrån Otzchakoff, at ingen kunde blifwa klok af wår marche, eij heller wiste någon det mehr än felldmarchallen allena; samma dag hade wij äfwen

1737 wähl stora berg at passera, derhos en obeskrifwelig hetta, och så stark dam at man intet kunde se hufwudet på den häst man red uppå, när wij nu änteligen kommo i vårt läger, så woro wij så lyckeliga at wij hade flussen Mertua wada strax bakom oss, deräst wij hade något litet gräs, men skiönt watten, fisk och kräftor som woro oförliknelige.

D. 25 junii marcherade wij igen uti en förskräckelig dam och hetta, då wij hade Bug 5 wörsst bakom oss, dit wij måste skicka och hämta wattn för oss och kreatur, så framt wij intet wille skicka dit at låta wattna dem. Man kan see utur denna journalen, att det mäst altid fehlat oss wed och i bland wattn samt gräs, i synnerhet på turkiska botten, efter der war öfwer alt sandjord.

D. 26 junii fick wij ordre at lämna vårt swåra equipage samt artillerie och magazin qwar efter oss under general lieutenant Leontoffs commendo, vårt fält artillerie nembl. 3 canoner af hwart infanterie regemente och en af hwart dragon regemente, samt attaque artilleriet togo wij med oss. Det andra blef alt qwar efter oss, wij marcherade tå mycket flycktigare än tillförene, men dock likwäl uti en grufwelig dam och heta, då wij den dagen sedan wij giordt en swår marche ankom i vårt läger, fant wij der för oss ett swart afbränt ställe, på hwilket wij måste upslå våra tält, här hade wij ett olyckeliget läger, efter wij först och främst intet hade något strågräs ej eller wattn för våra hästar, sedan hade wij en stark storm, at wij hwarken kunde blifwa i eller utanför tälten för den askan skull af det nyss afbrända gräset som flög oss beständigt i ögonen, att wij intet kunde koka up teewattn, mycket mindre koka oss någon mat som wij wärkeligen wähl behöft.

D. 27 junii (på hwilken dag ryssarne wann bataillen emot de swenska wid Pultawa 1709) marcherade wij åter igen som ordnairt uti guare till ett annat läger som låg 3 wörsst ifrån Bug, denna dag passera ingenting annat än att wij fingo ordre att taga oss wäl i akt, för ett stort partie tartarer som

hade wist sig intet långt ifrån vårt läger, derhos att hwart regemente skulle taga gräs och wattn med sig, som war tillfinnandes bredowid Bug.

D. 28 junii bröto wij åter up igen och marcherade uti guaré, samma dag hade wij faseliga berg up och utföre, derhos en ohörd dam och heta, at soldaterne (som beständigt måste icke allenast bära deras ränslar, gewär, med 32 skarpa patroner, utan och proviant för 10 dagar näst pijkarne eller spanska rytterne) föllo ned som döda flugor, wij kommo änteligen efter 3 1/2 swenska mihls marche kläckan 12 om natten i vårt läger som man kallade Janzchakrak, deräst wij hade 3 wörsst till en liten siö wid namn Berasan efter wattn; gräs war här aldehles intet strå tillfinnandes, efter det war af tartarerne många mihl omkring alt afbrändt, under wägen den samma dag, förrän wij kommo i vårt läger, förde våra doniske kossaker 4 tartarer till felldmarchallen, som de taget till fånga, den ena dödde en half tima derefter af hans swåra blesseurer, den andra och tredje woro dödeligen blaisserade och den fierde aldehles orörd eller oskadd som bekiände för felldmarchallen så mycket han wiste om turkarnes och tartarernes till stånd.

D. 29 junii bröto wij helt bittida upp, och marchera till Otzchakoff dit wij hade 3 1/2 swenska mihl, samma dag hade wij twenne höga berg att passera, der hos åter en grufwelig heta och dam, på alla dessa steppiska bergen finner man ingen sten, utan de äro hehl jämna, men somliga höga, när wij ankommo 8 wörsst ifrån Otzchakoff, så kom ett stort partie tartarer och turkar, och wille bryta in uti general Romansoffs division eller guare som gick förut på högra handen om den första division, då felldmarchallen befalte at hehla arméen skulle stadna och giöra en halt, emedlertid commenderades i största hast 6 compagnie infanterie grana-deurer som fingo alla hästar af dragonerne och 4 regementer dragoner som printsen af Hess Haumbourg tog sielf emot, och gick emot fienden med, emedlertid att detta

Karta över Svarta havsområdet och den ryska arméns fälttåg, hämtad, liksom följande över Otjakov, ur Mansteins arbete *Memoirs of Russia*, . . . From the year 1727, to 1744, London 1770.

1737 commendot commenderades, så behedrade general Romansoff fiendens flyktiga ankomst (som skiedde med ett faseliget gny och skrikande) med några canoners lösende, när princen ankom, så fan han at våra saporover, kallmycker, doniska och ukrainske kossaker war uti full action med fienden NB. detta såg rätt lustigt ut, ty turkarne så wäll som desse ofwannembde, har skräckeligen lätta och flyktiga hästar, derhos äro de oförlikneligen adretta och wiga til häst, somliga hade uti den ena handen en pik, och i den andre en sabel, sombliga skiöto med pihlar som äro mestandels förgiftade somliga med pistohler somliga med gewär, och det med ett stort skrikande uti fult galopp fram och tillbakars, när vårt folk sågo at de fingo securssse, så gingo de ännu starkare på fienden, då princen såg at det gick så lustigt till, så war han intet seen att attackera fienden med sitt commendo och dref dem, men dock likwäll uti en full attacke ända intill staden, då turkarne canonerade braf på vårt folk utur fästningen, wij fingo den dagen 2ne. förnäma näst 12 gemena tartarer till fånga, och öfwer 200 döda kroppar som lågo hehl nakna på marken, wij på vår sida förlorade intet mehr än 4 dragoner, 8 granadeurer samt 20 cossaker, huru många blaiserade fick jag intet weta. Man skulle här wäll kunna fråga mig, huru det är möjijeligt at kunna åtskillja en naken turk eller tartar ifrån en saporof, kosak eller ryss. Jag will först berätta turkarnes och tartarernes drägt, turkarne hafwa grufweligen stora, blå, gröna dock mästadehls röda mössor med stora hwita dukar omwiklade i stället för våra swenska brämer, derhos hafwa de grufweligen wida byxor, och guhla eller röda lätta stöflor eller skoor, samt långa footsida råckar och små undertröjor, som de allenast hafwa när de attackera för wigheten skull. Tartarerne hafwa ungefär sådanne mössor som våre kossaker, och somliga hafwa lätta guhla eller röda skoor utan spännen, och somliga sådanne stöflor; när turkarne och tartarerne gå uti någon action, så är begge deras armar

hehl blotta och nakna, hwilket seer grufweligen blodgirigt ut. At nu giöra den som intet sedt någon naken turk eller tartar underrättad om åtskillnaden, så har turkarne intet håår på hufwudet ej heller på hehla kroppen, men deremot ett hederliget långt skiägg, såsom våra swenske nämbdemän. En tartar har en stor mustach, en liten hårtofs på hufwudet, men als intet på kroppen, altså kan man här tycks mig lätt see åtskillnaden emillan en turk, tartar, och en ryss eller kossak. Denna drabningen warade uti 2 timmars tid, emedlertid at våra commenderade nappas med fienden, så marcherade vår armee närmare staden och slog up vårt nattqwarter 5 worst derifrån men utan tält, efter wij kommo först kläckan 10 om natten i vårt läger, hwarest wij stodo så confust, at intet regemente wiste sitt ställe, efter våra qwartermästare stucket ut ett annat läger, dit wij fingo ordre af felldmarchallen at intet marchera, utan at blifwa der som wi stodo, om natten ståendes uti största confussion, hwilket intet war den första gången, men dock likwäll aldrig så confüst som denna gången. Jag tillstår at 5 000 tartarer hade wid detta tillfället warit nog at kunna giöra vår armee stor skada, efter wij stodo så tillsammans tryckte på hwarannan, at wij hwarken kunde skiuta med gewär eller canoner, utan at skada vårt eget folk, på hwilket wij altid förlet oss måste dehls emot tartarerne nembl. på våra canoners lösende, efter de woro skräckeligen rädda derföre. Jag tror säkert at gud förblindat fiendens ögon wid alla de tillfällen som de hade kunnat giordt oss mästa skadan, på denna samma dag som war Petri Pauli, dref våra irreguliere troupper nembl. saporowerne, doniske och de andra kossakerne, samt kallmuckerne ifrån fienden 5 000 hästar, oxar, koor och fåhr, samt annan små boskap, wij woro knapt uti vårt så kallade confusa läger ankomne, så begynte turkarne att tända elld på deras förstad, hwilket presentera oss en vacker illumination på långt håll; wij hade som jag allaredan mäلت, denna dag en grufwelig hetta och

dam, som utmattade våra arma kreatur, at de wärkeligen föllo ned under selan, sadelen eller oket, hwilket intet war at undra uppå efter wij beständigt marcherat utan at hafwa någon rastdag ifrån d. 22 junii till d. 29 junii sent om aftonen, och beständigt alla dagar 2—3 till halffierde swensk mihl uti stor dam och hetta utan wattn och gräs. Wid Otzhakoff hade wij wattn nog men elakt, och gräs war det aldehles intet strå tillfinnandes, utan bara rena sandjorden.

D. 30 junii gick wår armée 3 wörsst närmarer staden Otzhakoff, och giorde en lång quareé eller två linier rygg emot rygg, mitt för staden två wörsst derifrån. Wår flyktiga armee nembl. housarerne, kallmückerne, separoverne, doniska, ukrainska och de andre kossakerne, woro alla indelte, och stod hälften på högra och hälften på vänstra flanquen eller flygelen om wår armée wij hörde ingen ting utaf ända till klåckan 1 efter middagen, då begynte några stycken turkiske ryttare som man kallar spagi och tartarerne här och der at låta see sig, desse woro ungefähr en 20 eller 30 personer som man sade wara utskickade utur staden at recognoschera wårt läger, strax derpå kom en stoor och anseenlig arme cavallerie med en hehl hoper små, röda, guhla, gröna, blå, swarta och hwita fanor utur staden, så snart wij blefwo det warse så gick hehla armeen uti gewär med flygande phanor 2 steg ifrån spanska ryttarne, så ofta som de kommo oss något när, så skiöto wij på dem med våra små 3 pundiga regements canoner, då de öfwer alt försökt sin lycka, och såg at de på intet ställe kunde komma an för canoner, så begåfwo de sig på högra flygeln, i den tankan at på flygeln eller uti andra lineen uti wår quare intet woro så många canoner som uti den första, och altså giöra ett inbrott på det swagaste ställe; hwilket så framt wår halfwa flyktiga armee som stood på högra flygeln släpt dem fram, lätteligen hade kunnat gådt an, efter den sidsta lineen intet war så synnerligt fast, wårt flyktiga folk förswara deras flygel så wähl, at fienden måste taga till harwårjan, då de, näst 6 dra-

gon regementer som blefwo utcommenderade förföljde dem inemot staden, begynnandes de braf på at canonera utur fästningen, så att stycke kuhlorne trilla för wåre spanska ryttare. Wårt folk begav sig tillbaka till arméen, då de den dagen åter igen profitera 500 och några kreatur. Förlusten war denna dagen på ingen dera sidan öfwer 50 man ungefähr med döde och blaiserade, huru många de egenteligen woro på begge sidor fick man intet weta. Om afton blef general Keit med 5000 man arbetare och 5000 man till betäkning (hwarunder min ringhet war inberäknad) till staden commenderad at approchera den samma, som skiedde klåckan 10 om natten uti all stillhet.

D. 1 julii så snart som det dagades löstes felldmarchallens ordinaira canon, som betydde at man skulle låta slå reveillen, ett ögnablek war knapt förbij, för än wij fingo swar utaf fienden utur fästningen med en kiedje kuhla som gick öfwer wår första linea uti quareén och föll ned för den sidsta der hon skadade 8 personer; hwilken kuhla blef till felldmarchallen förder, då han befalte at den skulle wid attacken på samma sätt blifwa turkarne tillbakars skickad som också wärkeligen skiedde; oakadt at denna natten war tämmelig klar, så kunde ändock intet fienden se våra commenderade förrän som det begynte at dagas; då de straxt (efter hållen bönestund som skiedde skräckeligen bittida, och med ett altför faseliget hyrlande, tiutande, ropande och skrikande efter turkarnes maner, at man kunde wärkeligen höra det öfwer en half mihl) begynte at canonera öfwer alt utur fästningen, som continuerade utan uphörelse ända till klåckan 9 om morgonen, då de giorde ett desperat utfall emot oss, intet förgiätandes at förr än detta utfallet skiedde, så blefwo alla våra granadeurer till staden commenderade, wårt folk woro änteligen så lyckeliga, at de drefwo fienden tillbakars igenom deras stora traggårdssport och inemot stadsporten deräst de nappades med hwarannan uti 2 timmars tid. Emedlertid blef wårt attaque artillerie som bestod allenast uti siu

1737 stora canoner, 3 haugwitzer och 4 mörsare wid denna ofwannembde traggårdsport stälde, hwaräst war det fördehlaktigaste ställe för vårt artillerie; wid samma tillfälle ock om samma tid så blef halfa quardit (som gingo i deras röda västar) samt hwart regemente halft, med 2 fahnor och 2 regements canoner af hwart regemente commenderade till staden; då de at förhindra vår ankomst, canonera utur fästningen, at styckekuhlorne flugo wärkeligen omkring oss som hagell, men gjorde intet stor skada, när wij kommo under fiendens stycken så blef oss öfwer alt anwist, hwar wij skulle stå och hwem som skulle commendera oss.

När wij nu hade wäll plasserat oss, och giorde all nödig anstalt till traggårds grafwarnes reparerande, som betiente oss wärkeligen wid hehla belägringen för aprocher, bedäktä wägar och skantsar, så gjorde fienden ännu ett litet utfall, men utan någon eftertryck, dock skiöts här och der hehla dagen igenom, denna dagen war förlusten intet stor på vår sida, men tämmeligen många bleuserade, så snart det begynte at mörkna, så begynte vårt artillerie först med alfwara på at låta höra sig, fienden blef oss ingenting skyldig, efter de hade öfwer 20 gånger mer artillerie uti fästningen än som wij utan före hade, men docklikwäll gjorde deras skiutning oss liten eller als ingen skada, efter deras canon kuhlor flögo altid öfwer oss, och deras bomber (som man kunde grant see om natten) antingen förkort eller för långt neder bakom oss. Likwäll måst jag berätta, at turkarne skiuta oförlikneligen wähl, men deremot förän de hafwa inrättadt och ställt deras canoner en gång på ett ställe så går wäll en tima förbij, och i stället för wij ladda en canon på en minut så laddar turkarne 3/4 tima, förty när turkarne hafwa skutet, så måste de först med 2 eller 300 man skiuta deras stora långa och åbäke-liga canoner, som ligga på alt för faseliga stora och plumpa juhl tillbakars, sedan fordrar de altid deras bombar, kuhlor både stora och små (med groft läroft och talg besmort) hwilket går skräckeligen lång-

samt, när nu detta är färdigt så blifwer canonerne åter framskutne och ändteligen aflöst.

Wåra bomber woro ändteligen så lyckeliga, att en af dem kl. 11 om natten tände eld på ett torn som stod bredowid kyrkan hwilket turkarne straxt släkte, straxt derpå begynte på ett annat ställe at bränna, som ochså blef i största hastighet af turkarne utsläkt, men ändteligen kom en bomb uti ett af deras magaziner, hwilket intet war möjligt att släcka, när general Löfvendahl som commenderade artilleriet såg at det intet war mer af nöden at blåsa up elden på det stället, så lätte han öfwer alt i hehla staden kasta bombar hwilket reuserade honom så wäl, att det begynte öfwer alt på att bränna, så at staden stod d. 2 julii kl. 2 om mårgonen uti liusan låga. När nu fienden såg det intet war möjligt at släcka elden, så gjorde de efter deras tiutande, ropande och skrikande bönestund, ett faseliget, grufweliget och mer till säijande rasande utfall, hwars like man aldrig sedt eller hördt sedan man begynte at kriga; efter de sågo at intet annat råd war förhanden, änskiönt vårt folk stodo förtäktä bakom traggårdsgrafwarne, så hoppade de dock som ickornar upp och ned i dem med deras sabrar och höggo braf på, ja så att de wärkeligen huggo twert utaf några af våra soldaters gewär såsom kohlstränkar, våra granadeurer kasta granader så fort de någonsin hunno, soldaterne ladda och skiöto så fort de någonsin kunde, vårt fältartillerie skiöto utan uphörelse med kar-teischer (som äro fyrkantiga blybitar) det stora artilleriet samt bombar dundrade på begge sidor som himmelen wärkeligen skolat falla neder, oaktadt alt detta blef vårt folk dock 2ne. grafwar tillbaka drefne, då de fick ordre af felldmarchallen at giöra front emot fienden och drifwa dem tillbaka (emedlertid at denna drabningen som warade uti 4 timmars tid, skiedde, så språng ett kruttorn uti staden i luften, som gjorde fienden en ohörd skada, och dödade många tusende af de som woro så wähl i som utom staden) vårt folk drefwo änteligen fienden

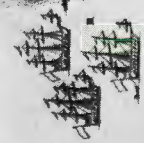
PLAN of the TOWN of DICKEROW
as it now and has been by the Turks.

- A. The Town of Dickerow
B. The River Teme
C. The Walls and City of the Turks
D. The Walls and City of the Greeks
E. The Walls and City of the English
F. The Walls and City of the Dutch
G. The Walls and City of the French
H. The Walls and City of the Portuguese
I. The Walls and City of the Spanish
K. The Walls and City of the Venetians
L. The Walls and City of the Genoese
M. The Walls and City of the Pisan
N. The Walls and City of the Corsicans
O. The Walls and City of the Sicilians
P. The Walls and City of the Neapolitans
Q. The Walls and City of the Romans
R. The Walls and City of the Venetians
S. The Walls and City of the Genoese
T. The Walls and City of the Pisan
U. The Walls and City of the Corsicans
V. The Walls and City of the Sicilians
W. The Walls and City of the Neapolitans
X. The Walls and City of the Romans
Y. The Walls and City of the Venetians
Z. The Walls and City of the Genoese

M E R
N O I R

PLAN de la VILLE de DICKEROW
d'après son état actuel, et tel qu'il étoit avant d'être prise.
A. Les Murs de la Ville de Dickerow
B. Les Murs de la Ville de Dickerow
C. Les Murs de la Ville de Dickerow
D. Les Murs de la Ville de Dickerow
E. Les Murs de la Ville de Dickerow
F. Les Murs de la Ville de Dickerow
G. Les Murs de la Ville de Dickerow
H. Les Murs de la Ville de Dickerow
I. Les Murs de la Ville de Dickerow
K. Les Murs de la Ville de Dickerow
L. Les Murs de la Ville de Dickerow
M. Les Murs de la Ville de Dickerow
N. Les Murs de la Ville de Dickerow
O. Les Murs de la Ville de Dickerow
P. Les Murs de la Ville de Dickerow
Q. Les Murs de la Ville de Dickerow
R. Les Murs de la Ville de Dickerow
S. Les Murs de la Ville de Dickerow
T. Les Murs de la Ville de Dickerow
U. Les Murs de la Ville de Dickerow
V. Les Murs de la Ville de Dickerow
W. Les Murs de la Ville de Dickerow
X. Les Murs de la Ville de Dickerow
Y. Les Murs de la Ville de Dickerow
Z. Les Murs de la Ville de Dickerow

ambourn

1737 tillbaka, då de begåfw sig till siös på deras små fartyg, men felldmarchallen som stod på högra flygelen wid stranden förhindra deras afresa med canonerande, efter han skiöt twenne till grund, och det tredje som låg wid stranden kom wäll bort derifrån men intet långt förän det sönk till grunden af det altförmyckna folk som woro deruppå, hwilka alla drunknade.

Klåckan 10 före middagen sprang den första krut magazin, som förordsakade ett mörker i luften öfwer en half tima, och dödade mäst alla de som woro i staden; då lätte schiraskeren straxt taga in alla fanorne som stodo på muren rundt omkring staden nembln. af alla färger. När de nu sågo at intet annat råd war för handen, än at antingen springa i wattung, blifwa förbrände eller gifwa sig godwilligt i våra händer (hwartill de aldehles ingen lust hade) så gjorde de ännu ett rätt desperat utfall, när felldmarchallen blef det warse, så ställde han halfa arméén, den andra hälften blef till reserve uti god ordning eller så till säijandes uti ordre de bataille, tog den hwita fanan af gardet uti sin egen hand, och gick emot fienden med halfwa armeén, då han oakadt deras disparation dref dem tillbakars och gick på staden med stormande hand, när schiraskeren eller turkiska generalen som commendera uti fästningen såg att hans folk blefwo ännu en gång tillbakars drefne, så lätte han sättja up en whit fana på wallen, som betydde at han wille godwilligt öfwer gifwa staden, vårt folk woro så förbittrade at de hwarken akta whit eller swart, då lätte schiraskeren ännu sätta ut två långa stänger hwarpå blefwo 2 stora hwita dukar fastbundne, och på wallen eller stadsmuren runder omkring blefwo af turkarne swängde och sänkte; då felldmarchallen som stod med halfwa arméén inne wid stadsgrafwen (öfwer hwilken många solldater alla redan woro öfwerkomne) blef det warse, befalte han at intet skått mer skulle skiutas hwarken på staden eller någon menniska; men våra solldater woro så förbittrade att de intet hörde något commendo, öfrigt war

allaredan en hehl hoper af vårt folk i staden, som dels plundrade dels masacerade, stack, skiöt och höggo ihlähl hustrur, männer, gamla unga, stora och små, hwilka när de sågo at ingen pardon war på något sätt at förwänta, förswara sig på det aldra desperaste sätt.

Ock at förhindra det mordet som de ryska soldaterna in uti staden med stor begirughet föröfwade, så låg qwinfolken och små barn af 4. 5 till 6 eller 7 åhr gamla hopetahls på muhren i synnerhet öfwer porten, hwarigenom vårt folk trängde sig in, och kasta hett wattn, trästrumpar, bräden, jern och stenar hopetahls på vårt folk, som trängde sig in i staden, oakadt alt detta, så bröt sig dock en hehl hoper in uti fästningen, då de öfwrige lefwande turkar efter en stark hållen kiämpning med vårt folk måste riterera och giömma sig uti kiällare och öfwer alt, men största dehlen sprang uti wattung ända till halsen, då vårt folk wid turkarnes undanrymning masacerade en anseelig summa af allahanda slags kiön, detta war aldehles intet felldmarchallens willja, derföre lät han förbiuda det wid lifsstraff.

Denna starka fästningen togo wij in på 30 timmars tid (utan wärjor hwilket är remarquabelt, efter hehla vårt infanterie fick befallning at lämna dem uti Perewoloschen när wij gingo öfwer Nieper) nembln. ifrån d. 1 julii kl. 3 om morgonen ända till d. 2 julii kl 11 om middagen, som war Maria hemsökelse.

Då fästningen war i våra händer fingo wij till fånga en schirasker eller gouverneur, en hehl hoper förnäma turkar, hwarunder woro 4 pachar eller general majorer, samt 3000 några hundra gemena, med stora, små, gamla, unga, qwinfolk och manfolk, hwarunder en hehl hoper woro, som woro half af branden förbrände, somliga blaisserade af de stenar som flögo i luften wid de twenne krut tornens upspringande, och somliga af vårt folk skutna, huggna eller stuckna, hwilket war mer än grufweliget at see, efter det olyckeliga folket war half af den förskräckeliga hetan försmåttade, at

deras tungor för törst skull hängde dem snöhwita ett halft qwarter utur halsen, då felldmarchallen straxt låtte föra dem med en stark wakt utur staden, och befalte at låta gifwa dem Su hwarom de bitterligen bad, som hetter wattrn på svenska. Oaktadt felldmarchallen wid denna stadsens öfwergång, satte en stark wakt på det ingen skulle gå in och göra byte, så gjorde mången sig och soldaterna i synnerhet, dock skiöna och kostbara byten, af de skiönsta turkiska hästar, härliga ridtyg af silfwer och guld, kostbakra gewär inlagda med äkta stenar silfwer och guld, äfwen så deras pistohler, men i synnerhet deras långa knifwar och sablar, 340 pälsar, hwarunder woro 3 som kosta efter schiraskerens utsago 85 000 specie riksdahler, 80 stora stycken, 6 mörsare förutom det öfriga artillerie som wij funno i staden.

En förskräckelig myckenhet af silfwer och guld samt en oräknelig summa penningar af silfwer och guld och allahanda slags ducater. Jag såg wärkeligen den dagen att en soldat sålde till en officerare 700 och några skiöna turkiska ducater för 20 rubell som giör ungefär 30 svenska plåtar, den som den dagen hade penningar i förråd, kunde få kåstbara saker för godt kiöp, efter hwar och en soldat som giordt byte, war glad at snart få sälja sina wahror för twenne ordsaker skull, först at kunna göra mehr, för det andra, at intet deras officerare skulle taga det ifrån dem, som skiedde som oftast. Härhos måste jag införa ett byte, som en tysk lieutenant gjorde wid Otchakoff (hwilken war sedan stadens öfwergång näst andra officerare ditcommenderad at bewakta, det ingen skulle gå inn uti staden och göra mehr byte, efter der skulle wara en stor skatt) nembl. 6 par stora liusestakar af guld, 3 dusin guldskiedar, knifwar och gafflar, 4 stora öhlbägare äfwen wäll af guld, 2 gulduhr med diamanter besatta, näst en snusdosa som war 3 000 ducater wärd; 2 stora turkiska knifwar, 3 sablar och en yxa eller kiäpp som turkarne brukar, tiokt med diamanter och ädla stenar besatt; detta bytet

hade lieutenanten om nattetiden giordt sig, at ingen menniska wiste derutaf; när han blef aflöst, så kunde han intet sielf tige, utan sade till sin capitaine som war en rysse, att han giordt ett byte, då capitein fick se det sade han till honom efter du har så många skedar, så gif mig ett par, det wille han intet, då gick capitein straxt och gaf det an för felldmarchallen, lieutenanten blef arresterad, och blev alt ifrån honom taget, fick intet mehr än ett slätt gulduhr näst 100 ducater i guld af felldmarchallen för hehla bytet som war mehr wärt än 100 000 specie dahler.

Jag tror säkerligen att denna stadens öfwergång, war Jerusalems förstöring i många stycken lik, först för turkarnes miserabla och ömkeliga tillstånd skull, som man ofwanföre läset, sedan war staden af elden, som brände ännu öfwer alt, så ruinerad att intet huus war mehr tillfinnandes, derhos en sådan grufwelig hetta, att man knapt kunde andas, derjemte låg i och utanför staden samt i grafwarne så fult med döda kroppar af begge slags kiön, gamla, unga, stora och små, samt de skiönsta turkiska hästar, att man knapt kunde see jorden; och i synnerhet uti fästningen låg så fult med hästar och kroppar, att de wärkeligen lågo hopetahls ofwan uppå hwarannan tillsammans blandade, och somliga af dem hade ännu något litet lif uti sig. Hwilket war rätt ömkeliget att see; derhos en sådan lukt och stank af de förbrände kroppar och hästar samt andre stinkande waror, att man intet war capabell at lyfta up munnen och tahla ett ord.

Här hos är at observera, att mäst alla våra officerare och soldater som blefwo för denna staden, låg på marken utan hufwud, efter hwar turk som skaffar ett christnadt hufwud får en ducat, alt så är det, det första hwarefter han traktar, men ändock intet så mycket för ducaten skull (förty de må alla wähl) som för det, att när de fått ett christnadt hufwud så inbilla de sig aldeles wara saliga.

Här kommer en liten beskrifning om turkiska fruntimbren huru de gå klädde,

1737 mebln. är det en hustru, så har hon hehla hufwudut beweklat med hwita kläden ännu ett öfwer pannan, och ett öfwer näsan, munnen och hakan att man aldrig får see mer än stora ögonen, ty ett turkiskt fruentimber håller det för stor synd och skam at låta någon främmande menniska see hennes bara ansikte. Är det en jungfru så har hon äfwen kläden för ansiktet, men på hufwudet har hon ingen ting mer än sitt eget hår, hwilket är färgat rödt som en blod, och med 10. 11. 12 till 13 flätade piskor som hänger henne utför ryggen så långt som håret är, de hafwa stora öhrbucklor eller ringar i öronen, derjemte hafwa de långa fotsida räckar eller kiortlar som våra fruntimmer har, men under dem hafwa de grufweligen wida och långa byxor, guhla tofflor utan klackar, alla deras naglar så wäll på händer som fötter äro halfröda som en blod, färjade, och är swårt at få den färjen utaf naglarne, somliga hade och så färjadt deras tänder, men det brukar inte turkarne så mycket som persianerne. Alla turkiska fruentimmer äro mestadehls skiöna, hwita som en snö, och hafwa mycket fin hy. Jungfruerne gifta sig när de äro 8 à 9 år gamla.

D. 3 jultii om morgonen sprang ännu ett stort kruttorn i luften, som dödade många af de turkar som giömt sig undan i staden, äfwen wäl en hehl hoper af dem som ännu stodo i wattnet, samt en öfwerste 3 officerare och 50 man gemena af vårt folk, som woro ditcommenderade at bewakta staden, när turkarne sågo ännu det eländet, så begåfwo de sig alt efter hand til lands, och submittera sig för vårt folk. Då vår hehla summa af turkiska fångor som wij fick wid Otchakoff bestod uti 4300 och några siählar, med förnäma, gemena, stora, små, gamla, unga, qwinfolk och manfolk, som blefwo alla under stark wakt under regementerne afgifna. Men sirascheren med hehla hans suite blef wid Guardet afgifwen, hwaräst han blef wäl hållen, de andra gemena fångor niuto det samma tractamente som våra soldater, efter schiraskerens egen utsgo hade han haft 18 000 stridbare soldater

till guarnizon uti Otchakoff, derhos tillstod han att Otchakoffs öfwegång förminskat turkiska riket med 2800 siählar, med stora, små, gamla, unga, qwinfolk och manfolk som han der förlorat, hwilka dels af dem blifwit ihiähl slagne, stukna eller skutna, dels af den stora och hastiga branden (som brände 7 weckor efter afmarchen från Otchakoff) förbrände, dels drunnade i wattnet, dels af de minor eller krutmagaziner upsprungne i luften, och alla de öfwrige som lefde till fånga tagne. Wij deremot förlorade intet mer på vår sida än

4	öfwerstar
2	öfwerstelieutenanter
2	majorer
39	capitainer, lieutenanter och fendri-char
975	underofficerare, granadeurer och soldater

1 022 af vårt folk döda för Otchakoff.

Blaisserade hade wij på vår sida.

1	general lieutenant Keit
1	general lieutenant baron Löfvendahl
1	general major Aracheoff
1	general major Bakmetoff
1	general major Kruschoff
1	brigadier Hampf
1	brigadier Lijven
6	öfwerstar
2	öfwerste lieutenanter
19	majorer
155	capiteiner lieutenanter och fendri-char
2752	underofficerare, granadierer och soldater

2941 Blaisserade.

1 022 döda

3963 Summa summarum med döda och Blaisserade.

I Turkiet är brukeliget, at höga herrar som hafwa unga söner, låta dem gå uti krig i deras unga åhr, att anföra och commendera en troupp, partie eller division, dock genom en annan förnäm herre (uti hwilkens om-

wårdnad en sådan ädling blifwer lefwererad) inrådande, uti alt hwad han sig företaga skall. Igenom en sådan ung person som war en bacsas eller general majors son om 13 åhr, skiedde första utfallet d. 1 julii wid Otchakoff, han kom ridandes på en castanje brun häst, som beledsagades af 12 janitcharer, 6 på hwardera sidan, desse janitcharer, hade på sig hehl nätta och korta stöflor, stora och wida byxor, korta tröjor som woro upstrukne på armarne uptill axlan, att man på deras bruna händer och armar kunde se ådrorna ligga tiocka som tummar; stora swarta mustager som gingo up till ögonen, samt på hufwudet deras turbaner, de som gingo på högra sidan hålla med wänstra händerne uti hästen, och uti högra deras sablar med utsträckte armar, lika så de som gingo på wänstra sidan, höllo med högra händerne i hästen och uti de wänstra hade de sina stora sablar hwilka skieno som silfwer; denna unga turken, hade under sig ett commendo af 3000 man som han commenderade, hwilken efter hållen kiämpning med vårt folk gick oskadad tillbaka. Då staden war i våra händer, tog feldmarchallen denna hielten till sig, och hölt honom för sin tapperhet skull som sitt eget barn. Sedan låt feldmarchallen föra honom till Pettersbourg och förärade honom Keiserinnan, deräst han uti den gråkiske religion blef educerad, blef och page i hofwet samt sedermera kammar junker intill åhr 1741, då turkiske ambassadeuren till Pettersbourg ankom, förmådde han så mycket, att denne unga herrn fick komma till Turkiet tillbaka, deräst han genast antog sin förra religion.

D. 4 julii blef hehla armeen commenderad at rycka ut framför vårt läger halfwa wägen emot staden uti största parad; at skiuta victoria för wunnen seger wid Otchakoff; när wij nu kommo på parad plattsen så blef hehla arméen stäld såsom en halfmåne, och ett stort tält blef wid högra flygelen upslaget, hwaruti gudstiensten blef förrättad, efter hållen gudstienst, löstes alla våra canoner som stodo upstälte bredowid kyrkan,

straxt derpå .skiöto soldaterne kiädje elden ifrån den högra till den wänstra flygelen, hwilket skiedde 3 gånger så wäll med canonerne som små gewär; de förnämsta af våra fångar blefwo den dagen utförde att see och betrakta vår armée och frödde eld, men deremot deras egen bedröfwelse och ruin. Samma dag blef hehla arméen nembln. soldaterne tracterade med brännewijn och kiött, och höllo sig rätt lustiga, Hennes Ryska Keiserliga Majjtt. lofwade alla öfwerofficerare som woro wid Otchakoff två månads tractamente efter deras rang till recompence, men stabsofficerarne skulle få en orden eller guldmedallje af Hennes Majjtt. Öfwerofficerarne bekom deras månads löhn som lofwad war, men medaillen kom genom keiserinnan Annas död i förgjätenhet.

D. 5 julii efter middagen fingo wij ordre at gå ifrån Otchakoff med vår armée för fourgge skull, som wij aldehles intet haft för våra kreatur ifrån d. 22 junii till d. 6 julii, då wij marcherade tillbakars, funno wij öfwer alt bakom vårt gamla läger, af våra, liggande döda oxar och hästar hopetahls uppå hwarannan; som för hungers nöd creverat; våra hästar woro allaredan så förhugrade, at de begynte med begirig appetit, at äta dynga, (som wij sielf hade af nöden att koka med i stället för wed) sand, trä eller wagnar, tält och alt hwad de funno.

Fyra regementer blefwo utan för Otchakoff qwar efter oss, att bewakta staden, derhos att låta grafwa och upsöka den stora skatten som der skulle wara. General major Backmetoff näst 2 cavallerie utan hästar och 2 infanterie regementer blefwo dertill commenderade, och stodo strax utan för staden, efter det war aldehles omöjelijet att stå in uti staden, alt denstund alt war så förderfwat och nerbränt, att ingen meniska kunde luta sitt hufwud under något. Denna staden i sig sielf war rätt stark befäst, och falsk at storma, efter der war först en tämmelig bred och diup graf framför staden, på hwilken brädd eller kant åt staden war starka palisader, som woro bra och

1737 starkt betäckte af hård jord ända till spetsarne, hwaremillan turkarne lade deras gewär och knäpte våra på hufwuden som wille approchera, bakom desse palisader, war en bredare och diupare graf som rörde wid sielfwa stadsmuhren, hwilken war tämmelig hög i anseende till grafwens diuphet.

D. 6 julii hade wij rastdag 15 wörsst ifrån Otchakoff, och 2 wörsst ifrån Liman,¹⁵ som låg bakom vår armée, gräs war här något litet tillfinnandes för våra kreatur; samma dag fingo wij till parole Archangell michaela, lösen Muskow.

D. 7, 8 och 9 julii marchera wij jemt och beständigt för foder skull, som wij ändteligen funno men något litet. D. 9 julii, wij funno den samma dag under wägen en hehl hoper skiöna nys afbrände stenhus.

D. 10 julii, som war på en söndag hade wij rastdag, då våra lutherske präster den ena hos felldmarchallen, den andra hos princen af Hesse-Houmbourg, gjorde tack-säjelse predikningar för wunnen seger wid Otchakoff.

Samma dag fick felldmarchallen rapport från general major Backmetoff, att han låtet begrafwa 17598 turkiska döda kroppar, som lågo så wäll i wattnet som i och utan för staden.

D. 11 julii marcherade wij, då vårt equipage som wij lämnade efter oss d. 26 junii, kom till oss i vårt läger som war oss och soldaterne i synnerhet mycket kiärt, efter de på 2 dagars tid icke haft något stycke bröd.

D. 12 julii äfwen wäll, men en sådan marche som aldrig dess like har warit, efter wij hade först en ohörd hetta, sedan en sådan dam, att den ena soldaten kunde intet se den andra, fastom de gingo bredt wid hwarannan; så snart wij ungefär gådt en half wörsst, så måste wij hålla och ställa oss, förty wij förlorade hwarannan uti den stora dammen, ja så att wij wärkeligen ibland för-

lora några regementen, som i stället att man tänkte de woro bakom deras officerare, så woro de ibland tillbakars, ibland till höger eller för mycket till wänster, denna dag gingo wij i carée, och hade en faselig swår marche, efter våra hästar och oxar föllo ned som flugor och dog, våra officerare blefwo mycket siuka, och soldaterne ännu mera, samt ett stort partie döda, dragonerne måste spanna deras hästar för det stora artilleriet, efter de andra orka intet gå mycket mindra draga.

Denna dag attackera ett partie tartarer af 4000 man vår avantgarde eller så till säjandes våra fourierer och quartermästare, då de fingo 5 till fånga samt några små compagnie phanor, och blaisserade 50 man af vårt folk, efter de skiöto på våra på 300 steg, sedan föllo de in uti felldmarchallens equipage och gjorde en hehl hoper skada. Denna dag war den turkiska siraskeren mycket rädd at man skulle taga lifwet af honom och alla de öfrige fångarne, ty det är brukeliget hos dem, at när fienden attackerar dem, så låta de straxt aflifwa fångarne, på det at intet deras fiende skall få dem till bakars igen. Så hade han giordt eller låtet giöra med några hundrade christna när som wij rykte för Otchakoff. Intet förgiätandes at fienden tände eld på gräsett (som war af solen faseliga tort) rundt omkring vår armée, och brände många mihl omkring oss.

D. 13 julii bröto wij upp, och hade äfwen sådan swår marche som dagen tillforene, men fienden märkte man intet, samma dag kommo wij til at stå 4 wörsst ifrån Buck, deräst något litet gräs wid stranden war tillfinnandes, för den ordsaken hade wij d. 14 rastdag, då wij bekommo ett skiönt regn som wij intet haft ifrån d. 15 junii till d. 14 julii.

D. 15 julii marcherade wij återigen och hade lång och swår march för våra kreatur, efter de woro så förhungrade att de föllo ned som myggor, då man såg hwart tijonde steg en ox eller häst ligga på marken; derjemte måste dragonerne kiöra artilleriet

¹⁵ Egentligen strandsjö, något specifikt för Svarta havet. Manstein (a. a. s. 149), som var fältmarskalk Münnich' generaladjutant, benämner Dniepers mynning med detta ord.

med deras hästar, som ej heller woro för feta. Samma dag kommo wij åter igen at stå bredowid Buck, deräst wij hade skiönt wattn och gräs, då våre kreatur gjorde sig en god måltid. Så snart wij kommo i vårt läger, blef ett stort commendo commenderat at göra twenne redutter bredowid Buck, uti hwilken wij lämnade mäst alt vårt swåra artillerie, samt en hehl hoper proviant som skulle skickas till Otchakoff med flottan som wäntades alla dagar dit, uti denna redutten blefwo 2 infanterie regementer qwar till besättning.

D. 16 julii hade wij rastdag, då en öfwerste af bellegradska sultan blef skickad med bref till felldmarchallen, denna öfwersten kom till våra doniska kossaker som stodo på förpäst, och wiste på långt håll ett stort bref paquet, de togo straxt emot honom och förde honom till felldmarchallen, uti detta brefwet stod att sultan intet war mer än 15 wörst ifrån vår armée med 20 000 tartarer och 5 000 turkar, men intet i den tankan at angripa ryska arméen, utan allenast bad, att felldmarchallen wille hålla de turkiske fångarne wähl, så wille han hålla våra christna äfwen så.

D. 17 julii hade wij rastdag, då hehla generalitet hölt hos felldmarchallen krigsconsilium, hwadsom blef dem emillan afgjordt fick ingen weta.

D. 18 julii bröto wij upp bittida om morgonen, och hade en faselig dam och hetta, då wij kommo återigen at stå bredowid Buck deräst skiönt gräs war tillfinnandes.

D. 19 hade hehla armén rastdag, då felldmarchallen straxt lätte begynna at arbeta på twenne broar som skulle bära arméen öfwer Buck. D. 20 julii rastdag, d. 21 äfwen så, då broarne woro färdige, begynte den tredje division at difilera öfwer. D. 22 rastdag, och d. 23 julii hade ännu den första division rastdag, och måste see på den andra och tredje division med sura ögon, huru de gingo med lust öfwer Buck, deräst gräs war till öfwerflöd för deras hästar, deremot hade wij ingen ting, efter armeen af deras myckenhet af kreatur aldehles upfordrat det

1737
som war på denna sidan tillfinnandes. D. 24 och 25 julii ännu rastdag, då alla våra doctorer och fältskiärer begynte att klaga, det de intet hade mehr medicamenter at gifwa de siuka efter det war en sådan myckenhet, nembl. 200, 270 till 300 wid hwart regemente, det war wärkeligen ett spectacle at see detta siuka folket, som woro mäst alla med durchlopp¹⁶ plågade, ja, det såg ut i våra läger med blod som gick ifrån vårt folk, äfwen som wij skulle haft en bataille med fienden; d. 26 julii hade förste division ännu rastdag, då felldmarchallen på den andra sidan tractera hehla generalitetet och turkiska schiraskeren rätt magnifict, felldmarchallen skicka efter schiraskeren med sin egen wagn och 6 hästar, när som han kom uti felldmarchallens tält, så blef på ryska manieret omkring burit brännewijn för de som hade lust att dricka eller suppa. Schiraskeren han tacka på sitt sätt, men bad att få i det stället röka en pipa, som honom blef lofgifwit; strax derefter satte de sig till bords, då de begynte bra på att dricka omkring, wid hwar skåhl som dracks löstes 7 stycken, efter måltiden befalte felldmarchallen att ett compagnie granadierer af Guardet, skulle exercera för hans tält, då frågade felldmarchallen turkiska schiraskeren hwad han tyckte om ryska folket, och om de icke woro bra soldater, han swarade, at han måste tillstå, at det wore skiönt folk, derhos bra solldater, men att lyckan hade gjordt det mästa wid Otchakoff. Felldmarchallen förährade schiraskeren ett skiönt gulduhr och han förährade till felldmarchallen en kostbar ring.

D. 27 julii hade ännu den första division rastdag, då fienden lätte se sig på många ställen; samma dag fingo wij ordre at afgifwa alla våra fångar till Guardet och till de regementer som stodo på den andra sidan, och hade ordre at gå förut till ryska gränsen för foder skull.

D. 28 julii lätte äfwenwäll fienden se sig,

¹⁶ Skyndsam marsch till ett bestämt mål.

1737 då wij intet hade ett strå höö eller gräs mehr för våra kreatur. D. 29 juli begynte den första division att marchera öfwer. D. 30 juli äfwen så, på denna dag marcherade Guardiet och de regementen som följde dem, ifrån oss till ryska gränsen och sedan vidare, deräst de bekommo sina winterqvarter. Samma dag hade vår flycktiga armée en stark renconter med tartarerna på den andra sidan, som fullit in uti vår Tabon,¹⁷ eller der som våra kreatur för hehla arméen gick i bete, och dref en hehl hoper af våra kreatur ifrån oss, samt blaissera öfwer 200 personer, och togo 33 till fånga af vårt folk, de woro änteligen så lyckeliga at de fick måst alt af fienden tillbakars igen, men detta skiedde med 500 personers förlust på begge sidor.

D. 31 juli klåckan 7 om eftermiddagen, giecke de sidsta af vårt folk öfwer Buck, så snart de woro öfwer, så begynte fienden at låta see sig öfwer alt, och red tämmeligen när intill bron, men utan skiutande, jag tror säkert at de red för förwet¹⁸ skull, bara att see huru vår bro war giord, och huru wij den samma uptog. Så snart vårt folk war öfwer, så lätte princen af Hesse Hombourg, uptaga det stycket, som war med hästar och alt folkets oförsiktighet nedfallit i wattnet. D. 1 augusti klåckan 6 om morgonen, då broarna woro aldeles aftagna, begaf sig princen uti sitt läger, hwilken war mycket trött och sömnog, efter han friwiligt påtog sig att wara wid broen till dess hehla arméen war öfwer. Här vid Buck hade wij en mycket swår öfwerfart, efter wij hade först ett elakt kiärr eller morass som war 1 1/2 wörsst lång förrän wij kommo till broen; oaktadt at wägen fylde med facher, jord och alt annat som kunde wara tienliget, så förlora wij ändock öfwer 2000 kreatur, at wägen war på slutet så fylld med kreatur, att man knapt kunde gå ett steg, utan at stiga på en häst eller oxe.

¹⁷ Tabors, vagngård till skydd mot kavalleriatacker.

¹⁸ Förweta, skaffa sig kunskap om.

Denna dag nembl. d. 1 aug. hade wij rastdag och passera ingenting annat, än efter det war den första dagen som hehla vår armée war lyckeligen tillbakars kommen öfwer Buck, så fick wij om afton till parole Suetij Anna lösen Otchakoff, parolen heter på svenska heliga Anna.

D. 2 aug. marchera vår armée ifrån morgonen helt bittida ända till sent om aftonen, och hade en lång och swår marche, efter wij först hade öfwer 10 stora berg sedan en grufwelig hetta och intet wattn för än wij kommo i vårt läger som war 2 wörsst ifrån Buck, på denna sidan woro wij intet så plågade med dam som på turkiska, efter jordmonen war hehlt föränderlig, nembl. på turkiska bottn, emillan Buck och Otzchakoff war bara sandjord, men på denna sidan war feet jordmohn, derhos alla nätter en stark dimba, dagg och kiöld.

D. 3 aug. hade wij rastdag, då wij fick ordre at låta slå gräs och giöra höö i förråd, at taga med oss efter marken dit åt wij skulle gå war på 5 mihl afbränd, och altså intet höö tillfinnandes. D. 4 augusti äfwen wähl rasteday, då hehla arméen hade ett falskt alarme och gick wärkeligen i gewär, ordsaken war den, at det kom en courier ifrån S:t Pettersbourg som hade ett par hundra kosaker med sig till convoy, så tänkte våra förposter att det woro tartarer.

D. 5 aug. bröt vår armée up kl. 7 om morgonen och marcherade ända rätt fram till Otchakoff men på denna sidan, att wij beständigt fölgde Buck ström, och slogo altid up våra läger så när der bredowid som wij kunde för wattn skull. Denna kroken som wij måste giöra med vår armée, nembl. att marchera 20 mihl ifrån Otchakoff på den ena sidan Buck, och äfwen den samma wägen tillbakars på den andra sidan, war ordsaken, att felldmarchallen wille wänta på general adjutanten Willdeman, som blef d. 3 juli (att berättä Otchakoffs öfwegång) skickad till S:t Pettersbourg, derhos kunde felldmarchallen heller icke gå så handlöst derifrån, ty han hade efterrättelse att turkarne wille gå och taga Otchakoff tillbakars

igen, och at förswara staden war vårt folk så swaga, hälst som der då intet war mehr än 4000 man; öfwriget wänta han på den flottan som skulle komma ifrån Ryssland.

D. 6 aug. hade wij rastedag bredowid Buck, då wij fingo ordre at taga oss wähl i akt, efter ett partie tartarer hade wist sig intet långt ifrån vårt läger, d. 7 aug. hade wij äfwen wäll rastedag, och passera ingen ting.

D. 8 augusti bröto wij hehl bittida upp, och hade en lång och swår marche derhos war på 15 wörsst aldehles afbrändt, at intet et strå war tillfinnandes förrän wij kommo i vårt läger, samma dag kom den lilla flottan an, som bestod af 52 två mastade dubbla slupar, på hwilka woro 2 till 4 trepundiga canoner, och 60 stora promar, som kommit ifrån Ryssland, och måst der som stora stenar låg, i stället för att gå i wattnet, draga hehla flottan till lands öfwer 10 swenska mihl, derhos öfwer stora klippor och berg, när de nu ankommo så skiöto de ifrån flåttan, då felldmarchallen som stod på ett högt berg wid siöstranden swarade dem. Ut i Theatre Historique 5 Tom: pag: 730 finnes infört, at då Czaren af Ryssland, 1695, intog Kitikermund och Assoph, ifrån tartarerna, lät han 130 mil land wägen föra alla sina galerer och fartyg, som han till den expeditionen brukade.¹⁹

D. 9 augusti fingo wij ordre uti armen att afgifwa till flottan, alt det onödiga swåra equipage som wij hade uti våra regementer, nembl. qwarnstenar, pikar, spanska ryttare, gewär, sadlar för cavalleriet (som då gick mäst till fot) krut, kuhlor, och all annan proviant och ammunition, som wij hade till öfwerflöd, och som kunde hindra wår marche, härjemte blef två cavallerie regementer skickade till guarnizon uti Otchakoff, men utan hästar, hwilka blefwo utdelte wid magazin och artilleriet, förty de woro då så nödiga att wij hade allaredan en lång tid brukat oxar för vårt öfwriga artil-

lerie: desse officerarne som blefwo commenderade till Otchakoff, woro alla att beklaga, efter de måste sällja och halft bortskiänka deras equipage nembl. hästar oxar och wagnar som de intet fick eij heller kunde föra med sig.

D. 10 aug. arbeta man med all flit, at få flottan uti stånd att kunna gå ifrån oss. D. 11 augusti war ännu intet flottan som skulle gå till Otchakoff färdig att gå bort, men den flottan som gick at afhämta det manskap och artillerie som blefwo qwar uti så kallade Andreofski redutten, gingo d. 11 bittida om morgonen, då de som woro i redutten blifwit attaquerade af fienden.

D. 12 augusti bröto wij up och marchera till Stora Ingul, då wij ankommo, fant wij at broen war färdig, men de 30 pontonger som wij hade war intet nog, utan de måste öka till med tunnor och fachiner, den tredje division som stodo näst wid bron begynte straxt att marchera öfwer.

D. 13 augusti marcherade de så fort de hunno öfwer bron, för ty de hade intet stråfoder för deras hästar på denna sidan. D. 14 om eftermiddagen, begynte den första division at marchera öfwer, samma dag fick felldmarchallen rapport utur Ottchakoff att de dageligen ännu funno döda kroppar, derhos at de funnit en kiällare full med fruentimmers kläder, samt alla handa skiöne wahrer, härhos blef rapporterat, att wår guarnizon som war uti Otchakoff koka och baka med de turkiska skorpor miöhl och gryn, som wid stadens eröfring förbränt till kohl. D. 15 aug. om nattetid marchera de sidsta regementer af den första division öfwer Stora Ingul, pagaget och hästarne gick öfwer broen, men regementerna samt canonerne gick öfwer med 3 stora promar som woro skickade ifrån flottan.

D. 16 augusti så snart sohlen upgick, så fingo wij ordres att marchera till solenes nedergång, uti en faselig dam och hetta, efter der war en fot diup sand utan gräs då wij förlorade 2098 hästar och oxar, men den tredje divisionen blef qwar wid Ingull till des bron war uptagen. Samma dag

¹⁹ Styckets sista mening tillagd senare längst ner på sidan.

1737 kommo 2 courierer till felldmarchallen, den ena från felldmarchallen Lessij, den andra ifrån congressen (som hölts uti Nimmeroff på pålska gränsen emillan Ryssland och Turkiet) hwad de medbrakte fick man intet weta,²⁰ när wij nu ankommo i vårt läger, så måste wij slå up våra tält uti bara sanden, derest ingen pinne en fierdels tima blef sittandes, för den stormen som wij fingo om nattetiden.

D. 17 aug. hade den första och andra division rasteday, då hehla generalitetet hölt krigs consilium, samma dag woro wij äfwen wäl plågade med den fuhla dam och sanden, som flög oss beständigt i ögonen, och förhindra oss koka, äta och dricka, detta war ett swårt läger, efter wij hade först och främst litet eller ahldeles intet foder för våre kreatur, sedan ett salt grönt och luktande watn uti Buck som låg straxt bakom oss, derföre fick wij ordre att låta grafwa grafwar eller kiällor, derest wij fingo något litet bättre än det förra. Här war ingen pinne wed tillfinnandes, utan wij lätte söka torr dynga att koka med, samma dag war princen af Beverns födelseday, då han tractera magnifict, NB han hade ej heller någon wed, uti sitt kiök, utan hans kockar kiöpte dynga af soldaterne och betalte tämmeligen dyrt. Wij fingo den samma dag efterrättelse, at fienden war allaredan med en stark armée öfwer Niester, och att de wille söka upp oss, och attaquera oss. D. 18 aug. om eftermiddagen ankom den tredje division uti vårt läger, och hade allaredan tagit up broen öfwer Ingull, samma dag fingo alla våra dragon regementer ordre at giöra sig färdiga att marchera förut till deras winter qwarter för foder skull.

D. 19 aug. hade wij ännu rastdag, då wij på fyra swenska mihl intet funno något hoostrå, efter tartarerne tändt eld på gräset

²⁰ Vid kongressen i Nimirov i augusti 1737, tillkommen på initiativ av England och Holland, där Ryssland, Österrike och Turkiet deltog, ställdes från rysk sida så långt gående krav att turkarna avbröt förhandlingarna (The new Cambridge History, ed. J. O. Lindsay, vol. 7, 1957, s. 407).

öfwer alt, som man aldrabäst kunde see om nattetiden. D. 20 augusti hade wij ännu rasteday.

D. 21 aug. äfwen så då felldmarchallen kl. 7 om aftonen gick till siös till Otchakoff, som låg då intet mehr än 30 worst, som giör 3 swenska mihl ifrån vårt läger. Capitainen som förde felldmarchallens dubbla slup, war en engländare till nation, och förstod intet annat språk än engelskan wille gerna hafwa någon med sig som kunde tolka för honom, skickade altså till mig efter han hört at jag förstod det språket, sijandes jag skulle straxt giöra mig resfärdig, at gå med honom till Otchakoff. Wij gingo med en god wind ända till kläckan 12 om natten, då wij lätte kasta ankar och låg stilla ända till dess det begynte dagas, då wij åter gingo under segel, och kom kl. 6 om morgonen d. 22 aug. för Otchakoff, deräst wij kastade ankar, hwarpå löstes af våra 13 dubbla slupar 41 canoner som med 83 utur fästningen beswarades, så snart som felldmarchallen kom till lands, gick han på wallen rundt omkring, och besåg fästningen så wäll in uti som utanföre, och befant alt uti tämmelig god ordning, emot den Jerusalems förstoring som war då han gick derifrån med armeen. Så snart han hade besedt staden och den stora linean, näst 3 redutter som woro allaredan uti fult arbete, gick han med hehla sin suit till general Backmetoff uti hans tält och åt middag, då wij wärkeligen åto af den maten, som war kokad med det turkiska bröd och risgryn som förbränt til kohl. Wij woro så plågade af flugor, at wij måste hafwa drängar bakom oss, som beständigt wifta bort dem med servietter, detta war ochså wärkeligen den största plåga som guarnizonen i Otchakoff hade, efter det war en sådan myckenhet, at tälten woro wärkeligen så swarta som kohl, af den myckenhet af döda kroppar, som på ett naturligt sätt förorsakat denna ohyran. Kläckan 3 efter måltiden, då felldmarchallen giordt all nödig anstalt till fästningens reparerande, begaf han sig (med princen af Beuvern som war i hans föllje) på den andra sidan öfwer

wattnet till Kinbourg, som ligger på Krimiska bottn, och 9 worst ifrån Otchakoff, då wij kläckan 5 efter middagen dit anlande, löstes så wäll wid hans ankomst som afresa alla canoner ifrån sluparne och fästningen, kläckan 7 om afton begaf han sig åter med princen af Beuvern till siös, då han tänkte begifwa sig tillbaka till arméen, men wij hade knapt seglat en tima förr än wij fingo en stark storm och motwind, då wij nödgades at kasta ankar, den samma dag nembl. d. 22 aug. marcherade general lieutenant Biron förut med hehla cavalleriet som war wid arméen, för foder skull, efter hehla stepp war mästadehls afbrändt, undantagandes wid stranden, däräst något litet för våra öfrige kreatur war til finnandes. D. 23 aug. bittida om morgonen, hofwo wij upp våra ankare, och tänkte at lovera oss fram till arméen, men winden dref oss tillbakars förbij Otchakoff och Kinbourg in uti Swarta hafwet, då wij hade nog at giöra, förrän wij kunde arbeta oss tillbaka igen till Otchakoff, dit wij med mycken möda ankommo kl. 7 efter middagen, wij låtte då så wäll som förra gången återigen lösa våra stycken af våra dubbla slupar och fingo swar utur fästningen runder omkring; felldmarchallen gick straxt til lands och besåg ännu fästningen, då han utgaf 300 punctar eller anmärkningar som han giordt, hwar efter den nya commendanten som den samma dag war ankommen, skulle rätta sig, på det att staden skulle snart kunna komma i stånd at kunna försvara sig emot turkarne, när han hade besedt fästningen, så gick han till commendanten, som war herr general major Stossell tysk till nation, och spisade frukost, middag och afton måltid på en gång. Denna general major Stossell ankom till Otchakoff samma dag wij kryssade uti Swarta hafwet. Intet förgiätandes at felldmarchallen hade den lilla hielten som gjorde det första utfallet emot oss wid Otchakoff med sig, hwilken sade, refererade och wiste felldmarchallen alt hwad han fråga honom. Efter måltiden gick felldmarchallen ombord, då de åter igen skiöto utur fästningen,

samma dag fingo wij medicamenter skickandes, så wäll till Otchakoff som till arméen för alla våra siuka.

D. 24 aug. bittida om morgonen, gingo wij under segell med god wind till arméen, då de återigen wid felldmarchallens afresa skiöto så wäll af sluparne som utur fästningen. Då felldmarchallen såg at winden war god, och at han lyckeligen förrättadt sin resa, så war han rätt förnögd och lustig, han befalte straxt at låta gifwa oss nembl. siöcapiteinen mig och hans adjutant frukost, dertill skiönt ungerskt wijn och kostbart engelskt öhl, då jag märkte att felldmarchallen war wid öfvermåttan godt humeur, tog jag tiden i akt, och fråga honom en hehl hoper om soldat handtwärket som jag intet wiste, hwaröfwer han sig mycket fägnade, och med wänlighet mig på mina frågor swarade. Ändteligen kommo wij till arméen, som hade under felldmarchallens bortowarande marcherat 15 worst längre bort, kläckan 5 efter middagen, då princen af Hesse Houmborg samt hehla generalitetet, stabs och öfwerofficerare redo till siöstranden att emottaga felldmarchallen, och fölgde honom till högqwareret, derest alla togo afskied och redo så hwar till sitt.

D. 25 aug. bittida om morgonen fingo våra öfriga 26 infanterie regementer ordre at marchera nembl. 14 i den första och 12 i den andra division, efter alt cavallerie war förut, samma dag war princen af Hesse Houmbourgs namnsdag, Ludvig, hwilken han celebrera så snart wij kommo i vårt läger.

D. 26 aug. hade wij rasteday, och passera ingen ting mer, än att öfwerste lieutenant Wildeman som blef d. 3 julii skickad till S:t Pettersbourg, att berättta Otchakoffs öfvergång, kom den samma dag som öfwerste tillbakars.

D. 27 aug. bittida om morgonen bruto wij upp, och marchera de våra 2 divisioner uti 2 långa columner, och equipaget gick emillan, samma dag war vår wäg öfwer alt afbränd, och hade derhos en lång och swår marche.

D. 28 aug. hade wij rastedag bredowid Belaserka, som flyter uti Nieper, samma dag fick general felldmarchallen rapport, af öfwersten som war den dagen med sitt regemente arier guard, att 3 000 hästar och oxar dött för artilleriet, magazinen och regementernes pagage d. 27 och 28 aug. derföre bad öfwersten att få 3 000 hästar och oxar, af de som woro ankomne i lägret, som han och fick, denna samma natt hade wij ett faseligt kalt regn, och derpå en stark kiöld, som förordsakade ännu många människors och kreaturs död. D. 29 aug. hade wij äfwen wäl rastedag wid Belaserka, då gräset som wij funno wijd vår ankomst wid stranden, begynte så att tryta, att wij intet funno ett strå mehr.

D. 30 aug. bröt vår armée hehlt bittida up, då wij komo efter en liten marche at stå wid mynningen af Nieper, deräst intet gräs war tillfinnandes, så snart wij kommo i vårt läger, blefwo 3 000 man commenderade att giöra en redutte bakom vår front bredowid strömmen som war på det stället mycket smahl. D. 31 aug. hade wij rastedag, efter redutten ännu intet war aldeles färdig, samma dag fingo wij ordre att ett infanterie regemente skulle blifwa der qwar, derhos att ännu afgifwa alt det swåra artillerie och magazin samt regements saker som wij ännu hade öfwer, och som kunde hindra vår marche; alla de goda hästar och oxar, som woro wid magazinerne och artilleriet, blefwo wid hwart regemente utdelte, och de andra som intet orka mer, blefwo skutna för hufwudet, wij fingo och så den dagen proviant utur magazinerne, för hwart regemente till d. 15 oktober, desse saker som blefwo qwar i redutten, skulle skickas en dehl till Otchakoff och en dehl till Perevoloschen med den flottan som wäntades alla dagar.

D. 1 september bruto wij bittida upp, och hade en swår marche, för foder skull som fehlades, derhos en stark hetta och dam som plågade oss, samma dag, och hwar dag som wij marcherade så blefwo 2 regementen commenderade till arier guard, och fingo hwarje regemente 5 toma förespände wag-

nar, som skulle hielpa de uptröttnade fort, men de woro så uthungrade och utmattade, at de intet kunde draga toma wagnarne, mycket mindre någon last.

D. 2 septemb. marchera wij äfwen wäll, och kommo at stå bredowid den samma armen af Nieper, deräst intet foder war tillfinnandes.

D. 3 septemb. äfwen så, då princen af Hesse Houmbourg sielf war arier guard med de 2 äldsta regementen, då wij kommo samma dag att stå bredowid Ingulitz derest wij funno wass eller rör wid stranden, så mycket som våra arma kreatur orka äta, som de intet haft ifrån d. 21 aug. till d. 3 sept., samma dag förän wij kommo i vårt läger, så blef ett commendo förut commenderade att giöra 2 pontong broar, och en af fachiner och tunnor öfwer Ingulits, när wij kommo i vårt läger, så woro broarne färdiga, och begynte sombliga regementen at gå öfwer om nattetiden. D. 4 september arbetade man ännu wid öfwermarchen, förty på andra sidan war godt gräs tillfinnandes.

D. 5 september kl. 12 om middagen, war alt öfwer Ingulitz och alla broarne woro uptagna och alt war färdigt. Om afton fingo wij ordre att taga gräs med oss, efter saporoverne berättta, att det på 60 worst woro alt afbrändt; derhos fingo wij skrifteliga ordre wid våra 25 regementen, att tartarerne låtet see sig till ett mycket stort antahl wid Nieper.

D. 6 september bröt vår armée bittida up, och hade en ohörd hetta och dam som förordsakade 85 mennskiors 1 432 hästars och oxars död, då wij kommo efter en swår marche åter igen att stå bredowid Ingulitz.

D. 7 september bruto wij åter up igen, och hade en skräkelig lång marche, den samma dag befant sig felldmarchallen så opaselig att han måtte ligga i sin wagn, då princen af Beuvern som elljest beständigt fölgde honom, kom till princen af Hesse Houmbourg och general lieutenanten baron von Löfvendahl som red för den första columnen och förde den samma, och giorde dem salskap ända inemot vårt läger; som

war återigen wid Ingulits, då de togo afsked af hwarannan. D. 8 september bröt vår armée åter igen bittida upp, då vårt pagage ännu intet war ankommit, ej heller ariergarden som bestod af 2 regement, derföre blef ännu 2 regement med toma wagnar, oxar och hästar commenderade som skulle wänta på den andra ariergarden och hielpa dem fort till arméen, samma dag blef öfwerste lieutenant Heinbourg, som beständigt war hos princen af Beuern skickad till S:t Pettersbourg, at emottaga på wägen den turkiska schiraskeren, som wij togo till fånga uti Otchakoff, och lefwerera den samma uti Hennes Maj:ts egna händer, denna schiraskeren och alla öfwriga fångar gingo förut, d. 30 julii med guardet och de andra regementerne, som blefwo dertill commenderade att convojera dem; denna dagen hade wij en swår marche, som bestod uti 4 swenska goda mihl, wij kommo ändteligen uti vårt läger som war bredowid Ingulits klåckan 12 om natten, då vårt equipage blef alt tillbakars, at wij alla måtte ligga uti kiölden om natten under bar himmell utom tält; i denna dag och mäst alla dagar måste de arma soldaterne draga artilleriet eller regements canonerne, på det de skulle intet blifwa tillbakars.

D. 9 septemb. hade wij rastdag, då vår arierguard och equipage ankomm först klåckan 12 om natten uti vårt läger.

D. 10 september fick hehla arméen ordre at rycka ut för fronten uti största parad at skiuta victoria för den segran som general felldmarchallen Lessij wunnit uti Krim. Efter förrättad gudstienst som skiedde uti ett stort tält, löstes 41 canoner, straxt derpå gick kedje elden rundt omkring kyrkan, hwilket skiedde 3 gånger, sedan gingo wij tillbakars uti vårt läger, derest solldaterne blefwo tracterade med kiött och brännewijn. Samma dag tractera felldmarchallen hehla generalitetet, då 9 canoner wid hwar skåhl löstes som draks wid bordet.

D. 11 september bröt åter vår armée bittida up, och hade en lång och swår marche,

då vårt equipage kom intet förr än klåckan 3 den andra morgonen, här i detta lägret hade wij 6 worst efter wattn, då många kreatur intet blefwo wattnade, och i synnerhet de som kommo sent om natten.

D. 12 september marchera wij återigen, och hade intet mer än 15 worst, då wij kommo at stå bredowid Ingulits, wij hade samma dag stora berg och en swår difilée at passera, som utmattade våra arma kreatur, på ett sådant sätt, att soldaterne måste draga och skiuta fort våra regements canoner, krut, patron och granad kistor samt wagnar; samma dag fingo wij ordre at afgifwa våra egna öfriga hästar som wij hade till regements canonerne, hossipahlerne och wagnarne, men det war ingen som wid detta tillfället hade hästar öfrigt, at låta utan betahling aldehles ruinera dem.

D. 13 september bruto wij åter bittida upp, och hade stora och swåra berg, samt öfwer alt afbrändt, wij kommo at stå efter en lång marche bredowid Saxagan, deräst wi hade en half ahln långa kräftor och fisk, wedh war wid flussen nog tillfinnandes, samt allahanda slags bär, wilda äpplen, päron, wijndrufwor, apricoser, persiko, och allahanda slags frukter. Desse ofwanembde frukter fan wij mästendels uti alla våra läger på hemmarchen wid Buck och Ingulitz, här hos war i bland sådan myckenhet med raphhöns, orrar, och wilda dufwor, at soldaterne fånga dem som oftast med bara händerne; harar, räfwar, warjar och dacksar, wilda oxar och andra diur, fick felldmarchallen dersom oftast. D. 14 september hade wij rastdag, då vårt equipage och arierguard klåckan 10 före middagen ankom i vårt läger, bekom wij ett stort regn och åskadunder, som wij intet haft på lång tid. D. 15 september hade wij ännu rastdag wid Saxagan och passera ingen ting. D. 16 september marchera wij och hade ett starkt regn och kiöld. D. 17 september äfwen så.

D. 18 september som war på en söndag hade wij rastdag, då vår arierguard och equipage först ankom i vårt läger klåckan 8 om morgonen; den samma dag efter hållen

1737 gudstienst spisade printsen af Hesse Houbourg, princen af Beuvern, general lieutenant baron Löfvendahl, och general major Biron hos general felldmarchallen. D. 19 september bröt vår armée up, och kom efter en lång marche återigen at stå bredowid Saxagan, som är en smaal å eller fluss.

D. 20 september bröto wij åter up igen, och gingo öfwer Saxagan, då felldmarchallen befalte, att man skulle låta tända eld på hehla stepp bakom oss, på det at intet fienden skulle kunna komma till oss i våra winter qwarter.

D. 21 september reste felldmarchallen näst princen af Beuvern (som war öfwerste af ett ryskt curasier regemente, och gjordt denna campagnen som volenteur på Hennes Majt:s omkostnad) förut till Perevoloschen, samma dag marchera general lieutenanten baron von Löfvendahl, och general major Backmetoff med 6 regementer (hwar under war mitt) på det intet regementerne skulle hindra hwarandra wid öfwerfarten öfwer Nieper, samma dag marchera wij intet mehr än 6 wörst, då wij ankommo i vårt läger, fick wij 515 par oxar emot oss, som skulle hielpa oss och hehla den öfriga arméen fort, felldmarchallen lämnade wid sin afresa ordre efter sig, at general lieutenant Leontoff, general major baron von Biron och general major prince Reppenin skulle d. 22 september bryta upp med 8 regementer, och princen af Hesse Houbourg d. 23 september med d. öfriga dehlen som bestod i 11 regementer, och något litet af det stora artilleriet.

D. 22 september lätte general lieutenanten baron Löfvendahl en tima före dager slå general marche, så snart det begynte gry på himmelen så marcherade våra 6 regementer och giorde en marche af 4 swenska mihl, då wij kom att stå wid Umellnick, som war wid vår afmarche vårt första läger som wij hade uti stepp, nembl. ifrån Nieper strömmen.

D. 23 september bruto wij åter bittida upp, då wij mötte under wägen 2000 oxar, näst en hehl hoper wagnar med peppar,

brännewijn och ättika för våra regementer; der jemte stod en hehl hoper cossaker på wägen som sålde brännewijn, äpplen, päron, nötter, fint hwettebröd, hwit kåhl, miöl och godt öhl, då hwar och en war nyfiken att kiöpa och äta det som wij intet haft på 6 månaders tid. Wij kommo änteligen till Michurnarog (som sedan vår afmarche blifwit wäl fortificerad med så kallade warggropar, spanska ryttare, murar och grafwar, derjemte en stoor hoper artillerie at afhålla fienden, på det de intet skulle kunna ännu en gång falla in i landet och giöra så stor skada som de giorde uti februarii månad detta åhr, då de drefwo bort utur Ukrain ofwer 15 000 siählar, och på en 30 000 kreatur utur af alla handa slag) deräst wij wänta på ordre af felldmarchallen, om wij skulle gå öfwer Nieper eller eij, då wij bekommo ordre at ju förr ju heldre taga afskied ifrån stepp, och gifwa oss på ukrainska sidan, wij efter kommo hans ordre med nöje och marcherade straxt den samma dag, öfwer en annan anlagd broo på den andra sidan, och slogo upp vårt läger straxt bredowid Nieper.

D. 24 september fick våra 6 regementer ordre att marchera till deras winterqwarter, då de straxt begynte att marchera hwar på sitt håll. Samma dag tractera general felldmarchallen hehla generalitetet som der woro tillstädes, samt en hehl hoper staabs officerare (hwar under min ringhet war tillfinnandes) rätt propert uti staden Perevoloschen, som ochså under vårt bortowarande blifwit wähl och stark befäst; wid bordet fördes snart sagt ingen annan discurs, än om vår hafda swåra campagne, derhos jagade den ena stora bocalen den andra omkring bordet, at hehla sällskapet blef uti en timas tid rätt lustigt, hwilket wäll mästadehls det goda wijnet förordsakade, men dels och den warma stugan som kom oss då aldehles owan före, och giorde oss så yra i hufwudet, at wij wärkeligen woro half fulla förr än wij fingo see något wijn.

D. 25 september hade jag ännu den ähran at äta middag hos general lieutenanten ba-

ron von Löfvendahl uti Kabileuk, deräst mitt regemente blef om natten, då han skyndade sig at kunna samma dag komma till sin unga grefwinna som war uti Pulltava, och wänta på honom och hans ankomst att kunna förnöjligare resa tillsammans till deras winterqwarter, som war uti Apochne en stad liggande 70 wörsst derifrån.

D. 26 september bröt jag up med mitt regemente, och marcherade till mitt anförordnade winterqwarter, som war uti Bellicke, dit jag anlände samma dag klåckan 2 efter middagen, och bekom ett godt qwarter hos den äldsta prästen, som war mycket benägen för de swenska; när han fick höra at jag war en swensk, så berättade han mig att glorewyrdigst i åminnelse kong Carl d. 12 näst några drabanter legat (d. 27 junii 1709, då han förlora battailen emot rysarne wid Pultava och måste gifwa sig till Bendern) om natten i min stuga.

EFTER INGEN CHRISTEN POTENTAT I WERLDEN, KAN, ELLER HAR lägenhet at göra sådanne swåra campagner, som Hennes Ryska Keiserliga Maj:t måste göra emot turkarne; så kan jag ej förbigå med mindre at icke derom göra några små anmärkningar. En rysk soldat är som jag sielf sedt ganska oförwägen, fruktar sig för ingen ting hwarken för lif eller död, utan går på fienden med en sådan ifrighet som kunde göra ett oskiäligt kreatur, seer de at de hafwa en kiäck officer som commenderar och förer dem klokt an, den quitterar de säkerligen intet, utan följjer honom och gör hehl wist hwad han befäller, det må nu wara möjliget eller omöjliget, derhos äro de så begifna för deras goda officierare, at de uti action (för än ett håhr af dem skulle skadas) låta masacrera sig allesammans. Men see de sig der emot hafwa en rädd eller dum officier, den hielper de sielf på wägen till det ewiga lifwet, utan at fienden har förnöden at dermed bemöda sig. Elliest hwad deras fatiguer angår, så är wäll ingen menniska på jorden som gör profession af

1737
soldat handtwärket, och som står så mycket ut som en rysk soldat, emedan de först äro efter deras religion en swår och lång fasta underkastade, nembl. utom alla onsdagar och freddagar hehla året igenom, har de ännu en, två, fyra, fem till åtta weckors fasta, då de intet får äta annat än fisk, gryn, erter, swampar, och alla handa slags jordfrukter, men utan smör och aldehles ingen miölk, ägg eller kiött, men at supa sig fulla 4 gånger om dagen förbiuder intet deras kyrka, deras många fast dagar som de hafwa i Ryssland, bestiger sig öfwer alt uti halfwa året.

Derhos hafwa de några år efter hwarannan haft swåra campagner och långa marchar; nembl. först i Krimm emot tartarerne sedan 1734 wid Dantzic derifrån till Reinströmmen, sedan till Ryssland tillbakars igen, och år 1736 åter igen uti Krimm, och 1737 nembl. detta år halfwa armeen i Krimm emot tartarerne, och half emot turkarne wid Otchakoff, så at de beständigt uti 5 års tid warit winter och sommar uti rörelse och haft obeskrifweliga marchar, utan att räkna tillkommande år, då wij förmodar oss få emot turkarne för Bendern en blodig bataille, efter de förmodeligen intet lära släppa oss så lätt fram till Bendern som detta år till Otchakoff. När ryska soldaten är i fält, så är han beständigt på wakt, piquet, fouragering, uti marche eller arbete, at han säkerligen intet har af nöden at frukta för skiörbiugg, äro de ändteligen så lyckliga, at de kommer med hälsan utur campagnen och i deras winterqwarter (som har beständigt warit uti Ukrain eller Ziarkassen) så måste de beständigt hehla winteren igenom hugga up isen utur Nieper öfwer 50 swenska mihl, på det at intet tartarerne kunna komma deröfwer, och falla in i landet som de några wintrar giordt, då de altid fört utur landet med sig, en anseenlig summa folk och kreatur. Hwad ryska soldatens lön angår, så har han först 1 1/2 copeque om dagen, hwilket han intet bekommer war siette dag, som i Frankrike eller Saxen utan hwar tertial eller hwar femte månad, derhos

1737 bekommer han in natura månatligen miöhl och gryn.

Ryska soldaten föder sig allenast med bröd eller skårpor, som han tuggar ifrån morgonen intill afton, har han tid och tillfälle, så kokar han sig en tunn grynwälling, men will intet tiden tillåta honom att koka, så låter han nöjja sig med sina skorpor, efter de äta så ofta, så blifwa de, och hälst om sommaren uti den faseliga hettan, af det torra brödet skräckeligen torstiga, som forordsakar dem att aldrig gå något wattn förbij, med mindre att deraf dricka, det må nu wara rent eller orent, sött eller surt, swart eller grönt, tunt eller tiokt är dem lika mycket. Jag har wärkeligen intet en utan några tusende gånger sielf seedt att de druckit utur moraas eller kiärr, deräst döda hästar legat, och sombliga lyft aset bort och drucket af det wattnet som aset legat uti. Deras bröd som de uti stepp nembligen bakar, skier på detta sättet; de giöra först ett rundt hohl eller groop uti jorden, och deruti lägger de en matta, uti den mattan slåår de miöhl och wattn och giör deg, när degen är färdig, så giöra de emillan händerna en sådan figur som ett bröd, och sätter det in uti ugnen, som är ochså i jorden giord som en bakugn; har de nu ingen wed att ulla ugnen med, så ulla de med gräs, rör eller torr dynga, som brinner äfwen som wed, och gifwer ingen annan smaak eller lukt ifrån sig än som ungnen warit ellad med wed; när de nu hafwa bröd och willa gerna på marchen giöra skorpor, så skiära de brödet uti små fyrkantiga bitar, och lägger dem uti solen att tårkas, så hafwa de uti en eller två timars tid, rätt wällsmakande soldatskorpor. Jag tillstår att wij denna campagnen haft obeskrifweligen swåra fatiguer, men jag kan intet säjja at soldaterne haft någon brist af proviant, utan de icke beständigt fått, det som Hennes Maj:t består dem, men likwäll har jag sedt det solldaterne skurit stora stycken utur oxar som legat på marken både döda och halfdöda, kokat och ätet det samma med stor appetit, fast om det war så swart som kohl, häraf kan man see at ryska

soldaten är ingen kåstföraktare. Af alla våra plågor som wij hade uti denna campagnen (nembligen först uti 6 månaders tid intet see något huus eller skog, utan bara slätta ödemarken, derjemte understundom en obeskrifwelig hetta och dam, ibland en stark kiöld, ibland feltes wattn, ibland wed och gräs) så war ändock ingen större än wår luseplåga, som war wärkeligen otrolig, alldenstund soldaterne woro så fulla med ohyra, att när de togo utaf sig deras kappor eller råckar så rörde de sig wärkeligen af den otaliga ohyran som satt deruti hehl hwita och stora som små flugor. Här uti stepp war aldehles intet främmande, at se 30 eller 40 och ibland mer af dessa stora luntegubbar krypa på den förnämsta generals råck.

Jag war knapt kommen uti mitt winterquarterm Belicke, förän hans exellence general felldmarchallen gref von Mynnich, som då stod uti Pultava, skickade efter mig, gjorde mig til premier major wid det uti Otchakoff stående wiburgska infanterie regementet, och frågade mig om jag hade lust at gå dit, och ännu en gång lukta på turkiska krutröken? Jag swarade mig icke allenast willa gå dit uppå hans excellences befallning, utan med nje till Bändern och Constantino-pel om så skulle behagas, hwarpå han sade, det han derpå woro hehl wiss försäkrad, och hoppas att jag skulle så wid detta com-mendo och förtroende som han satt till mig, så upföra mig, som jag tilförene giordt hade, det skulle deremot genom hans föreställningar wid hofwet, och Hennes Maj:t keiserinnans nåd wäl blifwa belönt. Derpå fick jag min instruction, som innehölt en hehl hoper puncter, jemte 12 officerare och 500 man samt 32 prommar som jag skulle taga wid Perewoloschena, fullastade med proviant, och skyndesammast till Otchakoff framföra.

D. 1 oktober fortsatte jag min marche innom natt och dag och kom til Zetsch, deräst de saporower eller saporowiska kossacker hafwa sin hufwudstad, hwilka uti förra ofreden warit Hans Kongl. Maj:t kong

Carl den Tolfte tillgifne, der köpte jag mig koor, fåår, giäss, höns och kallkoner, hwilket war en stor raritet uti Otchakoff.

D. 11 oktober kom jag till Kisichermynde, hwilket warit en gammal turkisk fästning, som ligger bredowid Niepern på ett högt berg, och blef sedermera af rysarne wäl befästad, jag måste uppehålla mig der hehla dagen, för bomber, kuhlor, granader, kohl, skantskorgar och balkar, hwilka jag måste emottaga, och på mina fartyg inlasta låta. Om aftonen bröt jag up derifrån, då cossakerne kommo till mig och warnade mig, det jag ej på Otchakoffska sidan med mitt commendo skulle anlända, hälst de för en fierdedehls tima blifwit warse en myckenhet af tartarer.

D. 13 oktober gick jag åter under segell i den tanken at hinna till Otchakoff, men kom för motwind skull intet längre än i myningen af Limän, om aftonen då vinden begynte blifwa favorable, och fastän min ena matross som jag hade blifwit siuk, låt jag dock kl. 9 om aftonen lösa ett stycke af mitt fartyg, som war den wahnliga signalen at gå under segel, låt lyfta ankar, stälte compassen för mig, tog sielf styret i handen, och förde genom guds nåd mig samt hehla mitt commendo dagen derpå följande, lyckeligen till Otchakoff. När jag kom 3 wörst ifrån fästningen, låt jag giöra en halt, ragera min flottille i twenne lineer, befalle hyssa flaggorne, och gick en ordre de bataille ända till staden då jag strax låt kasta ankar, och löste alla canonerne på min flottille, hwarpå mig blef med swära canon skott utur fästningen beswarat. Sedan for jag uti en slup till lands, till då warande commendenten, general major von Stossell, och öfwergef honom min rapport så wäl af folk som fartyg, samt hwarmed de woro beladdade. Jag blef på hans begiäran hos honom till måltids, och då wij woro upstigne från bordet, fingo wij på en gång så stark jordbäfning, att alt begynte röra sig, ja så att ingen menniska war cappable stå på ett ställe utan att waggla, strax efter middagen blefwo mine öfwer och under officerare

samt gemene man, wid efterföljande regementen indelte

Dragoune regementer

Troitska
Navogorotska
Permska

Infanterie regementer

Wibourgska
Resanska
Belaserska
Smäländska

Jag blef sielf wid det wibourgska regementet som premier major samma dag förestäld, då jag bekom Bratke som warit i vårienst till öfwerste, och Starenschiöld till öfwersteliutenant.

D. 15 oktober kl. 3 om eftermiddagen, kom fienden oförmodeligen och så godt som flygande till häst, när intill vår utan för staden camperande guarnizon, men blefwo med en stark eld, så wäll med regementsstycken som små gewär, jemte det swära artilleriet utur fästningen i äfwen sådan hast tillbaka drefne, wid hwilket tillfälle wij sågo många af fienden stupa. Strax härpå satte sig fienden så wäll till häst som foot, in uti och bakom våra på högra flygelen halffärdiga giorda redutter och skiöto med både stora och små gewär tappert på våra twenne läger, samt giorde mine, att å nyå det samma willa attaquera, men blefwo åter af regementsstycken och smått gewär, samt utur fästningen med bomber och grofwa styckekuhlor in uti och bakom redutterne så klämde, at de nödgades draga sig tillbaka, hwarwid wij åter sågo många af fienden falla, men wij dermot intet förlorade mer än 4 man döda och 8 bleusserade. Emot aftonen, blef fiendens läger ifrån den ena stranden af Liman till den andra (på samma ställe som vår armée wid stadens ehröfring stod) upslaget. Så snart mörkt blef, låt wij föra vårt pagage in uti fästningen.

D. 16 oktober bittida om morgonen satte fienden sig som dagen tillföre till häst och

1737 fot in uti och bakom förromrörde halffärdige redutter, som och de deromkring lig-gande dalar, dälder och grafwar, och fast utur fästningen och lägret blef häftigt bom-barderat och skutet, förstärkte sig dock fienden mer och mer, och skiöto utan uphörelse med smått gewär. Efter midda-gen kl. 4 blefwo wij uti fiendens läger warse en myckenhet af stora wagnar, som alla woro med många par oxar bespände, hwilket satte oss i den tankan att det woro styc-ken och ammunition, och at fienden altså woro sinnad formailt at belägra oss. För den ordsaken skull låt generalmajor Stossell regementerne marchera in uti fästningen, och plassera dem sielf på betäkta wägen wid pallisaderne, skickade altså till Kin-bourg, efter securse. Kl. 10 om natten attaquerade fienden wår på wänstra flyge-len uppå en högd förfärdigad och med 60 man jemte tre regementsstycken, samt på bröstwäret med spanska ryttare förswarad redutte, men blefwo lyckeligen afslagne, härpå satte sig fienden på wänstra sidan om denna redutte, som ligger åt Swarta hafwet, bakom en af oss grafwen men oförfärdigad linea, och skiöto utan uphörelse på samma redutte, då den samma med 40 man ett rege-mentsstycke och 6 handmörsare blef för-stärkt, med befallning att till sidsta man förswara sig, denna dagen hade wij uti wårt läger så wäl som uti en redant²¹ intet större förlust än en lieutenant 33 man bleusserade och 6 man döda, om midnat kommo 50 man från Kimbourg till securse, som blefwo uti Calanschan eller turkiska kyrkan, till be-sättning inkastade.

D. 17 october i gryningen, blefwo wij warse huru fienden med deras aprocher mitt för Ismailofske porten på denna natt tämmeligen nära avancerat, och densamma skyndesamt continuerade, då wij sådant att förhindra, utan uphörelse kastade bomber och handmörssare, samt skiöto med styc-ken och små gewär, at de nödgades draga

sig tillbaka. Kl. 6 om morgonen kommo åter 200 man utur Kimbourg oss till Secursee. Kl. 7 satte fienden sig bakom några af-brände huus som woro wid Calanschan el-ler Swarta hafwet, i den tankan att willa förskantsa sig, hwarpå jag af general major von Stossel blef med 2 capitainer, 3 lieute-nanter, och 2 fendrichar, 8 underofficerare 4 trumslagare och 300 man samt 2 rege-mentsstycken utcommenderad, då jag icke allenast så lyckelig war at fördrifwa dem derifrån, utan och öfwer den föromrörda linean, och så långt derifrån, at wij sedan der i deras ställe kunde fatta posto med artillerie och betäckning som ochså skiedde. Jag kom kl. 11 samma förmiddag genom guds nåd oskadad med en lyckelig seger och äretekn tillbakars, aldenstund jag brakte in i staden med mig 2 fångar och 5 phanor tillbakars: utaf fienden blef på platt-sen 62 döda mäst alla janitiarer, hwilka mina solldater straxt afklädde, hwarwid de gjorde sig ett godt byte. Jag förlorade af mitt commendo 1 capitein, 2 lieutenanter, 3 underofficerare och 6 man, samt en lieute-nant och 36 man bleusserade.

D. 18 october, hehla denna förflutna natt, förhindrade wij fienden wid ofwannembde port, genom ett beständigt bombars kas-tande och stycke skott, samt skiutande uti en beständig eld, at arbeta, men deremot hade fienden på en högd af wår högra flygel gjort ett batterie med 12 canoner besatt, och under den samma högd bredowid Liman, ett annat batterie, med 2 18 pundiga can-oner, samt wid våra yttersta redutter en kiettell²² och 2 mörsare, och åter derifrån på wänstra handen en större redutte förfär-digad med 3 mörsare och 12 stycken, hwar-ibland woro 3 18 pundiga, äfwenwäll hade fienden i denna natt förbättradt de gamla turkiska traggårdsgrafwarne, och derstädes äfwen ett batterie af 8 canoner och 1 kiettell med 2 mörsare förfärdigat. Kl. 8 om mor-gonen begynte fienden så wäl från detta

²¹ I ut- och ingående vinklar bruten fästning.

²² Mörsarvärn.

batteriet som andra, med bombar och styc-ken på våra batterier och sielfwa fästningen häftigt at skiuta, då wij honom ingen ting skyldige blefwo, utan fast mera igenom vårt beständiga och outhörliga bombars kastande och skiutande förhindrade dem at arbeta på deras approach wid Ismailofska porten.

D. 18 october kl. 4 efter middagen, skulle 4 af våra dubbla eschalupper giöra ett försök om de kunde beskiuta fienden uti deras linea, men kunde intet komma så när, för deras swåra artillerie, nödsakades för den skull at wända om igen, då en af eschalupperne råkade gå på grund, så att soldaterna kommo med officerarne simmande till fästningen, när fienden blef detta warse, sprungo en hehl hoper i wattnet, och låddes som wille de gå till eschaluppen, men wände straxt om, och med ett farliget skrikande och springande begynte at storma våra pallisader, och fastom alla som i och bakom linean woro, straxt följde dem på hählarne, så blefwo de dock som hastigast i deras linea tillbakars drefne; wid detta tillfället bekommo wij 2 phanor, och 200 man döda som lågo på glasin,²³ hwilka blefwo af våra soldater i största hast afklädde. Emot aftonen attaquerade fienden vår redutte på wänstra flygelen, kastade stormstegar ofwer grafwen, och wille storma, men blefwo af en ditskickad secourse af 200 man och 1 regementsstycke lyckeligen afslagne och in emot deras batterie förföljde. Då våra soldater åter gjorde sig goda byten. Hehla denna dagen war förlusten på vår sida 1 öfwerste lieutenant, 2 capiteiner, 1 fendrich och 132 man döda jemte 1 lieutenant, 2 adjutanter, 1 auditeur och 50 man bleusserade.

D. 19 october. Hehla denna natten har fienden utan uphörelse bombarderat fästningen, och wij deremot utur våra mörsare, med bomber, steen och granater samt mus-

quetterie förhindrat fienden at arbeta. Kl. 2 efter middagen blefwo wij uti Swarta hafwet twenne stora fartyg warse, som lade sig under fiendens läger. Emot aftonen attaquerade fienden vår redutte på wänstra flygelen rätt häftigt, då general major Stossell skickade en öfwerste lieutenant med 300 man till secourse, som drefwo dem derifrån och förföljde dem in uti deras läger, deräst manskapet wärkeligen gjorde byte, och under riteraden förnaglade de icke endast 2 mörsare och 5 stora canoner, utan strödde alt krutet på backen, hwilket genom en af våra handsgranaters eld blef påtändt, som förordsakade en stor förlust och rädhåga hos fienden. Hehla denna dagen skiöto wij och kastade bomber å båda sidor; wij hade i dag inalles 1 secund major, 1 capitein, 1 regementsqwartermästare, 2 lieutenant, 1 adjutant, 1 auditeur och 75 man bleusserade, samt 1 premier major, 1 lieutenant, 1 fendrich och 50 man döda.

D. 20 october, hehla denna natt arbeta vårt folk på betäckta wägen wid redutten och troverssen så at ingen musquet löstes men destomehra bombar och styckeskott, på det fienden ej skulle märka vårt förehafwande. I gryningen om morgonen kom fienden och wille storma wid Ismailofska porten, och kom oss så när, at de woro ej mehr än 30 steg ifrån förgrafwen, då de af våre stycken som woro laddade med cartetcher, blefwo så bemötte, at de i hast nödgades wända om igen. Wid pass kl. 10 på dagen råkade en af fiendens bomber uti vårt corps de garde, som tände eld på derliggande sex tunnor krut, hwarpå fienden straxt i alla lineor på bröstwähren upstego, och gjorde mine att för alfvara storma, med då wij igenom vårt häftiga skiutande gaf dem tillkiänna at ingen fara woro å färde, sprungo de åter i deras aprocher tillbakars igen. Wid denna olyckan förlorade wij hehla vårt corps de garde och 4 man som blefwo döda deraf. Denna dag har wij med de ofwannembde 4 man haft 1 öfwerste, 1 premier major, 3 capiteiner, 1 regementsqwartermästare, 1 lieutenant, 1 fendrich och 20

²³ Glasi (glaci), fältvall, även om fältvalls flacka i framförliggande fält sig förlorande sluttning.

1737 man blaisserade, samt 1 öfwerste lieutenant och 15 man döda. Emot aftonen ankom ifrån Kimbourg öfwersten baron Wedell och De La Tour med 400 man secoursse.

D. 21 oktober, hehla denna natt har wij ifrån ismailofska till breobraschinska porten med musquetterie igenom palisaderne, som och med bombars och handgranaters kastande, förhindrat fienden at arbeta, hwaremot fienden utan uphörelse kastadt bomber, in i fästningen, så wäl denna förleden natt som och hehla dagen, hwarigenom wij förlorat 8 man döda, och 20 bleuserade.

D. 22 kl. 11 före middagen, ankommo 10 stora turkiska fartyg, som kastade ankar under fiendens läger. Styckeskott och bomber har i dag å begge sidor icke blifwit sparade, hwarutaf en fallet uti en magazins wagn, och tändt eld på 2 tunnor krut, då fienden åter gjorde mine att storma, wij hafwa i dag bekommit 2 fendrichar och 9 man bleuserade, samt 11 man döda.

D. 23 oktober efter middagen, ankom till fiendens läger åter ett fartyg, så att hehla summan war 13 turkiska fartyg som dit woro ankomne. Hehla denna dagen hälsade wij som oftast på hwarandra med styckeskott och bomber, och under lediga stunder fortsatte wij med flijt vår communications linia och öfriga arbete. Denna dag fingo wij 2 artillerie lieutenanter och 25 man bleuserade, samt 10 man döda.

D. 24 oktober, denna natt har lika med de förra flitigt å begge sidor blifwit skutet och bombarderat, hehl bittida om morgonen attaquerade fienden vår redutte på wänstra flygelen, äfwen wäll våra arbetare och betäckare på communications linean, hwarwid 152 man af turkarne på plattsen blefwo, som lämnade wackra byten åt våra soldater. Kl. 8 om morgonen kom fienden som ett tiokt moln bredowid Liman emot vår wänstra flygell, och wille wid Christofska porten storma, samt intaga Calanschan, då wij blefwo det warse, fingo wij ordre med 3/4 af vår force at möta dem, och woro så lyckelige at wij drefwo dem straxt tillbakars, och bekom vår halffärdig gjorde linea

wid Swarta hafwet, wid hwilken retirerad fienden lämnade efter sig 36 döda.

D. 25 oktober, denna natt har fienden som tillförene häftigt bombarderat, och wij igenom starkt skiutande med bombars och krantssars²⁴ kastande förhindrat fienden at arbeta, deremot wij tämmeligen avancerat med vårt arbete; denna dag har ingen ting förefallit, allenast efter wahnligheten starkt å båda sidor blifwit skutet och bombarderat; wij har på desse 24 timmar förlorat 2 lieutenanter och 30 man, samt 1 major och 3 man blaisserade.

D. 26 oktober utur Kinbourg blef rapporterat, at tartarerne i dagsgryningen (då fienden häftigt attaquerade oss) warit till häst, och sig derstädes under canonerne fläckewis se låtet, men ingen ting widare företagit sig; denna hehla natt och dag, har ingenting utom wanligheten passerat, allenast wij i hast hafwa upkastadt ett retrangement omkring den förömrörde Calanschan eller kyrka, och låtet begrafwa så många döda wij hunnit, hwaribland woro 585 turkar. Förlusten har i dag warit 1 lieutenant och 11 man, samt 2 fendrichar och 18 man blaisserade. I skymningen blef os utur vår redutte rapporterat, at fienden hehla dagen låtit föra ombord på deras fartyg mycket equipage och många blaisserade, och at sex fartyg godt med god wind under segel in uti Swarta hafwet.

D. 27 oktober, fienden har hehla denna förledne natt och dag, kastadt bomber och skutet på våra batterier, mycket häftigare än någonsin tillförene, men dock utan skada; wij hafwa deremot giordt vårt bästa, at förhindra fiendens arbete, men med vårt eget hafwa wij haft stor framgång. Utur Kinbourg blef rapporterat, att alt war tyst och stilla, wij hafwa i dag å vår sida haft 10 man döda och 15 blaisserade.

D. 28 oktober en tima före dagningen låt fienden straxt bredowid våra förgrafwar, emillan Löfvendahlska bastion och Ismai-

²⁴ Krans i oeg. anv., om föremål som genom sin form påminner om en krans, t. ex. bombkrans.

lofska porten springa twenne stora minor (hvilka de sielfwa gjordt i den tankan att dermed fylla förgrafwen, som skulle göra dem en beqwämlig wäg till en general storm) hwilken ingen synnerlig efect gjorde. I dagningen begyntes general stormen, då en falsk attaque bredewid Liman och Ismailofska porten af dem med ett ohört skrikande gjordes, men deräst sielfwa general stormen skiedde, som war der de twenne minor sprungit, war ganska tyst, till dess de tänkte få narra alt vårt folk till det stället som deras falska attaque war anstald; då begynte de först på med all använd flit och alfware at storma, och oansedt wij på wår sida gjorde alt hwad som af människior stod till at göra, trängde fienden sig dock in på wår förtäckta wäg, och då general major von Stossel såg, at fiendens hehla makt begynte at följja de på wår förtäckta wäg inkomne turkar, låt han i största hast springa twenne af wåra der anlagde minor, hwari genom många af fienden omkommo och de öfrige på flykten drefne. De som allaredan bestegit wåra pallisader, och woro på wår förtäckta wäg inkomne, woro 163 man till antahlet, som blefwo utom en illa blaisserad, alla utom någon pardon af wåre soldater nederstukne och skutne, hwilket skiedde emot general major Stossells willja och befallning. Här wid bekommo wij 11 phanor och en ross schweif eller häste swants. Uti denna storm observerade wij, at en wäklädd man med sablen i handen wille drifwa fienden tillbaka at än en gång storma, men förgiäfwes. Straxt derpå sågo wij den samma hielten blifwa skuten med en af wåra styckekuhlor, hwarpå han blef bortburen, och förestälte wij oss at det måtte hafwa warit en af deras förnämste commendeurer. Straxt efter deras retirad, begynte de rätt häftigt att skiuta och bombardera på oss, äfwen at arbeta på deras linea wid Ismailofske porten, til hwilken wij sågo de skyndesammast låto föra fachiner och stormstegar, då general Stosell strax låt ställa hehla guarnizonen wid pallisaderne på förtäckta wägen, och befalte at wij alla

skulle förswara oss till sidsta man, samt ifrån fästningen på fiendens arbetare låta utan uphörelse skiuta och bombardera. Ifrån Kindbourg inkom rapport, at tartarerne ingen ting företog sig, utan endast at de satte sig till häst, när här som häftigast cannonerades. I dag har förlusten på wår sida warit 3 capiteiner, 2 lieutenanter, 2 fendrichar och 66 man, jemte 1 major, 2 lieutenanter, 5 fendrichar och 186 man blaisserade.

D. 29 october. Förleden natt har fienden efter wanligheten starkt låtet höra sig, och wij deremot på alt sätt sökt beflita oss at kunna manneligen emottaga honom, så framt han ännu en gång wille storma. Kl. 9 om morgonen sågo wij de qwarblefne siu turkiska skiepp lyfta ankar och med god wind gå bort, hehla denna dagen hafwa wij så wäll som fienden utan uphörelse skutet och bombarderat på hwarandra, hwar wid wij förlorat 18 man, jemte 1 capitein, 1 lieutenant och 7 man blaisserade. Rapporten från Kinbourg gaf oss wid handen at ingen fiende woro at se i hehla ödemarken utan hehl tyst.

Kl. 10 om aftonen hölt fienden aldeles upp med sin häftiga bombardering, då wij äfwen märkte at de qutterat och aldeles lämnat deras linea wid Ismailofska porten, men för större säkerhet skull skickade generalen några man krypandes på händer och fötter, med hos sig hafwande handgranater in emot linean uti hwilken de kastade några granader, och då de märkte at linean war upgifwen och förlåten gingo de dit in, och kommo sedan med den rapporten tillbaka, likaledes blef generalen utur wår redutte rapporterat, at fienden syntes som retirerade han sig. Wij sågo äfwen wäl hehla fiendens läger öfwer alt bränna, som gaf oss anledning at troo det fienden ritirerat sig, men wij behölt dock wåra påster, och afbidade med smärta den följande dagen.

D. 30 october kl. 8 om morgonen skickade generalen 1 500 man ut för staden at recognoscera, som gingo in uti fiendens linea, och fan dem wara borta, samt lämnat alla

1737 deras skantsredskap efter sig, der fans äfwenwäl en så stor myckenhet döda kroppar i och utan för linean, at man knapt kunde gå, det utskickade commendot fant och en allaredan tämmelig wida förd mine gång, hwarmed fienden tänkt spränga våra pallisader men ej hunnit det at wärkställa.

D. 31 october hölts gudstiensten så wäll här som uti Kinbourg, då wij tacka den stora guden för wunnen seger, efter hållen gudstienst löstes alla canoner omkring fästningarne Otchakoff och Kinbourg. Så snart detta war öfwerståndet, skickade general major von Stossell sin son (hwilken ej ännu war i tjenst) som warit hos sin fader i belägringen till hans excellence general felldmarchallen gref von Münnich med berättelse om turkarne aftågande från Otchakoff, som straxt afsände honom från sig till Pettersbourske hofwet. Efter 5 weckors förlopp kom unge herr Stossell som capitaine tillbakars, med efterföljande tacksäjelse bref till herr general major von Stossell.

**Wij Anna med Guds nåde
Keiserinna och sielfhärskarinna öfwer hehla
Ryssland etc. etc. etc.**

Sedan wij eder, ifrån vår felldmarchalk gref von Münnich skickade sons depech öpnat, och hafwom derutur, den hugneliga tidning förnummit at turkarne med förlust måst draga sig ifrån den hårda otchakoffska belägringen tillbakars, hafwom wij honom allernådigt till capitein forordnat.

Men först hafwom wij giordt vår skyldiga tacksäjelse til den aldra högsta guden, at han oss och våra berömda wapn åter å nyå wällsignat, och genom sin stora allmakt hehla christenhetens arffiende med förskräckelse och förlust tillbakars drifwit; och aldenstund wij öfwer edert upförande wijd detta tillfället funnit vårt största nöije, så tackom wij eder allernådigt för eder oss bewiste troгна och tappra tjenst, och förklarom Eder allernådigt för vår general lieutenant, wardom ej heller förgiätandes Eder uti Ukrain med gods och gårdar at begåfwa, hwarom wij allaredan vår nådiga

skrifwelse utfärda låtet, och så framt det ännu till dato icke är efterkommit, så kunnen I supplicando hehl fritt till oss underdånigst inkomma, då wij skola giöra den föranstaltning at I efter eder förtienst skall wäll belönt blifwa. Commendanten, regements och öfwerofficerare samt hela guarnizonen, hwilka uti denna swåra belägringen hafwa deras tapperhet blidka låtet, tackom wij äfwen wäll allernådigt, för deras trogne bewiste tjenst och skola de altid hafwa at hugna sig af vår nåd, samt wara försäkrade om vår allernådigste belöning, hwarom wij at giöre en begynnelse allaredan gifwit ordre till vår felldmarchalk gref von Münnich och allernådigt befalt, at hehla guarnizonen som warit uti attaquen, så wäll i sielfwa fästningen som i derunder hörande redutter, skantzar och andra påster, skola efter hvars och ens caracteur, låta utan afdrag betahla 2 månaders löhn, och utom detta skola de til et tekn af vår höga ynnest och nåd med det första som sig giöra låtar, appart blifwa benådade med en guld medallje hwarefter sitt stånd.

För öfrigt kan i ännu en gång försäkra dem, at de för deras bewiste tapperhet, aldriг hos oss skola förgiätne warda, utan fast mer om vår höga nåd och förträde framför andra sig trösta kunna.

Hwarmed wij Eder sluteligen ännu en gång denna hufwud, vår angelägna och Eder anförtrödda fästning höijeligen recomendera, henne framdehles sorgfälligen och manneligen at defendera.

Wij befalle eder gud allsmäktig

Anna

S:t Pettersbourg d. 26 november 1737.

Ifrån d. 15 october till dess herr capitein von Stossell kom tillbaka igen, woro wij ständigt sysselsatta med de döda kroppars begrafwande, murar, grafwar, pallisader och batteriers reparerande, som af fiendens häftiga, oughörliga skiutande och bambarderande illa woro medfarne; äfwen at reparera kiällrar och hwalf, för oss at bo uti; ty

husen woro allaredan så ruinerade, at sådant icke ett syntes. Ingen menniska kan troo eller föreställa sig swårare belägring hafwa warit än denna, ty först hade wij under hehla belägringen icke så stort rum at lägga en siuk uti mycket mindre en frisk, utan nödsakades i 17 dagars tid ligga wid pallisaderne under bara himmelen, i regn, sniö och slagg hwarmed wij dageligen pågades; sedan hade wij för belägringen skull, icke haft eller kunnat fått någon tillförsell af proviant eller annat godt att styrka oss med, utan begynte det at blifwa förskräckeligen dyr tid, så att en mark bröd kosta 50 copeker, smör samma pris, en mark färskt kiött, 30, 40 à 50 copeker, ett skålpund rågmjöhl 20, 30 à 40 copeker, såpa à 1 rubell skålpundet, honing samma pris, såcker 2 till 3 rubell skålpundet. Theé och caffè 8 à 10 rubel skålpundet, och så vidare med alt annat, intet förgiätandes at weden war så rar och dyr, at man begynte gifwa för 1 lispund wed 10 rubel, och om man kunnat fått friskt godt wattn tror jag säkert man med nöjje gifwit 2 à 3 rubel bouteillen, men sådant fans intet, utan wij måste låta oss nöjja med det Limaniska saltgröna och illa luktande wattnet, hwaraf guarnizonen begynte häftigt at siukna, och af den lukt som de döda kroppar förordsakade begynte pesten i januarii månad 1738 at insmyga sig, som alt mer och mer tilltog, så at pesten i februari och martii månader dageligen kullkastade 80, 90 till 100 man, hwaraf öfwer hälften altid tredje dagen woro döda, då man ej fick annat at göra än låta gräfwa stora gropar, hwaruti de döda kastades med pick och pack. Sedan wij öfwerlefwat denna swåra winteren, och hunno till martii månad, begynte wij dageligen at få tillförsell af proviant och allahanda slag victualier ifrån Ryssland och Ukrain, emedlertid war guarnizonen dageligen sysslosat at arbeta på fästningen.

D. 19 junii gjorde jag en lustresa med general lieutenanten öfwer Liman på den krimiska sidan hwarifrån wij ständigt hämtade salt för vår guarnizon, på den samma

krimiska sidan närmare åt Swarta hafwet 1738 hade våra separower funnit 15 ställen, deräst man uti julii, augusti och september månader kunde få så mycket salt, at man dermed kunde fournera en armée af 400 000 man.

Extrakt af dem som dött uti Otchakoff, så wäll för fienden som af hunger, törst, kiöld, hetta, skårbut,²⁵ allahanda andra slags siukdomar, mycket swårt arbete, samt den swåra pest siukan, i från d. 5 julii 1737 till d. 5 julii 1738.

Dragon regementer

Man med underofficerare, hautboister, pipare, trumslagare, profosser och gemena.

Troitska	1 279
Novogorodska	1 293
Permska	1 121

Infanterieregementer

Wibourgska	1 354
Resanska	1 346
Belaserska	1 278
Susdalska	1 767
Smålännska	994
Landt milice	149
Summa	10 581

Artillerie betienter	280
Af det Wetska infanterie regementet dödde i Kinbourg	1 200
Cosaker	2 340
Summa summarum	14 401

Utan generals personer, staab, öfwerofficerare, hustrur, barn och eget tienstefolk.

D. 6 julii gjorde jag en lustresa med generalen till siöss, och for till den turkiska traggården, därest wij funno mogna plommon, apricoser, kiersbår, samt några äpplen och päron, äfwen wäll funno wij strax utan för traggården en nyss och frisk slaktad camel, som tartarerne säkerligen slaktat, och läm-

²⁵ Skorbut eller skörbjugg.

1738 nat allenast tarmarne och inelfworne efter sig. Sedan wij diverterat oss i traggården, så foro wij til den turkiska öhn som låg 5 wörsst derifrån och kallades Oda, på hwilken wij spisade wår middags måltid, och kunde genom generalens perspecter se den turkiske staden Bielegrad.

Hehla denna tiden hade wij ingen efterrättelse haft, hwarken om felldmarchallen Münnich eller Lassie, ändtl. d. 7 jului bekom general lieutenanten Stossel ett bref från general felldmarchallen Lassie, at han åter igen borttaget staden Perekop, hwilken allaredan af honom blifwit twenne gånger borttagen och raserad, som skiedde år 1734 och 1736, men som turkarne altid efter general felldmarchallens afmarche sig till sammans rotadt, och åter upbygd, samma ruinerade stad, så fant han för nödigt at den tredie gången borttaga och ruinera den samma, som han ochså gjorde, sedan han hade tagit staden uti possession bekom han 1 300 janitiarer, 900 tartarer och 90 metal canoner, samt en hehl hoper krut, kuhlor bombar, sablar och gewär, samt andra kostbara saker, hwilket han skickade med en öfwerste och 2 500 man till Ryssland.

D. 13 jului fick general Stossell åter bref af ofwanberörde felldmarchall, hwaruti han berättade, att han d. 8 jului då han war på wägen ifrån Perekop till Ukraine, mötte en turkisk armé af 30 000 janitiarer och 40 000 tartarer, och efter han blef af fienden attackerad, så wågade han men sin armée som bestod uti 35 000 man, en general bataille, och war så lyckelig at 3 000 och några man på fiendens sida blefwo på plattsen och de öfrige tillbakars drefne, och ändteligen togo till flykten. Uti denna battaillen blef 3 öfwerstar, 2 majorer och 800 man på wår sida döda och blaiserade. Efter hållen bataille och wunnen seger, gick felldmarchallen von Lassie med sin armée till Niepern och slog läger mitt för Kisichermynde som är 110 wörsst från Otchakoff. När nu general lieutenanten von Stossell fick desse gode tidningar, så låt han publicera det för hehla wår guarnizon, och befalte att skiuta victo-

ria d. 16 jului med canoner omkring hehla fästningen, uti alla omliggande redutter och på flåttan som låg wäl rangerad, och med wimplar samt flaggor mycket wäl utstofferad, och war till antahlet 4 galleijer, 8 bregantiner, 4 lastskiepp, samt 284 dubbla eschalupper, hwilket såg oförlikneligen wäl ut, och förestälde wärkeligen en bataille till siöss. Så snart victoria war förbij, så tracterade general lieutenanten hehla guarnizonen nembl. staab och öfwerofficerare.

D. 20 jului ankom till Otchakoff en contrammiral, 4 capiteiner och 9 lieutenanter med 8 stora lastskiepp, 10 promar och några dubbla eschalupper, denne contreammiralen kom uti den ammiralens ställe som dödde d. 16 maji uti Otchakoff. Så snart canonerne wid contreammiralens ankomst låtet höra sig, så wäl utur fästningen som af flottan så for general lieutenanten om bord till contreammiralen, och sedan besåg hehla flottan.

D. 4 aug. kom en cossak ifrån Bendern och Bielegrad, hwilken blifwit fången af turkarne, och ändteligen rymt ifrån dem, som sade att general felldmarchallen gref von Münnich hade haft en liten skiärmysell med turkarne, då han fått 35 personer tillfånga, hwaraf han låtet föra 12 turkar omkring hehla ryska lägret, och wist dem man för man samt hehla artilleriet, och sedan sagt, nu kan i gå tillbakars igen, och säija at jag står här med en sådan armée samt artillerie. När nu desse fångar kommo tillbakars igen, så har de skolat sagt på hwad sätt de af general felldmarchallen blifwit tillbaka skickade, derhos att ryska arméen woro oräknelig, och att hehla stepp woro full med solldater. Detta war den första tidning som wij hade om felldmarchall Münnich, efter inga courierer blefwo skickade för pesten skull som graserade i högsta grad ifrån d. 15 januarii til d. 9 october.

D. 7 aug. bittida om morgonen sågo wij 4 stora skepp på Swarta hafwet derhos några man på öhn Odo, som woro efter wår uträkning utskickade at recognoscera.

D. 8 augusti for jag med general lieute-

nanten hehl allena till de tartariske saltwerken, deräst wij hade en öfwerste lieutenant med 2 canoner och 300 man, så snart wij kommo dit stego wij till lands, at bese så wäll den redutten, som der war giord, som och saltet, hwilket soldaterne dragit utur den saltsjön; sedan gick generalen in uti öfwerste lieutenantens tält, men jag tog bössan i handen, och gick hehl allena ut, i den tankan at skiuta något wilt; jag war knapt en wörst ifrån redutten förr än jag blef warse at tartarerne kommo ridandes uti fult jagande, äfwen som de på en gång welat storma wår redutte; så snart jag blef dem warse, så tog jag till hare wårjan, men kom intet långt förr än de woro mig tämmelig när, jag såg altså för mig ingen annan utflyckt, än at kasta mig ned och gjömma mig uti det höga gräset, emedlertid löstes canonerne utur redutten alt som oftast, när generalen saknade mig, och fick weta att jag war just hehl allena på den sidan utgången, så commenderade han straxt 1 capitein, 2 underofficerare med 100 man och en canon att giöra ett utfall emot fienden och drifwa dem bort, derhos at söka up mig, emedlertid red tartarerne fram och tillbakars samt rundt om mig och sökte, men till min lycka funno de mig intet, så snart jag hörde at wårt folk gjorde ett utfall så trösta jag mig med Job, men tordes ändock intet röra mig, förr än jag märkte at de woro mig så när, at ingen tartar kunde taga mig till fånga, då stod jag up och sprang i största hastighet till capiteinen och befalte honom at han skulle giöra en mine, som wille han wända om med hehla commendot, så snart fienden blef det warse, så kommo de som pihlar flygandes på oss; men då jag såg min tid, war jag säkerligen intet seen at skiuta på största högen, och war så lyckelig att mitt ena canonskott dödade 2 hästar och en tartar, hwilken de skiälmarne dock straxt släpade bort med sig, och då de sågo at wij intet narrades med dem, wende de om och gingo tillbakars och wij äfwen så.

D. 13 aug. kom en courier ifrån felldmarchallen gref von Münnich, då wij fingo en

ordre af general lieutenanten, at alla staabs officerare d. 14 om morgonen skulle komma till honom, då wij alla woro församlade, blef oss en ordre af general felldmarchallen föreläst, hwaruti stod at wij skulle hålla krigs consilium om wij kunde blifwa i Otchakoff öfwer winteren eller ej, då wij samteligen beslöto oss emillan, at wij omöijeligen kunde blifwa där öfwer winteren; först för den ordsaken skull at wij inga qwarter hwarken för oss officerare eller gemene, ej heller wed, sten och kalk att bygga med. 2do. at wij hade ingen proviant längre än till d. 15 november, 3tio. att wattnet som war saltgrönt och illa stinkande förordsakade icke allena allahanda slags siukdomar, utan derhos mången mans död, 4to. at wår garnizon som warit plågor, pesten och andra siukdomar underkastad, woro intet i stånd at förswara sig om fienden skulle komma, äfwenledes flåtten som hade genom den fahrliga pesten och skårbuten så förlorat sitt folk, att de knapt hade till en matros på hwardtera skiepp, undantagande de soldater och bönder som woro deruppå men likwäl till et mycket litet antahl, efter slutadt consilium undfick general von Stossel åter ett bref från felldmarchallen gref von Münnich och ifrån keiserliga arméen at de på begge sidor warit lyckeliga emot turkarne, derföre blef d. 15 augusti Te Deum Laudamat uti den ena kyrkan som wij hade, siunget, efter 11 prester dödt uti Otchakoff, och allenast en öfrig som förestod denna kyrkan för hehla garnizonen, efter förrättad gudstienst, blef canonerne så wäll omkring fästningen som af flottan 3 gånger aflöst; sedan tractera general lieutenanten alla staabs officerarne uti hehla garnizon, äfwen det samma gjorde contre ammiralen Mamonoff på sin sida med sine siö officerare, öfwer måltiden blef så wäll hos general lieutenanten som contre ammiralen på sitt skiepp (som war oförlikneligen wähl med flaggor och wimplar beprytt) 7 canoner wid hwardera skåhl aflöst, hwilket warade ända till sent om aftonen. Den samma dag blef befalt att ladda på 20 dubbla eschalupper så

1738 mycket gewähr, patron taskor bandolerer, munderingar och öfrig ammunition som man någonsin kunde, hwilket skulle skickas med en regements qwartermästare samt 8 fourierer, en af hwarje regemente, näst en ingenieurs capitaine, som skulle besee 11 små öhar, hwaruppå generalitet, våra 8 regementer samt de siuka skulle hålla carantaine, här hos fick capitainen af mineurerna ordre at giöra minor och spränga wallen, på det at hufwudgrafwen skulle af stenar och jord fyllas. Emedlertid sågo wij några dagar efter hwarannan, ett stort turkiskt skiepp uti Swarta hafwet, hwilket våra siö officerare menade wara en turkisk brandwakt.

D. 17 aug. blef befalt at man skulle förbränna alla de gamla soldat munderingar, äfwen wäl de, som de uti pest hospitahlet haft på sig, samt all annan oduglig ammunition och redskap, äfwen wäll blef befalt at förbränna alt hwad som efter de döda, så wäll officerare som gemena, qwarblef, nembl. silke, ylle, lintyg, silfwer och guldgaloner, undantagande masivt silfwer och guld, men detta blef snart contremanderat för den elaka lukten och stanken skull, som hade lätteligen kunnat förordsaka en ny sjukdom uti vår guarnizon, för den ordsaken skull blef det förspart till dess wij med minorne uti fästningen woro färdige. D. 19 aug. blef våra siuka uti guarnizon förut skickade, så wäll de som ännu werkeligen lågo uti pesten, som alla andra, men likwäl appart, och blef dem särskilte öhar anwiste, deräst de skulle hålla deras carantaine.

D. 20, 21, 22, 23 och 24 aug. blef flitigt arbetat att rasera och ruina fästningen, samt at fylla grafwarna, äfwen wäll att grafwa upp pallisaderne som woro af eke och tämmeligen tiocka, till antahlet 5000, hwilka blefwo högtahls i kors uppå hwarannan lagde, under hwar hög blef en hoper torra bräden, samt af de i sönder slagna odugeliga escalupper lagd, på det at det så mycket bättre och snarare bränna skulle.

D. 25 augusti blef alla artillerie, regements samt öfriga officers rustwagnar, sönderlagne och så sakta förbrände, samma

dag blef alt turkiskt jern, kuhlor, bombar, samt några canoner diupt i jorden förgrafwit, för den ordsaken skull, at wij intet hade nog fartyg hwarmed wij desse materialer och andra saker transporterade kunde.

D. 26 aug. begyntes att rasera förvärken, nembl. redutter, förtäcka wägar och communications linean. D. 27 aug. begyntes först med alfware at bränna alt det som wij intet kunde föra med oss; då war och en wid denna branden hade förlust, och om wij hade fått wälja nembl. at antingen blifwa ännu en winter i Otchakoff, eller at förbränna hwar och en sin egendom och sedan gå till Ukraine, så tror jag at ingen ifrån högre till nedre rang skolat wägra sig at ingå det sidsta accordet, nembl. at förbränna all sin egendom och sedan blifwa förlöst ifrån den olyckeliga staden Otchakoff.

D. 28 aug. som war min födelsedag, då jag war igenom guds nåd 30 år gammal, hade jag den ähran at tractera general lieutenant von Stossell, general major von Bradtken, brigadier baron von Wedel, några öfwerstar, öfwerste lieutenanten och majorer. Samma dag blef alla våra små jordkojor, som wij hade uti staden, ruinerade, och alt öfrigt träredskap förbrändt, den samma natt hade artillerie betienterne oförseendes lämnat en stor bomb uti de artillerie rustwagnar som brände, hwilken sprang upp emillan kl. 11 och 12 om natten och giorde ett falskt á la arme²⁶ uti hehla vår guarnizon, efter som wij tänkte att det war fienden, som hade stält sig utan för staden och begynte kasta bombar; hälst som wij förmodade dem alla ögnablick.

D. 29 augusti efter middagen, blef alla våra minor som woro till antahlet 95 omkring hehla fästningen färdiga, då våra regementer straxt fick ordre at begifwa sig om bord på deras anviste fartyg, allenast 100 man soldater näst 500 cossaker blefwo till rejuet utanför fästningen, at avertera mineurerna om fienden skulle komma på det

²⁶ Ovanför har tillskrivits "alarme".

at de straxt kunde tända eld på minorne och sedan retirera sig på fartygen.

D. 30 aug. efter middagen, så snart wij hade med vår flåtta lagt oss ett godt stycke från landet, begynte den turkiska kyrkan eller den så kallade Calanschan som war ett stort fyrkantigt torn och låg bredowid Liman samt Kinbourg på at springa uti luften, sedan tände mineurerne på fästningen, men det lyckades intet bättre, än att den ena porten sprang 3/4 tima för bittida och slog altså 9 mineurer ihähl, sent om natten sprungo ännu några minor; då wij bekommo en grufwelig storm som slog en af våra dubbla eschaluper under wattnet med folk och laddning.

D. 31 aug. hade wij ännu en skräckelig storm, då man låtte tända eld på den förlo- rade dubbla eschalupen som wiste allena up masten; samma dag emot aftonen woro alla minorna så i som omkring fästningen sprungna; och hade giordt en sådan skiön effect, att hehla staden war så slätt och jämn, at man kunde commode rida öfwer alla grafwarne och hwaräst man wille.

D. 1 september gingo wij hehl bittida ifrån Otchakoff under segell, och hade ett öfwermåttan warmt och wackert wäder, samma dag fick general lieutenant von Stossell en courier ifrån Sanct Pettersbourg med ordres af Hennes Majj:ts egen hand underskrifne, at han skulle så fort han någon- sin kunde skynda sig utur Otchakoff med artilleriet och magazinerna, men skulle för än som detta woro från staden bortskickat, någon komma från Bendern, Bielegrad eller turkiska arméen, med ordre af felldmar- challen gref von Münnich, at staden skulle afgifwas, så skulle staden uti hwad stånd den woro afgifwas, undantagandes folket och det ryska artilleriet, dock skulle det wara Hennes Majjitt mycket kiärare at för- nimma det staden woro aldehles ruinerad, för än som turkarne skulle komma med en sådan ordre.²⁷

D. 2 september kl. 11 före middagen kommo wij utur Limanen och i Niepern, deräst wij fingo friskt och godt wattn, som

wårt fattiga folk intet haft på 14 månaders tid, och jag för min dehl intet något friskt wattn uti min mun på 13 månaders tid haft. Samma dag kommo wij sent om aftonen till Alexander skants, som ochså skulle blifwa så ruinerad som Otchakoff och Kinbourg.

D. 3 september gingo wij från Alexander skants, och kommo om aftonen till vår an- förordnade öh på hwilken wij skulle blifwa till dess Alexander skants woro ruinerad, och till dess att alt woro färdigt.

D. 5 september blef återigen befalt at göra en reforme wid regementerna nembl. med arbetsredskap. spadar, yxor, hackor, hamrar, stenqwarnar, tält, munderingar, kappor, pelsar, bandolerer, gehäng, patron, och granadtaskor, granadier mössor, trum- mor, gewär, wärjor, bajnetter och fältflaskor, at nembl. söka ut af desse ofwan- nembde persedlar det aldrabästa, och det som hade något litet fehl, skulle förbrännas eller förgrafwas; äfwenwäll våre spanska ryttare och pikar; all denna skadan war ord- saken at wij hade så knapt om fartyg, att wij intet kunde göra någon transport för ström- men skull, som war beständigt stark emot oss, och att wij emedlertid kunde risquera, at blifwa här och der infrusne uti Niepern, och af fienden på båda sidor attaquerade.

D. 6 september arbetade wij starkt på vår reforme, ja så at wij förbrände och för- grafde de skiönsta lawetter och hiuhl för vårt swära artillerie, och andra saker så wäll wid artilleriet, ingenieur och mineur corpsen som magazinerna och regementerna, der hos fingo wij den bedröfweliga tidning- en, at en major, 1 capitein, några underoffi- cerare näst 25 man blifwit siuka uti pesten, af hwilken siukdom wij ingen ting hört el- ler förnummit på 12 dagars tid, denna be- dröfweliga tidning förordsaka ingen liten chagrin hos oss; hälst som wij tänkte, at detta guds straff och plåga hade all redan

²⁷ Möjligen kan innehållet i denna order sättas i samband med de medlingssträvanden Frankrike inlett 1737 mellan Ryssland och Österrike å ena sidan och Turkiet å den andra. Fred slöts dock först 1739 i Belgrad.

upphört, derhos at wij skulle ifrån den sids-
ta dag någon föll uti den siukdomen hålla
wår carontaine uti 6 weckor, och sedan
blifwa som annat ärliget folk ansedde.

D. 7 september blef general major von
Bradken rapporterat, at den ofwannembde
capiteinen samt 2 officerare och 13 gemena
woro igenom döden afgångne, samma dag
blef våra siuka, nämligen de som lågo uti
pesten förut skickade på en apart öh, på den
andra sidan om Kisichermynde, äfwen sam-
ma dag spisade general major baron von
Keiserling hos general lieutenant von Stos-
sell, då han allaredan war färdig med hehla
sitt commendo att gå ifrån Alexander
skants. Emot aftonen fick mitt regemente
ordre at om natten giöra sig färdigt, då wij
d. 8 september bittida om morgonen mar-
chera förut under escord af en galleij och 2
lastskiepp som woro äfwen guarden för
hehla wår flotta.

D. 8, 9, 10 och 11 september lätte wij
beständigt draga våra skiepp af solldaterne
som gingo bredowid stranden med ett långt
och starkt tåg, och måste ibland gå i wattnet
ända till halsen, ibland i moras och ibland
på berg och miserable steenklippor, så att
de fattige solldaterne grufweligen fatigera
sig, men avancera mycket litet för alt wårt
arbete, för strömmen skull som war skräck-
keligen snäll emot oss. Samma dag nembl.
d. 11 september fingo wij ordre at intet an-
lända på den krimiska sidan, efter tartarere-
ne hade wist sig.

D. 12 september drogo wij oss äfwen så
fram med våra fartyg som wij plägade
giöra, och kommo at stå 3 worst ifrån Kisi-
chermynde.

D. 13 september bittida om morgonen,
kom general major von Bradken, allenast
med sin dubbla eschaluppe til oss, då han
berätta oss den bedröfweliga tidningen, at
åter en capitein näst 23 man blifwit af pes-
ten siuka, och den 3die dagen efter deras
ifastnade siukdom alla på en dag i herranom
afsomnade. Det hände sig samma dag kl 9
om morgonen at en dubbel eschaluppe hwil-
ken war beladdad med general majorens

cancellie och saker, näst en prom, blev ef-
ter wahnligheten på landet och på den krimiska
sidan af soldaterne fort släpade, då
tartarere kommo som falkar ansprängan-
des, och togo i största hastighet bordt 14
soldater af dem som gingo på landet, och
blaiserade 5 man med sine fuhla pihlar af
dem som woro uti fartygen, derhos plundra-
de de uti största hastighet och togo med sig
hwad som dem anstod, de hade säkerligen
plundrat altsammans och sedan upbrändt
fartygen, om intet wår ena galejij kommit
dem tillhielp, men så snart den samma be-
gynte at pusta ifrån sig med de swåra cano-
nerne, så togo de straxt sin person i säker-
het, och retirerade sig. Här hos är at obser-
vera at wij efter ändad action funno öfwer
300 pihlar uti ofwannembde fartyg, som
sutto här och ther diupt inskutne.

D. 14 september bittida om morgonen
gick general lieutenant Stossell förbij oss till
den öhn som låg 5 worst på den andra sidan
om Kisichermynde. Samma dag kl 6 om
aftonen sågo wij 15 tartarer på den otcha-
koffska sidan, som redo tämmeligen när
wid stranden, men på ett högt berg, at wij
intet kunde skiuta på dem, altså wiste wij
nu för hehl säkert, at fienden war på begge
sidor om oss, derom woro wij så mycket
mehra försäkrade, hälst som general lieu-
tenanten von Stossell, samma dag bekom
en courier, hwilken bragte med sig de tid-
ningar, at tartererne wid Kamena Oster-
howa, som ligger på otchakoffska sidan 3
worst ifrån Ussamara drefwit bort 4000 par
oxar, hwilka woro alla för Otchakoffska
guarnizonen destinerade.

D. 15 september gingo wij förbij Kisi-
chermynde, 5 worst på denna sidan, och
kommo at stå på en stor öh, deräst wij be-
kommo fisk, kräftor och wildt till öfwer-
flöd. D. 16 september spisade contre am-
miralen Mamonof, general major baron von
Keiserling, general major von Bradtken,
brigadieren baron von Wedel näst andra
staabs officerare hos general lieutenanten
von Stosseln.

D. 17 september efter middagen gick ge-

neral major baron von Keiserling med hehla sitt commendo förut till Zetch, deräst han wille wänta på ordre, om han skulle hålla någon carantaine eller eij, då han passera vår flotta så löstes våra stycken på begge sidor; som gaf ett öfvermåttön skiönt genswar på den andra sidan.

D. 18, 19 och 20 september stodo wij beständigt stilla, då våra soldater emedertid bakade bröd och gjorde skårpor för 2 månaders tid.

D. 21 september hölts general consilium om Kisichermynde, efter general lieutenanten uti alla sina ordre så wäll af Hennes Maj:tt som felldmarchallen gref von Mynich ingen befallning derom hade, hwarken att behålla eller ruinera staden, derföre blef beslutet, efter som Kisichermynde woro en gammal miserable turkisk fästning, utan folk och proviant, derhos utom all communication, så skulle den samma ruineras, och dess lilla guarnizon följja oss.

D. 23 september gick contre ammiralen Mamonnoff med de största fartyg förut. Samma dag fick general lieutenanten von Stosseln åter den bedröfweliga tidningen, at 5 gemena på de två galerer som hade arier garden och stodo för Kisickermynde blifwit af pesten siuka, derföre fick commendeuren af desse förenämde gallerer ordre at gå med pest hospitahlet, men aldehles intet gå till lands på något ställe, hwaräst vårt friska folk woro, utan att alltid wara de sidsta.

D. 24 september gick general major von Bradtken med sitt regemente och med d. sidsta escadern af 50 fartyg ifrån vår öö.

D. 3, 4 och 5 oktober marchera wij beständigt.

D. 6 oktober bruto wij bittida up och gjorde emot vår wana en lång marche, men ordsaken war den at wij hade ett oförlignelaget wackert wäder.

D. 7 oktober hade wij äfwenwäll ett härligt wäder, och derhos en sydlig wind som hielte oss ett tämmeligen bra stycke med seglande.

D. 8 oktober äfwen så, då wij ankomo till

en stor öh, liggande 2 wörst från Zetch, deräst contre ammiralen med ett partie af de stora skieppen låg på den ena sidan och brigadier baron von Wedel på den andra. General lieutenanten låg illa siuk apart på en liten öö. Samma dag förde saporofska cossakarne utur Zetch till oss en stor myckenhet af frukt, äplen, päron, meloner, arbusur,²⁸ kerbs rötter, rofwor, hwitkåhl, suhrkåhl, färskt smör, färskt kött och andra matwahrer, som war för oss mycket rart derhos kostbart.

D. 9 oktober hölt hehla commendot rastdag, då general major von Bradtken ankom med hehla artilleriet, men arier garden war twenne dagsresor tillbakars. Samma dag gick general lieutenant von Stossell hehl allena med 3 dubbla eschaluppar förut, och lämnade ordre efter sig, att general majoren skulle emottaga commendot och intet skicka någon menniskia till honom, efter han bekommit pestsiukan, och wille alltså gå förut, och upsöka sig en liten öö på hwilken han hehl allena kunde stå, till dess att siukdomen och caranteinen woro förbij.

D. 10 oktober stodo wij hehl stilla, då contra ammiralen med de stora skieppen samt brigadier baron von Wedel med sitt commendo, gingo förut.

D. 11 oktober marchera det resaniska samt vårt regemente, men kommo intet långt.

D. 12 oktober marchera wij ock ett litet stycke.

D. 13 oktober bröto wij upp emot middagen och gjorde en marche af 8 wörst. Samma dag fingo wij efterrättelse, at tartarerna åter tagit bort 3 kossaker, som uppehållit sig efter deras wahnlighet på en öö och fiskat, derföre blef befalt, at wij aldehles intet skulle anlända på den krimiska sidan.

D. 14 oktober bröto wij hehlt bittida upp, och hade efter wahnligheten en grufweligt tiock dimba och dagg, som warade hehla dagen igenom.

²⁸ Vattenmeloner.

1738 D. 15, 16 och 17 october marchera wij åter igen och gjorde en tämmelig lång marche, efter wädret war oss favorabelt. Samma dag fingo wij efterrättelse att våra egna cossaker, hade sielfwa bortdrifwit de 4000 par oxar, som man förmenade fienden d. 14 septemb. bortdrifwit. D. 18, 19 och 20 october marcherade wij återigen men kommo intet långt för den häftiga stormen skull som ännu continuerade, och fast mer tilltog, samma dag sågo wij om aftonen en faselig stor eld som stormen upblåst på öarne hwarest vårt folk stådt, så det war så liust, att man kunde läsa ett bref på 6 worst när ifrån elden; detta war ordsaken, att der som elden brände, war bara torrt rör 9 ahl-nar högt, hwilket brände äfwen som blånor.

D. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 och 28 october marcherade wij beständigt uti en stark storm och kiöld, så att alla små siöar woro starkt tillfrusna.

D. 29 october stodo wij stilla, då det begynte så argt på att frysa på ehla Niepern d. 30 om morgonen war mästendehls betäkt med is som ännu intet satt sig, utan flöt med strömmen och slog med största forsse emot våra fartyg, då isen begynte att flyta löstes till signal efter ryska wahnligheten 3 stora canoner kläckan 12 om natten. Wij stodo stilla för fråst skull ända till d. 14 november då wij fingo ett härliget wackert wäder och god wind, som hielpte oss ett godt stycke på wägen. Samma dag gingo wij förbij en liten öh, på hwilken general lieutenant von Stossell stod hehl allena med sin wakt och tienstehion, at hålla sin carantaine.

D. 19 november kommo wij till ön Kortitz, på hwilken wij fingo ordre, att giöra oss jordhyttor eller kojor i jorden så wäll för officerare som soldater, hwilket wij och så gjorde, emedlertid hade wij ett härliget wäder, som war oss uti vårt arbete mycket favorabelt, wij fingo emedlertid ordre af feldmarchallen gref von Münnich att skyn-da oss till Ryssland men vårt artillerie war ännu intet d. 30 november ankommit, der-före måste wij wänta, då wij alla som skulle gå med till Ryssland beflitade oss om at

kiöpa hästar, hwar och en för sitt lilla öf-werblifna equipage, då wij wärkeligen måste betala för en liten bondeklippare 16, 18 à 20 ducater, som man elliest kunde kiöpa uti Ukraine för 5 specie dahler.

D. 1 december om eftermiddagen be-kommo wij på en gång åter en grufwelig kiöld, så isen begynte at gå med stor forsse.

D. 2 december blef en major med 200 man tillbaka commenderad at hielpa artilleriet och gallererna fort, på hwilka wij med stor trängtan längtade. Samma dag efter middagen begynte det åter på att töa så att wij d. 3 december hade ett rätt wackert och warmt wäder, då wij om morgonen hade ett falskt à la arme,²⁹ nembl. uti ett af de last-skieppen som blifwit från Malachewitz bordtdrefwit, kom om natten igenom fol-kets oaktsamhet elden lös, och brände uti största hastighet upp ehla skieppet, derhos sprungo 4 krut tunnor i luften, och 6 swåra canoner som woro skarpt laddade löstes af sig sielfwa, hwilket förordsakade ett stort à la arme.

D. 4 december rapportera öfwersten af artilleriet att en platt skuta näst twenne dubbla eschalupper, hwilka woro laddade med artillerie och i synnerhet med 4 swåra metall canoner, gått under, så att wij på denna resan från Otchakoff förlorat uti Niepern en stor hoper kåstbart artillerie.

D. 8 december blef jag med 3 lieutenanter, 3 capitainer, 3 fendrichar näst 350 man och 2 regements canoner commenderad igenom wilda stepp eller ödemarken till Kamena Osterhowa, at hämta 50 000 rubel för vår guarnizon, derhos proviant, nembl. miöhl, gryn, peppar och bränne-wijn.

D. 9 december marchera jag ifrån Kartitz med mitt commendo, och kom om natten till Malachewitz, deräst pestsiukan hade tagit ända. D. 10 december kl. 4 om morgonen bröt jag åter up och marchera til sent om aftonen, då jag måste med mitt com-

²⁹ Även denna gång har "alarme" i ett ord tillskrivits ovanför.

mendo, mitt uti stepp utan tält under bar himmell hålla nattläger. D. 11 december emot aftonen kom jag att stå straxt bredowid Ninasititz, som war 52 wörsst ifrån vår öö. D. 12 december bröt jag åter efter wanligheten bittida up, och kom änteligen till Kamena Osterhowa, som är 82 wörsst ifrån Kartitska öhn, deräst mig en gammall upkastad redutte 2 wörsst ifrån fästningen blef anwist, deräst jag med mitt hehla commendo uti största kiölden under rena klara himmelen stå måste uti 9 dagars tid, nembl. ifrån d. 12 till d. 21 december (samma dag anträdde general lieutenanten von Stosseln sinienst, och tog efter hållen carantaine af general majoren sitt commendo igen) då mig utur Ussamara ifrån brigadieren Elisaroff blef 550 wagnar med miöhl och gryn samt 50 wagnar med 50000 rubel silfwer och koppar penningar beladdade, tillskicket, jag anträdde altså den samma dag min marche med desse ofwannembde 600 wagnar, och kom intet längre än 2 wörsst, då jag måste mitt uti ödemarken hålla nattläger, deräst jag uti största kiölden, hade hwarken hwed, wattn eller gräs för de 600 par oxar, och manskap.

D. 22, 23, 24, 25, 26, 27 och 28 december marcherade jag beständigt, utan at hålla någon rastdag, uti ett grufweliget obeständigt wäder, aldenstund det regnade om morgonen, haglade och slaggade om middagen, och på en gång emot aftonen en så faselig kiöld, att öfwer alt war så rena och klara isgator, så at jag mäst hehla wägen måste låta hugga trappor, på det at oxarne skulle kunna komma utan skada fort, dock oakadt alt thetta förlorade jag 45 par oxar under wägen, som dehls af hunger, och dels af swåra fall på isen föllo och slog sig så jämmerligen, at det war en omöjelighet, at få dem upp på benen. Ändteligen sedan jag öfwerstådt ett mycket farliget och swårt commendo (farliget för den ordsaken skull, nembl. att jag hade en så lång rad med wagnar och mycket litet manskap, så att en man måste drifwa eller kiöra 2 à 3 till 4 par oxar, hwilka när de sågo hafwa sin frihet, gingo

ibland till höger och ibland till wänster utur wägen, då altid något skadades och gick sönder på wagnarne, så att wij alla ögonblick måste hålla och reparera här och der, at jag altså hade ingen betäckning wid provianten eller wid cassan undantagande de 2 canoner som jag hade, hwilka jag så indelte, at en canon gick före och en efter cassan, detta war den endaste betäckningen som jag hade för mitt hehla commendo som tog in en rad af 6 wörsst, och altså omöjeliget för mig, at kunna med mina 2 canoner bestryka hehla mitt commendo, och i synnerhet derest wij måste passera berg och difileer) och arbetat mig fram så till säjandes natt och dag igenom stepp eller ödemarken, uti ett grufweliget kalt och obeständigt wäder, så kom jag änteligen till Kartiska Osterhowa d. 29 december, då jag på wägen förlorade 21 man som mästendehls fruset ihiähl. Wid min ankomst blef mig berättadt at general lieutenant von Stosseln bekommit ordre under mitt bortowarande af general felldmarchallen gref von Münnich att wij skulle alla blifwa här öfwer winteren: detta winterqwarter war oss alla ett hårdt slag för hufwudet och i synnerhet mig, hälst som jag uti Kamena Osterhowa köpte mig hästar och oxar i den tanken at marchera till Ryssland, och sedan på en gång måste hålla winterqwarter mitt uti stepp, boo uti jord kåijor som beständigt föllo tillsammans, dels af weka jorden dels och af regn, så att wij ibland kunde roo med små båtar uti våra qwarter. Wij woro wid desse jord kojor ännu en swårighet underkastade, nembl. när man lätte giöra eld uti ugnen, som war ett hähl uti jorden, så war det intet nog att hehla kojjan war full med rök, utan der hos fingo wij en sådan qwalm, att mången af de gemena man dödde. Derhos måste wij ännu till öfwerflöd see våra dyrt köpte hästar och oxar af hungers nöd crevera, efter wij intet hade annat än bark af trän och rör att fordra dem med. Under mitt bortowarande hade general major von Bradtke wäl låtet befästa vår öh nembligen med dubbla lineor redutter och retranchementer, at fien-

1738 den hade swårt före tillfoga oss någon skada.

DEN 18 JANUARI 1739 dödde contre amiralen Mamonoff och det mycket hastigt; hälst som han för middagen befän sig rätt wäll, och efter middagen på 3 minuters tid war han frisk, siuk, lefwande och död.

D. 19 februari blef utur Ninasitis rapporterat, at en soldat och en kossak blifwit siuka uti pesten och afgingo genom döden, den tredje dagen efter i fastnad siukdom, derföre blef från oss en doctor ditskickad att tillse om det woro den wärkeliga pest siukdom eller ej, hwilken rapportera general lieutenanten den bedröfweliga tidningen, at det war den rena och klara pesten, af hwilken siukdom wij ingen ting hört ifrån d. 19 october 1738 till d. 19 februari 1739.

D. 22 februari blef åter rapporterat, at en soldat af det Belaserska infanterie regementet, som stod hos oss på wår öh bekommit samma siuka.

D. 23 februari blef äfwenså rapporterat och visitierat en ung dragon af det Permaska dragon regementet som stod bredowid oss, och bekommit en hehl frisk pestbölda; at wij altså återigen hade det swåra guds straff öfwer oss. Therföre blef befalt wid regementerne, at visitera så wäll siuka som friska, unga och gamla, manfolk och qwinfolk, och sedan rapportera om intet någon förborgad pestbolde woro förborgad under wårt folk, men som man intet fann någon, och pesten dock likwäll förmerade sig så, att hwart regemente undantagandes det Wibourska hade bekommit några man siuka, så blef af general lieutenanten von Stosseln befalt, at regementerne d. 5 martii skulle wara färdige at rycka ut i deras anfördnade läger, hwart regemente appart, men som kiölden i synnerhet om nätterne ännu war tämmeligen häftig, så blef befalt at regementerne utom deras tält skulle giöra sig hyttor af rör deräst soldaterne kunde warma sig, för denna ordsaken skull fann generalen för nödigt at låta giöra strå hyttor öfwer jorden, efter som våra hyttor eller kåjor uti jorden woro skräckeligen

ohälsosamma, och förordsakade många siuka, så at wij wärkeligen hade hälften af wårt folk siuka, och mästandehls af skårbut, hwilken siukdom war mycket faseligare än pesten, efter man uti pesten kunde hafwa förhoppning, at antingen blifwa frisk, eller också inom 3 dagar död; då deremot den som war plågad med skårbut, måste se sitt ansikte swälla upp, tänderne falla utur munnen, tandkiöttet swart som kohl, händer och benen förtäras, och derhos ingen förhoppning hafwa at kunna blifwa coure-rade.

D. 1 martii efter middagen begynte isen på at dela sig at Niepern d. 7 martii war öfwer all ren.

D. 10 martii rykte wij uti våra läger, då hwar och en som hade hästar, sökte at föra balkar at bygga med, som wij också gjorde, at hwar och en, i synnerhet staabs officerarne hade små huus som woro oss mycket hälsosammare än som våra jordkoiijor. Detta war alt godt och wäl, men det bästa felte hwar och en nembl. mat och dricka, efter som communicationen för wår pestsiuka skull, war emillan oss och Ukrain åter förbuden och afskuren, så att wij aldehles ingen tillförsell hade, och altså måste wij hielpa oss som wij kunde, at i stället för wijn, öhl eller miö som giöres af honing, måste wij taga till godo ryskt qwass, som är ungefär en art af elakt spisöhl, och giöres af miöhl eller soldat skorpor, hwad matwaror angick, så såg det illa nog ut med många, men deremot hade återigen somliga hehla fast små huushåld, med miölkande koor, får, giäss, kallkoner, höns och änder, samt wilda och tamma giäss, sammaledes swijn, hwilka kossakerne fångade och sålde oss, som förmerade sig, at wij på slutet begynte at kunna hielpa oss.

D. 31 martii hade wij en fot hög snö, samt en grufwelig kiöld, som warade till d. 3 april, då wij förlorade många af våra siuka.

D. 4 april ankom wårt artillerie näst 3 gallerer, men det försiunknade artilleriet blef qwar, och war omöijeliget att få det up, efter som wattnet växte alla dagar, dock

lämnade man der at bewakta de försiunknade fartygen samt artillerie en sergeant med 12 man.

D. 5 april fingo wij ordre af felldmarchallen von Lassi först at wij woro under hans division och commendo, och sedan at wij skulle wara färdiga at marchera så wäll med våra 8 regementer som flåtten d. 24 april, emedlertid gaf wart regemente in en efterrättelse till general lieutenanten hwad som dem felades, hwilket war tror jag intet annat än ett slag för felldmarchallens hufwud, eftersom wij hade snart sagt aldehles ingenting wid våre regementer, utan altså måste fordra alt hwad som til en campagne hörer om wij elliest kunde marchera. Detta såg illa ut för hwar och en, efter som wij först och främst intet wiste om wij skulle marchera till wattn eller land, och sedan at wij hade hwarken kläder, proviant eller equipage ifrån högre till lägre, och måste dock oaktadt alt detta wara färdige at marchera till d. 24 april.

D. 15 april fingo wij åter wår ordre nembl. at general lieutenanten skulle skicka d. 20 april brigadier baron von Wedell tillbakars med ett anseeligt commendo at taga påsto på en öh, mitt emot Kisickermynde eller så till säjandes uti den kullkastade S:t Andrå redutten, och skulle wij taga proviant med oss för 5 månader, och för general felldmarchall Lassis hehla armée för 2 månader.

D. 24 april gick brigadier baron von Wedel bort med 3 gallerer, 2 bregantiner, 3 lastskiepp, 15 dubbla eschalupper och 8 boidakar³⁰ som woro beladdade med proviant, samt 1 öfwerste, 2 öfwerstelieutenanter, 1 major, 4 capitainer, 4 lieutenanter, 4 fendrichar och 600 man.

D. 26 april feck jag ordre at marchera med ett lastskiepp, 1 pråm, 2 brigantiner, 12

dubbla eschalupper, 10 boidackar med proviant, samt 3 capitainer, 3 lieutenanter, 5 fendrichar och 375 man, samma dag bröt general lieutenant von Stosseln upp, och marcherade med mitt commendo, så at wij altid woro tillsammans, men jag kom intet långt med mitt commendo, för än en bregantin kom att stå på en sten, derhos begynte den läcka, för den ordsaken skull måste jag giöra ett halt, tils dess skadan blef reparerad.

D. 27 april emot middagen då bregantinen blef färdig, bröt jag åter up och marchera till kläckan 5 efter middagen, då lieutenanten af flottan, som war commendeur på prommen löste en canon till signal at han satt fast på en sandbänk, löste flottcaptainen äfwen wäll ett stycke till signal at alla de stora fartygen skulle kasta ankar, men det träffade sig intet bättre wid det tillfället, än att en matros rände med en dubbel eschaluppe på capitainens bregantin som stod för ankar, och rände sig altså ett stort hohl i sin dubbla eschaluppe, så att den på 2 minuters tid gick till grund, folket som war deruppå, fingo wij ändteligen derifrån, men ingenting mer.

D. 28, 29 och 30 april marchera wij beständigt och kommo ändteligen d. 1 maji till Kisichermynde och Andrå redoutt hwilken war allaredan af brigadierens commendo påbegynt af fortificeras och af wårt folk intagen, äfwen wäll blef en capitain med 50 man skickad till den ruinerade fästningen Kisichermynde, at taga possession af den samma. Wij kommo med wårt hehla commendo at stå på en öh mitt emot Kisichermynde som kallades Tawan, deräst hwarken wed eller gräs war tillfinnandes, utan bara rena sandjorden, som war oss wid alla tillfällen mycket beswärlig, och i synnerhet när wij hade wind eller stormwäder.

D. 2 maji blef en öfwerste näst en öfwerste lieutenant med 18 dubbla eschalupper och 270 man commenderade at taga påsto, somliga eschalupper på denna sidan Alexander skants, somliga mitt före förr omrörde skants, och somliga wid mynning-

³⁰ Baidak, rysk farkost med ovanligt stort roder. Begagnades företrädesvis på Bug, Dnjepr och Dnjester. RJL har längre fram översatt ordet med färja. Chaloupe double, stor båt med högt bord och ett däck.

1739 en af Liman, på det at hehla Niepern skulle wara besatt med våra fartyg.

D. 9 maji blef jag commenderad att fullgiöra arbetet uti Andrae redutte, som hette Öslande då turkarne hade den fästningen til besättning, därjemte att blifwa der som commendant, jag begynte altså med mycken flit på at arbeta, så att min fästning war d. 15 maji hehl och hållen färdig, då general lieutenant von Stosseln, näst alla staabs och öfwerofficerare, gjorde mig den ähran och besökte mig, löstes först alla canonerne omkring hehla fästningen, sedan spisade han med hehla sin svite som woro till antahlet 28 personer afton måhltiden hos mig, och for hehl förnögd tillbakars igen kläckan 1 om natten.

Denna samma dag fingo wij efterrättelse af general feldmarchallen Lassi at vår carantaine war ändrad och att passagen emillan oss och Ukraine woro nu mera öppen, så att hwar och en som hade lust att skrifwa, eller at skicka någon till Ukraine, skulle wara försäkrad at ingen skulle hålla sådant upp, hwarken på wägen eller wid gränsen, hälst som wij först sedan d. 23 februari ingen pest siuka haft, sedan at wij ändat vår carantaine; och ändteligen at wij ifrån d. 3 april 1738 till d. 15 maji 1739 beständigt för pesten skull, warit ifrån alt annat ährliget folk utestängde, och altså för den ordsaken skull lidit mycken nöd.

D. 28 maji for general lieutenant von Stosseln neder til Limanen, at giöra sig noga underrättad om turkiska flottan woro för Otchakoff, och om de begynt att arbeta på det gamla stället eller ej, eller om de endast och allenast woro der at transportera deras folk ifrån den ena sidan till den andra.

D. 29 maji kl. 8 om aftonen redo 3 tartarer på krimiska sidan hehl sagta så när wattnet, at wij tänkte det war en courier från felldmarchallen Lassi, jag ropte i den tankan till dem, och fråga dem om de woro från felldmarchallen eller ej, då de gáfwo mig ett ohöfliget swar lätte jag straxt lösa 3 canoner på dem, som dref dem i största hastighet bakom berget.

D. 30 maji hehl bittida om morgonen, redo 30 tartarer åter förbij min redutte, men intet så när att jag kunde giöra dem med mina stycken någon skada, likwäll lät jag lösa ett stycke till signal att fienden woro i neiden, så snart de kommo på ett berg, därest wij grant kunde see dem, så stälde de sig tillsammans och öppnade en röd phana, sedan redo de bort, och tände eld öfwer alt uti stepp, som wij mycket wäll kunde see.

D. 2 junii emot aftonen, lätte åter några tartarer se sig mitt för min redutte, hwilka tände eld på gräset på åtskilliga ställen bredowid wattnet, som praesentera oss hehla natten igenom ut med stranden ett artigt fyrwärkerij; samma dag blef af lieutenanten som hade wakt uti Kisichermynde rapporterat, at han sedt på krimiska sidan långt uti stepp öfwer 2000 tartarer, hwarunder man såg en hehl hoper turkar.

D. 6 junii kom general lieutenant von Stosseln tillbakars igen från Limanen, och berättat, at han skickat twenne officerare med en anseelig escorde af soldater och separower till Otzchakoff och Kinbourg, at recognoscera, hwilka wid deras återkomst rapportera, först att de sedt hwarken flotta eller fiende, sedan at fienden grafwit ut och tagit bort krutet utur 5 minor, som wid vår afmarche från Otzchakoff intet sprungit, derhos at fienden betient sig utaf de öfriga och qwarblefna balkar, hiuhl, wagnar, bräden och annan träredskap, som intet aldehles upbrändt, att koka och värma sig med; äfwenledes funno de wid Kinbourg en af fienden qwarlämnad wagn, näst en fruentimmers kiortel och ett turkiskt bref som generalen skicka till felldmarchallen gref von Münnich.

D. 10 junii som war den hehliga pingest dagen då general lieutenanten von Stosseln tractera alla staabs och öfwerofficerare, bekommo wij öfwer måltiden en sådan farlig storm, att intet tält blef ståendes, derhos ett sådant grufweliget regn at ingen kunde herbergera sig hwarken i tält eller på skieppen för wattn skull.

D. 12 junii red jag med general lieutenanten i följje af 10 officerare på hans hästar, som han låtte öfwersättja på Otzchakofska sidan långt uti stepp, deräst wij skiöto 4 harar och några små foglar, och divertera oss rätt wäl utan att see eller höra någon ting af fienden.

D. 13 junii ankom till S:t Andrae redoutte 3 038 tunnor miöhl och 500 tunnor skorpor, hwilka generalen befalte mig at straxt emottaga låta, och lägga uti ordning straxt bredowid redoutten.

D. 15 junii låtte åter fienden see sig, då wij straxt drefwo dem utur wår åsyn med några canoners lösande.

D. 17 junii ankom åter ett commendo med 1097 tunnor miöhl och 1000 tunnor gryn, som blef äfwenwäll lagt wid min redoutte.

D. 22 junii ankom åter ett commendo med 5064 tunnor miöhl, 300 tunnor gryn, 1 254 tunnor skorpor, äfwenledes d. 23 ankom åter igen till min redoutte ett commendo med 1 204 tunnor miöhl, 1 687 tunnor skårpor, 150 tunnor salt, så att jag nu hade wid min redoutte 10 413 tunnor miöhl, 3 441 tunnor skorpor, 1 300 tunnor gryn och 150 tunnor salt, som blef apart och wäll lagt uti stora hopar wid min redoutte.

D. 23 junii före dager rapportera mig min wakt, at man ropade på krimiska sidan efter en båt, när jag fick höra det så gick jag straxt ut, steg up på wallen och begynte at examinera den samma som ropat, då jag fan at det war en af wårt folk från arméen, sände jag straxt en 20 rodrig escalupe med 12 granadeurer och en officer med skarpa ordre at taga sig wäl i akt och intet anlända förr än den samma med sitt commendo stegit af deras hästar efter det war om nattetiden, och jag kunde altså intet weta om det war wårt folk eller om de woro fiender, som till efwentys genom listighet wille söka at kunna attrapera en eller några man af våra soldater, och af dem få weta wårt tillstånd, när den officeraren kom tillbakars igen, så förde han med sig en donisk kossak, som hade ett bref med sig från felldmarchallen

Lassi till general lieutenanten von Stosseln. Denne samma kossak berättat, att felldmarchallen skickat hit öfwersten Krasnaschtiock af ett regemente doniska cossaker och kallmycker, som stodo 2 wörst ifrån min redoutte bakom ett berg med 150 man att söka, efter han hört att fienden wist sig här som oftast, at kunna få en tartar tillfånga, och altså kunna af honom få weta, styrkan af tartariska arméen, och hwaräst fienden höllo sig uppe, sedan denna cossaken berättadt mig detta, skickade jag honom till generalen, en half tima derefter ankom öfwersten af cossakerne med 150 man, och ställde sig med sitt commendo mitt emot min redutte på krimiska sidan bredowid stranden af Niepern; straxt derefter kom generalen sielf till min redoutte, i följje af 15 officerare alla till häst, hwilken befalte mig at låta föra öfwer alla de hästar med en boidack, på den andra sidan deräst öfwersten af cossakerne stod. Så snart generalen med ehla sin svite ankom på den andra sidan, red öfwersten med ehla sitt commendo emot honom, då de giorde sedermehra en tour uti stepp, och blefwo warse på några ställen att det rörde sig, då generalen kom straxt med sin svite tillbaka igen, och befalte mig att gå öfwer på krimiska sidan med 2 canoner och 160 man och at jag skulle ställa mig med mitt commendo uti en gammall turkisk fästning som kallades Zchingeré som ryssarne 1692 tagit ifrån turkarne men med stor förlust. Sedan generalen gifwit mig min instruction så gick jag öfwer med mitt commendo, och stälde mig på mitt anfördnade ställe, deräst jag wäntade til kl. 4 efter middagen, då öfwersten kom med ehla sitt commendo tillbakars igen, och berättade att det hwad de sitt, war intet annat än några wilda steenpåckar och hästar, altså blefwo wij der öfwer natten. Den andra morgonen som war d. 24 junii, så snart som det begynte dagas, blefwo wij warse något som rörde sig uti stepp, då öfwersten skickte ut ett commendo till höger och wänster, sielf red han med ett commendo af kallmucker mitt emot det han sitt röra sig, när han kom

1739 längre in uti stepp, så såg han igenom sitt perspective 8 tartarer som redo i fult galopp ända emot honom, då begynte han med sitt commendo at rida i fult jagande och ropade som tartarerne alla, alla, alla, som betyder med gud, och omringade dem, och tog alla 8 uti en half timas tid till fånga, då uti denna hastiga och skarpa skiärmysell intet blef mer än 5 tartarer blaiserade somliga till en och somliga till några blaisseurer, men de öfriga 3, och alla våra kossakar blefwo oskadade. När nu våra cossakar som hade alla under deras råckar pantzer siortor af ståhl, bekommit desse fångar, så togo de först af dem deras gewär, kläder och hästar, sedan bunno de deras armar hårdt tillsammans på ryggen, näst ett långt reep om hal sen, och förde dem så med sig fastbundne på hästarne som de redo. Strax derpå fick jag ordre att gå tillbaka med mitt commendo, och at låta öfwersätta alla kossakerne på vår öh, som wij stodo, hwilket jag gjorde i största hastighet, sedan red öfwersten med fångarne och alla sina cossaker till generalen deräst de blefwo examinerade, då den ena bekiände at han warit page hos krimiska Khan och nu mera woro han fendrich, och att Khan skickat honom bort med desse 7 tartarer som woro utwalde, och gifwit dem hwar och en 3 hästar, att de så mycket snarare skulle komma tillbakars igen, och gifwa honom swar och underrättelse hwad wij göra här med vår flotta, och om wij transporterä något folk på krimiska sidan eller ej. Denna fendrichen sade derjemte, at om han intet blifwit fången, så hade han wid förlust af sitt hufwud den samma afton eller det aldra senaste kläckan 12 om natten måst wara tillbakars igen med en riktig rapport, dess utom sade han at tartarerne hade folk nog men inga hästar, och att de woro uti ett tämmelig slätt tillstånd, han sade oss at tartariska arméen stod wid Perekop, och war ungefär 30000 man stark. Sedan alla desse fångar blifwit examinerade, så red åter öfwersten med sina fångar en hemlig wäg genom stepp tillbakars igen till felldmarchallen Lassi hehl

förnögd, efter han lofwat dem 150 rubell för hwar och en tartar som de bringar lefwande till honom.

D. 25 junii fick general lieutenanten von Stosseln rapport ifrån generalmajor von Bradtken, at pestsiukan åter igen gracera i högsta grade uti Ninasitits, Ussamara och Kårtitz, at altså corresspondancen och communicationen oss emillan war återigen förbuden.

D. 30 junii ankom från Bielegrad en rysk kiöpman som blef 1738 fången af tartarerne wid Ninazitits, som berättat det samma som den tartariska fendrichen berättadt om fiendens tillstånd. Samma dag fingo wij efter rättelse att felldmarchallen gref von Münich war allaredan 100 wörsst öfwer Nimmeroff, men wij wiste intet hwart åt han ärnade sig med sin armée. Emedlertid stodo wij här och wäntade på felldmarchallen Lassis armée, och woro under den tiden så plågade af myggor och allahanda slags flugor, at några oxar blefwo af dess myckenhet ihihl bitne.

D. 1 juli bekommo wij utur Setsch arbuser och meloner som war för oss rätt rart.

D. 7 juli ankom en lieutenant från Limanen som blifwit skickad till Otzchakoff och Kinbourg med några små båtar at recognoscera, då han blef warse 2 små fiendteliga båtar som stodo för ankar wid öhn Oda, beslöt han med sitt commendo at öfwerfalla desse små fiendteliga fartyg, och war så lyckelig at han skiöt en fiendtelig båt till grund, dödade matrosen som styrde och fick 3 turkar till fånga, men den andra fiendtelige båten hyssade up deras segell och förswan i största hastighet, desse fångar bekiände at 100000 man woro gångne emot den keiserlige armén, 150000 man emot felldmarchall Munnich och 20000 hade ordre at marchera,³¹ men de wiste intet hwart hän, detta war alt som de wiste, derjemte bekiände de, at de woro endast och allenast med sine båtar skickade at öfwerbringa bref när courierer ankommo antingen ifrån Otzchakoff eller krimiska sidan.

D. 14 juli blef jag commenderad efter

salt, dit till de saltsöar och till den redouten som jag war d. 8 aug. 1738 med general lieutenanten von Stosselln, då de skiälmska tartarerna så när fått mig till fånga, och at jag skulle gå till den öfwersten som stod 30 wörst från Liman, under hwilkens commendo jag skulle följia till salt siöarne.

D. 15 julii ankom jag till en öh straxt wid Alexander skants, som kallas Maslofska, på hwilken den ofwannembde öfwersten stod, med 2 brigantiner, 12 dubbla eschalupper, 2 canchabasser och 6 boidackar, näst ett tämmeliget antahl af cossaker, wid min ankomst berättta han mig, att kossakerne warit ute med 12 dubbar at recognossçera wid Otzchakoff, och blifwit i förstone warse ett litet turkiskt fartyg, då de skickade straxt ett par dubbar eller båtar att attackera dem, när som turkarne sågo at de woro dem nära nog, så kommo i största hastighet ännu 3 sådanne fartyg thet första turkiska fartyget till securse, när som våra cossaker blef de andra 3 fiendtelige fartygen warse, så rykte de öfwriga 10 dubbar emot fienden och jagade dem tillbakars då twenne af de turkiske fartygen kommo lyckeligen in uti Swarta hafwet, men de öfrige twenne blefwo drefne på Otzchakoffska sidan, när som desse twenne senare fartyg sågo at cossakerne med deras dubbar woro dem tämmeligen när, och at de intet kunde undvika dem, så sprungo folket af deras fartyg i wattnet och in uti wilda stepp, men en af turkarne förän han sprang i wattnet tände eld på det ena skieppet, hwilken fångarne sedermera bekiände wara capitainen af skieppet, våra cossaker förföljde turkarne in uti i stepp, och bekommo efter twenne timmars jagt 21 fångar, hwilka cossakerne följde näst det ena fartyget och alt tillbe-

höör med stoor victoria till general lieutenanten, och de öfrige giömde sig här och där uti stepp at cossakerne altså intet bekommo mer än desse ofwannembde 21, hwarunder ingen officer war; deras fartyg war med en mast och ett stort segell derhos tämmeligen högt och långt men mycket smalt, med 4 canoner och 20 ådror och mycket fint arbete så wäll det ena som det andra, deras segell och tacklage war alt af den skiönsta bomull, de hade ochså en myckenhet af den skiönsta profwiant, som till exempell fårkiött och oxetungor på ett särdeles sätt saltat och rökat som war rätt delicat, derhos hwettskärpor och hwette miöhl, det skiönsta smör, bomolja, perlgryn, böner och ertor samt linsen och café böner, och mycket annat som jag icke fick see i hastighet. Desse fångar bekiände at några gallerer, galiother, fregatter och 17 sådanne små fartyg som det ofwannembde stodo 15 wörst öfwer Otzchakoff, derhos bekiände de, at then turkiska sultan hade skickat twenne stora skiepp fulla med allahanda rara saker till konungen af Swerige, då ryssarne praesumerade om det woro sant, at den præsenten endast och allenast woro at perswadera Sweriget att gå med flottan emot Ryssland.³² När nu öfwersten som stod på öhn Masloffska, hörde af fångarne at en flotta intet stod långt ifrån Otzchakoff så begaf han sig med hehla sitt commendo d. 16 julii på wägen till mynningen af Liman, dit wij ankommo d. 17 dito och stälde oss straxt bredowid en redoutte, deräst en öfwerste lieutenant stod med 6 dubbla eschalupper och 2 20 rodriga eschalupper så att wij nu mera stodo i mynningen af Liman med en flåtta af 2 brigantiner, 18 dubbla eschalupper, 2 canchabacker, två 20 rodriga, två 10 rodriga eschalupper näst några Jall- och skiärbåtar,³³ samt 6 boi-

³¹ Turkarna hade att utkämpa ett tvåfrontskrig. Rysslands anfall på Turkiet sattes igång på våren 1736, och på sommaren 1737 anslöt sig kejsaren öppet till angriparen. Ryssarnas framgångar var, vilket framgår av RJL:s berättelse, dyrköpta, och mot de habsburgska arméerna hävdade sig turkarna mycket väl. Vid freden i Belgrad 1739 fick kejsaren avstå de områden turkarna fått lämna ifrån sig vid freden i Passarowitz 1718.

³² I hattarnas planer på ett revanschkrig mot Ryssland ingick ett förbund med Turkiet som en väsentlig beståndsdel. Givetvis kunde det också bli en avlastning för Turkiet om Sverige anföll Ryssland.

³³ Jala, liten båt.

1739 dackar och 150 kossakiska dubbar. Efter öfwersten hade säker underrättelse at saltet hade ännu intet satt sig, och att fiendtliga fartygen intet stodo långt från Otzchakoff, så rapportera han till general lieutenanten, och fråga huru han skulle förhålla sig. Då honom blef af general lieutenanten en ordre tillskickat, at han skulle komma tillbakars igen med sitt commendo, och at han endast wid mynningen af Liman skulle lämna efter sig en öfwerste lieutenant med 6 dubbla eschalupper, hwilket han också gjorde, wij gingo altså derifrån d. 23 julii med stort nöije efter wij stodo på ett ställe som war obeqwämt för oss, hälst man intet fan på landet ett tort ställe, utan alt högt wattn, och i synnerhet när winden kom utur Swarta hafwet, hwilket förordsakade många siuka af vårt folk, wij kommo änteligen men med stor möda till Kisichermynde d. 29 julii, då jag strax anträdde på nyo mitt commendo uti S:t Andrea redoutte, och träffade general lieutenanten som nu mera stod strax bredö wid min redoutte med hehla sitt commendo, som stodo så wäll wid Kisichermynde som Tawan och Andrea redoutten uti ett mycket slätt tillstånd, hälst som mästedehlen så af officerare som gemene lågo siuka utå frässan, ja så, at jag för min dehl af fyra drängar intet hade en som war uti det tillstånd at göra mig den ringaste tjenst. Under mitt bortowarande fick general lieutenant von Stosseln ordre af general felldmarchallen Lassi, at han intet skulle wänta på arméen wid Kisichermynde, utan skulle skaffa all den profwiant som general lieutenanten låtet föra för armén tillbakars igen, eftersom felldmarchallen intet hade någon profwiant af nöden, och at han ej heller kunde komma till oss för foder skull, eftersom tartarerna bränt up hehla stepp, för denna ordsaken skull war det omöjligt för felldmarchallen at kunna komma in uti Krimm, utan måste altså med ogjordt och oförrättadt arbete gå tillbakars igen. Likwäll bekom general lieutenanten d. 30 julii åter en annan ordre af felldmarchallen, nembl. at Hennes Majjtt befalt honom at

skicka general lieutenant von Stosseln (efter honom war wägen aldrabäst bekant) med hehla sin flotta uti Limanen at å la armera fienden, och efter som general lieutenanten hade intet mer än 1000 man wid hehla sin flotta, så wille felldmarchallen dock komma till honom med hehla arméen och alt så gifwa honom utaf sitt folk så mycket han brukade at besätta flåttan. Så snart general lieutenanten läsit sine ordres, så lät han församla alla flått officerarne, hwilka blefwo befrågade om flåttan woro uti stånd at marchera, då de sig emillan rådslogo och rapportera skrifteligen at endast 4 bregantiner uti högsta nödfall kunde brukas uti Liman, men intet vidare, och alla de öfrige fartygen woro aldehles obrukelige.

D. 1 aug. blef en transport af 18 boidaikar med 3300 tunnor miöhl ifrån min redoutte till Setch skickat.

D. 3 aug. fick general lieutenanten efterrättelse, at felldmarchallen Lassi stod med hehla sin armée mitt ofwer Setch straxt bredöwid Niepern, derhos at den samma siukdom som regera hos oss, begynte äfwenledes jämmerligen at husera på Kartitska öhn, så att mästendehlen alla woro siuka.

D. 6 aug. fick general lieutenanten ordre af general felldmarchallen, at han skulle möta honom 50 wörs ifrån Andrea redoutte efter som han hade mycket at afgjöra med general lieutenanten, en half tima för hans afresa, ankom en grek från turkarne, som lupit ifrån turkiska flottan, hwilken berättade at Sweriget hade skickat 3 stora skiepp till turkiska keisaren, beladdade med stycken, gewär och pistohler, desse skiepp blefwo wid Malt af maldesor riddarne attaquerade och ett till grund skudet, de öfrige twenne kommo lyckeligen ifrån fienden, men ett skiepp blef af stark storm drefwit på en sandbänk, at altså utaf 3 skiepp endast ett lyckeligen ankommit till Saragrad eller Constantinopel med 30 swåra canoner, gewär och pistohler.³⁴

D. 9 aug. ankom general felldmarchallen

von Lassi med hehla sin armée, då han stälde sig på krimiska sidan mitt emot oss, och spisade samma dag hos general lieutenant von Stosseln. Oackadt at felldmarchallen rapporterat Hennes Majitt, att han gådt så långt han kunnat med arméen, och att han intet kunde gå längre, efter hehla stepp war afbrändt, så fick han dock ordre att han skulle söka up fienden, det måtte kåsta hwad det wille och om han funno gräs eller ej så skulle han dock likwäll giöra sin möjligaste flijt at giöra fienden skada, på det at de desto snarare måtte beqwäma sig till fred. För denna ordsaken skull marcheerade felldmarchallen d. 15 aug. ifrån oss med ett mycket lätt equipage, och lämnade endast efter sig 2000 man, och det öfwriga swära equipaget under general lieutenanten von Stosselns commendo; samma dag gingo ochså 4 brigantiner, på hwardera 50 man, 20 dubbla eschalupper på hwardera 25 man, fyra 20 rodriga eschalupper härifrån som blefwo skickade at upbränna några byar wid Bielegrad, med denna flåtten blefwo ochså 3 turkar skickade, som skulle wisa dem wägen så wäll till siös som till lands.

D. 16 augusti, befalte general lieutenant von Stosseln, at hehla öfriga armén med dess equipage skulle rycka 15 wörsst tillbakars igen för gräs skull, då general lieutenant von Stosseln flytte ifrån vår öh och till arméen, samma dag bekom jag alla turkar, som woro våra fångar uti min redoutte, hwaribland en war som talte italienska och fransyska.

D. 17 aug. sågo wij uti stepp mitt för armeen som blef här qwar, på åtskilliga stäl-

len stor rök, som tartarerne med deras 1739 steppbrännande giordt.

D. 18 och 19 aug. äfwenså, då general lieutenant von Stosseln skickade ut att recognosiera, men det utskickade commendet kommo tillbakars igen, och rapportera at de ingen menniska sedt.

D. 20 aug. om natten sprungo 3 stora warjar här om kring min redoutte, och attackerade 4 skiltwakter,³⁵ och bet somliga i armar och händer, och somliga i hufwudet och ansigtet, och sedermera sprang en warg på en stor och stark granadier som wille gå till sitt quarter, och bet honom först i armen, och sedan sprang han upp och grep karlen om halsen och bet honom 3 stora hohl i ansiktet, men efter granadieren war stark och derhos uti största ångest, så grep han med forse wargen wid öronen och skrek om hjelp då några soldater kommo och stack honom ihähl med bajonetterne, då de twenne öfrige rittererade sig öfwer wattnet på krimiska sidan.

D. 24 augusti anhölt jag om mitt afsked men fick intet.

D. 25 aug. kom felldmarchallen Lassi med sin armée tillbakars igen från Perekopp, deräst han träffa staden hehl öde utom någon menniska, han skicka långt öfwer Perekopp ett flyktigt partie at recognociera, men när som de kommo tillbakars igen och rapportera at de ingen fiende sedt, så gick felldmarchallen tillbakars igen.

D. 27 aug. fick felldmarchallen efterrättelse utur Ukrain at fienden warit der under hans bortowarande och giordt stoor skada, för den ordsaken skull commenderades straxt till gräntsen några tusend man till häst at afhålla fienden, samma dag blef alla våra turkiska fångar, som woro uti min redoutte skickade till arméen.

D. 28 aug. som war min födelse dag, då jag war genom guds nåd 31 år gammal marcherade felldmarchallen bordt med sin armée, så snart arméen war borta så kom

³⁴ Överenskommelse hade träffats mellan Sverige och Turkiet om betalning av Karl XII:s skulder till sistnämnda land. För att fullfölja avtalet avsändes sommaren 1738 örlogsmannen Sverige som konvojfartyg till handelsskeppet Patrioten lastat med bl. a. 10 000 muskötter. Krigsskeppet förolyckades i december 1738 utanför Cadix medan Patrioten kom fram till Bosporen i februari året därpå (C. G. Malmström, Sveriges politiska historia från konung Karl XII:s död till statshöfvingen 1772, del 2, 1895, s. 275f. och H. Danielson, Sverige och Frankrike 1736–1739, 1956, s. 334).

³⁵ Skiltvakt, vaktpost.

1739 general lieutenant von Stosseln till oss igen, och blef vår chef som tillförene.

D. 31 aug. marcherade jag från min redoutte, och hade altså mitt commendantskap en ända.

D. 1 september ankom vår flåtta som intet varit längre än mitt öfwer Otzchakoff, och äfwen som arméen, hwarken sedt eller hört någon fiende.

D. 2 september afsändes ifrån oss till Kortitz en transport med proviant af 22 boidackar, eller så på svenska kallade färjor, samma dag gick generalen förut till Setch.

D. 3 september blef jag commenderad till Kortits med en transport af 25 boidackar som woro beladdade med proviant.

D. 4 september skulle ännu en transport gå bort och d. 5 september skulle resten af flottan och alt det öfriga gå derifrån, undantagande en major med 160 man och äfwen så många kossaker, som blef med sitt commendo uti Kisichermynde och Tawan, och hade ordres at blifwa der till d. 25 september, och sedan gå derifrån, och lämna efter sig de orter som de woro, utan at ruinera någonting. D. 7 septembris fick jag ordre at afgifwa mitt commendo och gå ifrån mina boidackar till de 3 gallererne, 3 lastskieppen och den ena pråmen, samt den turikiska båten som gick d. 24 aug. ifrån S:t Andrea redoutte och at aflösa der en öfwerste lieutenant som hade commendot öfwer folket som woro på desse fartygen, efter som de woro alla solldater och ukrainiska bönder som wij fingo af felldmarchallen Lassi till antalet 500 bönder och så många solldater, då de herrar siöofficerarne woro mycket wäll belåtna med sådanne förfarna siömän, som aldrig till förene sett något fartyg.

D. 12 september kom jag till mitt commendo nembl. gallererne wid Setch och emottog commendot.

D. 13 september fingo wij ordre af general lieutenanten von Stosseln at wij intet skulle gå till Kartits, utan at wij skulle blifwa öfwer vinteren på en annan öh nedrigare eller på denna sidan om Kartits, sammaledes at wij wid lifsstraff intet skulle

skicka någon människa af vårt folk till Kartits hwarken efter ett eller annat, eij heller hafwa någon correspondance eller communication med någon människa, efter pesten graserade åter uti högsta grade på Kartiska öhn, detta war en olyckelig tidning för oss alla, men likwäl mer för somliga, efter många af våra staabs och öfwerofficerare hade deras huushåldning på Kartits, och altså ingen ting at lefwa på, den hehla vinteren öfwer, hwilket war ett jämmerliget och eländigt tillstånd. Sedermera fingo wij en annan ordre af general lieutenanten von Stosseln, at wij skulle med hehla vårt commendo och flåtta marchera och ställa oss på Otzchakoffska sidan mitt emot Kartits.

D. 5 oktober gick jag med de stora skieppen förbij öfwerste Behrrens af artilleriet, som fiskade upp canoner och mörsare som förlorades näst den ena galleren 1738, då han hade allaredan men med mycket swårt arbete bekommit 4 swåra canoner och 2 små näst 4 stora mörsare och artillerie lawetter up utur wattnet, så at endast blef qwar 3 swåra canoner som han intet kunde få up.

D. 11 oktober gick general lieutenant von Stosseln öfwer land ifrån oss till Ukraine, då han lämnade efter sig en ordre som han fått af Hennes Majjtt., at regementerne skulle ochså marchera så snart pestsiukan hörde upp och vår carantaine wore ändad.

D. 17 oktober ankom jag till vårt förordnade ställe med de stora fartygen nembl. med 3 gallerer, 3 lastskiepp, en pråm och ett turkiskt fartyg.

D. 23 oktober höllo wij consilium om wij skulle gå öfwer till Kortits (efter pesten graserade der) eller eij, efter wij stodo på ett mycket elakt ställe, och vårt folk utan tak och wij altså förlorade igenom kiölden på vår sida mer än de på Kortits uti pesten, altså beslöto wij at gå öfwer till Kortits som wij ochså gjorde.

D. 24 oktober anhölt jag andra gången om mitt afskied utur ryska tiensten, men feck intet.

D. 25 oktober begynte Niepern på att sät-

ta sig, då wij hade swårt at arbeta oss öfwer strömmen till Kortits.

D. 9 november blef här publicerat, at freden emillan Ryssland och Ottomaniska porten blifwit igenom fransyska ambassadeuren sluten. Derhos fingo wij ordre at wara marche färdige at gå till Ryssland d. 1 december. Då d. 1 december nalkades så blef vår marche återigen upskuten för vår pest skull som beständigt graserade hos oss ända till ofwannembde dato, då den swåra siukdommen ändteligen d. 17 december stadnade, emedlertid lefde wij uti ny förhoppning at snart komma uhr denna jämmerdahl.

D. 15 december blef oss åter å nyo publicerat at friden woro hehl wist emillan Ryssland och Turkiet sluten, och att wij altså skulle rätta oss derefter öfwer alt.³⁶

D. 26 december blef min öfwerste lieutenant öfwerste för det Belaserska infanterieregementet, då jag den samma dag fick ordre af general major von Bradtken at emottaga det Wibourgska regementet och commendera det samma en chef.

D. 19 januarii war Hennes Keiserliga Majjts wahldag till ryska kronan och altså en stoor fait, hwilken general major von Bradtke på vår eländiga öh, celebrerade til Hennes Keiserliga Majjts ähra så wäll som han någonsin kunde med 9, 11 och 21 canoners lösande wid hwar förnäms skåhl, som draks öfwer bordet. Ibland alla andra skåhlar blev ochså den krimiska Khaans druken, hwilket generalen lätte säija igenom en tolk till en tartar som blifwit af oss fången, och sedan från felldmarchallen som courier med bref till krimiska Khaan skickad.

³⁶ En preliminärfred under fransk medling slöts i början av september 1739 mellan Östernrike och Turkiet, vilken innebar ett nederlag för Östernrike. Trots Münnichs betydande framgångar fann den ryska regeringen klokast att på för Turkiet fördelaktiga villkor sluta fred ett par veckor senare. Ryssland fick visserligen behålla Azov men det bestämdes också att ryska fartyg inte fick visa sig i Svarta havet (Danielson, a. a., s. 385).

D. 20 januarii fick 4 regementen nembl. 2 1740 dragon regementen, mitt regemente och det Småländska infanterie regementet ordre at wara marchfärdige till d. 1 februarii, efter som vår carantaine d. 29 januarii war förfluten, då hwar och en gjorde sig resefärdig men intet utan stor möda, efter winteren continuerade ännu mycket starkt, så at wij als ingen ting hade att fordra våra kreatur med för den diupa snjön och starka fråsten skull, som beständigt continuerade ifrån d. 1 november, och ingen uti 100 års tid kunde påminna sig hafwa sedt på denna orten en så stark winter.

D. 25 januarii bekommo wij på en gång ett starkt regn att alla våra jordkoijor woro fulla med watten, derpå d. 26 januarii en sådan häftig kiöld, at några soldater fröso ihähl af den starka fråsten.

D. 28 januarii war Hennes Keiserliga Majjts födelsedag, hwilken med canoners lösande blef celebrerad.

D. 29 januarii war vår carantaine till ända, och hölts för den ordsaken skull gudstienst och tacksäjelse uti hwar regements kyrka, efter förrättad tacksäjelse löstes alla canonerne rundt omkring vårt retrangement uti alla redoutter och redanter.

D. 31 januarii marcherade det Navogorodska cavallerie regementet härifrån uti diup snö och grufwelig kiöld, utan hafre och höö hwarken för hästar eller oxar.

D. 13 februarii om natten fick jag näst det Troitska dragon och det Smolenska infanterie regementet ordre at marchera.

D. 15 med mitt regemente härifrån till Ussamara.

D. 20 februarii kommo wij lyckeligen (men intet utan möda igenom den swåra ödemarken som kallas stepp) till Ussamara, och stodo der till d. 25 då det Resanska och Belaserska ankom och hade inga qwarter, så fick det Troitska och Novogorotska dragon regementerna, samt det Wibourgske, Resanske och Belaserske infanterie regementerna ordre at marchera utur Ussamara 8 worst derifrån till en by som kallades Starae Samara, hwilket wij ochså gjorde

1740 med nöje den samma dag, det Permiska dragon regementet näst det Suselska infanterie regementet fingo ordre att stå uti 6 små redoutter, men det Smålenska infanterie regementet stod hehl allena uti Ussamara. Så snart wij ankommo uti våra qwarter, fick wij ordre at behålla 40 man af hwart regemente, och alla öfriga så siuka som friska skulle afgifwas till det Normiska och Ug-liska infanterie regementet som skulle besätta våra påster, af desse ofwannemde 40 man fick wij ännu en annan ordre at afgifwa 20 af hwart regemente till at transportera artilleriet öfwer Niepern efter wintern ännu war tämmelig häftig, så att wij på slutet altså intet hade wid hwart regemente mer än 20 man solldater.

D. 3 martii war hehla vårt swåra artillerie öfwer Niepern transporterat och stod på fast grund.

D. 5 martii begynte det på at töa. D. 6 regna det hehla natten igenom.

D. 23 martii begynte Samara fluss på at flyta.

D. 24 war den samma hehl ren och all snö förtärd, derhos hade wij ett wackert wäder.

D. 25 blef publicerat, at brigadieren baron von Wedel blifwit general major.

D. 26 martii fick våra 8 regementer ordre at marchera til Nequarochoa, deräst wij skulle hålla vår carantaine, men det Novogorotske, Wibourgske och Resanske marcherade d. 30 martii igenom ödemarken utan wattn och wed.

D. 3 aprill kommo wij till Nequarasch bredö wid Linian.

D. 10 aprill gick general major Bradke ifrån oss till bakars igen till Ussamara, deräst han skulle hafwa commendot, men general major baron Wedel behölt våra regementer, här uti vårt läger hade wij beständigt kalt wäder, till d. 15 april då det begynte blifwa sommar, emedlertid blef mäst hehla vår guarnizon nemligen officrare avancerade förutan stabs officerare, och derhos fingo wij ordre, at wij återigen woro under general lieutenanten von Stossels commendo som stod i Karkoff i Uk-

raine. Wij stodo emedlertid uti vår carantaine och wäntade med stor längtan på ordre at marchera öfwer Linean, änteligen blefwo alla 8 våra regementer ifrån general till den ringaste person så wäl qwinfolk som manfolk af en förordnad doctor näst regementsfältskiärerne d. 14 maji ordenteligen och noga vistiterade, och sedan d. 15 begynte wij att marchera öfwer strömmen Orell och sedan öfwer Linean då wij ändteligen, efter öfwerståndne många plågor, hunger och dyr tid, blefwo emottagna som annat friskt folk. Så snart wij kommo på ryska gräntsen, fick regementerne ordre at marchera hwar på sitt ställe, deräst de skulle sommaren öfwer campera, och exercera deras recreuter som hwart regemente skulle bekomma ifrån Belegorod. Jag marcherade altså efter ordre med det Wibourgska regementet igenom Wodalaga Karkoff och Salltoff, och kom äntel. d. 2 junii till min förordnade camper ort, hwilken war en stor by och kallas Polatoff, deräst jag låtte slå up vårt läger för ett komplett regemente, intet förgiätandes at emillan Saltoff och Polatoff war öfwer 1000 mourmel tiehrs håll, hwilka när de hörde oss gå förbij, kommo up och sågo litet wättans³⁷ på oss, och sedan strax som en pihl tillbakars igen. Desse mourmel tiehrer äro de med hwilka savojarerne plägar stryka omkring i alla landsorter, och förtiena sig penningar, föregifwandes dem wara mycket rara och förståndiga diur. Hwad deras rarhet widkommer så är den eij så öfwerflödig, emedan så många tusend på en ort äro tillfinnandes, men om deras förstånd och egenskap will jag allenast fölljande anföra; när någon af dem till efwentys skulle råka at blifwa wilse fahren, och komma nära något af de andras hohl, och de sådan warse blifwa, straxt springa så många i det hohlet äro endrätgeligen tillhopa, gripa den wilsefahrna fast och henne uti sitt hohl föra, hwarifrån den sedan icke mera slipper, och när de till sin förnödenhet skola skaffa sig gräs, örter eller annat dylikt, så

³⁷ Av ordet wätte, dvs. något litet.

lägga de sådant på den främmande och föra det till sin boning. På det sättet måste hon intill döden wara som en träl dem andra undergifwen. Wissheten härom, har jag ej allenast af en utan mångfaldiga, af de som dem dageligen fånga hört berättas. Som wij ej mehra hade än 20 man soldater wid hwart regemente, så bekommo wij strax wid vår ankomst till våra anförordnade läger 1000 recreuter wid hwarje regemente, med behörige öfwer och underofficerare, hwilka alla woro oexercerade, i anseende dertill, at de mästadehlen kommit ifrån hofwet. General lieutenant von Stossel utgaf wäll skarpa ordres at hwar och en regements chef skulle flitigt låta exercera sitt regemente, hwilket war och en gjorde efter sin yttersta förmåga; men då general major von Wedel kom d. 24 juli till mig at bese mitt regemente, och befalte att exercera det samma, såg, at mitt regemente exercerade, skiöt, marcherade och swängde sig, med större acuratesse och egalitet än de öfriga 7 regementen, så befalte han mig att exercera alla regementerna, på det de måtte komma uti samma stånd och egalité med det Wibourgska, och skickte altså ordres till alla regementerna, att hwar och en högre och lägre skulle efterkomma och följja mina ordres hwad exercitien angår, och göra det som jag dem anwiste, det jag gjorde med wederbörandes största nöje och wählbehag. Jag kom ändteligen dermed så wida, at jag lät alla åtta regementerna exercera en fronte, och war general lieutenanten von Stossell dermed så förnöjd, at han uti min och alla regements officerarnes närwaro skref hans excellence general feldmarchallen gref von Münnich til, och recommendera mig på det högsta, uti hwilket bref han mig för min hafda osparde möda höjeligen berömde.

D. 13 september munstrade general major baron Wedel det Wibourgska regementet uti Hennes Majjts namn som general inspecteur, och fant alt uti sådant godt stånd, att han war med regementet rätt wäl förnögd.

D. 16 september eller samma dag om af- 1740
tonen som generalen hade munstradt regementet, så blef jag illa siuk, och bekom en swår quartan frossa³⁸, och låg siuk till d. 14 december då jag första gången gick utur mitt qwarter men mycket matt. Efter det begynte för våra nya solldater at blifwa något kalt, så fingo wij ordre att stå uti omliggande byar och städer uti cantoner quarter, altså marchera wij d. 22 september uti våra förordnade cantoner quarter och stodo der till d. 20 oktober då wij fingo ordre at marchera uti våra winterquarter, det ena regementet marchera hit det andra dit långt ifrån hwarandra, men det Wibourgska, Smolendska och Belaserska blefwo ståendes uti deras quarter, hwilket war en stor lycka för oss at det så träffade sig. Jag stod samma wintern öfwer med hehla min under staab uti Stara pusena uti ett skiönt och commod qwarter.

D. 28 oktober fingo wij en manifest ifrån S:t Pettersbourg näst en tryckt ed, at wij skulle swärja prinsen af Braunschweig och Wolfenbyttel eller Beverns son vår trohets ed, nembligen at han efter keiserinnan Annas död skulle blifwa vår regerande herre och keisare.³⁹

D. 31 swor det Wibourgska regementet, och jag swor honom min trohetsed uti min stuga i min natträck efter jag låg siuk ännu.

D. 13 november fingo wij underrättelse at Hennes Keiserliga Majjtt d. 17 oktober kl. 9 om morgonen i herranom afsomnade, derhos blef oss en ed skickat at wij skulle swärja den unga prinsen IWAN andra gången vår trohetsed, såsom vår wärkeliga keisare, och till dess att prinsen blefwo 17 år, skulle för detta öfwer cammar herren Biron men nu mehra hertigen af Cuhrland, wara hans förmyndare och regent uti Ryssland.

D. 3 december blef oss ännu en annan manifest utur S:t Pettersbourg skickad, nembligen at hertigen af Cuhrland blifwit

³⁸ Tredjedagsfrossa.

³⁹ Ivan VI, rysk kejsare november 1740—december 1741.

1740 ifrån sin regent syssla afsatt, och princessan Anna, printzens af Bevern gemåhl i dess ställe declarerad stor furstinna och regentinna af Ryssland, till dess att den unge keisaren hennes son sielf kunde anträda regering, altså måste wij den tredje gången för denna förändringen skull, aflägga Iwan vår trohetsed.	
D. 5 december fingo wij sorgordningen, då wij strax begynte att sörja, samma dag fick jag ordre att general lieutenant baron von Spiegel blifwit öfwerste wid det Wibourgska regementet.	
D. 18 december fick jag ordre att wara med det Wibourgska regementet hehl och hållen marchfärdig till d. 25 då jag måste bryta upp och marchera med regementet till Muskou och stå der uti qwarter, som jag fast med mycket besvär gjorde. ⁴⁰ D. 28 bröt jag upp med hehla regementet ifrån mitt qwarter Stara pusena till Lutovinofska som war derifrån	20
d. 29 december rastdag	
d. 30 december från Lutovinofska till Cerebranskij	15
d. 31 december från Cerebranskij till Morckij	31
d. 1 januarii rastdag	
d. 2 januarii från Morskij till Iwanofskij	15
d. 3 januarii från Iwanofskij till staden gamla Skåll	25
Uti staden Skåll hade wij	
d. 4 januarii rastdag	
d. 5 ifrån staden Skåll till Panskoij	15
d. 6 ifrån Panskoij till Wercknieck Opotchen	20
d. 7 rastdag	
d. 8 derifrån till Mancurovoj	28
d. 9 till Staroisawin	20
d. 10 rastdag	
d. 11 derifrån till Polldowa	25
d. 12 till Mokretzoff	20
d. 13 till staden Liwen	18
d. 14 rastdag	
d. 15 till Sdarofftza	20
d. 16 till Pokroffskoj	25
d. 17 rastdag	
d. 18 till Pscheff	40
d. 19 till Muchukowa	20
d. 20 rastdag	
d. 21 till Golowina	15
d. 22 till Troitzkogo	15
d. 23 till Cergieffs Kogo	60
d. 24 rastdag	
d. 25 till Lapotkowa	15
d. 26 Jeisnoj Polanij	27
d. 27 till staden Tula	17
d. 28, 29, 30 och 31 januarii hölt jag uti Tula rastdagar, och tog emot gewär för hehla regementet, äfwenwål wärjor, pistohler och korsgewär, derhos besåg jag alla wärken uti Tula som dehls äro märkwärdiga.	
d. 1 februarii marcherade jag från Tula till Wachanij	36
d. 2 februarii till jernbruken	20
d. 3 till staden Serpukoff	25
d. 4 hade wij rastdag	
d. 5 till Lapaffnij	26
d. 6 till Pachrij	34
d. 7 februarii till Musko	32
Summa wörsst ifrån Pusena till Musko	679
D. 8, 9, och 10 februarii stodo wij uti Kolomenskoij jämskaij och wänta på våra qwarter.	
D. 11 februarii marcherade jag in uti Musko med regementet uti största parad, med nya flygande phanor, trummor, pipare och musique.	
D. 1 martii fick jag order af general en chef gref Soltikoff att jag skulle hafwa commandot öfwer twenne regement, nembligen det Archangelgorodska och Wibourgska, detta warade till d. 13 martii, då	

⁴⁰ RJL:s långa färd från Ukraina till Moskva gick genom governmenten Kursk, Orel och Tula. Staden Skåll=Staryi Oskol, Wercknieck Opotchen=Verchnie Apozki, Staroisawin=Staryi Savin, Liwen=Livny, Troitzkogo=Troickoe, Cergieffs Kogo=Sergievskoe och Wachanij=Vašana (en flod). Utgivaren tackar för hjälp vid namntydingen professor Anders Sjöberg vid institutionen för slaviska och baltiska språk vid Stockholms universitet.

det Archangelgorodiska regementet marcherade utur Musko, och jag återigen som tillföreneh behövt commendot öfwer det Wibourgiska regementet, och blef det samma här i Musko hehl allena at hålla wakt och andra nödiga tienster.

D. 14 martii fick jag af gref Solltikoff ordre och notice, att felldmarchallen gref von Münnich för sin ålder och siukdom skull fått på sin egen begiäran afskied utur tiensten, och der hos att ingen skulle fullgiöra eller efterkomma hans ordres eller dispositioner, utan endast och allenast de som directe kommo ifrån generalissimo princen af Bevern.

D. 20 martii fick jag ordre af general en chef gref Soltikoff at jag skulle giöra mig färdig med det Wibourgiska regementet, och marchera till Wopskoj.

D. 1 april bekom jag en öfwerste till regementet, som skulle wara ad interim wid det Wibourgiska regementet, efter general lieutenant baron von Spiegel, som war vår wärkeliga öfwerste, hade permission på ett år til Tyskland.

D. 9 april blefwo phanorne ifrån mig till öfwersten burne. Öfwerstens namn war Scheremetoff.

D. 21 april fick min öfwerste ordre att d. 23 samma månad bryta upp med regementet till Resko eller Wopskoj.

D. 25 april bröto wij upp utur Musko med det Wibourgiska infanterie regementet.

D. 15 maji fick min öfwerste ordres, och jag sammaledes, at han nembl. fått det S:t Pettersbourgiska dragon regementet som wärkelig öfwerste, och at han skulle afgifwa mig det Wibourgiska regementet, och jag det samma emottaga, som jag och så gjorde. Altså hade jag intet länger den öfwersten än halfannan månad, utan commendera regementet nu som tillföreneh. Vår march ifrån Musko till Bronnitz följjer, nembl.

	wörst
Ifrån Musko till staden Klinn	84
Ifrån Klinn till staden Twér	80
Ifrån Twér till staden Torchock	60

Ifrån Torchock till Wischne	1741
Wolotchock	70
Ifrån Wischne Wolotchock till Waldaj	99
Ifrån Waldaj till Bronnitz	121
Till hwilken ort wij ankommo d. 29 maji och altså	
ifrån Musko till Bronnitz	514

D. 1 junii efter middagen fick jag ordre at bryta upp med regementet till Novagorod och derifrån till S:t Pettersbourg.

D. 3 bröt jag up och kom till Novagorod.

D. 4 junii samma dag fick turkiska ambassadeuren en courier med ett bref ifrån den turkiska sultan, hwilken courier han för brefwets skull med stoor ceremonie till häst 2 wörst ifrån staden bemötte, och sedan med turkisk musique till staden convojerade, när som de kommo tillbakars igen och in uti ambassadeurens huus, så öfwegaf couriern med stor ceremonie sitt bref, och bekom derföre 3 högtids klädningar, sedan blef confecturer caffe och tobak omgifwit.

D. 6 junii marcherade jag med största parad och flygande phanor igenom Novagorod, den turkiske ambassadeurens huus förbij, och stälde mig 2 wörst ifrån staden.

D. 6 junii marcherade jag med största parad och flygande phanor igenom Novagorod, den turkiske ambassadeurens huus förbij, och stälde mig 2 wörst ifrån staden.

dan blef jag d. 1 julii öfwerste lieutenant wid samma regemente, emedlertid blef kriget emillan Ryssland och Sweriget declarerad, och jag af Hans Kongl. Majjtt samt riksens ständer wid namn till Sweriget hemkallad, med försäkran att jag skulle få samma beställning i Sweriget som jag der hade, då jag sökte som oftast at få ut mitt afskied men förgäfwes, utan i stället för att gifwa mig mitt afskied sökte de igenom stora offerter som de gjorde mig, at få behålla mig uti deras tienst, alldenstund de wäl wiste mig om deras styrka, maneurer och annat hafwa noga kundskap, fördenskull offererade de

1741 mig först ett gods i Liffland, sedan ett godt gifte med en wacker hoffröken wid namn Mengen, ändteligen på slutet ett regemente med 1000 ducater i guld, och när jag refu-cera dem deras stora offerter, blef mig till-sagt, att jag aldrig skulle få afskied; emed-lertid brydde de mig nog dermed, at de gåfwo mig ingen löhn, hwarmed de tänkte twinga mig, så att jag nödsakades sällja alt hwad jag hade att lefwa före, men den för-ändringen som skiedde med princessan Eli-sabeth⁴¹ gjorde så mycket at jag fick af hen-ne mitt afskied och resepass att gå igenom Tyskland, hwilken resa jag anträdde d. 12 december 1741 denna följande marche routha nembl.⁴²

Ifrån S:t Pettersbourg till	wörst
Gorella är	25
Kipenn	20
Koskowa	20
Zchirkowitz	20
Apoll	22
Schabin	20
Narwa	18
Waiwara	20
Toka	18
Puro	17
Lilla Pungen	14
Randa Pungen	24
Nenal	13
Torma	24
Igaser	22
Derpt	22
Udderin	25
Quikatz	23 ¹ / ₂
Teilitz	22
Gulben	18
Stachel	20
Wolmer	20
Lensson hoffche	18
Roop	22

⁴¹ En vecka tidigare hade en statskupp skett var-vid Ivan VI och dennes mor, regentinnan Anna Leopoldovna, störtats och tsar Peters dotter Eli-sabet utropats till kejsarinna.

⁴² Apoll=Opolje, Derpt=Dorpat och Plange=Polangen.

Engelhart	20
Hilkenfer	18
Neur Mülen	14
Riga	11

Ifrån S:t Pettersbourg till
Riga 550 ¹/₂
eller 78 ¹/₂ swenska mihl.

Ifrån Riga till Krebskrug der som den sidsta ryska wakten står	mihl 2
Tullhuset	
(Begynnelsen i Churland)	2
Mitau	3
Grickenkrug	6
Susillenkruge	6
Elmajenkruge	8
Durben en stad	2 ¹ / ₂
Grubin dito	1 ¹ / ₂
Libau dito	1
Wirgen	3
Heiliganau (Enden på Curland)	4
Thesse 2 mihl är Pohlen	
Plange (Här begynnas Preusen)	2
Memel en stad	3
Karweita	4
Sarka	8
Königsberg	6

Ifrån Riga till Königsberg 62

Uti Königsberg är ingen ting mer at se, än den så kallade Königsbergske fästningen som ligger straxt bredwid staden och heter Friedrichsbourg, hwilken är af jord upkas-tad och ingen ting stark, men heter likwäll die Königsbergsche brülle

Ifrån Königsberg till Dantzig är 24 mihl

Uti Dantzig är ett tyghus⁴³ som är mycket wäll rangerat, när som man först kommer in, så får man see en hehl hoper stycken,

⁴³ Det berömda, Das Grosse Zeughaus, upp-fördes 1602-05 av byggmästaren Antonius van Obberger (om denne och Tyghuset se G. Cuny, Danzigs Kunst und Kultur, 1910, särskilt s. 43-46 och E. Keyser, Die Stadt Danzig, 1925, s. 130).

mörsare, bombar, och allahanda stora skiutredskap, en trappa upp står en sweit-sare på wakt, som wänder ständigt ögonen i hufwudet, och stöter ut med sin wärja; der står ochså fyra borgmästare till häst, äfwenwäl en öfwerste utur spansk tjenst, som har först anlagt tyghuset. Kung Sigismundus af Påhlen ligger ochså der uthuggen uti allebast med ett långt skägg, med sin zepter och den pålska kronan wid sina fötter, öfwer honom står åtta pålska konungar. Uti ett annat rum får man see en trumbslagare som slår på trumman derhos en heraut som sitter med sin zepter på tron och reser sig upp, hos honom står twenne betienter, som saluterar de främmande med deras wärjor, i samma rum står en partisan som wrider sina ögon och ligger med anslaget gewähr och skiuter löst, hans egit gewähr ligger framför honom hwarmed han sig uti sin lefnads tid betiente. En krokug trappa går ifrån golfwet ända up till taket liksom en snecka.

Wårtecknet af detta tyghuset är, att den ena borgmästarens been faller ifrån kroppen när man rörder wid honom. Biskopsberg, Stoltzenberg, ryska grafwen, och Hagelsberg näst den så kallade Stora kiettelen⁴⁴ har jag äfwenwäll sitt. Äfwenwäll Wäxellmynde fästning, med det stora tornet och stora lycktan för skieppen skull som har 5 stora lius.

Den så kallade Hwita kappan är nedre wid dörren på wänstra handen. Uti Junkerhåf⁴⁵, är ochså en hehl hoper att see, nembiligen den bomben som är af ryssarne inkastad och infattad, den stora kaklungen med wårtecknet, näst den stohlen som hustrun förr suttit uppå med en hund

⁴⁴ Bischofsberg, Hagelsberg och Stoltzenberg är höjder utanför stadskärnan som införlivades med staden under slutet av medeltiden. Under 1600-talet befästes Bischofsberg och Hagelsberg och sammanbands via löpgravar med stadens befästningsverk. "Stora kiettelen" kan möjligen vara Schüsseldamm vid Jungstad (Keyser, a. a., s. 63–66, 80–81 och 135).

⁴⁵ Junkerhof eller Artushof var ursprungligen patriciernas församlingshus. Hallen utgörs av en stor fyrkant helt prydd med tavlor och sniderier (se härom Cuny, a. a., s. 47–48).

	mihl	1742
Ifrån Dantzig till Dunnemers	5	
detta är Hassuben		
Wutskojj	5	
detta är Brandebourgska		
Lupo	2	
Stolp en stad	3	
Schlaf dito	3	
Keslin dito	5	
Kerlin dito	3	
Pinnau	4	
Naugart	4	
Gollno	3	
Stetin	5	
Falken walde	2	
Ückermynde	5	
Ancklam	4	
Gräfwald	4	
Strahlsund	4	
Ifrån Dantzig till Strahlsund	61	

D. 6 februarii 1742

gick jag ifrån Strahlsund	
till Wittau som är	4
derifrån till Yset	18
derifrån till Stockholm	
som giör med de krokwägar	
jag reste	80
Ifrån Strahlsund till Stockholm	102

Sammandrag

Ifrån S:t Pettersbourg till Riga	78 1/2
Ifrån Riga till Königsberg	62
Ifrån Königsberg till Dantzig	24
Ifrån Dantzig till Strahlsund	61
Ifrån Strahlsund till Stockholm	102
Summa ifrån Pettersbourg till Stockholm	327 1/2

D. 14 martii ankom jag lyckeligen till Stockholm, och blef wid min ankomst på alt sätt frestad så wäll af det ena partiet som det andra, hälst under mitt bortowarande sig twenne partier uprest, som man kallade hattar och myssor, det första war för krig och det andra för fred. Så att det war rätt swårt att tahla alla till lags, ehuru swårt detta war

1742 så fick jag dock efter Hans Kongl. Majjt:s och riksens ständers lofwen d. 29 martii min öfwerste lieutenants fullmakt som här nedanföre står ord ifrån ord införd.

WIJ FRIEDRICH MED GUDS nåde, Sweriges Giöthes och Wändes konung etc. landt grefwe till Hessen etc. giöre witterliget, att som hos oss i nådig åtanka kommer öfwerste lieutenanten för detta i rysk dienst, oss älskelig ädell och wällbördig Reinholdt Johan von Lingen, i anseende så wähl till dess ehrwiste underdåniga lydna att efterkomma vår nådiga kallelse, och sig här i riket inställa, som dess elliest försporde berömmeliga förhållande samt förwärfwade kundskap uti krigssaker; och wij benägne äro, at till widare, och då någon öpning för honom kan gifwas, lämna honom något prof af vår Kongl. nåd och ynnest. Altså wela wij härwid, och i kraft af denne vår öpne fullmakt nådeligen hafwa förordnat honom Reinholdt Johan von Lingen at wara öfwerste lieutenant uti vår dienst: Skolandes han hafwa at niuta öfwerste lieutenants löhn på fältstaten wid arméen i Finland till dess han wid något regemente eller elliest kan blifwa ifrån extra staten flyttad. Det alle som wederbör hafwa sig hörsammelingen at efterrätta. Till yttermehra wisso, hafwa wij detta med egen hand underskrifwit, och med vårt Kongl. sigill bekräfta låtet. Stockholm i rådcammaren d. 29 martii 1742.

Friedrich

(L. S.)

A. Falker.

D. 28 april bekom jag Kongl. krigscollegii bref och ordres at emottaga 1500 recreuter af efterföljande regementer at öfwerföra till Finland nembl. af Upplands, Södermanlands, Nerike och Wärmelands, Wässmanlands och Dahlregementet, hwilket senare gjorde mig mycket beswär, sedan jag förskaffat de fyra första regements recreuter

proviand med hwad mera de borde bekomma, så låt jag dem på Hans Kongl. Majjt:s nådige befallning gå förut till Waxholmen och derstädes förwänta min ankomst med Dahlregementets recreuter; under denna tiden som detta påstod hitsade den gemena hopen i Stockholms stad, och i synnerhet några med penningar mutade skiälmar som man aldrig fick rätt på, desse 1500 recruter⁴⁶ af Dahlregementet upp, och blåste dem elaka satzer i öronen, nembiligen att de ej skulle gå utur fläcken, förr än de först blefwo hehlt nytt klädde ifrån topp till tå. 2do att de ochså skulle få wärjor som andre soldater. 3^{uo} gewähr, krut och kuhlor att förswara sig med på siön i fall något ryskt fartyg skulle attackera dem. Endteligen att de skulle få Hans Kongl. Majjt:s egen höga person med sig, hwilken de wille giöra souveraine, jag förestälde dem wäll dageligen att desse deras gahlne fattade tankar kunde segla för dem i qwaf, och gå så wida at hwarannan karl af dem kunde komma at spehla på trumman om hufwudet, då swarade de mig enhälleligen, om de ochså alla skulle döo, så woro wähl så mycket folk i Dahlarne som kunde hämnas deras blod; när jag det sporde så märkte jag wäll at deras föresatts så framt den ej skulle förekommas gingo ut på en rebellion. Förden skull gick jag up i sittande rådet, och sade alt hwad jag hade hört, då mig blef befalt at uprätta min berättelse skrifteligen med mitt och officerarnes namns bekräftande som woro tillstädes, sedan jag förfärdigat den åstundade skriften gick jag upp uti rå-

⁴⁶ Enligt Malmström (a. a., 3, s. 63) var det fråga om 500 rekryter som skulle föras över till Finland för att fylla de luckor som slaget vid Willmanstrand och sjukdomarna i Fredrikshamn gjort i Dalregementets led. De vägrade gå ombord. Skulle de fara skulle det vara under kungens ledning osv. som R.J.L. berättar (se även härom B. Beckman, Dalupproret 1743, 1930, s. 48-52). Troligen har R.J.L. gjort sig skyldig till en felskrivning, eftersom han ovan meddelar att det totalt rörde sig om denna summa med flera regementen inräknade. "Ettan" i 1500 kan här också vara tillagd senare. Den är skriven med något mörkare bläck och förefaller vara något inklämd.

det däräst Kongl. Majjtt med dess riksens råd woro församlade, och tog hans exellence riksrådet gref Lagerberg sielf den samma af mig, och upläste den ord ifrån ord som här nedanföre följjer nembl.:

Med underskrifne officerare emottog jag efter munstringen utaf öfwerståhållaren herr baron Fuks d. 4 maji sidstledne Dahl regementsrecreuterne, då de samma dag inga ansökningar hade at förebringa, utan några dagar derefter utbegiärte sina munderingar, på det de sina gamla egna kläder måtte kunna sina anhörige tillbaka sända, hwarpå sedan de dem undfått, påstodo efter tågordningen få åtniuta samma förmåhn som de andre regementerne, at utfå de återstående 3 d. smt. om dagen. Efter undfångne munderingspersedlar, som bestod af räck, wäst, byxor, strumpor, skoor, handskar, gehäng, wärjor, räntslar och fältflaskor samt de förr omrörde 3 d. smt. om dagen, anbefalte jag dem d. 15 hujus om aftonen wid bönestunden, att sig d. 16 om morgonen kl. 5 med samtelig deras equipage inställa då de sig ytrade, ej kunna stiga ombord, förän de sina kappor utbekommit, samt twärt emot våra befallningar med buller och sorl, sade sig ej skola gå utur staden förän deras begiäran i alla måhl blefwo dem bewilljad och efterkommen, men efter våra ordres at sig beskiedlige och lydige ställa, upstälte the sig uti sina rotar och gingo uti sine qwarter, dock oakadt de gifne ordres instälte de sig ej förr än kläckan 7, då de i stället för equipage hade 50 à 60 bönder med sig, förutan Mohracompanie, som altsammans efter ordres med sig brakte, men af desse blefwo stötte och skuffade at aflägga sina saker, hwarpå wij 1mo dem frågade hwarföre de intet alle sammans hade sina saker med sig, då de alla med en mun swarade sig ej kunna gå ombord den dagen, emedan de ej ännu woro färdige och giordt anstalt om sine kläders hemskickande. 2° blefwo de af oss frågade, hwad de hade uti sinnet att dröija så länge uti staden, och hwarföre de giorde så många inwändningar at ej willja gå om bord? Då de alla

enhälligt med en mun swarade, att de ej wille blifwa bordtskiänkte; men då wij giorde dem tydelige föreställningar, att wederlägga deras illa grundade meningar, swarade de åter enhälligt, ej willa gå ut, förr än deras allernådigste konung Friedrich skulle anföra dem, som de förra konungarne Carolus XI och XII giordt, och at de beständigt warit deras egit regemente, samt at de ej willja weta af mehra än en gud och en sielfrådande kung, som skulle taga kronan och spiran med sig, på det de måtte weta för hwem de skulle upoffra sitt lif. Hwarpå utaf oss föreställningar giordes, att Hans Majjtt wunnit en anseenlig ålder, och altså för honom swårt at utstå sådanne fatiguer, som krig med sig förer, och att i dess ställe generaler commendera, då wij fingo till swars, at Hans Majjtt intet behöfde at sättja sitt lif i fahra, utan allenast wara wed arméen tillstädes, och att wij ej fäckta för ridderskap och adel, utan för vår nådigste Konung, efter wij weta det Hans Majjt. gierna will men ej får gå i fält. Uti sådanne föreställningar och swar mellerade sig och bönderne, som utlåte sig på samma sätt, att ej deras soldater skulle gå ut, förr än Hans Majjtt sielf gingo med dem; hwarpå wij åter förmante dem att ej på sådant sätt tahla, och derfor i fruchtan för straff wara, då de swarade sig wara starka nog i landet at fullgjöra sitt föresatta, fast än desse här skulle blifwa afstraffade. Omsidor befalltes dem at gå uti kyrkan, och derefter kl. 10 inställa sig på fartygen at emottaga proviant, hwaräst allenast sig någre infandt, men af de andre förbudne något emottaga. Stockholm d. 16 maji 1742.

Reinholdt Johan von Lingen

Capitainer Blixt
Pettersson

Lieutenanter Gadde
Wägersten
Möllerstierna

Fendrich Hammardahl

1742 Under den tiden skriften uplästes blef jag ståendes i rådet, men fick sedan ordre at taga mitt afträde med tillsäjelse at jag skulle hålla Dahle karlarne ihopa på rännarebahnen till dess Hans Kongl. Majjtts bref mig tillskickat blef som här nedanföre följjer:

Kongl. Majjtt har med wahnlig Nåd uptagit och afhördt de beswär som desse recreuter af Dahlregementet haft at andraga, samt afhulpet de samma med all rättwisa, så att Kongl. Majjtt intet wet något återstå af det som de skiäligen kunnat åstunda och begiära, och är förden skull ganska missnögd att förnimma det någre i bland dem warit så obetänkte, at icke allenast wisa sig tröge till att efterkomma Kongl. Majjtts befallningar, utan och att hafwa fördt mycket eftertänkelige tahl och utlåtelse, hwilket Kongl. Majjtt likwähl intet wäntat af ett folk, hvars förfäder i alla tider sökt at utmärka och å daga lägga deras nijt och trohet för öfwerhet och fädernesland, och som altsedan Kongl. Majjtts ankomst till regeringen betygat en besynnerlig wördnad och kärlek för Kongl. Majjtt, som dem äfwen med mycken nåd och ömhet altid bemött och omfattadt. Ett sådant desse recreuters upförande, uti en tid då deras cammerater och medbröder ligga i fält emot Sweriges fiender och täfla med alla redeliga swenska menn om den ähran, hwilken med största mod och tapperhet skall kunna angripa fienden och förswara rikets gräntsor, kan Kongl. Majjtt icke föreställa sig wara alla deras landsmäns sinnelag, eller af de förnuftiga i bland dem gillas, utan will Kongl. Majjtt i nåder hafwa desse Dahlregementets recreuter åtwarnade, at med underdånig lydnad efterkomma hwad dem åligger och befalt blifwer; på hwilken händelse Kongl. Majjtt af ett faderliget hierta will förgiäta en dierfhet, som i sig sielf är så mycket mehr straffbar, som den strider emot deras ed och riksens fundamental lag samt beswurna regeringsform. Men skulle några ibland dem af en otidig räddhåga icke wara hugade att

gå emot riksens fiender, så will Kongl. Majjtt, at sådanne ifrån de andra uhrskilljas, och gå tillbaka till sina hemwister, emedan Kongl. Majjtt icke will sända någon till sin i Finland warande armée som icke hyser ett åhrligt swenskt hierta och upsåt att tiena med troo och mandom sin konung och fädernesland, och måge de som således blifwa hemförwiste, sielfwa tillse, huru de sådant för deras hemmawarande medbröder, som dem till krigstiensten med mycken bekostnad legt och utfärdadt, förswara kunna, hälst som Kongl. Majjtt icke har welat spara sin egen höga person, utan med nöije welat gå sweriges fiende under ögonen, och anföra dess troгна krigsmakt, om icke samtelige riksens ständer sådant 3^{ne} gånger på det enträgnaste afbedit hade: Kongl. Majjtts nådige befallning är förden skull att manskapet i morgon kl. 7 på lika sätt som de andre regementernes recreuter utan ringaste motsäjelse giordt, gå om bord på de dem tillordnade fartygen, och i herrans namn fortsättia resan till Finland, hwaräst så snart de anlända, gewär och alt tillbehör dem äfwen som de andre recreuterne skall tilldelt blifwa. Stockholm i rådcammaren d. 17 maji 1742.

FRIEDRICH.

Carl Arnell

Så snart jag bekom Kongl. Majjtts bref som skiedde kl. 6 om aftonen, lät jag först giöra chorum, och sedan ihopdrog hwart compagnie särskilt, giörandes en ring uti hwilken jag stod, och sielf hehl långsamt och tydeliget upläste samma bref, hwarwid jag gjorde alla de föreställningar som någonsin af en rättsint och trogen undersåtare giöras kunde, men fick af alla compagnierne ett mycket bullersamt och oroligt swar, hwarpå jag åter förfogade mig up i rådet, och aflade min berättelse, att de satte sig aldeles emot ordre och wille ej lämna deras öron till någon embarquering mycket mindre någon marche. Då fick jag ordre at anbe-

falla dahl karlarne med skarpa och hårda termer at de dagen derpå följande som war d. 18 maji kl. 5 om morgonen skulle infinna sig på rännarebahnan med pick och pack, och sedan gå om bord; hwarpå jag i underdånighet förestälte, at inga skarpa förmaningar eller ordre mehra gjälde hos dem, utan anhölt jag at få 200 man af wästgiöta dahls infanterie regemente som då war i Stockholm at skräma dem med, och hålla dem i tygeln om så skulle behöfwas, då mig af deras excellencier blef swarat, at min mening woro öfwermåttan god, men lät sig icke wäl practicera sig i Sweriget, i synnerhet emot detta folket och wid detta tillfället; derföre war jag nödsakad at efterlefwa deras första befallning, gick så till rännarebahnan och befalte dahl karlarne på det hårdaste at infinna sig dagen derpå kläckan 5 om morgonen med deras ränslar och alt tillbehör, att sedan kunna gå om bord. Då natten war förfluten och tiden war kommen att de efter befallning skulle wara på rännarebahnan gick jag dit och fant dem alla der, efter hållit chorum blef jag warse, att mäst alla woro utom ränslar, och då jag frågade dem ordsaken, swarade de, at de ej behöfde någre ränslar till chorum utan till marche, hwarpå wij inga tankar oss giordt hafwa. Så snart de hade sagt ut desse orden, lupo de utur deras rotar och leder som de på en gång blifwit rasande och sprang ifrån rännarebahnan med stora hotelser så wäll emot oss officerare som sielfwa rådet, men hade jag då haft de i rådet begiärte 200 man, så skulle jag utan stort buller lärt mina ostyriga gässar föllja kalfskinnet, utaf hehla denna hopen war allenast 21 man som blefwo qwar på rännarebahnan med deras ränslar, hwilka straxt gingo godwilligt på deras anförordnade fartyg; jag skyndade mig så fort jag någonsin orkade up i rådet med denna oförmodeliga tidningen, som war deras excellencier ett tämmeligt hårdt slag för hufwudet, ty de tänkte att det aldrig skulle skrida till den extremiteten, men som de nu sågo det war så wida kommit, så war intet annat steg at taga utan biuda till med

1742
hårdhet. Förden skull blef jag tillika med Kongl. general adjutanten Kullbars af hans Kongl. Majjts egen höga person jemte 300 man af Kongl. Guardet och 200 man af artilleriet commenderade at söka, dock utan blodsutgiutelse, få desse ostyrige dahlkarlar om bord på deras anförordnade fartyg. Så snart commenderingen war färdig och wij hade utur konungens stall bekommit ridhästar, begynte wij vår marche ifrån Norrmalms torg (deräst 3 3-pundiga stycken blefwo upstälte) och marcherade up åt Regeringsgatan, hwaräst wij träffade desse dahlekarlar skäckewis på gator och gränder, wij marcherade så till största hopen med vår commendering som bar gewähr skarpt laddat på axlen med påskrufwade bajonetter, och då öfwersten Kullbars frågade dem om de godwilligt wille gå om bord swarades med knytnäfwar och owettiga ord, nej, hwarpå öfwersten som blef något hetzig red fram och lofwade låta skiuta ihjähl alla gensträfwiga och olydiga dahl karlar, de sade sig ej wara rädda utan fast mehra med knytnäfwar trottzade öfwersten att fullgiöra sin lofwen om han woro karl, hwarpå han blef så förtörnad, at han så när låtet commenderingen ge fyr på dem, om jag honom derifrån ej afrått. Sedan bad han mig rida till Hans Kongl. Majjtt och förfråga mig huru han här wid skulle förhålla sig, och hwad härwid woro at giöra; jag red straxt up till Hans Kongl. Majjtt och kom utan långt drögsmåhl tillbakars med den befallning, att han skulle på alt lämpeligen sätt söka at förmå dem at lefwa efter ordres, och om det intet på något sätt kunde låta giöra sig, så skulle han låta taga alla de som woro gensträfwuga uti arrest, och de öfriga med goda ord förmå at gå till deras fartyg, detta skedde med ett sådant eftertryck, at wij inom 3 timmars tid hade, utur krogar, kiällare från gator och gränder ar-
resteradt 50, och då de öfriga sågo at det begynte blifwa alfware utaf, sade de sig godwilligt willa gå om bord, men när de kommo neder till Skiepsbroen, blefwo de åter af skiälmar och förrädare så förledde,

1742 att de å nyo satte sig till motwårn, och eij wille gå på fartygen förr än deras kammerater skulle komma på frija fötter, när jag det hörde, steg jag af min häst, talte wänligen med dem, och rådde dem eij sätta sig uti fähra, bad dem derhos at de wille följja mitt råd och gå på deras fartyg; fy, sade jag till dem, det är skam för hehla ehr nation, att mångelskor, poikar och canallier skall stå och skratta åt ett sådant hederliget folk som nij är, om någon af eder har ett rättsint dahlekarlahierta uti sig han följje mig alla wåra åskådare till förtret, derpå sprang jag i största hast uppå fartyget, och retade dem att komma efter; på en gång begynte de at storma efter, så at jag tänkte fartyget skulle siunka, när jag det såg lät jag i största hast stöta ifrån landet, så snart jag märkte at de öfwer den hastiga förändringen blefwo bestörte, säjandes sig nu wara uti snaran fångne, så gaf jag dem tröst och försäkran på alt godt, up muntrade dem på alt sätt och bad dem at de eij skulle låta sig märka, som woro de på något sätt missnöjde, utan borde de fastmer igenom hurrande, och med hattars swängande söka betaga deras åskådares emot dem fattade tankar, jag begynte så först på att skrika och hurra, och de gjorde mig följje, med sådanne anrop, at det hördes öfwer hehla staden, hwilket behagade de rättsinte åskådaarena så wähl, at de som på en theater samman klappade deras händer, at dermed betyga deras wälbehag. Sedan jag på detta sättet låckat desse dahlekarlar om bord på alla fartygen, hade jag nog arbete och beswär, at hielpa dem uti deras begiäran, och giöra dem alla förnöijda, hälst alla wille åter gå uti sina quarter, den ena efter det, den andra efter ett annat, den ena hade glömt det, den andra hade det at fordra; fördenskull lät jag 4 man af hwart fartyg på en tima gå på landet, med befallning, at sedan timan woro förfluten, straxt begifwa sig på sina fartyg igen, på det alla kunde efter hwarannan winna deras begiäran. Sedan jag satt detta uti god gång, och gifwit skarpa ordres på alla 5 fartygen, red jag up till Hans Kongl. Majjtt

och aflade min underdåniga berättelse, hwaröfwer Hans Kongl. Majjtt tillika med riksens råd yttrade sig med mitt goda upförande, och derwid hafde goda conduit höjje-ligen wara nöjde och därför blifwa ihogkommen. Dagen derpå bittida om morgonen gick jag till mina fartyg, att af herrar officerarne emottaga dagrapporten, fick så höra at twenne dahle karlar om natten warit mycket ostyriga, och gådt så wida at de welat kasta skiepparen tillika med deras underofficerare öfwer bord, så snart jag här-om giordt mig noga underrättad, lät jag ryc-ka alla 5 fartygen tätt tillhopa, och befalte prästen att giöra chorum efter hållen böne-stund befalte jag en underofficer at han skulle roo till fregatten som mig till convoij war medgifwen, och säjja till den commenderande officeraren, at han skulle ladda sina stycken, och på ankaretåget draga sig när intil mina fartyg, och om han af mig skulle befalt blifwa at gifwa fyr, så skulle han giöra det med skrot på största högen, eller der han märkte buller wara; detta sade jag med flit högt på det alla skulle hörat, men hemligen befalte jag underofficeraren säjja till siöofficeraren allenast giöra mine som skulle han med alfware ladda, emedertid detta skiedde, och siöofficeraren drog sig närmare till mig, begynte dahle karlarne draga öronen åt sig, och undra hwad detta skulle betyda, så snart fregatten war så när kommen som han behöfdes, lät jag upställa manskapet på deras fartyg, och begynte at föreställa ock säjja dem, at oaktadt jag sedan de woro komne på fartygen trodt de skulle lyda ordres, så hade jag dock med missnöije måst förnimma, att twenne af dem i natt welat kasta deras skieppare och underofficerare öfwer bord i siön, och som sådant motsträfwugt giöromåhl förtient ett swårt straff, så har jag, till at undgå all widlöftighet, de brottslige härmed ett sådant straff som sig nu giöra låter afstraffa welat; lät så i största hast klä utaf desse twenne solldater som blefwo wid masten bundne, och på siömaner så bra straffade, at blodet tillrade utför ryggen på dem. När

nu detta war bestält, hölt jag ett långt tahl för hehla manskapet, och bad dem spegla sig uti denna spegell, och hädanefter lyda commendo; ifrån den stunden blefwo de hehlt omwände, och så lydige att jag uti alla mina dagar önskat få hafwa dem under mitt commendo. Samma dag begyntes undersökningen öfwer dem som sutto i arrest som warade till d. 28 maji, då jag d. 29 bittida om morgonen fick ordre, att låta manskapet först swärja phanan och sedan efter domen (som här in originale till större uplysning om saken finnes) låta dem undergå straff.

Här läses domen.⁴⁷

Kongl. Majjts

nådige utslag öfwer thet, af then sär skilt förordnade General krigs rätten här i staden, rannsakade och afdömde, men till Kongl. Majjts egit vidare bepröfwande i underdånighet hemstälte måhl, angående gensträfwighet och motwilja, som the, till armeens förstärkning i Finland, commenderade nylegde recruter och soldater af Dahlregementet⁴⁸ skola föröfwat, i thet the så här i staden wisat sig upstudsige, som å then utsatte embarqverings dagen wägrat sig att gå om bord, på then them anwiste fartyg, hwarmedelst the ej allena trädt ifrån den trohets plikt och lydna, hwarmed the Kongl. Majjtt och fäderneslandet förbundne äro, utan ock ett eftertänkeligt buller och oro förorsakat, samt ett skadeligit efterdöme ådaga lagdt. Gifwit Stockholm i rådcammaren d. 28 maii 1742.

Kongl. Majjtt har låtit sig föredragas General krigs rättens hållne ransakning och fälte dom, och theraf inhämtat, huruledes sedan ofwan berörde nylegde soldater af Dahlregimentet hit till staden an ländt, och d. 4. hujus undergådt munstring, samt uppå theres första giorde begäran och påstående

⁴⁷ En renskrift av domen egenhändigt undertecknad av kungen är inhäftad här.

⁴⁸ Av en generalmönsterrulla för Dalregementet (se nedan) framgår att de upproriska soldaterna värvats mellan december 1741 och april 1742. Undantagen är de underofficerare som frikändes (se nedan i texten).

blifwit hugnade med lika förplågning under marchen med andra regement, och derpå med nya monderingar och wärjor försedde; då hafwa the ej thes mindre, d. 12. derpå följande, tå de på Barn hus gården blifwit samlade, och fådt befallning at med alt sitt bagage förfoga sig till de för dem beredde fartyg, att derstädes om bord niuta thesas dageliga proviant och förplågning, icke allenast wisat gensträfwighet och olydna, samt somlige af them straffbare utlätelser haft, utan ock hwarken efter befallning skaffat sine saker om bord, sielfwe på farkostarne sig instält, eller thesas förplågning therstädes för the följande dagar emottaga welat. Widare har detta recruterings manskap tå them wid bönestunden om aftonen d. 15. hujus anbefalt blef, att om morgonen derpå klockan 5. inställa sig på Rännare bahnan med thesas ränslar och sedan gå om bord, öfwerlyudt samt med buller och sorl wägrat att gå på fartygen, eller utur staden, förr än the bekommit kappor, och innan thesas begieran i alla måhl blefwe them bewiljad, som the ock icke instält sig med sine saker, utan enär the på Rännare bahnan kommit i följe och sällskap af en stor hop arbets dahl karlar, och af the tillförordnade officerare blifwit till hörsamhet och lydna samt fullgiörande af then undfångne befahningen förmante, hafwa alla enhälleligen wägrat at den dagen gå om bord, hwarjemte en dehl haft högst förgripelige utlätelser, at the ej wille blifwa bortskänkte; samt att the ej wille gå ut, innan Kongl. Majjtt sielf them anföra skulle, och cronan och spiran i följe woro. Therefter hafwa the sammansatt sig, att, igenom wisse fullmäktige af hwart compagnie, för Kongl. Majjtt thesas oskiälige ansökningar förebriaga, och till den ändan hafwa d. 17 hujus sig instält af Lifcompagniet N°. 27. Anders Danielson Granqwist,⁴⁹ N°. 118. Erik Jo-

⁴⁹ Skall troligen vara nr. 127 Grankvist (Generalmönsterrulla vol. 105, Dalregementet 1744, Krigsarkivet. För namnuppgifterna ur denna rulla tackar utgivaren förste arkivarie Ulf Söderberg).

1742 hanson Hierpe, af Öfwerstelieutenantens compagne, N° 63. Hans Jöranson Alfvarsam, N° 133. Carl Jönsson⁵⁰ Giers, af Majorens compagne, N° 31. Nils Andersson⁵¹ Falk, N° 65. Erik Matsson Alwik, N° 67. Mats Person Bose, af Rättwiks compagniet, N° 39. Anders Danielson⁵² Åhman, N° 85. Daniel Danielsson And, af Mora compagne, N° 94. Mats⁵³ Andersson Modig, N° 101. Anders Jonsson⁵⁴ Småsijk, af Wästerdahls compagne N° 87. Olof Jonsson⁵⁵ Bergfelt, N° 108. Anders Olofsson⁵⁶ Etter, af Gagnäfs compagne, N° 22. Erik Eriksson Godtfrö,⁵⁷ och af Orsa compagne Johan Eriksson Stenberg,⁵⁸ hwilka alla uppå anhållan, inför Kungl. Majjtt i rådcammaren fådt företråde, då them förestältes, att the af dem anförda beswär blifwit med all rättwisa afhulpne, och the närwarande recruter till lydno och hörsamhet förmante, och har jämwal Kongl. Majjtt samma dag utfärdat dess ytterligare nådige skrifteliga föreställning, och alfwarliga åtvarning till alt detta manskap, hwilken för dem wid chorum om aftonen blifwit offenteligen afkunnad, och recruterene af officerare anbefalte att morgonen derefter på Rännare bahnan sig infinna med sine ränslar och saker, att derifrån sedan utan vidare dröijsmål och tresko på the anwiste fartygen sig förfoga, men the sådant icke efterkommit, utan större delen låtit deras hårdnackenhets och ondska igenom hwarjehanda föröfwad öfwerdåd och straffbart owäsende förspörja, intill thes Kongl. Majjtt, samma dag eller d. 18 i denne månad blifwit föranlåten, genom alfwardsammare medehl deras öfwermod

och olydna att twinga, samt en dehl af them uti fångsligt förwar taga låta; och har fördensull General krigsrätten i anledning af 68, 72 och 80 §§:a i krigsarticlarne, samt 6 cap. 2 § missg. bl. dömt samtelige ofwannämde personer, som ock twenne andre soldater N° 69. Olof Olofson⁵⁹ Springfelt af Lifcompagniet, och N° 22. Anders Olofson⁶⁰ Hammar af Rättwiks compagniet, hwilka tillika med ofwannämde Anders Danielson Granqwist blifwit om straffbare och upproriske utlåtelser öfwertygade, at hwar för sig straffas till lifwet, men alla the öfwrige efter lotten hwar tjonde man samma straff att undergå. Dock aldeles undantagit vice corporalerne N° 69. Samuel Jacobson Brask af Öfwestelieutenantens compagne, N° 37. Johan Johanson Rapp, N° 139. Erik Erikson Ekorn,⁶¹ N° 136. Erik Anderson Spennare, och N° 56. Pär Anderson Spritt af Gagnäfs compagne, hwilka icke haft någon delaktighet uti de öfriges owäsende, utan med officerarnes intygande sin oskuld och beskiedelige upförande bewisat.

Utom hwad General krigsrätten således anfördt, har Kongl. Majjtt af inkomne rapporter erfarit, att these recruter, då the d. 18 hujus skulle embarqueras wäl instält sig på Rännare bahnan, fast senare än befalt war, men icke alla tagit sine ränslar och saker med sig, utan efter kort therwistande, utan lof trängt sig ut derifrån, och therwid utdragit sine wärjor, så att ej flere än tjugu fyra man åtlydt officerarnes ordres om deras qwarblifwande; hwarefter de som bortgingo åtskilligt buller och sammanlopp på gatorne till alla rättsintes ej ringa förargelse förorsakat. Thetta alt med hwad mera som härwid förekommit, har Kungl. Majjtt uti noga öfwerwägande tagit; och ehuru these olydige och upstudsige soldater och recruter, som flere resor emot warningar och förmaningar å sido satt then

⁵⁰ Carl Joensson enligt generalmönsterrullan.

⁵¹ Hindrichsson enligt generalmönsterrullan.

⁵² Olof Danielsson enligt generalmönsterrullan.

⁵³ I Justitierevisionens registratur d. 28 maj 1742(RA) står Nils. Bör dock vara Mats vilket framgår av generalmönsterrullan.

⁵⁴ Jöransson enligt generalmönsterrullan.

⁵⁵ Jöransson enligt generalmönsterrullan.

⁵⁶ Olsson enligt generalmönsterrullan.

⁵⁷ Kan vara nr. 128 Erik Ersson Gottfred (generalmönsterrullan).

⁵⁸ Enligt generalmönsterrullan nr. 82 Johan Ersson Stenberg.

⁵⁹ Olsson enligt generalmönsterrullan.

⁶⁰ Olsson enligt generalmönsterrullan.

⁶¹ Erik Ersson Ekorre enligt generalmönsterrullan.

underdånige wördnad, lydna, tro och hör-samhet, som the Kongl. Majjtt, såsom sin lagkrönte Konung och öfwerhet skyldige äro, såmedelst sig ganska swåriligen förbrutit, och skyldige giordt till det straff, som Sweriges lag och krigsarticlarne samt brot-tets grofhet kräfwa; så har dock Kongl. Majjtt af besynnerlig nåd och huldheth för sine trogne undersåtare rotebönderne i Dahlarne, som desse soldater och recruter med stor omkostnad utlagdt, samt i anseende till de brottslikes, dels ungdom, dels oför-stånd, och oförfarenhet låtit sig bewekas, att af sin konungliga makt och myndighet, för thenne gången låta nåden gå för rätten, och icke med den strånghet beifra desse soldaters och recruters förgripelser, som de i sig sielfwa förtjent, utan will i nåder såle-des förändra och lindra thet Granqwist, Hammar och Springfelt, som jemte olydnad uti förgripelige utlåtelse utbrustit, ådömde lifsstraff, att the i thes ställe skola hwartera afstraffas med siu gatulopp genom trehund-rade man. Hwad samtelige de öfrige sol-dater och recruter angår, så ehuru the giordt sig till swårt straff skyldige, så will dock Kongl. Majjtt härmed i nåder them ifrån straff förskona, med thet uttryckelige willkor, och alfwarliga påminnelse, att the sig hädanefter således skicka och upföra som rättsinte swenske män, trogne och ly-dige undersåtare, och behiertade krigsmän wäl ägnar och anstår, så kårt them är at undgå thet straff, som the i annor händelse förtjena, tå ock thetta måhl, skall för en hwar aldeles öpet stå. Som för öfrigit Kongl. Majjtt med nådigt nöije erfarit, then beskiedelighet och lydna, som någre af det-ta manskap wid thetta tillfälle å daga lagdt, så böra the ock enligit General krigsrättens dom niuta sin oskyldighet till godo, och ifrån alt tilltahl i thetta måhl befriade wara. Thet wederbörande till underdånig efterrät-telse länder.

Friedrich

Carl Gustaf Löwenhielm

Kongl. Majjts nådige utslag öfwer de ny-legde soldater och recruter af Dahltrege-mentet.

Efter hållen execution, som skiedde på Skieppsholmen,⁶² begaf jag mig efter ordre på wägen till Hellsingforss dit jag ankom d. 6 junii 1742, och sedan derifrån til Kymme-negård, deräst jag d. 15 aflewederade mitt manskap af alla regementen, och fick sedan ordre af generalen gref Lewenhaupt at in-finna mig hos honom som tillika med general lieutenant Buddenbrock derstädes hade sitt höqwarter.

D. 16 och 17 passerade ingenting mer än at regementerne samlade sig så fort de hunno omkring höqwarteret.

D. 18 som war på en bönedag hölts i stället för predikan krigsconsilium.

D. 19 ingen ting.

D. 20 bröt generalen med hela arméen up och marcherade till Somma, deräst wij för-störde all deras säd.

D. 21 stodo wij stilla och passera ingen ting.

D. 22 junii blef jag på öfwersten Johan Silfwersparres begiäran af generalen för-ordnad at giöra tjenst wid Hälsinge rege-mentet, till dess någon öpning för mig uti arméen kunde gifwas.

D. 23 blef jag af öfwersten wid regemen-tet förestäld, samma dag war parol, heder, lösen lycka, hwilken war den aldra första parol och lösen som jag fått här i Sweriget, och i synnerhet somienstgiörande öfwer-stelieutenant. Samma dag fick generalen twenne fångar af Probrachinskij guardet, som gallejerne tagit på en öö, med hwilka jag som tolk på generalens begiäran tah-lade, hwilka sade at felldmarchallen gref Lassij commenderade den första division, och hade först för sig 5 regementen till häst, mäst granadierer, husarer, 1 000 kurasierer, 600 hästar af guardet till häst, sedan 3 000 man af guardet och 12 regementen infanterie utaf de bästa. General Keit commenderade

⁶² Den 29 maj, endast en dag efter det att domen föll.

1742 den andra division, och hade äfwen så stor summa af manskap, men intet någon man af kurasiererne eller guardet, den 3^{die} division commenderade general Lewachoff, men wiste intet hwart hän han war gången, eller huru mycket manskap han hade.

D. 24 junii blef öfwerstelieutenant Aminoff med 300 man infanterie och 50 cavallerie utskickat at recognosiera, då han gick inemot ryska husarernas läger, men blef af dem tillbakars repouserad och hölt sig på sin retirad så tappert, at han intet förlorade mehr än 40 man döda, några och fyratijo blaisserade, samma dag gick öfwerste Fröberg utur sitt förhugg wid Mendolax som han stod uti, som war 1 1/2 mihl ifrån staden Friedrichshamn, hwilket han gjorde för mangel på profwiant, efter hans soldater hade då allaredan intet haft profwiant på 3 dagars tid, sedermera hade wij ingen förpost för staden, utan bara 30 man ynkeliga dragouner, som stodo ett litet pistohle skott utan för staden, samma dag hade wij till parol, Infanterie, lösen chargerar som passade sig wähl.

D. 25 war parollen, recrüter, lösen ankomst, då blef jag första gången uti armeen commenderad, som öfwerste at gå högrunden uti armén, samma dag fingo wij falskt allarm uti armén, at wij måste rifwa neder tälten, taga upp och spänna före våra hästar, då jag som hade dagen fick skräckeligen bråttom.

D. 26 passera ingen ting. D. 27 war jag för mitt egit plaisier uti Friedrichshamn, då de släpade utur staden artillerie och profwiant så mycket de orka, emedertid blef allarm uti staden, då jag straxt sprang på wallen och wille see om jag intet kiände någon igen, så snart jag kom dit, fick jag see en hehl hoper med husarer, som redo tämmeligen när staden, men i synnerhet en som red på en whit häst kom staden på 100 steg när, och skiöt med en pistohl mig tätt förbij, at kuhlan flög på en guardies karl och slog honom för buken, men efter kuhlan war förflugen och hade ingen force så gick hon intet in, utan föll neder på backen. Samma

kuhla tog jag upp, och will förwara som en stor raritet, emedan jag wet och kan säija för wist, att det är den första och sidsta kuhla som någon fiende kastadt in uti staden Friedrichshamn.

D. 28 junii kläckan 10 om aftonen, hade generalen giordt den föranstalt at staden skulle ruineras, och gaf til parolle wapn, lösen, wällsignat, som passa sig icke illa, förden ordsaken skull tändes besagde tima eld uti vårt krutmagazin, som bestod uti 19000 centener krut, hwilken igenom dess ifrån sig kastade stenar och starka smell dödade en myckenhet af folk, så wäll af ingenieurerne som soldater samt annat sukt och fattigt folk, som intet så snart hunnit för swaghet skull utur staden, aldenstund de hade giordt brandröret för kort, och magazin sprang för bittida, det hände sig ochså wid detta tillfället en artig historia, nembl. när krutmagazin sprang, så satt general Levenhaupt, general lieutenant Buddenbrok, general major Didron och jag samt andre regementsofficerare wid bordet, och spisade afton måltid, när som smellen skiedde, så darrade huset så starkt, som war dock 2 1/2 fierdingswäg ifrån staden, at det ena liuset som stod mitt framföre desse tre generaler, slåknade, och wij intet annat tänkte, än at hehla huset skulle falla ned på oss, efter den stora smellen sprängde de våra skiöna och nya metallstycken, som woro mäst hehla och halfwa cartauger, samt en oräknelig hoper med bombar, granader och järnstycken, men de järnstycken som wij inte hade tid at spränga, blefwo mäst förnaglade, hehla vårt tyghus, hwaruti hwar en skräckelig hop med rustwagnar som woro fylde med gewär, hastiga skott, sehlar, sadlar, tält, munderingar och dylika saker för regementerne, blef äfwenfals i aska lagd. Sammaledes war profwiant magazin, som war uti godt stånd, och bestod uti bröd, miöhl, säd, salt, smör, kiött, fläsk, ärter, gryn, tobak och brännewijn för hehla war armé, på detta sättet blef altså Friedrichshamn uti aska lagd, det är wäll i sanning at en dehl af vårt artillerie och prof-

wiant blef på fartygen transporteradt, men det war omöjligeligt att i hastighet kunna flytta all den myckenhet på fartygen, som låg 1/4 wäg på strömmen, på detta sättet förlorade wij en otrolig skatt; så snart thetta war bestält, fick det manskap som stodo i och utanför staden ordre at marchera och tillstöta med armén. Så snart de woro borta kom husarerne och cossakerne in uti staden, och sökte att släcka elden och giöra byte.

D. 29 som war Petri Pauli dag kl. 3 om morgonen, bröt hehla armén up ifrån Somma och marcherade till Kymenegård tillbakars igen på detta sättet som efterföljer nembl. den andra linean wänstra flygelen begynnar marchen först

andra linean	Södermanlands infanterie regemente	1
	Tavastehus	1
	Westerbottens	1
andra linean	högra flygelen	
	Österbottens	1
	Wessmanlands	1
	Östgiöta	1
	Åbo lähns	<u>1</u> 7
första linien	wänstra flygelen	
	Upplands	1
	Dahlregementet	1
	Kymmenegård och Sawolax	1
	Närke och Wermland	1
första linean	högra flygelen	
	Busquett och Wildebrands	1
	Nylands	1
	Helsingar	1
	Biörneborgs	1
	Guardie	<u>1</u> 9

Efter som nu regementerne för mangel af hästar, lämnat en hehl hoper tält och profwiant wid Somma ström eller bäck der som wij stodo, at låta sådant med båtar gå siöwägen till Kymmenegård, så blef till be-

täckning det Biörneborgska infanterie regementet commenderat, men armén war knapt borta, förän de af fienden nembl. husarer och granadierer på ömse sidor blefwo attaquerade, och så af dem beswärade, at de nödgades kasta, i mangel af båtar, alt det öfriga uti wattnet, och så retirera sig alt uti en beständig eld, till dess de fingo 50 man af Lifregementet, som dem igenom deras ankomst straxt förjagade, wid denna skiärmytzell förlorade wij 2^{ne} officerare och 18 man, samt några och tiugo blaisserade. Kläckan 10 för middagen hörde wij at fienden wid Friedrichshamn skiöt victoria först med 63 stycken skott sedan kiädie elden med hehla armén, detta skiedde på wahnliget sätt 3 gånger, om det nu war för wår retirad de skiöto victoria, eller för den Pultawiska actionen⁶³ wet man nu intet. På denna marchen war alt för ynkeligt at se det stackars fattiga folket som flydde för fienden, dels gamla, unga, stora och små, och mäst beswärde de sig öfwer hungers nöd, men wij i stället för at sörja för de stackars finnarne, brände icke allenast up wår egen proviant, utan ruinerade alla sädesäckrar, ängar och gierden, samt upbrände alla broar och bryggor ifrån Friedrichshamn ända till Kymmenegård, deräst hehla armén stod, at de som intet wiste af denna oförmodeliga retirad, ofelbart blifwit offerfår för rysarne.

D. 30 junii stod hehla armén stilla och hördes ingen ting utaf, för än emot aftonen, då några husarer och cossaker wiste sig på den andra sidan om strömmen wid Högforsqwarn som allaredan af oss war afbränd.

D. 1 julii om morgonen syntes fienden wid Högfors, för den ordsaken red jag i sällskap med hehla generalitetet dit, så snart wij ankommo så blefwo wij warse at guardiet till häst sedan curasiererne och et par regementer granadierer marchera och wille sätta sig på högra flygelen om den afbrända broen, men husarerne lågo uti en äng mitt

⁶³ Slaget vid Poltava stod d. 28 juni 1709.

1742 för broen, så snart wij fingo twenne trepundige stycken uppå berget, så fördrefwo wij icke allenast husarerne utan guardet till häst, och curasierne samt cavalleriet som alt riterade sig, emedlertid kom felldmar-challen gref von Lassij ridandes med et stort föllje af officerare samt en stor escort att recognoscera wid broen, när han kom till bakars ridandes så blefwo twenne af hans föllje med en stycke kuhla af hästen skutne, hwilket wij alla wäll kunde see, samma dag kl. 7 om aftonen, kom min cousin Carl Tersmeden till mig ifrån galleijerne, som då lågo tre fierdingswäg ifrån oss, hwilken gerna åstundade at få se ryssarnas läger, jag gaf honom altså en häst att rida på, red så sielf med honom, så snart wij kommo tijt, så begynte ryssarnes tolfpunningar at låta höra sig, och nära nog träffat honom med en styckekuhla, som surrade honom förbij öhronen, och hade de då allaredan giordt 3 batterien och fört up artillerie på tre stälten, efter natten war mörk och en stor dimba, så hade ryssen tillfälle at föra upp sitt artillerie, som bestod uti 12 och 18 punningar samt små mörsare, som man wille säjja war utaf vårt egit uti Friedrichshamn, men wij hade intet mer än 3 pundningar och 6 pundningar.

D. 2 juli kastade fienden bombar samt canonerade och demontera en af våra 6 pundiga canoner som wij intet kunde röra förr än som det blef mörkt då wij den samma borttog och retirerade oss derifrån. Emedlertid canonerades hehla dagen igenom på begge sidor då wij fick några döda och blaisserade.

D. 3 juli om morgonen tändes eld på Kymmenegårds broar och sedan på sielfwa herregården samt omliggande huus, som war uti sig sielf mycket wähl bygd och anlagd, derhos ruinerades alla ångar och sädes åkrar samt gierdes gårdar, sedan wij hwar och en med ett tungt hierta denna bedröfwelse åskådat, så marcherade armén 1/4^{dings} wäg derifrån till Söttulla och stälte sig bakom 2^{ne} broar, som också blefwo, så snart wij woro öfwer, förbrände; så snart

wij kommo öfwer, så låtte fienden see sig wid vårt gamla läger med det flyktiga folket, men på ett annat ställe hade de giordt batterier, och skiöto tämmeligen skarpt, samma dag fick vårt artillerie revange, alldenstund de demonterade twenne af fiendens stycken, som de ej heller tordes borttaga, förr än mörkret dem och oss från hwarannan skilde, den dagen förlorade wij åter några man, canonaden skiedde då på begge sidor.

D. 4 som war på en söndag, hördes ingen ting utaf, mer än ibland hörde wij några stycke skott, så wäll af oss som af fienden wid Hielpele⁶⁴ som skudet några hästar af vårt cavallerie, och wij deremot skudet en förnäm herre af ryssarne som man deraf praesumerar efter alla officererne stod omkring honom med blotta hufwuden.

D. 5 kl. ett om natten fick wij ordre at bryta upp med hehla armén som skiedde hehlt stilla utan trummor och buller, och marcherade ända til kl. 9 om aftonen, då wij kommo till stora Abborfors, deräst wij stodo öfwer natten med hehla armén utan tält och pagage, efter det war förutskickadt ifrån Söttulla, under denna marche som war mycket lång och beswärlig, blefwo många af armén siuka, och hade NB ingen siukewagn eller kiärta, hwarken wid något regemente eller wid armén, wij förlorade samma dag 60 finnar, som römde från deras regementer till deras hemwister, äfwenwäll en corporal af lifregementet som römde till fienden.

D. 6 juli bröto wij upp från Stora Abborfors och marcherade till Lilla Abborfors, som intet war långt derifrån, deräst wij åter stadnade och gjorde oss hyttor, efter vårt pagage war i Pernau, och kunde ingen ting få taga derifrån efter det war förbudet, på detta sättet ledo wij mycken nöd, så wäll med mat och drick, som elliest annan commoditet, efter wij alla måste ligga på granris

⁶⁴ Skall troligen vara Säppilä (jfr C. T. Kocken, Från finska kriget 1741–42, 1969, s. 77, och A. Pihlström, Kungl. Dalregementets historia, 4, 1910, s. 80).

och löf, då wij ofta af odiur och ormar blefwo besökte. De åkrar som stodo deromkring fulla med skiön säd, blefwo af oss i största hastighet bergade för våra hästar, och sedan måste de swälta.

D. 7 julii stodo wij stilla då general en chefen skickade en officer till Sötulla at recognoscera, hwilken kom tillbakars och berättta, at han ingen fiende hwarken sedt eller hört, utan funnit några och tiugo solldater af våra, som blifwit trötta och siuka af den långa marchen, som satt sig här och der till sammans, och den friskaste af dem dragit försorg med kokande för de andra. Efter hwilka hwart och ett regemente sedan skickade at afhämta, som dels sedan blefwo till galleijerne dels til pagaget skickade.

D. 8 julii stodo wij stilla wid Lilla Abborfors, samma dag såg jag en rapport af hehla arméns styrka, som då bestod uti 6980 man infanterie Gardit inberäknadt, cavalleriet war ungefär 2000 och några hästar, men alla uti slätt tillstånd.

D. 9 julii hölts consilium, då straxt efter slutat conseille öfwerste Johan Silfwerparre blef skickad till flottan, med skarpa ordre, at så wäll örlogs som galleij flottan skulle intet röra sig utan stå qwar på det stället de stodo till at betäcka armén, men flottan och galleij esquadern gick derifrån, samma dag blef baron Cheffer⁶⁵ skickad som courir till Stockholm.

D. 10 julii fingo wij efterrättelse, at fienden stod wid Kymenegård, och at husarnerne allaredan wist sig skäcktahs 1/2 mihl ifrån vår armée, nembligen wid Pyttis. Samma dag fingo wij efterrättelse at husarnerne gådt öfwer strömmen wid Hangula, och mött en cornett och 30 man af våra,

⁶⁵ Sedermera kanslipresidenten Ulrik Scheffer hjälpte general Lewenhaupt med merparten av dennes skrivgöromål. Han förde protokollet vid 13 av de 17 krigsråd som hölls från d. 2 mars till d. 19 augusti. Vid den resa som här omnämnes medförde Scheffer det viktiga brevet från Abborfors av d. 8 juli, där Lewenhaupt kastar skulden för återtagget på flottan och sina rådgivande underbefälhavare (L. Trulsson, Ulrik Scheffer som hattpolitiker, 1947, s. 28f.).

hwilken straxt drefwit dem öfwer strömmen tillbaka igen, under hwilken skiärmyttzell cornetten näst några man af våra blifwit aldehles nederhuggna och illa medfarne.

D. 11 julii bröto wij upp från Lilla Abborfors til Savolax, samma dag war jag öfwerste af dagen, och blef derhos commenderad wid arieregardet at taga bort förpäterne, som stodo wid Pyttis kyrka, samt at upkasta Stora och Lilla Abborreforce broar, som blef efter ordre fullbordad, men förr än jag gick ifrån Pyttis, så hände det sig en artig casus, nembl. at husarnerne hade varit inne uti kyrkan och der funnit uti en gammal jernkista bakom altaret twenne kyrkopungar, några plåtar och en gammal mässehake, hwilken den ena husaren tog på sig, red och flankera med, men de andra red fram och tillbakars med pungarne och plåtarna med hwilka de skramlade och drefwo sällsamma comedier.

D. 12 bröto wij up ifrån Savolax, och hade en lång och swår marche till Bergby eller Gammalby derest wij stodo stilla.

D. 13 stodo wij stilla, då låt husarnerne see sig wid Forsby bruk, som låg 1/4 wäg från vårt läger, för den ordsaken skull blef så wäll infanterie som cavallerie dit commenderade som dref dem tillbakars.

D. 14 stodo wij äfwenwäll stilla, då jag blef 1 mihl ifrån armén commenderad med 500 man infanterie, 200 cavallerie af Lifregementet samt twenne stycken, och hördes samma dag ingen ting utaf förän d. 15 om morgonen, då de mig allarmedade och skiöto, men skedde ingen skada å någondera sidan, förrän samma dag efter middagen, då de åter ankommo med deras commendeur, som red förut med röda gallonrade kläder, på en mycket skiön häst, hwilken häst straxt af mitt manskap blef knall å fall ihählskuten, då han mycket hastigt retirerade sig med sine husarer, hehla sahlemunderingen⁶⁶ fick jag som commendeur af commandot, hwilket war det första byte som någon giordt uti vår armée NB. hehla

⁶⁶ Sahle, sadel.

1742 armén led nöd om profwiant, at somliga intet hade haft någon bijt bröd i 2, 3 à 4 till 5 dagars tid, kiöttet det luktade lång wäg at ingen kunde äta deraf, utan de kastade mäs-
tedehls sådant bort.

D. 15 julii stodo wij stilla och hölts consilium om vårt elände, så wäl för profwiant som om fienden, samt om flottan som gådt ifrån oss och lämnat oss samt land uti sticket och rögt wägen för ryska flottan.

D. 16 stodo wij stilla, då wij fingo efterrättelse, at ryska flottan låtet se sig wid Pellinge deräst wår galler esquadre stod.

D. 17 passerade ingen ting mehra, än den flyktiga fienden lät see sig, då jag åter hade dagen som öfwerste.

D. 18 äfwenfals

D. 19 blef jag commenderad på förwakt, då fienden beständigt recognoscerade min förpäst, och fick sedermehra ordre kl. 11 om natten, att marchera med arméen till Borgo, dit wij kommo under ett beständigt rägn kl. 3 efter middagen, då jag som war på arierguard fick befallning at fatta posto med mina 500 man uti och utan för Borgo, samma dag hördes ingen ting utaf.

D. 20 stodo wij stilla wid Borgo, och hörde wij intet nogot utaf.

D. 21 äfwenfals, då generalen gref Lewenhaupt fick bref igenom flottan af felldmarchallen gref von Lassi, hwaruti han först tackar gref Lewenhaupt, at han låtet honom weta, det wår flåtta taget et ryskt fartyg, på hwilket warit några man och en knes⁶⁷ som det anført, sedan excuserar han sig höjeligen, öfwer den ochristeliga wåldsamhet som hans folk öfwat på general qwartermästaren Nordencreutz,⁶⁸ hwilket skiedt utom hans willja och wettenskap, till ett slut förswarar och excucerar han sig för det han så länge uppehållit lieutenant Benzeltierna, han förgifwer at han altid stådt i den förhoppning at blifwa oss närmare

⁶⁷ Rysk furste.

⁶⁸ Överfallen i Kvarnby d. 18 juni 1742 och massakrerad till döds av kosacker (Kocken, a. a., s. 64 och 141).

grannar wid Friedrichshamn, och altså då med så mycken större säkerhet och beqwämlighet kunna öfwersända honom; samma dag kom envoijen Nolk hit till oss, och åt middag hos generalen.

D. 22 julii fick generalen efterrättelse, at ryska flottan wisat sig wid Hellsingforce, samma dag åt hehla generalitetet och min ringhet hos Nolken, som låg på jakten Friede, och blefwo wäll fågnade, som kom oss rätt främmande före, då emedlertid fienden wist sig första gången wid Borgo. Baron Chefer kom til bakars igen.

D. 23 hördes ingen ting utaf, då wij skickade 600 och några man siuka ifrån armén till Helsingforce, hwaräst allaredan 5000 siuka woro församlade af wår armé.

D. 24 fingo wij en husar til fånga, och förlorade en guardiskarl, som fendrich Rudbeck af Guardiet med 50 friwilliga guardies karlar tagit, hwilken gaf oss tillkiänna hwaräst ryska armén stod.

D. 25 kom den couriern (som blef af Nolken d. 22 julii bordtskickad) tillbakars igen ifrån ryska armén, hwad tidningar han med sig brakte, fick man intet weta.

D. 26 julii spisade general en chef hehl allena hos envoije Nolken och hade efter middagen krigsconsilium, samma dag blef en öfwerste, en öfwerstelieutenant, 1 major och några officerare til staden skickade at besiktiga magazinerne, hwaruti war en myckenhet profwiant, bestående af råg, korn, hafre, ertor och 20000 lispund bröd, såden blef en hehl hoper aflefwererad til undersåtarne i landet emot quittance, hafren blef gifwen till hwem som begiärte, det öfriga blef armén tilldelt, och sedan blef det som då öfrigt war alt kastadt uti wattnet.

D. 27 kl. 11 före middagen, kommo dragoner och husarer at recognoscera hehla vårt läger ifrån den ena bergklippan till den andra (efter wij stodo nedre uti en grund) men altid så, at wij intet kunde giöra dem någon skada, wij presumerade derutaf, at det säkerligen warit en general som blifwit af detta ofwannembde commendot escorterad, som det och wärkeligen war, hwilket

wij sedermera fingo höra. Samma dag kommo två fartyg ifrån Borgo, som skulle intaga den öfriga profwianten och spannemåhlen, som intet arméen kunde taga med sig.

D. 28 julii kl. 2 efter middagen kom en capitain med escort af 60 wackra och wählberidna husarer ifrån felldmarchallen gref Lassij till generalen, då vårt folk stormade faseligen tillsammans at få see dem. Med samma capitaine war jag wäll bekant, när han red bordt ifrån vår general, som skedde emot aftonen, stod jag på utwakt i Borgo, och fölgde honom i sällskap af några och 20 officerare ut till min yttersta cavallerie påst som stod 500 steg utanför staden då wij skildes åt, med en önskan å begge sidor at snart få fred; samma afton fingo wij ordre at bryta up med armén, och marchera kl. 1 om natten efter jag stod på utpost eller förwakt, så fick jag ordre at formera arierguarden för hehla arméen, derhos at kasta up den stora och långa bron wid Borgo samt twenne andra på wägen, och kom så änteligen efter wähl förrättade ärender med mycken möda kl. 2 den andra morgonen till lägret Sibbo 2 1/2 mihl ifrån Borgo.

D. 29 julii marcherade hehla armén till Sibbo, då wij fingo många siuka och deser-teurer wid armén.

D. 30 julii kl. 8 om morgonen bröt åter arméen up och marcherade 2 1/2 mihl till Hellsinge Mallmen, när wij woro uti full marche, så kom generalen för Nylands regemente och gjorde dem en stor oration öfwer deras desertion, och sade dem först, at de skiämde ut sig och finska nationen igenom deras elaka upförande, sedermera att de skulle tro, at fastom landet nu woro uti fiendens händer, så skulle de dock wara försäkrade, at det snart åter blifwer vårt igen, så sådana römre eij skola blifwa skonte, tilläggandes detta, at honom som commenderande general intet anstod at säjja dem hwarföre sådant skiedt, utan endast dem at fullgiöra det dem befalt blifwer, och eij widare fråga derefter, till et slut försäkra han dem at de skulle få blifwa uti

Finland, och intet blifwa transporterade till Sweriget som ryktet gådt, hwilket warit en etc. som sådant falskt rykte i oträngda måhl utspridt. Sedermera fortsatte hehla arméen sin marche, och kom under ett beständigt regn kl. 2 den andra morgonen uti vårt läger, då wij åter fingo en faselig hop siuka.

D. 31 julii hade wij rastdag, då wij skickade öfwer efter 180 man siuka ifrån armén till Helsingforsse.

D. 1 aug. stod hehla armén stilla wid Helsing malm.

D. 2 aug. om morgonen bittida, blef lieutenant Modé af Lifregementet näst ett commando af 30 hästar, med ett bref av envoijen Nolken till fältmarskalken Lassi skickad, då han war ungefähr kommen 1/2 mihl ifrån vårt läger, mötte honom några kossaker som studsade wid hans ankomst, och stodo uti twifwelsmåhl om de skulle skiuta på honom eller eij, men althenstund de sågo och hörde trumpetaren som red förut och blåste för honom, så resolverade de sig at resa till honom, togo emot honom med mycken höflighet, och förde honom sedan derifrån till Sibbo deräst bregadieren Crasnaschock eller kossakernas fältherre stod med hehla sitt commendo, så snart som lieutenant Modé ankom, så befalltes af Crasnaschock, det alla kossakerne skulle sitta till häst, sedermera blef hans expedition emottagen, och igenom några cossaker till fältmarskalkens Lassij skickad, som stod uti Borgo, emedlertid blef lieutenant Modé på alt sätt wäl accommoderad, och med all höflighet bemött, som han sig af ryssar mindre af kässaker förmodade, emot aftonen kom fältmarskalkens swar på envoijen Nolkens bref, då Modé tog det emot, och red så tillbaka med det till general en chef gref Lewenhaupt för hwilken han alt thetta berättade.

D. 3 aug. hördes ingen ting utaf, då jag war på galler escadren, samt på prommarne Hercules, Swenska Lejjonet, på prommarne N° 1. 2. 3 och 4 hwilka äro wärdt at see.

D. 4 hade wij falskt allarm uti lägret, och måste fördenskull piquetterne rycka ut, men när det änteligen blef undersökt, så war det icke annat, än att våra foragerare löst några gewähr uti skogen.

D. 5 aug. hade vår förpåst en liten skiärmytsell med ryssarne, då några af dem blefwo ihäihlskutne, och en illa bleusserad till fånga tagen.

D. 6 recognoscerades hehla vårt läger utaf fienden på alla sidor, samma dag hölt general en chef för Tawastehus regemente, och Kymmenegårds bataillon en oration under flygande fanor, och bestodo då desse 3^{ne} batailloner uti 150 man.

D. 7 aug. war öfwerste Freudenfelt på foragering, då han förlorade af Helsinge regementet 1 trättsdräng och 4 officers hästar som husarerne borttogo. Samma dag kommo 4 öfwerlöpare till oss, som beswärade sig mycket öfwer hungers nöd i ryska armén.

D. 8 aug. kom en rysk underofficerare ifrån arméen hit, som confirmerade de andras tahlan, samt berättade generalen en hop nytt. Samma dag kl. 6 efter middagen, fick hehla armén ordres at rycka ut för deras tällter, då wij förmodade af fienden blifwa attaquerade, samma dag blef Strömfelt jemte några gemena skutna.

D. 9 aug. fingo wij 3^{ne} confousa ordres. 1mo at låta uptaga våra hästar, sedan släppa dem åter i bete igen, sedan at röija ut skogen för mera fält skull, sedermera at uptaga våra hästar och foragera med dem för hehla arméen, hwilket wij alt gjorde, så snart det war skiedt, så fingo wij ordre at bryta up med hehla armén till Domareby, dit wij ankommo med arméen kl. 11 om natten, och pagaget sedan det lidet mycken skada, efter det måste gå en nylagad wäg, den andra dagen kl. 11 före middagen.

D. 10 om morgonen låt fienden see sig wid Hällsinge kyrkeby, och skiärmytsla hehla dagen igenom med våra friwilliga; efter middagen, ankom på samma ställe, en stor hop af kossaker, husarer, dragoner och granadierer till häst, som sig der upstälte,

hwilket wij grant kunde see. På vår högra flygel ett litet musquetskott ifrån guardiet, blefwo wij äfwenfals af några 50 officerare af allahanda sorter recognoscerade; när som de woro borta, så hördes at fältmarskalken Lassij, rykte in uti vårt gamla läger, deräst wij dagen förut stådt, wid hans ankomst löstes 3^{ne} styckeskott wid cavalleriet, som stod wid föromnämde Hällsinge kyrkeby, hwilket man praesumerade wara en signal at låta fältmarskalken Lassi weta, det de woro lyckeligen framkomna, en tima derefter kom generalmajor baron Wedell näst några officerare som recognoscera oss på samma ställe, och kunde då så mycket nogare see vår styrka, som wij stodo hehla armén under gewähr och hölt corum, då han helt noga kunde räkna våra rotar, efter hållen corum, redo de derifrån, derpå slogs tapto uti ryska lägret, och blåstes af deras hautboister wid hwart regemente, som man grant kunde höra efter wädret låg på oss, och intet mehr än en half fierdedels wägen genom skogen, sedan slogs hos ryska cavalleriet, och sedan uti vårt läger, då wij wid samma tid fingo ordre at skicka vårt pagage till Helsingforss, och derpå följja med arméen, men för den alt för diupa och elaka wägens skull, kunde intet regementerne begynna på att marchera förrän d. 11 kl. 5 om morgonen. Revelljen hördes åter mycket grant ifrån ryska lägret, men wij slogo ingen. På berget Staffansby som commenderade hehla vårt läger, hade wij 2^{ne} stycken näst 300 man till besättning, hwilka generalen låt om nattetid borttaga, regementerne begynte som förr sagt är, kl. 5 om morgonen att marchera så snart som dimban war någorlunda bortgången, hwilken war tämmeligen tiok och till vårt advantage begynte straxt ryska styckerna på berget Staffansby deräst våra tillförene stådt att spela på vårt infanterie och cavallerie, samt kastade några bombar, och gjorde oss wid denna retiraden tämmeligen skada, hälst som wij fingo 80 personer döda och blaiserade, wij kommo ändteligen till staden Helsingforss kl. 12 om middagen, då hehla

arméen slog up sitt läger, på den så kallade Kampen, straxt bredt wid staden, om natten gjorde kossakerne eller husarerne sig näsvisa, och attackerade vår förpäst, då hehla vår armée blef allarmed och stodo under gewähr, samma dag blef regements-qwartermästaren wid Åbolähns regemente Wätterhår⁶⁹ som man will säija godwilligt fången.

D. 12 aug. kunde man grant see, att rysarne begynte bakom ett berg bygga batterien, till att bombardera och beskiuta staden. Samma dag ingaf cavallerie officerarne en supplique till generalen, hwaruti de bådo at få gå norr omkring och få lof på deras egen räkning slå sig igenom at de kunna sauvera sina hästar, men swarades nej.

D. 13 aug. skickades af envoijen von Nollen en hos sig hafwande Kongl. trumpetare Kulo benämnd, til fältmarskalken gref Lassij, som stod 1/4 wäg ifrån staden. Wid samma tid blef major Schauman af Lifdragonerne commenderad at recognoscera, och war så lyckelig at han träffade Crasnaschock eller fältherren af cossakerne, som äfwen wäll war ute och recognoscera vårt läger, då förbenämde fältherre fick ett skått mitt igenom halsen att han föll af hästen, och sökte att salvera sig uti ett morast, men blef af en dragon eftersatt, som gaf honom twenne wärgsting, ett aldeles til döden, derpå blef han afklädder, och dess lik på plattsen lämnat, och sedan major Chauman wid dess återkomst gifwit ifrån sig en utförlig rapport om alt detta, men wiste intet hwem den cossaken warit som blifwit dödad, och blef altså intet mehra derom talt, utan dess saker och meubler i arméen försälde, hwarunder war ett patron kiök af silfwer utarbetat med efterföljande devis nembl. ett leijon och ett metalstycke står tillsammans bundne med en stor kiedja, hwilken en öhrn håller fast med sin ena kloo, på sidan stod en hehl hoper krigsfolk, som woro dels skutna, dels blaiserade, dels

mist armar och ben, och de öfriga af cossakerne med dess pikar fördrefne, denna division blef giord efter Pultaviska battaillen. Emedlertid rapportera cossakerne fältherrens elste son, att hans fader blifwit af de swenska tillfånga tagen, gick så för den ord-saken skull till fältmarskalken och bad honom, det han skulle få lof skicka några drängar till sin fahr, och nödigt pagage som kunde gå med trumpetaren Kulo till swenska arméen, men och huru bestörta blef de icke, när de fingo höra at han war död, de wille i begynnelsen intet tro det samma, utan generalen måste låta framföra för dem hans kläder och meubler samt sielfwa liket, kläderna och alla hans meubler blefwo till hans drängar gifna förutan patronkiöket som generalen för divisionen skull behölt, liket blef aftwättadt wäll rent, och nätt påklädt samt uti en likkista lagd, och med ett wackert commendo till fältmarskalken gref Lassi skickad, hwilken tackade gref Lewenhaupt igenom ett bref för dess höflighet.

D. 14 aug. blef baron Mauritz Posse med brigantin Kastor till Sweriget skickad, samma dag upstältes och rangerades hehla vår armée, på samma sätt som wij skulle stå, när wij skulle slås med fienden, samma dag skiöto våra artillerister mycket flitigt på fienden, hwilken oss som oftast recognoscerade.

D. 15 aug. fingo wij ordre, at afsända våra tråtts- och egna hästar på öhar, och at en öfwerste af infanteriet skulle endast behålla 3 hästar, en öfwerste lieutenant 2, en major 2, de öfriga officerare hwardera en häst, detta angick intet cavalleriet, utan de fingo ordre at fourgagera så mycket de kunde.

D. 16 aug. förmodade generalen att fienden skulle attackera oss, som likwäll intet skiedde, samma dag begynte så wäll cavallerie som infanterie officerare at hafwa stora tillsammanskomster i synnerhet hos cavalleriet.

D. 17 aug. sedan officerarne wäll öfwerlagt med hwarandra, så blef en af hwart

⁶⁹ Om dennes avvikelse till fienden se Malmström a. a., 3, s. 93 och där anförd litteratur.

1742 regemente till deras regementschef skickad, som bad dem at de för hehla regementet, skulle föreställa och begiära få weta af generalen, först hwilken som war uphofsman till vår första retirad ifrån Mendolax⁷⁰ och Friedrichshamn, sedan hwarföre han marcherade till Domareby och hijt till Hällsingeforss, huru länge wij skulle stå här, på hwad sätt han generalen tänker att kunna defendera sig här, huru och på hwad sätt det woro möijeligen att salvera arméen och få henne härifrån, i fall wij skulle blifwa slagna, och ändteligen till ett slut, hwad wij kunna winna, om wij skulle winna en action med fienden, men denna saken kom intet längre än till general majorerne Busquet och Didron, hwilka henne bilade på ett sådant höfliget sätt att officerarne dermed tystnade. Samma dag emot aftonen, kom general adjutanten Bestuchef med ett bref ifrån feldmarchallen gref von Lassi, men som han intet wille låta förbinda ögonen på sig, så aflewererade han sin expedition ifrån sig och red tillbakars igen. Man sade at det war ett bref ifrån capitain Wetterhåf till general Lewenhaupt, somlige wille säija att det war ett bref ifrån fältmarskalken Lassij till vår general, hwaruti han berättadt det Nyslått gifwit sig till fienden, der hos hade han skolat fråga Lewenhaupt, om han ochså wille emottaga en convenable capitulation, aldenstund han nu woro aldehyles instängd.

D. 18 aug. hölts krigsconsilium uti hwilken war general Lewenhaupt, general lieutenant Buddenbrock, genral major Bousquett, general major Didron, envoijen von Nolken, schautbinachten Fallkengren, och

⁷⁰ Försvaret av Mendolaxspasset var anförtrott åt öwersten vid Nylands regemente Erik Fröberg, vilken kom att utpekas som direkt ansvarig. Han övergav ställningen vid passet på grundval av tämligen osäkra uppgifter om att fienden höll på att kringgå hans vänstra flank. Fröberg blev 1743 av en riksens ständers kommission dömd förlustig sin tjänst på grund av att han för tidigt lämnat nämnda pass och för att han tillstyrkt härens följande reträtter (Malmström, a. a., 3, s. 205f. och Kocken, a. a., s. 55, 64, 66 och 114).

öfwerste Wrangel af Guardiet, samma dag ankommo ryska galleijerne och lade sig straxt bredowid våra; då schautbinachten låt skiuta på dem öfwer de 20 skått ifrån den ena prommen, efter sluten conseille blef gref Adam Horn, gref Fersen, och en lieutenant af Lifregementet, med 60 man utsökt folk och hästar näst 2 trumpetare till fältmarskalken gref Lassi skickade, men som intet Bestuchef wille låta förbinda sina ögon, så låt ej heller gref Horn förbinda sina, utan aflewerera sitt bref till general Löfvendahl som kom emot honom med en 50 officerare uti sin svite, sedan de talts vid 2^{ne} timmar, skildes gref Horn wid honom och kom tillbakars till Hällsingforss, samma dag emot aftonen ankom med en jagt från Stockholm vice ammiralen Ridderstolpe, och Kongl. general adjutanten Kullbars, den första hade ordre att visitera hehla flottan, galleij escadern samt pråmmarne, den sednare hade ordre at inhämta rapport om arméens styrka och tillstånd, samt at öfwerföra på konungens rapell begge våra generaler nembl. Lewenhaupt och Buddenbrock, då general major Busquett skulle under deras frånwaro commendera hehla armén och fick 300 d. srmt. tillökning månateiligen på dess feltractament.

D. 19 aug. hölts conseille af general major Bousquett, general major Didron samt öfwerste Wrangel af Guardiet, som då blifwit general major, äfwenwål af alla regements chefer, hwaruti blef beslutat at ingå på general feldmarschallens begiäran en med desse orden convenable capitulation.

D. 20 aug. om morgonen blef gref Fersen af Lifregementet till fältmarskalken skickad med notification at general major Bousquett på konungens ordre taget emot commendot af gref Lewenhaupt öfwer arméen, och at han näst general lieutenant Buddenbrock woro rapellerade till riksdagen. Samma dag efter middagen kom general adjutanten Bestuchef till oss med swar af feldmarchallen på general Busquetts bref, hwaruti han först gratulerar honom till sitt commendo. Sedan skrifwer han, som

general majoren lærer hafwa sig bekant, det briefwets innehåld som jag till gref Lewenhaupt ifrån mitt läger d. 17 igenom min general adjutant expedierade, så twiflar ingalunda, at der på sidst till d. 21 kunna ehrnå swar, angående en honorable capitulation. Samma dag togo generalerne afskied af oss och gingo sedan ombord.

D. 21 aug. gingo våra twenne generaler med en stor svite af adjutanter och officerare under segell till Stockholm. Samma dag om morgonen hölts åter krigsconseille, hwaruti de beslöto at skicka gref Ferssen med ett bref till fältmarskalken, hwaruti de begiärte at få weta hwad propositioner fältmarskalken wille göra oss, och på hwad sätt han hade i tanken at capitulera, eller uti hwad puncter den honorable capitulationen skulle bestå som han oss tillbudet, om eftermiddagen kom åter Bestuchef med swar som bestod uti desse efterföljande puncter nembligen.

1mo till att ofördröjeligen bortgå med swenska arméen utur Finland, at embarquera sig med phanor, gewähr, och pagage på de skieppen som nu finnes på redden af Hellsingfors.

2do Man efterlåter arméen proviant på 14 dagar, som en mehr än tillräckelig termin at komma till Sweriget.

3^{io} swenska arméen lämnar till oss här så wäl artillerie som krut och magaziner.

4to de troupper som utgå ifrån Finland, skola utlofwa at intet tiena under en termin af ett år emot ryska riket.

5to deremot skall gifwas ett pasport och tillräckelig ordres, att swenska arméen kan passera hafwet med all säkerhet, i fall at owäder förde dem emot någon annan province under Hennes Keiserliga Majjtts wälde.

6te de finska troupperne hafwa den friheten at gå till Swerige eller blifwa här qware, alt efter åstundan, Hennes Keiserliga Majjtt utlofwar all frihet och beskydd till dem som willja blifwa i deras fädernesland.

7mo wid denna capitulations underskrift, skall swenska arméen straxt öfwerlåta sina

poster till at intagas, så wäll som magaziner, af Hennes Majjtts troupper.⁷¹

D. 22 aug. hölts consilium som bestod af alla regementscheferne, och 1 capitain, 1 lieutenant och 1 fendrich af hwart regemente, då upläset blef fältmarskalkens Lassis propositioner och puncter till accordering med vår armée, hwilka de intet acceptera wille enhälligen, men woro altför många underliga propositioner, som åtskillige framförde, mästedehlen intet denna saken tillhörige, utan aldeles riksdagsgiöromåhl, så att dette consilium war likt aldehles en pålsker riksdag, och hade snart stadnat uti ett munkiebbel. Fiendens lätta cavallerie låtte sig see, och skiöto på vår förwakt, då de blefwo genom våra stycken afhåldne, samma dag hände det sig, att en lieutenant af Åhbo lähns infanterie regemente wid namn Jegerhorn red ut till våra förpåster at tumbra med sin häst, då en husar af fiendens på långt håll ifrån honom hölt stilla med sin häst, det lieutenanten warse blef, bad husaren på ryska komma närmare, det husaren och honom tillböd, hwarpå lieutenanten avancerade och husaren äfwen, till dess de woro hwarandra när på 15 steg, då husaren insatte sin pistohl han i handen hade, det lieutenanten och straxt gjorde, lossade sin sabell den andra sin wärja, lieutenanten bad husaren rida närmare, den andra sade det samma, hwarpå lieutenanten avancerade så at de komma hwarandra hehlt när, då husaren talt upp å ryska, det lieutenanten intet förstådt, och i det samma de taltes wid hwarpå sitt språk utan at förstå hwarandra, så gifwer husaren lieutenanten sin hand, det lieutenanten igen gjorde, och i stället för lieutenanten mente behålla dess hand, fick han i det samma 4 st. kopparpenningar, 2^{ne} ryska och 2^{ne} swenska, och i det samma wände sin häst, och red snält bort, och sade till lieutenanten på bruten tyska, du bist braf karl.

D. 23 aug. afskickades major Ehren-

⁷¹ Punkterna 3 och 4 i Lacys krav eftergavs senare (Malmström, a. a., 3, s. 89).

1742 sparre med de i conseillen öfwerenskomna capitulations puncterne, hwilken blef hos general Lassi öfwermåttan wäll fågnad, men fick ej förenämde generals samtycke på alla puncterne, utan han begiärte at folk af wår armée till commissarier kunde utwälljas, då de tillika med ryska commissarierna skulle puncterne afsluta. Hwar på krigsconseillen sedan straxt blef satt, då följande 3 commissarier blef utwalde general krigscommissarien och öfwerste baron Wrede, 2do öfwerste lieutenanten af Guardet baron Sparre, och den tredie majoren af Wästgöta cawallerie gref Horn. Desse commissarier afgingo d. 24 aug. och blef alt bejakat och samtykt på capitulationspuncterne, utom det at generalen påstår, at alt artilleriet skall höra generalen till, hwar på gref Horn kom hit tillbaka at fråga generalen och wår conseille om fältartilleriet skulle till fienden afstås, emedan general Lassi i widrig händelse, intet mehr wille höra någon proposition til öfwerenskommelse, aldenstund wij så wäll woro innestängde, att wij inom kort så wäll infanterie som cawallerie och galleij esquadern skulle höra honom till. Förden skull stadnade wår krigsconseille i det slut, att alt artilleriet, samt alt hwad som hörde till stadsens defension skulle till general Lassi öfwerlämnas. Desse puncter beslöts emillan ryska och swenska arméen och blefwo å begge sidor bekräftade och underskrifne i ryska högqwarteret Murknäs d. 25 aug. 1742. Såsom herr general majoren Bousquett hwilken commenderar swenska arméen uti Finland, har enligt samtelige krigsråds enhällige wahl, befullmäktigat 3^{ne} officerare, nembl. general krigscommissarien och öfwerste baron Wrede, öfwerste lieutenanten af Guardet baron Sparre och majoren af Wästgöta cawallerie gref Horn, at underskrifwa den capitulation som är swenska arméen wid Hellsingfors accorderat, altså är man på båda sidor öfwerenskomne om följande wilkor:

1mo

Hehla swenska arméen bestående af infanterie, cawallerie, dragoner, officerare af artillerie, handtlangare, ingenieurcorps, general staben wid arméen med alla dertil hörande officerare, befälhafwande och betienter, så civil som militair, må med fult gewähr, ammunition, phanor, estandar, pukor, trummor och andra tillhörigheter, likaledes med alt deras pagage af hwad natur det wara må, med trygghet embarquera sig på de skiepp, galeijer, prommar och andra så större som mindre fartyg, som nu finnas uti Hellsingfors hamn at begifwa sig till Sweriget.

2do

Thet som icke kan rymmas uti förbemelte fartyg, skall man söka at wara them behielpelige till Åbo, eller och at de gå norr omkring om de det åstunda, allenast at de gå ofördrojeligen utur Finland till Sweriget, eller och skall dem efterlåtas, at förblifwa här, till dess fartyg blifwa till deras afhämtande återsände.

3^{tio}

De swenska troupparne skola niuta all säkerhet för deras medhafwande domestiquer, pagage och profwiant, sålunda at de i ingen måtto måge blifwa oroade.

4to

The härwarande flyktingar, så wäll som inwånarne här i staden, hafwa frijhet at begifwa sig till Sweriget eller blifwa här qwar, i hwilken händelse de skola niuta all protection.

5to

Alla till arméen hörande fältstycken med deras tillhörigheter och ammunition, så wäll som det artilleriet hwilket förut här warit, skall öfwerlåtas till Hennes Keijserliga Majjts armée.

Alla förrådshuus af profwiant och fourage som finnas i staden skola äfwen öfwerlämnas uti commissariernes händer af ryska arméen.

Thet förråd som finnes embarquerat uti hamnen tillika med alt thet som finnes på fartygen skall öfwerlåtas till svenska armén till transportens förnödenhet.

The finska trouperne som icke efter eget behag willja följia armén till Sweriget, förblifwa här: These regementen skola lämna gewähr och phanor samt detachera dem med det snaraste och i morgon till oss, så at man må kunna låta dem denne tiden förfoga sig hem med deras hästar, equipage och andra tillhöriga sorter, och låta dem nyttia deras egendom och indehlning såsom dem warit efterlåtet, Nystatska guarnizon, hwilka trouper skola lämna deras gewähr och phanor hos fältmarskalken gref Lassi at förwaras.

Thenne capitulation äger kraft, ifrån den dagen då denne af commissarierne är underskrefwen, den svenska arméen skall icke oroas wid deras embarquering fast ryska arméen fattar postu på de högder hwaräst batterierne nu äro.

Swenska arméen skall hafwa ett riktigt resepass så i gemehn som hwart fartyg i synnerhet, som et om olyckeligetwijs något af them blefwo fört till någon ort under ryska wäldet, skall det samma befordras till lyckelig fortkomst till Sweriget.

Samma dag eller d. 25 aug., emottog rysarne våra förpåster och artillerie som skedde på deras sida uti stoor parad. Wåra regementen fingo ordre at embarquera då wij ledo mycken skada, aldenstund wij intet fick taga hwarken hästar, wagnar, rustwag-

nar eller kiärror med oss för brist af rum på fartygen, utan måste på detta sättet förlora det samma.

D. 26 aug. embarquera vår armée så mycket och fort som de någonsin hinde, samma dag marchera de finska såwähl cavallerie som infanterie regementen till ryska lägret, deräst de aflewererade sitt gewähr, phanor, estandarer, pukor och trummor, och gick sedan hwar och en til sitt.

D. 27 aug. war general major Bousquett näst en hehl hoper af våra officerare i ryska lägret hos fältmarskalken gref von Lassi.

D. 28 aug. war min födelsedag, då jag genom guds nåd blef 34 år gammal, samma dag gingo alla våra gallejor prommar och fartyg under segell ifrån Hellsingfors till Stockholm. Så snart wij woro borta så skiöto ehla ryska arméen som stod i parad upställd efter wahnligheten 3 gånger victoria med gewähr och stycken. Ryska gallejorne lade sig innewid Hällsingfors, kastade några raqueter, och skiöto äfwenfals victoria som skiedde om aftonen.

D. 29 aug. gick vårt svenska cavallerie ifrån Hellsingfors till Åbo och sedan norr omkring, på hwilken march de led så mycket, at få karlar öfwerkom, men inga hästar.

D. 1 september kom capitaine Drentel, som för några månader sedan blifwit till Ryssland skickad, till baka igen, ifrån Hellsingfors med en rysk eschaluppe till galleijan Welling som war den sidsta, hwilken min cousin Carl Tersmeden commenderade som capitaine, och blef straxt med en eschaluppe från oss till schoutbinachten transporterad, och sedan derifrån till Stockholm.

D. 24 october kom jag med galleijan Welling lyckeligen och wäll till Stockholm. Och som ryska hofwet åstundade at komma uti någon fredshandling med vårt rike, hwarom blef en tid corresponderat, så blef ändteligen å begge sidor stadfäst och bewilljat att samma fredshandling eller congress skulle hållas i Åbo, hwartill å ryska sidan som premier ambassadeur general en chef Romansof och den andra general Lubras

1742 blefwo förordnade, deremot å vår sida hans excellence riksrådet baron Cedercreutz och estatssecreteraren von Nolken, och som hans excellence riksrådet fan mig för språket skull ganska nyttig wid den expedition, begiärte han af Hans Kongl. Majjtt at få mig med sig som embassade marskalk hwilket blef bewilljat, så at jag d. 16 december samma år⁷² begaf mig på resan i följje af hehla hofstaten samt equipaget, och kom lyckeligen och wäl öfwer Åhlands haf och de andra wattnen d. 24 samma månad. Några dagar derefter ankom hans excellence och estats secreteraren von Nolken, som af general en chefs Keits general adjutant major Jacoblef 1 1/2 mihl från staden, med ett compagnie granadeurer till häst blef emottagen och till staden på hederligaste sätt förd. Samma afton försummade icke derwarande generaler Keit, von Stosseln och Brus at hos hans excellence riksrådet aflägga deras gratulationer så wäll till en lyckelig ankomst som och till ett godt nytt år. En tid derefter ankom ryska ambassadeuren, då curialer gratulationer, invitationer och baler giorde en wänlig början, hwilket continuera tämmeligen länge till dess de änteligen skredo till sielfwa fredshandlingen som ej aflopp utan twistigheter och swars afwäntande ifrån deras hof.⁷³ Fördenskuill blef jag å svenska sidan d. 6 maji som courier ifrån Åbo till Stockholm

⁷² Tillståndet för RJL att följa ministrarna till kongressen i Åbo gavs i rådkammaren av kungen d. 11 december (originalskrivelsen i Hanebergsarkivet, vol 10).

⁷³ Redan i slutet av december 1742 hade svenska sändebud i S:t Petersburg konfronterats med de ryska fredsvillkoren; allt land som den ryska armén lagt under sig skulle avträdas. Endast om ständerna valde kejsarinnans kandidat Adolf Fredrik till tronföljare kunde Sverige undgå ett kraftigt krigsskadedstånd. I slutet av februari följande år hade kejsarinnan sträckt sig så långt att Finland intill Nylands gräns kunde återlämnas, givetvis under den förutsättning att ständerna valde rätt tronföljare. Bönderna ville å andra sidan se den danske kronprinsen som tronföljare och den danska propagandan hade stor framgång särskilt i Dalarna och oron bredde ut sig (O. Jägerskiöld, Den svenska utrikespolitikens historia, 2:2, 1957, s. 156–160).

skickad, dit jag ankom d. 8 om middagstiden, och sedan jag d. 12 derpåföljande bekommit min depech gaf jag mig på återresan ifrån Stockholm till Åbo, dit jag ankom d. 14 kl. 10 före middagen.

D. 14 junii hade ambassadeurerne å begge sidor conference uti den wahnliga salen, som dertill af ryska hoofwet war mycket wäll meublerad; men som ryska propositionerne skred twärt emot de swenskas instructioner, och at de sålunda ej kommo öfwerens, nödsakades de å båda sidor uppsäija congressen och lofwade fortfahra med kriget, samt togo wärkeligen publikt afskied af hwar andra, med ministre tårar i ögonen. Samma dag affärdade hans excellence riksrådet baron Cedercreutz baron Sverins dräng till Stockholm, med den bedröfweliga tidningen, att congressen eller fredshandlingen woro afbruten, och eftersom ryssarne antingen allaredan hade uti fickan, eller och wäntade en courier ifrån S:t Pettersbourg, som skulle bringa med sig fördehlaktigare wilkor på vår sida, så låt ryssarne arrestera denna dräng till d. 16 om morgonen, då han fick frihet at resa, ropa han ut öfweralt, at ingen frid blifwer för denna gången utaf, utan woro bäst at hwar och en togo sin person i säkerhet, på detta sättet narrade han icke allenast alla skiärbönderna utan alla inwånarne på hehla Åland med sig i största hast öfwer till Sverige, då samma dräng framkom till Stockholm med desse tidningarne, blef icke allenast kung, råd, utan alla rättsinta grufweligen bestörte, men detta gaf dem ännu ett litet hopp nembl. att hans excellence skrifwit, det ryssarne då denna dräng blef bortskickad, wäntade en courier med goda tidningar; och at han förmodade innom d. 19 med samma tidning kunde affärda öfwerste lieutenanten von Lingen, men om icke han innom den tid skulle komma, så lærer det blifwa wid den förra bedröfweliga tidningen; mästa delen önskade min ankomst, men deremot många mitt bortoblifwande.

D. 15 om eftermiddagen, då den förwäntade couriern ifrån S:t Pettersbourg ankom,

blef cantzelie rådet herr Nepleuf till hans excellence riksrådet skickad med den berättelsen, samt at general Romansoff och Lubras wille sig hos honom infinna, hwilka kl. 4 ankommo, och blefwo hos hans excellence till kl. 11 om natten uti ett ständigt och hårdt disputerande, samt chartors framwisande å ömse sidor.

Dagen derpå som war d. 16 junii kl. 8 om morgonen kommo våra herrar på ryssarnas begiäran ihop hos general Romantsoff, at med alfware handla om freden, deräst de alla åto middag, och blefwo ständigt med alla secreterare tilsammans till d. 17 kl. 3 om morgonen, under hwilken tid de sins emillan slutat, afgjordt, och underskrifwit preliminairs puncterne till freden, med hwilken jag samma stund gaf mig på resan åt Stockholm, sedan mig skyndesamheten wid det tillfället, då hehla mitt fädernesland stod på högsta wippen att falla,⁷⁴ höjeligen blifwit recommenderad, och som ryssarne allaredan låtet till Tomasby som är 7 1/2 mihl landwäg för mig beställa hästar, och derifrån till Varitsala öfwer Turwasij siöwägen, som är 2 mihl, en god båt med goda roddare, så kom jag wäl fort och lyckeligen dit, men der mötte mig den swårighet at ej kunna få hwarken folk eller båt, efter de på den omrörde drängens berättelse flyktat öfwer, somliga på öhar, och somliga till Sweriget; för den ordsaken skull nödgades jag taga den båt och folk jag hade med mig till Brändö öfwer Skiftet som är 2 1/2 mihl, när jag dit ankom och fant ej heller någon menniska, skickade jag mine roddare karlar up uti skogen at see om de ej skulle finna på någon, då de till all lycka funno en flicka om 12 åhr som sade sig wara allena på öhn,

⁷⁴ Det var sent på kvällen d. 16 juni som Cedercreutz och Nolcken skrev under fredspreliminärerna. Sverige avträdde landet mellan Saimen och Finska viken till Kymmene älv i väster med Nyslotts stad och fästning. Vidare skulle Adolf Fredrik väljas till tronföljare. När R.J.L. anlände till Stockholm sent på kvällen d. 19 juni med preliminärtraktaten stod dalkarlarna redan vid Norrtull (Jägerskiöld, a. a., s. 160, och Malmström a. a., 3, s. 190).

men sedan jag talte henne hårdt til, och lofwade henne stryk om hon intet wille säija mig hwaräst det öfriga folket war, skaffa hon mig likwäll 3 flickor af hennes ålder och 2^{ne} gamla gubbar, som efter deras berättelse woro de endaste på öhn, hwilka rodde mig till Lappwäset, som är 2 1/2 mihl, hwarifrån jag gick till foot efter wahnligheten öfwer Kumblinge landet till Kumblinge som är 3/4 mihl, i Kumblinge fick jag ändteligen fast med mycken möda sex personer som rodde mig öfwer Dehlet, och ända till fasta åhlandslandet som kallas Bomarsund, så snart jag kom på fasta landet låt jag af bönderne bära mina sadlar up till giästgifwaregården 1/2 mihl derifrån, i den tankan at der träffa någon som kunde skiutsa mig vidare, men som der ingen menniska war tillfinnandes, nödsakades jag med min dräng och bönder gå i skogen och söka upp hästar som wij i största hast igenfunno, hwaraf jag utsökte mig de bästa, och fortsatte min resa, till dess jag kom till Färesund, deräst altid en färja är liggandes at emot betahlning öfwerhielpa de resande, men när jag dit ankom, fant jag at färgian af de sidst öfwerfarande flyktingar blifwit på den swänska sidan lämnat, så at jag med min dräng, stod på den ena sidan och färgian på den andra, nu wiste jag för min dehl på intet sätt at kunna få färgian till mig, utan fråga min dräng som war en wågehals, om han intet kunde gifwa mig något råd, hwarpå han sade sig willja probra, och tog så en timmerstäck på hwilken han satte sig grentsle med en brädestump i handen i den tankan at på den samma komma öfwer till färgian, men när han kom några steg ifrån landet, wände stäcken sig om som war rund, och som han ej kunde simma, föll han till bottn, då jag nog hade at giöra förän jag fick honom till lands; som jag wäl wiste mitt wiktiga ährende, derhos såg omöijeligheten för mina ögon, att på beqwämliget sätt kunna komma öfwer, grep jag till det yttersta medlet nembl. at i största hast klä utaf mig och simma öfwer efter färgian, det jag wärkeligen gjorde fast med mycken möda, beswär

och arbete, ty strömmen war stark och prommen war så stor, at han altid regerades af 3 till 4 personer, ehuruwäll det tycktes wara swårt och omöijeliget så gick det likwäll an, så at jag med min dräng och hästar kommo lyckeligen öfwer, så snart wij woro öfwerkomne satte jag min resa fort med samma hästar till Giölby wid Maresund, som är åter en fierdedehls mihl siöwägen, deräst jag mehra än tillförene blef bestört när jag efter mycket sökande eij fan hwarcken båt eller folk utom hvars tillhielp omöijeligheten för mig syntes at komma öfwer, men som min högst angelägna resa eij lålte någon omöijelighet eller något förhinder, så resolverade jag mig med min dräng at giöra en liten flåtta utaf bräder och balkar som wij dels funno wid gästgifwaregården dels bruto utaf husen hwilken wij med strumpeband, grimmeskaft och dylikt ihopabunno, och på sådant sätt utan yxa förfärdigade, så at jag sålunda sedan sadlarne woro af hästarne, som lös släptes, tagna, och på flåtten lagde; begaf jag mig i herrans namn på min flotta, med en lång stör i handen som betiente mig för åhra, och kom lyckeligen öfwer Maresund, deräst jag fan wid stranden, en hehl hoper hästar gåendes i bete, utaf hwilka jag låt uptage twenne som halp mig tämmeligen fort till Eckeröhn eller påsthuset på Åhland, wid Åhlands haf.

D. 18 kl. 9 om morgonen när jag dit ankom blef jag icke mindre bestört, då jag fant påsthuset wara öde, och i stället för folk alla rum wara fulla med kreatur som för hettan skull sökt sig skugga. Detta spektakel förordsakade mig i största hast rida til hafstrandens (som är några stenkast derifrån) i den tankan at der finna någon menniska som ännu icke hunnit bort, eller åtminstone finna någon som nyss gifwit sig på siön, men när jag kom dit fant jag hwarcken folk eller båt, eij heller såg jag någon på siön, hwilken faseliga syn för mina ögon satte mig uti en sådan skräck, at hehla min kropp oakadt det warma wädret kallnade som en is, och betog mig mina goda krafter, så att jag genom min drängs tillhielp måste stiga af

hästen och lägga mig ned på marken, deräst jag låg en god stund förutan någon sansning eller något begrep, efter en timas liggande föll jag uti en mycket häftig gråt, som lätade och giorde hehla min kropp så frisk, at jag åter kom till sansning och mine förre krafter igen. Sedan jag sålunda kommit mig före, begynte jag nogare skiärskåda fahran hwaruti jag stadder war, som bestod uti omöijeligheten at komma öfwer hafwet eij heller tillbakars till Åbo, alldenstund mine roddare som rodde mig til fasta Åhland, woro alla redan tillbaka, eij heller kunde jag komma till ryska galleij esquadern, derhos påminte jag mig at dagen derpå som war d. 19 junii oppå en söndag war den sidste utsatte termin som de i Stockholm skulle hafwa at förwänta mig. Jag fattade oakadt alla desse swårigheter, courage, och begynte så at rida bredowid siöstranden, i den tankan at finna någon menniska eller båt, om sider fant jag på en liten stuga, utur hwilkens lilla skorsten jag såg rök upstiga som förordsakade mig stoor glädie, och när jag dit ankom, steg jag af hästen, gick in och fann en mycket gammall gråhårig gubbe sittjandes wid spisen, för hwilken jag berättade mitt tillstånd, i det samma kom en annan gubbe in, som war den förras broder, och några åhr yngre, för hwilken jag äfwenwäll berättade mitt ährende och bad om råd och hielp, men intetdera war hos dem tillfinnandes; jag frågade dem om intet mehra folk woro qwar på Åhland, hwarpå de swarade sig wara de endaste, och att de för deras ålder och fattigdom skull blifwit qwar, i det hopp at ryssarne mycket mindre nu (sedan de blifwit gamlare) än sidsta ofred skulle giöra dem något förfång, då de äfwenwäll warit de endaste på Åhland eller Eckeröhn, och då jag frågade dem om de eij wiste någon båt wara qwarlämnad wid stranden, försäkrade de mig ingen mehr wara tillfinnandes, men änteligen sade den äldsta, at der låg wäl ännu en liten omwänd fiskarebåt qwar wid stranden, men at jag mig eij deraf betiena kunde, aldenstund ingen sig af samma båt på 11 åhrs tid betient,

men att nogare härom giöra mig underrättad, gick jag i följje af min dräng och begge gubbarne dit at see på den samma, och då de straxt på min befallning måste wända om honom och sätta honom i wattnet, war han at liknandes wid ett såll som intet wattn håller, och efter jag ingen annan utwäg finna kunde, än at probra både likt och olikt, så låt jag åter draga up båten, och tog twå wallmarströijer och ett gammalt täcke af gubbarne, som jag med 3 ducater i guld betalte, hwarmed wij alla fyra begynte at dikta båten efter wår yttersta förmågo både innan och utan utan dref och tiära, och sedan wij åtskillige gånger satt båten i wattnet och åter tagit up at dikta honom, begynte han på slutet blifwa så bra, att han ej tog in utan folk, mer än ett quarters högt wattn, under detta mitt arbete, försäkrade gubbarne mig at jag med den båten ej skulle siunka till bottn, eller åtminstone wara glad at få wända om igen, men icke desto mindre förkunnade jag dem at de skulle sielfwa följja med hwar till de ingalunda wille låta sig beqwäma, jag giorde dem på deras motsträfwoga swar alla föreställningar som af mig giöras kunde, säijandes dem den fahran, som wårt kiära fädernesland swäfwade uti, i det dahleallmogen allaredan stod utanföre Stockholms tullport, och igenom mitt uteblifwande kunde igenom deras galna fattade tankar i mening at upresa, aldehles kullkasta och förderfwa sig och hehla Sweriges rike, läggandes det dertill at jag med guds hielp skulle öfwer hafwet på hwad sätt det och skier, och at om Gud wille hielpa wårt fädernesland, så hielpte han mig wäll och lyckeligen öfwer, men hwarom icke, så kunna wij i wårt kall så wäll dö på siöbottn som i våra sängar, derföre är bäst mine wänner, förän wij anträda denna wigtiga och farliga resan, at wij talom med wår Herre, och befalla oss och våra siählar uti hans hehliga händer, som wij och så giorde, med gråtande och innerliget suckande; efter slutten bönestund befallte jag gubbarne gå på båten, men som de icke wille godwilligt,

nödsakades jag at med wåld twinga dem dertill som skiedde d. 18 juni kl. 8 om aftonen. Sålunda gaf jag mig emot natten med min dräng och de twenne gamla gubbar som passerat deras 80 åhr på en båt som legat 11 åhr på landet, utan mast, segel, compass eller styre utan måste wij hielpa oss med en liten åhra at styra med, hwilken tienst en af oss förrätta måste, de öfriga 2 roo, och en utan återwändo och någon minuts uphörelse ösa wattn, så att wij alla woro jemt sysselsatta, kl. 11 om natten kommo wij till Zingelskiär, deräst wij åter lagade och dikta de wår båt på bästa sätt, efter som han wid wår ditkomst, alt ösande oakadt war inemot full med wattn, sedan wij sålunda lagat båten, gåfwo wij oss åter hällen bönestund d. 19 juni kl. 2 om morgonen på hafwet, och arbetade utan uphörelse på samma sätt som förr omrört är. Kl. 9 på dagen fingo wij en sådan tiock dimma och tökn, som warade hehla dagen igenom, at wij intet kunde see hwarandra i båten; men Gud giorde oss endast denna swårighet och dermed kunna wisa oss sin allmakt, ty när wij woro uti aldrahögsta nöden stadd, at wij ej wiste hwar wij woro, och att båten allaredan war så full med wattn, att han begynte siunka, så fant wij oss just då wara under Grisselhamns båk, hwilken obeskrifweliga glädie förökade våra krafter och courage, som då tämmeligen på alt sätt war förswagat så at wij änteligen genom Guds synnerliga nåd lyckel. och wäll kl. 2 efter middagen ankom till Grisselhamn på svenska fasta landet, deräst jag anhölt, hos påstinspectoren derstädes om attestatum och wittnesbörd, att alt hwad ofwanförmält är woro i sanning, hwilket wittnesbörd och attestat icke allenast blef med påstinspectorens egen hand bekräftadt, utan med samma gubbars som rodde mig öfwer hafwet, och åtskilliga andras, så wäll ifrån Åhland som på svenska sidan, hwilket attestat sedermera af mig wid min hemkomst med egen hand blef uti Kongl. collegio till presidenten högwällborne herr baron Cronstedt derstädes lefwererat, deräst det ännu är på

1743 dess befallning i godt förwar. Sedan jag i hastighet förskaffat mig detta attest, och betalt mine roddare med 3 ducater hwardehra begaf jag mig kl. 3 efter middagen på vägen till Stockholm, dit jag lyckeligen och wäll, alla rättsinta Sweriges Rikes undersåtare til hugnad och glädje kl. 10 om aftonen ankom. Och som jag wid min ankomst märkte, att consternationen allaredan graserade ibland folket, så red jag med mina 2 postilloner för mig och drängen efter, så fort man någon sin på Stockholms gator rida kunde, smellandes med piskorne och ropa! **WIJ HAFWA FRED.** Så at denna bullersamma hastiga och oförmodeliga tidningen, kom innom 1 timmas tid omkring hehla Stockholms stad. Så snart jag ankom till hans excellence riksrådet gref Carl Gyllenborg med den hugneliga freden, måste jag straxt på stunden åka up med honom på slättet til Hans Kongl. Majjtt, som bemötte mig med synnerlig nåd, samt försäkrade mig uti närwaro af åtskillige herrar riksens råd, wid första tillfälle framför alla andra blifwa ihogkommen, i synnerhet som jag wijste Hans Majjtt så wäl som de omkring stående mine, af roende och arbetande blodsprängda händer fulla med några 100de blodblåsor.⁷⁵

D. 20 junii som war på en måndag kl. 8 om morgonen publicerades uti alla gator och gränder min depech eller freden, wid samma tillfälle förkunnades och publicerades gref Lewenhaupts dom,⁷⁶ samma dag

⁷⁵ I moderniserad form med några förkortningar har RJL:s berättelse om resan tidigare publicerats av N. Gobom i Scouten 1943, s. 184–86, under rubriken Överstelöjtnant von Lingens kurirfärd över Ålands hav. Senare har ett kortare sammandrag publicerats av C. Mothander i Finland och vi, 3, 1960, s. 15–18, under rubriken Reinhold von Lingens kurirbragd. Det kan tilläggas att ett sammandrag av kurirfärden publicerades redan 1749 av J. Göransson i Svea rikets konungars historia och åttartal, från 2200 år före Christum intil 1749. . . , s. 250ff. Jämför även A. Ranius, Litteratur om Linköping, 1979, s. 142.

⁷⁶ Lewenhaupt dömdes d. 20 juni av en riksens ständers kommission från liv, ära och gods därför att han "otvungen övergivit fästning, pass, land och städer".

efter middagen komma igenom Stockholms norra tullport 4000 bewäpnade dahlekarlar med flygande phanor, och 4 stycken som de wid inmarchen tagit af herr öfwerste Lagercrantz,⁷⁷ och stälte sig på Norrmalms torg, samt inqwarterade sig öfwer alt efter deras egit godtycko.

D. 21 junii kom hehla vår galleij esquadre efter ordre hem till Stockholm.

D. 22 junii blef af hans Kongl. Majjtt befallt at dahlekarlarne skulle samma dag godwilligt förfoga sig utur staden, men som de satte sig deremot och revolterade, så blefwo de af våra fältregementer illa belönte, hälst som några öfwer 40 man blefwo ihiähl skutne, 150 man blaiserade, och de öfrige alla uti arrest tagne. Om detta dahlekarle wäsendet kunde man hafwa tillräckelig materia nog at skrifwa om, men som det intet hörer till mitt ändemåhl, så går jag det förbij.

D. 23. junii skiedde wahlet då vår nuwarande herre och arffurste prince *ADOLPH FRIEDRIC* till successor i Sweriget blef wahld och declarerad, samma natt blef jag med wahl acten och ratification af freden till Åbo siöwägen skickad, sedan jag för all min möda och beswär ej fick till belöning el. present en pris tobaks währde, ia icke en gång resepeningar el. dagtraktamente, hwilket senare iag dock bekom wid min återkomst till Åbo, då jag d. 27 spisade middag hos generalfältmarskalken gref Lassi, som låg i Degerby med 70 galleijer, och kom ändteligen med stark storm och motwind d. 28 junii till Åbo, några timar efter min ankomst, blef general Romantzoffs son med wahlacten och ratification till S:t Pettersbourg som courier skickad, öfwer hwilken hugneliga tidning Hennes Keiserliga Majjtt sig så högt fågnade, at hon straxt begåfwade denna Romantzoff (som war en yngling af

⁷⁷ Carl Otto Lagercrantz stod närmast dalkarlarna utanför Norrtull med några hundra man och fyra kanoner. På grund av de order han hade fått kunde Lagercrantz inte hindra dalkarlarnas inryckande i staden. Dessa fick även med sig Lagercrantz kanoner (Malmström a. a., 3, s. 192).

20 år och adjutant hos sin herr fader, samt capitain uti arméen) med 1000 ducater i guld, och gjorde honom till öfwerste för ett det bästa regemente i Ryssland. Och som denna öfwersten wid dess återkomst tillika med dess herr fader och hehla ryska ambasaden mouquerade sig publiqut deröfwer, att jag för all använd möda och beswär wid fredens öfwerbringande ej af Hans Kongl. Majjtt af Sweriget med något det alldra ringaste tekn blifwit benådad, fogandes det dertill, at de i Sweriget på sådant sätt ej lära hafwa warit synnerligen måhne om freden, och ehuruwäll hans excellence riksrådet herr baron Cedercreutz tillika med estatssecretairen herr von Nolken, på alt sätt sökte bataga dem deras illa grundade tankar, föregifwandes, det Hans Kongl. Majjtt uti en sådan orolig och bullersam tid ej hunnit tänka på någon belöning, som dock wisseligen icke uteblifwer, så undgick dock ej emedlertid våra herrar wid alla sammankomster at ibland höra några piquer, och at förekomma sådant skickade hans excellence mig d. 14 juli för min egen räkning, med en stark recommendation och berättelse till Hans Kongl. Majjtt i Stockholm, dit jag ankom på jagten Snell d. 17 juli, denna recommendation och beskickning uträttade likwähl så mycket att Hans Kongl. Majjtt. d. 20 juli gjorde mig medhl. fulmacht till öfwerste uti hessisk tjenst, och däruti kallade mig baron och befalte mig sielf spisa wid hans eget bord som öfwerste.

D. 8 aug. reste jag åter siöwägen till Åbo igen,⁷⁸ dit jag ankom lyckeligen och wähl d. 11 samma månad. D. 25 aug blef jag uti hans excellence riksrådets particuliera ährende ifrån Åbo till Stockholm skickad, dit jag ankom d. 27 aug. Och som jag då uti nitton åhrs tid flugit omkring i werlden, slitit mycket ondt, uthärdat många och swåra fatiguer, så tyckte jag bäst wara att söka mig en maka, och sätta mig i roo, kastade så mina ögon och tankar för fult alfware på en frö-

ken wid namn Anna Christina Flygarell, som war både fader och moderlös, med hwilken jag straxt wid min hemkomst ifrån Ryssland kom i bekantskap, och sedan jag så wäll hos henne som hehla dess släkt giordt min ansökning blefwo wij med wårt och begges wår släkts samtycke d. 6 september 1743, uti fru doctorinnan Arnells huus uti närwaro af efterföljande wittnen förlofwade. Commendeur Giötherhielm, baron och öfwerauditeuren Petter Hindrich Dankwardt, capitainen af Kongl. Guardiet herr Gyllenstolpe, med dess fru baronessan Dankwardt och min halvesyster fröken Carolina Gustawiana Soop.

D. 11 september utbecom jag mitt naturalisationsbref som här nedanföre ord ifrån ord står infördt.

WIJ FRIEDRICH MED GUDS NÅDE, Sweriges, Giöthes, och Wendes konung, efr: landtgrafwe till Hessen etc. etc. etc. giöre witterliget, at såsom en trogen undersåte med all flit och åhuga städse sträfwa derefter, at kunna gå sin öfwerhet och fadernesland med goda och nyttiga tienster tillhanda, samt således på det högsta winlägga sig, at winna de egenskaper, som giöra honom skickelig at uti republiquen wara en rättskaffens ledamot, hwars rena afsigt är, att högre skatta det allmännas, än sitt enskilta bästa: så är deremot en mild och rätt-sinnig öfwerhet icke allenast angenähmt, utan och högst om hiertadt, att med Kongl. nåd sådanne dygdenes älskare omfatta, och ju oftare ju häldre gifwa dem öfwertygande prof deraf, at de äro uti minne och hållas uti sitt rätta wärde, samt at deras belöning icke uteblifwer, hwarigenom de icke allenast sielfwa stärkas i det lofwärde upsåtet, at vidare fortfara uti sitt påbegynte lopp på dygdens, fast än beswärliga, wäg, utan och andre upmuntras at ställa sig deras wandell till behageliget efterdöme.

I betraktande häraf, kommer hoss oss denna gången i nådig åtanka, wår trotienare och öfwerste lieutenant, oss älskelig Reinhold Johan von Lingen, hwilken ändock

⁷⁸ Ett respass för RJL under tecknat av kungen d. 6 augusti finns i Hanebergsarkivet, vol. 10.

1743 han äger den förmögn at härstamma af en gammal adelig släkt från Schwabach i margrefweskapet Ansbach, likwäll, intet räknar det göra tillfyllest, at, endast genom sine förfäders förtienster, winna heder och ähra, med mindre han genom dess egna meriter skulle den samma sig förwärfwa och föröka. Han hafwer förden skull först genom bokelige konster och nyttige wettenskapers inhämtade, sökt wäll använda sin ungdoms tid, samt dymedelst lägga en god grundwahl, hwaruppå dess wällfärd och lycka i framtiden med säkerhet kunde byggas; och sedan han af medfödd böijelse, fattat lust till krigswäsendet, och at derwid söka sin befordran och fortkomst, har han begynt med at låta sig underrätta uti de stycken som höra till navigationen och siömanskapet, och efter inhämtad god kundskap uti teorien, har han vidare sökt förkofra sig i den wettenskapen genom utrikes resor och siöfart. För hwilken ordsak skull han år 1724 tagitienst på ett coopvaerdie fartyg, och året derefter gådt med en galleoth ifrån Giötheborg till Bourdeaux, men som honom den olyckan hände, at af storm och motwäder blifwa drefwen till Havre de grace, wardt han med wäld tagen och twungen till soldat under Milord de Clairs irländske infanterie regemente uti fransysk tjenst, och således hindrad uti dess upsåt, at vidare uti siöwäsendet fortfara. Förblef altså qwar wid bemelte regemente, intill år 1727, då han af bregardieren och öfwersten Lenk blef till cadet antagen under dess regemente, som nu kallas Royal Svedois.⁷⁹ Therwid gjorde han tjenst till 1729 uti september månad, tå han lät sig öfwertahla af wår derwarande plenipotentiaire minstre, sedermehra riksrådet baron Carl Sparre, at wara honom hit till Swerige fölgaktig. Wid

⁷⁹ Det var d. 6 juli 1740 som Ludvig XV efter en förfrågan från den svenske kungen Fredrik I beslöt att det svenska regementet i Frankrike som kommenderades av Per Appelgren vid dennes död skulle kallas Le Royal Suédois. Appelgren avled i september 1742 (G. Axel-Nilsson, Regimentet Le Royal Suédois i Föreningen Armémusei vänner, meddel. XXXII, 1971, s. 20f.).

dess hitkomst blef han af oss benådad med cornetts fullmakt, under hwilken character, han samma år gick till Saxen. Följande året 1730 wid det stora campementet emillan Zeithan och Muhlberg, blef han af konung August. den andre i Pohlen till premier lieutenant under det Weimarska regementet förordnad, wid hwilket regemente han stådt till 1734, då högbemelte konungs efterträdare, nu warande konung i Pohlen och churfursten af Sachsen befordrade honom till capitaine i dess tjenst, och general adjutant hos generalen marquis de Villa Nova Grand d'Espagne. Sedan han 1736 tagit afskied utur sachsisk tjenst, begaf han sig till ryska hofwet i S:t Pettersburg, hwaräst han wid ditkomsten genast förordnades till secund major under det första så kallade Moskowske regementet, med hwilket han gjorde campagnen uti Turkiet och bewistade Oczakowske belägringen, samt för dess wällförhållande derwid avancerades till premier major under det Wiborgske der i garnizon sedan qwarlämnade infanteriet hwaräst så mycket mehr tillfälle för honom gafs, at i soldate wäsendet och hwad till den metién hwartill han sig applicerat, hörer, göra sig underrättad, som samma af rysarne år 1737 d. 2 juli med stormande hand intagne fästning blef d. 1 derpå följande octobris af 50000 turkar och tartarer ordenteligen belägrad, och som oftast bestormades, hwarifrån de dock d. 22 i samma månad med oförrättade ährender måst afwika. Enär sedermehra ryska garnizonen, som bestod af 8 regementer, måste för pest och siukdom skull draga sig derifrån den 1 september 1738 at hålla quarantine på en öö benämbd Cortitz, hafwa de den påföljande winteren der ofta blifwit attaquerade, wid hwilka tillfällen han sig, till wederbörandes goda nöije, manligen förhållit och sig altid wäll upfört.

Åhr 1739 i martii månad hafwa berörde ryska regementer upbrutet och marcherat öfwer den ukrainske linèen, hwaräst samma regementer omkring Kiow förlades, då han och förblef i Ukraine intill år 1741, och,

efter då warande fältmarschalkens Munnichs befallning, ständigt exercerade regementerne, som med 8000 man recreuter blefwo försedde. För dess härwid ospard hafde möda, samt de goda prof af tapperhet han förut i fält aflagt, blef han samma år i maji månad befördrad till öfwerstelieutenant wid Wiborska regementet, hwilket han så förr som sedermera, hehla tiden som öfwerste commenderade och till Pettersburg framförde. Ytterligare har och honom af ryska regeringen blifwit tillbudet öfwerstebeställning wid ett regemente med ett tusende ducater equipage penningar: men som emedlertid kriget emillan Sverige och Ryssland war declarerat och han icke allenast genom de allmänna avocatorierne, utan och särskilt och wid namn blef hemkallad, kunde ej nyttja detta honom elljest så fördehlaktige tillbud, utan det samma afslög, och at betyga sin trohet och kiärlek för färderneslandet, begiärte sitt afskied ifrån ryska tiensten, hwaruti han dock blef uppehållen intill decembris månad, då han genast begaf sig på hemresan, och ankom till Stockholm år 1742 uti februarii månad och blef i anseende till alt sådant, uti påföljande martii månad hugnad med vår nådige fullmakt, at wara öfwerstelieutenant wid svenska arméén med löhn på extra stat, till dess öpning för honom wid något regemente kunde existera. Emedlertid wardt honom anförtrodt, at härifrån öfwerföra till arméén uti Finland 1200 man recruter af åtskillige svenska regement, det han och med all beskiadelighet gjorde, och demsamma wid högwarteret uti Kymenegård aflewererade, bewistandes sedan hehla det åhrets campagne och gjorde dienst, som öfwerstelieutenant wid Hellsinge regemente. Wijd åhrets slut, då freds anbud ifrån ryska sidan giordes, följde han såsom tillförordnad marschalk wid ambassaden med våre svenska plenipotentiares minister till Åbo, och har såsom färdig uti ryska språket, derwid haft tillfälle att wisa oss och riket, god och nyttig dienst, det han och icke underlåtet. Under samma tid har han och

fyra särskilte gånger blifwit brukad ifrån Åbo uti mycket angelägne wärf och ährender, dem han till vårt nådige nöije wäll uträttadt, och i synnerhet wist mycken activitet och snällhet med resans fortsättjande, när han med brachte sielfwa freds praeliminarierne, af begge sidors fullmäktige underskrifne, hwilken resa ehuru beswärlig den war, och icke utan lifsfahra på åtskillige ställen aflopp, han dock med ogeben skynsamhet och inom 48 timmars tid förrättade. Hans ankomst war och wid det tillfället så mycket angenåhmare, som de medbragte goda tidender, till en god dehl stillade det här upkomne inhemske bullret, och tillfredsstälte mångens twifwelachtige tankar om en lyckelig utgång på kriget. I anseende till sådanne skiähl och omständigheter, samt den goda dienst wij ännu af honom förwänte, finne wij oss föranlåtne, att lämna honom ett säkert teckn af vår för honom hysande nåd och ynnest, giöre det och i så måtto, att wij här medelst och i kraft af detta vårt öpne bref, af kongl. macht och myndighet welat hugna honom öfwerste lieutenanten Reinhold Johan von Lingen med *naturalisation ibland Sweriges Rikes Ridderskap och adel*: Lämna des honom tillstånd att behålla sitt förra namn och bruka det gamla von Lingernes adeliga wapn som är: *en skiöld af guld, wänster twärklyfd igenom en swart mur med trenne zinkor.*⁸⁰ *Ofwanuppå skiölden står en öpen tornerhielm med en guldcrona zirad hwarutur upstiger öfre dehlen af en åt wänster wänd warg, naturlig farg emillan twenne buffels horn, hälften af silfwer och blått mitt itu*⁸¹ *skurne, och emot hwarandra fördelte, hwardera utåt späckade med trenne struss-fjädrar af samma metall och färg skifftewijs om hwarandra. Hieltäcket är af silfwer och blått*: Aldeles som detta wapn med sine egentelige färgor härofwantil afmålat finnes; Wij efter-

⁸⁰ Sinka av tyskans zinke, dvs. tagg, udd. Vad det här är fråga om är alltså en krenelerad mur, dvs. en mur försedd med tinnar.

⁸¹ Här är en lucka lämnad för vapenbilden, som emellertid inte blivit dritrad.

låte jämwäll honom och dess tillkommande fru, samt ächta lifs- och bröstarfvingar, så man- och qwin-kiön, arfwinge efter arfwinge, at föra och bruka ofwanbemelte namn och skiöldemärke i adeliga och riddersliga saker och handlingar, insegel och afmålningar till sin och deras heder, skiälliga willja och behag, lika med andra adelsmän i vårt rike, och dertill med niuta och nyttja alla de förmoner, frij- och rättigheter, som adelen och ridderskapet i gemehn äro gifne, eller hädanefter gifwas och förlännas kunna. Wij begiäre fördenskull härmed af alla potentater, keisare, konungar, förstar, herrar, frije republiquer, samt alle andre efter hwars och ens höghet och wärde, flijt-wän- och gunsteligen, så och biude och befalle alla i gemehn, samt hwar och en i synnerhet, som oss med hörsamhet och lydno förbundne äro, och för vår skull willja och skola giöra och låta, at de ehrkiänna mehrbemelte Reinhold Johan von Lingen, dess tillkommande fru, samt ächta lifs- och bröst-arfwingar för rätta swenska adelsmän, bewisande honom och dem den ähra och heder som det ståndet tillhör, och icke görande dem deremot hinder, mehn eller förfång i någon måtto nu eller i tillkommande tider. Till yttermehra wisso hafwa wij detta med egen hand underskrifwit, och med vårt kongl. stora sigills witterliga härunder hängande bekräfta låtet. *Af vårt kongl. Palais uti Stockholm den ellofte dagen i september månad, åhr efter Christi börd ettusende siuhundrade och på det fyr-tijonde tredje.*

FRIEDRICH

Carl Arnell

Naturalisations bref för öfwerste lieutenanten

Reinhold Johan von Lingen

D. 16 september blef jag en sermonie introducerad och intagen som swänsk adelsman på vårt riddare huus, hwilken heder ridderskapet och adelen gjorde mig gratis, för fridens öfwerbringande. NB Ehuru wäl man

låfwade mig denna introduction gratis, måste iag dock som mine quiteno utwisa betala derföre 800 d. smt.⁸²

D. 21 september kom vår ambassade lyckeligen och wäll ifrån Åbo till Stockholm.

D. 30 i samma månad bekom jag af Hans Kongl. Majjts egen höga hand, efterföljande öfwerste fullmakt i hessiskienst med barons titul.⁸³

Nach dem Wir Friedrich von Gottes gnaden, der Schweden, Gothen und Wenden könig etc. Landgraf zu Hessen, först zu Hersfeld, graf zu Catzen elnbogen, dietz Ziegenhainj, Nidda und Schaumburg etc. Unsern hiesigen Obristlieutenant dem Baron von Lingen die gnade gethan und Ihme dass praedicat als hessischer Obrister hierdurch beijgelegt haben, als werden alle und jede, so es angehet, sich hiernach unterthänigst zu achten, und Ihn von Lingen für unsern hessischen Obrister zu erkennen, und zu respectiren wissen. Stockholm d. 30 september 1743.

FRIEDRICH.

den obristlieutenant von Lingen wird dass Praedicat als hessischen obrister beijgelegt.

D. 12 october kl. 5 efter middagen ankom Hans Kongl. Höghet, vår declarerade arfurste till Carlberg.

D. 14 october hade Hans Kongl. Höghet sitt publiqua intåg i Stockholm.

D. 17 october aflade han uti rikssahlen i närwaro af riksens ständer den wahnliga eden, hwarpå alla fyra ständer hyllidiga och sworo honom sin trohets ed tillbakars.

D. 22 october blef jag uti Hans Kongl. Höghets egna ährende till S:t Pettersburg skickad, med bref ifrån så wähl Hans Kongl. Majjtt som Kongl. Höghet till Hennes Keiserliga Majjtt och storfursten (dit jag ankom den 28 samma månad), hwilka höjje-

⁸² Denna not är uppenbarligen tillagd senare. Den är inklämd med mindre stil.

⁸³ Originalet i Hanebergsarkivet, vol. 10.

ligen fagnade sig, öfwer vår arffurstes lyckeliga ankomst till Sweriget, wid min afresa ifrån S:t Pettersburg låt hennes Keiserliga Majjtt mig igenom dess premier ministre hans excellence gref Bestuchef Rumin föråhå 1 000 ducater i guld, hwilka woro lagde uti en stor röd sammetspung med guldgaltoner, *med den tillsäjelse, at hon skiänkte mig desse penningar, som en liten recompence för den nijt och trohet jag wid sielfwa fredens öfwerförande för mitt fädernes land å daga lagt, uti hwilket hon togo så stor dehl som Hans Kongl. Majjtt af Sweriget.* Hans Keiserliga Höghet storfursten förärte och begåfwade mig äfwenwäll med egen hand en stor gulddosa, och sedan jag sålunda emottagit desse hederlige praesenter, och unfått skrifteliget swar på min depech, tog jag afskied och reste derifrån d. 15 november⁸⁴ och kom sedan jag 17 dagar måst ligga på Eckeröhn för motwind skull, d. 4 december med aftonen lyckeligen och wäll med wäll förrättadt ährende till Stockholm.

D. 11 december blef det igenom herr lector Lidéen uti Linköping, i Slaka kyrka, Slaka sokn. och Hanekinds härad i Östergötland, första gången, d. 18 andra gången och 25 eller juhledagen sidsta gången lyst för mig och wällborna fröken Anna Christina Flygarell.

D. 29 december eller femtedag juhl, hade wij bröllop uti fru doctorinnan Arnells huus, och blefwo kl. 10 om aftonen i närwaro af vår i Stockholm warande släkt utaf öfwerhåfpredikanten herr Magnus Troilius i herrans namn tillsammans copulerade och wigde. Och sedan wij sålunda bekommit hwarandra till äkta, föresatte wij oss att giöra en lustresa till vår släkt å ömse sidor och reste så ifrån Stockhlm d. 20 januarii 1744, men när wij kommo på Bråwikan, så woro wij så olyckeliga at wij uti fult galloppe kiörde ned i stora segelfarten på 15 famnars diup med en stor öfwertäkt rysk slåde, med 3 hästar bespänd, samt belastad

med 5 personer och 3 coffertar. Så snart denna olyckan skiedde, sprang jag utur släden men föll så i sion och blef der öfwer 1/4 timma ända till halsen liggandes; emedlertid sökte begge mina drängar och skiutsgässen at hielpa min kiära hustru utur släden, som lyckel. och wäll sedan hon blefwet något wåt, aflopp, och sedan de sålunda hulpet henne uppå fasta isen, åstundade jag äfwenwähl deras hielp, men som ingen utan fahra kunde hielpa mig, halp jag mig omsidor sielf uppå släden, och hoppa sedan på fasta ih-sen. Denne släden hade aldrig kunnat stådt emot min tyngd, om icke den först warit mycket bred och sedan fordrad med dubbell tiock frijs, som gjorde att den samma wid det tillfället, som så fahrliget war, räddade både mitt och min hustrus lif. Och som både jag och hon ej längre kunde för kiöld skull stå der och wänta på slädens uppkomst, gingo wij till staden Norrkiöping som war en fierdings wäg derifrån, ibland på hahla ihsen och ibland i snöen öfwer knäen, och då wij framkommo, woro alla våra kläder så styfwa som horn utaf fråst: Så snart ryska generalen gref Sottikoff, som då med ryska troupper låg i Norrkiöping,⁸⁵ blef här om underrättad, skickade han 12 ryska granadierer att uphielpa släden, som ej länge påstod. För denna händelsen nödsakades wij att blifwa några dagar qwar uti Norrkiöping, att torka wåhra kläder som blifwit igenom wåta, under hwilken tid ryska generalerne bewiste oss mycken höflighet. Sedan reste wij derifrån till Nerike och Wästergötland, och så åter tillbakars igenom Dahlarna till Stockholm.

D. 2 april 1744 flytte min kiära hustru med dess enda syster och hehla huushället till sin gård uti Östergötland benämde Normstorp, då jag nödsakades allena blifwa qwar i Stockholm att sollicitera Hans Kongl. Majjtt om någon indehning. Änteligen be-

⁸⁴ En översättning av kejsarinnsans för RJL utfärdade resepass i Hanebergsarkivet, vol. 10.

⁸⁵ På grund av hotfulla danska rustningar gentemot Sverige skickades general Keith och 30 gälärer med en rysk trupp på 12 000 man till Sverige. De förlades runt Norrköping och Nyköping (Malmström, a. a., 3, s. 240f.).

kom jag d. 25 samma månad följande fullmakt som här nedanför ord ifrån ord står införd.

Wij Friedrich med Guds nåde, Sweriges, Giöthes, och Wendes Konung etc. Landt-grefwe till Hessen etc. giöre witterliget, at som medelst öfwersten Wennerstedts ehrhåldne afskied, öfwerstelieutenants beställningen wid vårt Wästgiöta dahls regemente har blifwit ledig, och wid dess besättjande, hos oss i nådig åtanka kommer öfwersten i vår hessiske tjenst, samt öfwerstelieutenanten på extra stat oss älskelig, ädell och wällbördig Reinhold Johan von Lingen, i anseende till dess så ut som inrikes gjorde berömliga krigstienster, samt wiste prof af nijt och trohet at befordra vårt och rikets bästa, altså wela wij härmed och i kraft af denna vår opne fullmakt nådeligen hafwa förordnat honom Reinhold Johan von Lingen at wara öfwerstelieutenant wid vårt Wästgiöta dahls regemente uti öfwersten Wennerstedts ställe, hwarwid han har at åtniuta den indelning och löhn, som för samma beställning i staten bestås. Det alle som wederbör hafwer sig hörsammeligen att efterrätta. Till yttermehro wisso hafwa wij detta med egen hand underskrifwit, och med vårt Kongl. sigill bekräfta låtet. Stockholm i rådkammaren d. 25 april 1744.

FRIEDRICH

(L. S.)

Gabr. von Seth

Sedan jag sålunda bekommit min fullmakt reste jag ifrån Stockholm och kom till Normstorp d. 4 maj 1744.

D. 18 november samma år kl. 5 om morgonen blef min kiära hustru lyckeligen och wäll förlöst, och vårt liufliga ektenskap sålunda wällsignad med en wällskapat dotter, som af lectoren herr Lidén blef d. 22 derpå följande christnad, och i det hehlige dopet upkallad efter sin fadermoder och mohrmoder Margareta Christina, uti efterföll-

jande wittnens närwaro nembl. min kiära moder med hans excellence riksrådet högwällborne herr baron Herman Cedercreutz, och min halvesyster wällborna fröken Carolina Gustaviana Soop med högwällborne herr baron och öfwerauditeuren Petter Hindrich Dankwardt. Gift d. 12 december 1764 utj Christianstad med kammarherren wällborne Mathias Odencrants, och sedan hon med honom lefwat förnögdt utj 6 år och med honom af lat 3^{ne} döttrar, afsomnade hon på Nyble wäl bered d. 26 noobr. 1770.

1745 d. 29 maj flytte iag med hela mitt huushåld ifrån Normstorp till mit öfwerstelieutenants boställe Björserud, wid Wästgiötadahls regemente.

D. 16 december kl. 8 om mårgon samma år blef min andra doter född som utj det heliga dopet blef kallad Ulrica, faddrarna woro nembde fru Elisabet Gagnia el. Tersmeden, min kiära stiuf fader, herr baron och kammarherren Carl Heindrich Posse, fru Silfwersträhle, min syster Ulrica von Lingen, och baron Gustaf Adolff Danckwardt. Min swägerska fröken Flygarell emot herr baron Carl Magnus Danckwardt, och blev hon af herr probsten Erland Rosell utj Sundals härad, Frännefors giäll och Rijrs socken på Dahlsland christnad.

D. 12 februarj 1747 kl. 5 om mårgonen blef Johanna född, då faddrarna som nämdes woro praesidenten baron Cronstedt, morfar Falcker, herr cantzelij rådet Carl Arnell, fru baronessan Christina Sabina Danckwardt, herr secreteraren Petter Reinh. Tersmeden med min syster fröken Kierstin Soop. D. 14 blef hon af samma probst christnad. Död utj Christianstad bönedagen d. 17 maj 1765 kl. 10 förmid., sedan hon lefwat sina förällrar till hugnad och glädie uti 18 år, 3 månader, 5 dagar, ock 1 tjma.⁸⁶

1747 d. 12 november blef iag af Hans

⁸⁶ Hela detta stycke är i manuskriptet överstruket. Sista meningen är som synes tillagd senare.

Kongl. Majjtt. benådad med öfwerste fullmakt, rang och heder, i swänsk tjenst.⁸⁷

1748 natten emellan d. 29 och 30 martj kl. half 12 föddes min första sohn, som d. 30 martj utj thet heliga dopet af förr nämde probst blef kallad Herrman. Faddrarna som blefwo nämde woro fölliande neml. morbror Jacob Tersmeden, fru Roland, herr commendeuren Giöterhielm, fru Törning eller Beata Tersmeden, herr capitaine Strömschiöld och mademoiselle Johanna Arnell.

1748 d. 26 sept. utnämnd och d. 28 därpå följande blef iag af Hans Kongl. Höghet under Hans Kongl. Majjtt's opasslighet dubbad till riddare af Kongl. Majjtt's swärds orden, och hade iag den ähran at wara den ellofte utj ordningen. Dubbningen skiedde på slättet i Stockholm, som war samma dag på prince Carl wår stor ammiral christnades.

Åhr 1749 d. 26 maj kl. 11 om afton, som war på en bönedag, blef min fiärde dotter född, som d. 28 derpå fölliande blef af herr probsten Rosell döpt, och kallad Fredrica och woro fadrarna, som war frånwarande fölliande nämde neml.

Herr landshöfdingen Lagerfeltt

Fru friherrinnan Ulfsparre

Herr baron och capitaine Bengt Danckwardt

Fru Söderhielm eller Ulrica Tersmeden

Herr bergsrådet Nills Psilanderhielm

Fröken Sophia Soop

Åhr 1750 d. 18 september kl. 1 om morgonen blef min 5te dotter född, som dagen derpå af åfwannämde probst utj dopet blef kallad Carolina, och war faddrarna, hwilka alla woro frånwarande, fölliande nämde, neml. herr generallieutenanten och commendeuren af Kongl. Majjtt's swärdsorden baron Axcell Roos, öfwerstinnan och grefwinnan Lotta Fersen, öfwersten och ridaren baron Eric Lybecker, öfwerstinnan och friherrinnan Appelman, min bror lieutenant Carl Soop, och min cousine Lisa Tersmeden.

⁸⁷ Originalfullmakten av samma datum i Hanebergsarkivet, vol. 10.

1750 d. 18 october kl. 12 på dagen afsomnade min utj lifstiden kiära dotter Carolina von Lingen, sedan hon utj denna mödosamma werlden lefwat jemt en månad och 11 tjmar, och blef af åfta benämnd probst med anständig heder begrafwen utj Frännefors kyrkia, på Dahlsland, Sundahls härad och Frännefors sockn.

1751 d. 19 julij blef iag af Hans Kongl. Majjtt Adolph Fredrich hugnad med öfwerste fullmakt på Elfsborgs lähns regemente.

Åhr 1752 d. 20 october klockan half 5 om morgonen, blef wår 6te kiära dotter född, som d. 22 derpå af magistern och regementspastoren wid Wästgiötadahls regemente herr Petter Ekelund utj det heliga dopet blef kallad Eleonora, och war faddrarna hwilka alla woro frånwarande, fölljande neml., underståhållaren herr Standaerhielm med sin fru hwilka förr än de blefwo gifta, stog fader åt mig då iag 1708 föddes på Gottland, herr öfwerste lieutenant Sinklair och min cousine Sara Tersmeden eller fru Erenheim, min swåger herr major Cedercrona, och min swägerska friherrinnan Beata Knorring.

Åhr 1754 d. 15 augusti kl. 11 om natten, blef min andra sohn (Gud gifwe i en lyckelig stund) född, som d. 18 der på af kyrkioherden Bennich utj Marks härad och Örby giäll och socken blef utj det heliga dopet kallad Reinholdt; och woro faddrarna efterföljande neml. herr grefwen och landshöfdingen Adolph Mörner, emot ricksrådinnan och grefwinnan Cedercrutz, herr baron och öfwerstelieutenant Carl Sparre emot fru friherrinnan Posse min halvesyster Helena Soop på Säby, herr major Carl Hierta emot fröken Lotta Mentzer.

D. 10 september der på fölliande, kl. 3 om morgonen, afsomnade min utj lifstiden kiära sohn Reinhold von Lingen, sedan han lefwat utj 26 dagar och 4 timar; och blef begrafwen utj Örby kiyrkia utj Marcks härad. Gud gifwe oss alla en salig stund enär wij skolom hädan skillias, amen.

D. 23 november 1755 kl. 9 om afton, föddes min siunde dotter, som d. 25 derpå fölljande utj det heliga dopet blef kallad Carolina; faddrarna som woro frånwara-
rande, war öfwerste Johan Mentzer, fru friherrinnan Lagercrona, commendör capitaine Carl Tersmeden, fröken Susanna Giö-
terhielm.

1757 d. 5 februarj kl. 12 på dagen afsomnade min i listiden kiära dotter Carolina von Lingen utj kopporna (under hwilken tid, alla de öfriga mina kiära barn lyckel. och wähl igenomgick samma siukdom) sedan hon lefwat sine kiära förällrar till hugnad och glädie ett åhr 2 månader och 13 dagar; och blef af herr kyrkioherden Ben-
nich utj Örby kyrkia d. 8 dito utj all tysthet begrafwen, och nedsatt utj samma graf som min afledne kiära sohn Reinhold von Ling-
en.

1757 d. 26 majj undfeck jag Hans Kongl. Majjtts fullmakt, at wara general major wid Swenska arméen, hwaraf en del däraf war nyligen gången till Pommern.

1757 d. 11 julij undfeck jag konungens tienstebref, och förrätta general majors sysslan wid arméen, och reste från Öhresten till Stralsund d. 12 septembris samma åhr. Bewistat Pommerska kriget ifrån d. 1 octob. 1757 till den 15 september. 1760, då jag efter kallelse reste till riks-dagen, som regements chef och caput familiae.

1759 d. 26 novembr. blef jag af Hans Kongl. Majjtt benådad, och utnämnd till com-
mendeur af Swårds-orden,⁸⁸ och blef d. 1761⁸⁹ af Hans Majjtts egen hand på kongl. slottet i Stockholm dertill dubbad.

1761 d. 12 januari blef jag af hans Kongl. Majjtt med general lieutenants fullmakt benådad. Den som åstundar, at se förloppet

af Pommerska campagnierne (det jag har icke infördt) hänwises till mine uti Pom-
mern hållne journaler,⁹⁰ hwilka tydeligen utwisa alla operationer och rörelser, ifrån min ankomst till Pommern, ända till ock med min afresa därifrån, utur hwilka jour-
naler klarl. kan inhämtas, det den högstas hand uti största farligheter, fördt, och beskyddat mig; besynnerligen år 1758, d. 18 novembr. wid Gusto by, dit iag med 1500 man blef commenderad, at attackera, och kiöra ut 1000 preusare utur samma by, som låg 1 1/2 mil från wår armée, då likwål general lieutenant Manteuffel låg 1/4 mil bakom byn med 6000 man, och ett ansenligt artillerie; hwilket jag herr general Hamilton ti-
digt tillkiänna gaf; men fant derföre inga andra anstalter göras; ordsaken här till wet jag intet. Wid samma by neml. Gusto, blef iag nogot blaiserad, och min häst skuten, som wid stupningen föll på mig ock på min högra arm, hwaraf han åhr ifrån åhr blef så darrande, at iag wid min ankomst till Christianstads lähn icke kunde skrifwa mitt namn, utan nödgades lära mig at skrifwa med den wänstra handen war med iag ock sedan ständigt continuerat.

Landshöfdinge fullmakt öfwer Christianstads lähn d. 15 aug. 1763. Öfwercomendants fullmakt utj Christianstad d. 27 september samma åhr.⁹¹ NB. af Hans Kongl. Majjtt blef iag utnämnd till baron d. 4 febru-
ari 1764.

Undfeck transport fullmakt till Malmöhus lähn d. 3 augusti 1772

Sedan iag tient öfwer 48 åhr, så wäl utj Frankrike, som Saxen, Ryssland, och Swerige; feck iag utj en lyckelig stund mitt efterlängtrade och begiärta afskied d. 17 augusti 1772

⁸⁸ Kommendörsbrevet i original i Hanebergsarkivet, vol. 10.

⁸⁹ Lucka har lämnats för datum. RJL skulle enligt brev. d. 31 juli 1760 till överbefälhavaren J. A. Lantingshausen dubbas i Pommern. Troligen skedde dubbnigen 1761 men datum har inte kunnat fastställas (meddelande av arkivarie Lars-Olof Skoglund).

⁹⁰ Rapporter m. m. av RJL rörande Pommerska kriget finns i Linköpings stifts- och landsbibliotek. Hans utförliga krigsjournal finns i den Lingska samlingen i RA.

⁹¹ Brevet av d. 27 september 1763 i Hanebergsarkivet, vol. 10.

NB. under den tjd iag war landshöfdinge utj Cristianstad, led iag af wissa personer, så af garnisonen, som af magistraten, och borgerskapet mycken, och rätt grof förföllielse;⁹² som gjorde mig mycken oro; men som Gud är alltid den ljdandes hielp, så wiste han det med mig; ty då de märkte at iag begynte ledsna wid deras förföllielser, och at iag sökte komma derifrån begynte den ena efter den andra at ångra sig, och bli mina wänner; så at, då iag tog afskied af stadens inwånare, och reste utj juni månad 1772 hit till Normstorp at här afbida min transport fullmakt på Malmöhuus lähn, och sedan mitt afskied, följde mig commendanten herr öfwerste Gust. Adolph Gierta; capitaine Helekius (2 månader derefter af kognitionen kallat Gustavschiöld) som war cheff för bataillon hwilken derstädes låg i garnison; 8 andra officierare; lands secreter; kammererer, räntmästare, 4 rådmän; 4 borgare; 2 kronofogdar, och några ländsmän; så at wj inalles jemte mitt equipage, woro 20 wagnar; hwilka alla följde mig til gräntsen, eller Loshult, som är 6 mil från Christ. hwarest, igenom mina anstalter, till åminnelse af wår nu warande konungs resa at hämta sin gemål blifwit upprest en wacker

gräntseskillnad emellan Christianstads- och Kronobergs läner, på hwilken, med stora förgyllta bokstäfwer står påskrifwit sielfwa ämnet. Här steg alla utur siina wagnar, kom fram til mig, min kiära hustru, och barn, och tog ett så öhmt afskied, så at iag eij såg en enda, som icke fällde sina modiga tårar, och önskade mig, och de mina Guds wällsignelse. Si så kan Herren beweka de stenehårdas hiertan.

⁹² J. H. Lidén yttrade om RJL att denne som landshövding "fått en syssla hvar till han ägde bättre hjärta en tillräcklig insikt". Det har sagts att RJL kanske inte var tillräckligt insatt i det civila förvaltningsmaskineriet och därför ofta hamnade i hetluften i de kommunalpolitiska stridigheterna, särskilt när det gällde riksdagsmanna- och rådmansval (se K. Enghoff, Kristianstad 1614–1914, 1914, s. 271–292 och 320 och Landshövdingars skrivelser till Kungl. Maj:t, Kristianstads län, t. ex. 27 juni 1767, 13 mars 1769 och 10 april 1771). En som ofta gick hårt åt RJL var likvidationskommisarien Petter Feuk. Det gick så långt att Kännärsrätten bötfällde Feuk och tvingade honom till offentlig avbön. Domen överklagades men fastställdes av Kungl. Maj:t (Justitierevisionens registratur d. 12 oktober 1773 och utslagshandling av samma datum, RA). På baksidan av ett protokollsutdrag i ärendet, som finns i Hanebergsarkivet, vol 10, har RJL med darrig hand skrivit: "Afbön af min störste förfölliare".

Personregister¹

- Adolf Fredrik 110, 114, 117–18
Allvarsam, Hans Jöransson, soldat vid Dalregementet 92
Alvik, Erik Matsson, soldat vid Dalregementet 92
Aminoff, Henrik Johan, överstelöjtnant 94
And, Daniel Danielsson, soldat vid Dalregementet 92
Anna Ivanovna, rysk kejsarinna 25–26, 28, 32, 43, 51, 60, 78–79, 81
Anna Leopoldovna, regent i Ryssland 1740–41, g. m. hertig Anton Ulrik av Braunschweig-Lüneburg-Bevern 25, 82
Appelgren, Per, överstelöjtnant i fransk tjänst, slutligen överste för f. d. Sparreska regementet där 15
Appelman, Catharina Christina, g. m. översten Johan von Mentzer 117
Arachtshev, rysk generalmajor 42
Arnell, Carl, expeditionsskreterare, slutligen president i bergskollegium 88, 114, 116
– Johanna se Kolthoff
Arnett, J. A. 24–25
August II, kung av Polen 17, 18, 22, 112
August III, kung av Polen 19, 22–25, 112
Backmetov, rysk generalmajor 42–44, 48, 52
Bagaton, kapten i sachsisk tjänst 19–20
Behren, överste i rysk tjänst 78
Belgrad, sultan av 45
Bennich, Johan Gustaf, kyrkoherde 118
Benzelstierna, Jesper Albrekt, löjtnant, topograf 98
Bergfält, Olof Jöransson, soldat vid Dalregementet 92
Bernhardine, Cretien 12–13
Bestouchev-Rjumin, Alexei, rysk vicekansler 102–03, 115
Bevern, prins av se Braunschweig-Lüneburg-Bevern
Bildstein, Christoffer Conrad von, överste 100
Biron, Ernst Johann, hertig av Kurland, kejsarinnan Annans gunstling, föll offer för en av fältmarskalk Münnich anställd statskupp i november 1740 och deporterades till Sibirien 81
– Gustav, general i rysk tjänst, bror till Ernst Johann Biron 28, 30–31, 49, 52
Blixen, Conrad Christoffer von, kapten i polsk tjänst, slutligen generallöjtnant 87
Bonde, Helena, g. m. Hans Åkesson Soop 8
Bose, Mats Persson, soldat vid Dalregementet 92
de Boufflers, Joseph-Marie, generallöjtnant, guvernör i Lille 14
– Louise-Francois, far till Joseph-Marie, marskalk av Frankrike 14
Bousquet, Jean Louis, generalmajor, slutligen generallöjtnant och kommandant i Fredrikshamn 102, 104-05
Bradke, Henrik Niclas von, generalmajor i rysk tjänst, slutligen generallöjtnant 64, 66–67, 69, 74, 79–80
Brask, Samuel Jacobsson, vice korpral vid Dalregementet 92
Braunschweig-Lüneburg-Bevern, Anton Ulrik, hertig, överste, g. m. Anna Leopoldovna 28, 48–52, 81–82
Browald, Isak, korpral vid Livdrabantkåren, slutligen överste 8
Bruse, J., general i rysk tjänst 106
Buddenbrock, Henrik Magnus von, generallöjtnant, av en rikens ständers kommission dömd från liv, ära och gods 1743 och halshuggen i Stockholm 93–94, 102–03
Brühl, Heinrich, sachsisk premiärminister 22
Börstelia, Christina, RJL:s mormor, g. m. 1 arrendatorn Reinhold Tersmeden, 2 landshövdingen Jonas Folkern, adlad Cedercreutz 7
Campbell, Maria, g. m. presidenten Herman Cedercreutz 117
Carlsson, Carl von, statssekreterare i krigsexpeditionen 17
Cartouche, Louis-Dominique, beryktad fransk ficktjuv och rånare 26
Céberet, Claude, kommandant i Lille 15
Cedercreutz, Herman, morbror till RJL, statssekreterare, slutligen riksråd och president i kammarrevisionen 17–18, 22, 25–26, 106, 111, 116
– Jonas, lagman och landshövding, g. m. 2 Christina Börstelia i hennes 2 gifte 7
– Margareta se Tersmeden
– Reinhold, kammarherre 8
Cedercrona, Johan Ulrik, svåger till RJL, major 117
Chrustschov, rysk generalmajor 42
de Clair se O'Brien
Colerus, adjutant vid Lenks regemente 15

¹ Reinholdt Johan von Lingen (RJL) tas inte upp i registret.

- de Crenij, ställföreträdande guvernör i Lille 15
Cronstedt, Carl, president i krigskollegium 109, 116
- Danckwardt, Bengt Gabriel von, kapten, slutligen överstelöjtnant 117
– Carl Magnus von, löjtnant i polsk tjänst, slutligen ryttmästare 116
– Christina Margareta von, RJL:s svärmor, g. m. kapten Anders Flygarell 116
– Christina Sabina von, g. m. överstelöjtnant Carl Adolf Grubbe 116
– Gustaf Adolf von, hovjägmästare 116
– Peter Henrik von, överauditör 111, 116
– Ulrika Beata von, g. m. kapten Daniel Gyldenstolpe 111
- Davidov, rysk överstelöjtnant 26
- De la Tour, överste i rysk tjänst 58
- Didron, Johan Fredrik, överste, slutligen generalmajor 17, 94, 102
- Dittmer, Joakim von, envoyé till Ryssland, slutligen landshövding 25–26
- Djurklow, Johanna Margareta, moster till RJL, g. m. bergsrådet Jakob Tersmeden 24
- Drenteln, Johan Jürgen, kapten, slutligen major 105
- Drobich, fänrik vid Livregementet i Sachsen 23
- Ehrensparre, Christoffer, major, slutligen överstelöjtnant, 103–04
- Ekelund, Petter, regementspastor 117
- Ekorre, Erik Ersson, vice korpral vid Dalregementet 92
- Elisabet, rysk kejsarinna 25, 84, 110, 115
- Elisarov, rysk brigadör 69
- Etter, Anders Olsson, soldat vid Dalregementet 92
- Falk, Nils Hindrichsson, soldat vid Dalregementet 92
- Falkengrén, Abraham, schoutbynacht, slutligen amiral och amiralitetsråd 102
- Falker, Anders, statssekreterare vid krigsexpeditionen, g. m. RJL:s moster Anna Maria Tersmeden 86, 116
– Christina Birgitta, dtr till statssekreteraren Anders Falker, g. m. kammarherren Carl Ludvig Silfverstråle 116
- Fersen, Axel, kornett, slutligen fältmarskalk, riksråd 102–03
– Dorotea Charlotta, g. m. översten Volmar von Scheiding 117
- Fircke, kapten vid Livregementet i Sachsen 19–20, 23
- Fluck, löjtnant 20–21
- Flygarell, Anders von, RJL:s svärfar, kapten, g. m. Christina Margareta von Danckwardt 4
– Anna Christina von, g. m. RJL 4, 111, 115–16
– Ragnhild Ulrika von, svägerska till RJL 116
- Folkern, Jonas se Cedercreutz
- Fredrik I 4, 86–90, 93, 110–11, 114, 116
- Freudenfelt, Christoffer, överste 100
- Fröberg, Erik, överste 94
- Fuchs, Rutger, överståthållare i Stockholm 87
- Gadde, Henrik Johan, löjtnant, slutligen kapten 87
- Gagnia, Elisabet, g. m. Jakob Tersmeden 116–117
- Gedda, Niclas Peter, eo envoyé, slutligen president i kammarrevisionen 10, 13
- Gierris, Carl Joensson, soldat vid Dalregementet 92
- Giertha, Gustaf Adolf, överstelöjtnant och kommandant i Kristianstad, slutligen överste och kommandant i Malmö 119
- Gottfredh, Erik Ersson, soldat vid Dalregementet 92
- Grankvist, Anders Danielsson, soldat vid Dalregementet 91–92
- Grubbe, Carl Adolf, kapten vid överste Lencks regemente i Frankrike, slutligen överstelöjtnant 15
- Gustafschöld, Abraham, överste, slutligen generallöjtnant 119
- Gyldenstolpe, Daniel, kapten 111
- Gyllenberg, Carl, riksråd, kanslipresident 110
- Göthe, Helena Catharina, g. m. majoren Carl von Roland 117
- Götherhielm, Johan Alexander, kommandör 111, 117
– Susanna Elisabet, g. m. landssekreteraren, assessorn Samuel Torpadius 118
- Hamilton, Gustaf David, general en chef för svenska armén i Pommern, slutligen fältmarskalks titel och riksråd 118
- Hammar, Anders Olsson, soldat vid Dalregementet 92–93
- Hammardahl, Gustaf, fänrik, slutligen kapten 87
- Hampf, generalmajor i rysk tjänst 42
- Heimburg, överstelöjtnant, adjutant till hertigen av Braunschweig-Lüneburg-Bevern 51
- Hellichius se Gustafschöld
- Hessen-Homburg se Ludvig
- Hierpe, Erik Johansson, soldat vid Dalregementet 91–92
- Hierta, Carl, major, slutligen general 117
- Horn, Adam, major, slutligen riksråd, en av undertecknarna av kapitulationsvillkoren i Helsingfors 102, 104
- D'Ingrie se Montmorency
- Ivan VI, tsar november 1740–december 1741 81–82
- Jakolev, major, generaladjutant hos general Keith 106

- Jaya, seraskier, kommandant i Otkjakov 40, 42–45, 51
- Johan Adolf, hertig av Sachsen-Weissenfeld, sachsisk fältmarskalk 24–25
- Jägerhorn, Reinhold Johan, sekundlöjtnant, slutligen major 103
- Karl XI 87
- XII 26, 53, 55, 87
 - XIII 117
- Kaulbars, Johan Fredrik von, överste, slutligen landshövding 89, 102
- Keith, James Francis Edward, general i rysk tjänst, övertog efter kapitulationen i Helsingfors högsta styrelsen över Finland och förde befälet över de ryska trupper, som efter fredslutet stationerades i Sverige 1743–44 28, 30–31, 37, 42, 93–94, 106
- Keyserling, generalmajor i rysk tjänst 66–67
- Herman-Karl, envoyé 20–21
- Khanen av Krim (Begli-Ghen) 74, 79
- Knorring, Beata Maria von, svägerska till RJL, g. m. löjtnanten vid Livgardet Carl Soop 117
- Kolthoff, Johanna, g. m. kyrkoherden Lars Arnell 111, 115, 117
- Krasnaschock, kosacköverste, stupad i Finland 12 augusti 1742 73–74, 99, 101
- Kristina, svensk drottning 7
- Kulo, trumpetare 101
- Lacy, Peter, fältmarskalk i rysk tjänst, överbefälhavare i Finland under kriget mot svenskarna 1741–43 28, 48, 51, 62, 71–74, 76–78, 93, 96, 98–105, 110
- Lagerberg, Sven, riksråd 87
- Lagercrantz, Carl Otto, överste 110
- Lagercrona, Maria Catharina, g. m. övercermonimästaren Gustaf Cronström 118
- Lagerfelt, Gustaf Adolf, landshövding 117
- Lejonhufvud, Gustaf, kapten vid de la Marcks regemente i fransk tjänst, slutligen generalmajor 13
- Lenck, Jakob Gustaf, överste för Erik Sparres franska regemente, sedermera Royal-Suédoise 13, 15, 112
- Leontjev, rysk generallöjtnant 29, 33–34, 52
- Levaschov, rysk general, anförde galärerna under svensk-ryska kriget 1741–43 94
- Lewenhaupt, Charles Emil, general en chef för svenska armén i Finland, av en riksans ständers kommission dömd från liv, ära och gods, halshöggs 4 augusti 1743 93–94, 98–103, 110
- Lidén, Martin, kyrkoherde och lektor, slutligen prost i Hammarkind, Slaka, Östergötland 115–16
- Lieven, Georg Reinhold, generalmajor i rysk tjänst 42
- Lingen, Carolina von, dotter till RJL, som hade två döttrar med detta namn, båda dog unga 117–118
- Christian von, farbror till RJL 7
 - Christina Margareta von, syster till RJL 7
 - Claes von, farbror till RJL 7
 - Eleonora von, dotter till RJL 117
 - Elisabet von, faster till RJL 7
 - Fredrika von, dotter till RJL, g. m. majoren Georg Adolf von Sticht 117
 - Friedrich von, farbror till RJL 7
 - Herman von, son till RJL, kommissionssekreterare 117
 - Johan von, farbror till RJL 7
 - Johan Classon von, RJL:s farfar, handelsman i Amsterdam och Visby 7
 - Johanna von, dotter till RJL 116
 - Margareta von, faster till RJL 7
 - Margareta Christina von, dotter till RJL, g. m. kammarherren Mattias Odencrantz 5, 116
 - Petter von, RJL:s far, överinspektör för salt-petersjuderierna i Uppland, Södermanland, Finland och på Gotland 7–8
 - Petter von, även två farbröder till RJL bar detta namn 7
 - Reinhold von, son till RJL, dog ung 117–18
 - Ulrika von, dotter till RJL, g. m. översten Natanael Fredrik Christoffer von Scheven 116
 - Ulrika von, syster till RJL, g. m. landssekreteraren Jonas Scharin 7, 116
- Luberas, rysk general 105, 107
- Ludvig, prins av Hessen-Homburg, generalfälttygmästare 26–27, 29, 30–34, 36, 44, 46, 49–50
- Lybecker, Erik, överste, slutligen generallöjtnant 117
- Löwendal, Ulrik Fredrik Valdemar, fältmarskalk i rysk tjänst 28, 38, 42, 50, 52–53, 102
- Löwenhielm, Carl Gustaf, revisionssekreterare, slutligen riksråd, kanslipresident 93
- Mamonov, rysk konteramiral 63, 66–67, 70
- Manteuffell, Ernst Christopher, kursachsisk diplomat 17
- Heinrich von, generallöjtnant 118
- Mengen, rysk hovfröken 84
- Mentzer, Charlotta von, 117
- Johan von, överste 118
- Milkau, general i sachsisk tjänst 23
- Modée, Reinhold Vilhelm, löjtnant 99
- Modig, Mats Andersson, soldat vid Dalregementet 92
- de Montmorency, Chretien Louis, prins av Tingry, marskalk av Frankrike 14
- Münnich, Burkhard-Christoph von, generalfältmarskalk i rysk tjänst, störtades 1741 av A I Osterman och sändes till Sibirien 26–34, 36–38, 40–41, 43–46, 48–52, 54, 60, 62–63, 65, 67–69, 72, 74, 79, 81, 83, 113

Möllerstierna, Otto Wilhelm, fänrik och stabskapten 87

Mörner, Adolf, landshövding 117

Neplujev, ryskt kansliråd 107

Nolcken, Erik Mattias von, envoyé vid ryska hovet, en av undertecknarna av kapitulationen i Helsingfors och fredsslutet i Åbo 1743, slutligen president i Göta hovrätt 98–99, 101–02, 106, 111

Norby, Christina, R.J.L:s farmor 7

– Sören, dansk krigare 7

Nordencrutz, Philip, generalkvartermästarlöjtnant vid högkvarteret i Finland 98

O'Brien de Clare, greve av Thomond, känd under namnet Mylord-greve av Clare, överste i fransk tjänst, kommenderade infanteriregimentet de Clare, slutligen marskalk av Frankrike 10, 112

Odempsie, överstelöjtnant i sachsisk tjänst 18

Odenkrantz, Mattias, kammarherre 116

Palbitzki, Friedrich G, löjtnant 14

Pauli, 0 13

Petzhold, Johann Sigismund von, sachsisk legationssekreterare 25

Petersson, Fredrik Gustav, kapten i polsk tjänst, livdrabant 87

Posse, Carl Hindrich, kammarherre, g. m. Helena Soop 116

– Mauritz, löjtnant vid Livgardet, slutligen landshövding, riksråd 101

Prosser, kapten vid de Clare's infanteriregimente 10

Psilanderhielm, Nils, bergsråd 117

Pullberitz, major vid överstelöjtnant Odempsie's kompani i Sachsen 18

Ramsay, Johan Carl, överste, slutligen generalmajor 99

Rapp, Johan Johansson, vice korpral vid Dalregementet 92

Repnin, Basilius, prins, rysk general 52

Ridderstolpe, Carl, vice amiral, slutligen president i statskontoret 102

Roland von se Göthe

Roos, Axel Erik, generallöjtnant 117

Rosell, Erland, prost i Frändefors, Dalsland 116–17

Rudbeck, Thure Gustaf, fänrik vid Livgardet, slutligen överståthållare, landshövding 98

Rumjantsev, Alexander, rysk general 28–29, 33–34, 36, 105, 107, 110–11

– , son och adjutant till ovannämnde general 110–11

Sachsen-Weissenfeld se Johan Adolf

Scharin, Jonas, landssekreterare, g. m. R.J.L:s syster Ulrika 7

Schauman, Berndt Otto, major 101

Scheffer, Ulrik, adjutant hos general Lewenhaupt, slutligen riksråd, kanslipresident 97–98

Scherer, Kaspar, ryskt sändebud 25

Scheremetov, rysk överste 83

Schwerin, Werner Detlof von, kapten vid Livgardet, slutligen överste 106

Seth, Gabriel von, statssekreterare, slutligen riksråd 116

Siegler, sergeant i överste Lencks regemente 14

Sigismund, svensk-polsk kung 85

Silfversparre, Johan Carl, överste 93, 97

Silfverstråle, Christina Birgitta se Falcker

Sinclair, Fredrik Carl, överstelöjtnant, slutligen generalguvernör och riksråd 117

Småsik, Anders Jöransson, soldat vid Dalregementet 92

Soltikov, Sergius Vassilivitch, generallöjtnant 82–83, 115

Soop, Carl, styvbror till R.J.L, löjtnant vid Livgardet 8, 117

– Carolina Gustaviana, styvsyster till R.J.L, 111, 116

– Christina, styvsyster till R.J.L, g. m. ryttmästaren Gustaf Sebastian von Knorring 8, 116

– Hans, styvbror till R.J.L, död ogift i Holland utan känd tjänst 8

– Hans Åkesson, kapten i Stade, slutligen major, g. m. Helena Bonde 8

– Helena, styvsyster till R.J.L, g. m. kammarherren Carl Hindrich Posse 8, 117

– Herman, styvbror till R.J.L, löjtnant 8

– Sophia Margareta, styvsyster till R.J.L 8, 117

– Åke Hansson, styvfar till R.J.L, lagman 8, 17

Sparre, Carl, envoyé, slutligen landshövding, generalmajor och riksråd 10, 15, 17, 112, 117

– Claes, amiral, riksråd 8

– Fredrik Henrik, överstelöjtnant vid Livgardet, slutligen landshövding, en av undertecknarna av kapitulationen i Helsingfors 104

Spiegel, generallöjtnant i rysk tjänst 82–83

Springfält, Olof Olofsson, soldat vid Dalregementet 92–93

Spritt, Per Andersson, vice korpral vid Dalregementet 92

Spännare, Eric Andersson, vice korpral vid Dalregementet 92

Standaerhielm, Hans Fredrik, underståthållare 117

Starensköld, överste i rysk tjänst 55

Stenberg, Johan Ersson, soldat vid Dalregementet 92

Stockman, generalmajor 30

Stossel, general i rysk tjänst 49, 55–57, 59–78, 80–81, 106

– , kapten, son till ovannämnde general 60

Strömfelt, Axel Knut, regementskvartermästare 100

- Strömsköld, Anders, kapten, slutligen överste 117
- Sulkowski, Alexandre-Joseph, sachsisk statsminister 22–23, 25–26
- Tersmeden, Beata, g. m. hovpredikanten Johannes Christianus Törning 117
- Carl, kaptenlöjtnant, slutligen viceamiral 96, 105, 118
- Elisabet se Gagnia
- Jakob, morbror till RJL, bergsråd 18, 24, 117
- Margareta, RJL:s mor, g. m. 1 översinspektoren Petter von Lingen, 2 g. m. lagmannen Åke Hansson Soop 7–8, 17, 116
- Per Reinhold, kommissionssekreterare 116
- Reinhold, arrendator av Larsbo bruk och av Hedhammar i Skinnskattebergs socken, g. m. Christina Börstelia i hennes 1:a gifte 7
- Sara, kusin till RJL, g. m. kammarherren Carl Gustaf von Ehrenheim 117
- Ulrika, g. m. bergsrådet Lorentz Peter Söderhielm 117
- Troilius, Magnus, överhovpredikant 115
- Ulfsparre, Märta, g. m. kommandören Johan Alexander Götherhielm 117
- Wackerbarth, August Christopher, sachsisk generalfältmarskalk 17
- Valbelle, François, biskop i S:t Omer 11
- Walter, sachsisk legationssekreterare 17
- Wedell, generalmajor i rysk tjänst 58, 64, 66–67, 71, 80–81, 100
- Wennerstedt, Simon Jakob, överste, slutligen generalmajor 116
- Wesenberg, Christian, skeppare i Göteborg 8–9
- Wetterhof, kapten 101–02
- Wildeman, generaladjutant i rysk tjänst 46, 49
- de Villanova Grand d'Espagne, generalmajor 19–20, 24–25, 112
- Wrangel, Otto Reinhold, överste vid Livgardet, slutligen generalmajor 102
- Wrede, Fabian, generalkrigskommissarie, en av undertecknarna av kapitulationsvillkoren i Helsingfors 104
- Wägersten, Magnus, löjtnant, slutligen kapten 87
- Xavier, prins av Sachsen, son till August III 19, 23
- Zülen, sachsisk generallöjtnant 22
- Åhman, Anders Danielsson, soldat vid Dalregimentet 92

Medlemsavgiften i Personhistoriska Samfundet är kr. 60:– per år+ porto och betalas via inbetalningskort vilket kommer medlemmarna tillhanda i och med utsändandet av årgångens första häfte. Önskan om inträde anmäles till samfundets sekreterare, docent Göran Nilzén, Svenskt biografiskt lexikon, Box 34106, 100 26 Stockholm.